

Doelgroeponderzoek Schadefonds Geweldsmisdrijven

Rapport Ipsos I&O

In opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum

Colofon

Uitgave

Ipsos I&O
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Zuiderval 70
7543 EZ Enschede

Rapportnummer

2024/301

Datum

december 2024

Opdrachtgever

Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC)

Begeleidingscommissie

Prof. dr. Dirk Korf (emeritus hoogleraar Criminologie, Universiteit van Amsterdam, voorzitter)
Dr. Janne van Doorn (universitair docent Criminologie, Universiteit Leiden)
Mr. dr. Liesbeth Hulst MSc (bijzonder hoogleraar Toegang tot het Recht en Gesubsidieerde Rechtsbijstand, Universiteit van Amsterdam, lector Recht en Gedrag bij Avans Hogeschool)
Petra Hermsen MSc (beleidsmedewerker, Schadefonds Geweldsmisdrijven)
Dr. Pien van de Ven (projectbegeleider, WODC)

Auteurs

Laurens Klein Kranenburg
Wouter Andringa
Martin de Bruin
Jente Wolberink
Frank ten Doeschot

Copyright

© 2024, Ipsos I&O auteursrechten voorbehouden

Voor deze publicatie is gebruikgemaakt van microdata van het CBS.

De resultaten zijn gedeeltelijk gebaseerd op eigen berekeningen van Ipsos I&O op basis van niet-openbare microdata van het Centraal Bureau voor de Statistiek betreffende slachtoffers die hebben deelgenomen aan de Veiligheidsmonitor.

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
Aanleiding	5
Doel- en vraagstelling	5
Methoden	5
Resultaten	6
1 Inleiding	15
1.1 Achtergrond	15
1.2 Doel- en vraagstelling	15
1.3 Methoden	20
1.4 Leeswijzer	25
2 Kenmerken doelgroep Schadefonds	27
2.1 Kenmerken algemene populatie slachtoffers	27
2.2 Kenmerken bereikte doelgroep (aanvragen Schadefonds)	38
2.3 Bereikte doelgroep versus potentiële doelgroep	43
2.4 Toegewezen versus afgewezen aanvragen	49
2.5 Deelconclusie	53
3 Huidige werkwijze en beleid	58
3.1 Huidige werkwijze en beleid met betrekking tot het bereik van de potentiële doelgroep	59
3.2 Deelconclusie	72
4 Vergroten bereik Schadefonds	74
4.1 Mate waarin huidige beleid van het Schadefonds toereikend is voor bereiken doelgroep	74
4.2 Waarom doet de potentiële doelgroep geen beroep op het Schadefonds?	88
4.3 Welke verbeterpunten zijn er om de doelgroep (beter) te bereiken?	107
4.4 Deelconclusies	117
5 Conclusies en aanbevelingen	123
5.1 Het algemene doelgroepbereik van het Schadefonds	123
5.2 Doelgroepbereik naar samenstelling	124
5.3 Algemene belemmerende factoren voor het bereik van de doelgroep	125
5.4 Aangifte doen om in de keten te komen	126
5.5 Aanbevelingen om de doelgroep beter te bereiken	128
5.6 Discussie	132

A	Bijlagen	133
A.1	Lijst van afkortingen	134
A.2	Literatuurlijst	135
A.3	Overzicht gesprekspartners expertinterviews	138
A.4	Gespreksleidraad expertinterviews	139
A.5	Onderzoeksverantwoording analyse ATLAS.ti	143
A.6	Dataverzoek Schadefonds Geweldsmisdrijven	145
A.7	Vragenlijst screening	147
A.8	Vragenlijst hoofdonderzoek	150
A.9	Responsverantwoording enquête	166
A.10	Samenstelling focusgroepen	168
A.11	Gespreksleiden focusgroepen	169

Samenvatting

Achtergrond van het onderzoek

Aanleiding

Het Schadefonds Geweldsmisdrijven (hierna: SF) biedt slachtoffers van geweldsmisdrijven die ernstig lichamelijk of psychisch letsel hebben opgelopen een financiële tegemoetkoming. Ook naasten en nabestaanden van slachtoffers komen onder voorwaarden in aanmerking voor een tegemoetkoming. Het SF is daarmee een van de instanties die een rol spelen in de ondersteuning van slachtoffers. Om met de dienstverlening van het SF goed aan te sluiten bij de aanvragers van een tegemoetkoming, is het belangrijk om te weten wat deze aanvragers kenmerkt. Daarnaast zijn er slachtoffers, naasten en nabestaanden die de weg naar het SF (nog) niet weten te vinden. Alle slachtoffers van geweldsmisdrijven, en hun naasten en nabestaanden, die in aanmerking komen voor een tegemoetkoming vallen in de potentiële doelgroep. Het is belangrijk om de kenmerken van de potentiële doelgroep in kaart te brengen en te vergelijken met de bereikte doelgroep van slachtoffers die een aanvraag hebben ingediend bij het SF. Deze inzichten zijn van belang om de organisatie (beter) te positioneren, de dienstverlening te verbeteren en doelgroepen die het SF nu niet of in mindere mate weten te vinden beter te bereiken. Het huidige onderzoek beoogt dan ook zowel de bereikte als de potentiële doelgroep van het SF in kaart te brengen. Onderzoeksbureau Ipsos I&O voerde dit onderzoek uit in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (hierna: WODC), op aanvraag van het SF.

Doel- en vraagstelling

Het onderzoek richt zich op de volgende centrale onderzoeksvragen:

- A. Wat zijn de profielen van de bereikte en potentiële doelgroep van het Schadefonds?
- B. In hoeverre komt de bereikte doelgroep overeen met de doelgroep waar het Schadefonds voor bedoeld is?
- C. Welke aanbevelingen kunnen worden gedaan om de potentiële doelgroep (beter) te bereiken?

Methoden

Het onderzoek bestaat uit een combinatie van deskresearch, expertinterviews, een secundaire data-analyse op gegevens van aanvragers van een tegemoetkoming bij het SF en een secundaire analyse op slachtofferenquêtes (Veiligheidsmonitor), een enquête onder de potentiële doelgroep en focusgroepen met slachtoffers uit de bereikte en niet-bereikte doelgroep.

Voor de deskresearch zijn verschillende bronnen geraadpleegd, waaronder wetenschappelijke publicaties, beleidsstukken, en nieuws- en websiteberichten. Om meer verdiepend inzicht te krijgen in de werkwijze en het beleid van SF, het bereik van de (potentiële) doelgroep en de mogelijkheden om de doelgroep beter te bereiken, zijn twaalf expertinterviews gehouden met in totaal negentien gesprekspartners. Het gaat om vertegenwoordigers van het Schadefonds Geweldsmisdrijven, ketenpartners (Ministerie van J&V, CJIB, SHN, Raad voor de Rechtspraak, OM en politie) en andere organisaties die actief zijn op het terrein van slachtofferondersteuning (Federatie Nabestaanden Geweldslachtoffers, Stichting Perspectief Herstelbemiddeling). Als onderdeel van de secundaire data-analyse zijn twee bronnen geraadpleegd: (1)

registratiedata van aanvragers van een tegemoetkoming van het SF en (2) data van slachtofferenquêtes (Veiligheidsmonitor) van het CBS. Omdat de potentiële doelgroep van het SF breder is dan hoe zij in de Veiligheidsmonitor kon worden gedefinieerd, is een aanvullende enquête uitgevoerd met behulp van het I&O Research Panel. Na een screening die door 27.676 panelleden is ingevuld, bleven 3.456 panelleden over die in de afgelopen drie jaar een ingrijpende gebeurtenis hadden meegemaakt en daarmee in de doelgroep vielen. Hiervan namen 1.007 personen deel aan het hoofdonderzoek, een respons van 29 procent. Ten slotte zijn vier online focusgroepen gehouden, twee met respondenten uit de potentiële doelgroep en twee met respondenten uit de bereikte doelgroep. In totaal namen veertien slachtoffers hieraan deel. Er is gestreefd naar een diverse samenstelling wat betreft het type delict, geslacht en het type slachtoffer (direct slachtoffer, naaste of nabestaande). Het is niet gelukt om naasten of nabestaanden te spreken. Wel is dit perspectief aan de orde gekomen in de expertinterviews, waaronder in het gesprek met de Federatie Nabestaanden Geweldslachtoffers (FNG).

De focus van dit onderzoek ligt op de reguliere uitkeringen van het SF op basis van de wettelijke taken en niet op die van tijdelijke regelingen, zoals de regeling – de Winter. De omvang en kenmerken van de doelgroep zijn op basis van de slachtofferenquêtes bepaald aan de hand van de misdrijven uit 2017, 2019, 2021 en 2023. Hierin zijn de aanvragen bij SF uit 2017 tot en met 2023 betrokken (over misdrijven in 2017, 2019, 2021 en 2023). Er is voor deze afbakening gekozen op grond van de omvang en beschikbaarheid van data.

Resultaten

Huidige bereik doelgroep

Om een profiel te schetsen van de bereikte en potentiële doelgroep (onderzoeksvraag A) is in de eerste plaats een schatting gemaakt van de omvang van beide groepen. Voor 2023 komen we op een schatting van 40.200 slachtoffers in de potentiële doelgroep van het SF, waarbij het specifiek gaat om slachtoffers van geweldsmisdrijven die medische hulp hebben gehad voor (ernstig) lichamelijk letsel als gevolg van het misdrijf. Bij deze benadering zijn enkele kanttekeningen te plaatsen, aangezien (hulp voor) psychisch letsel en schade bij naasten en nabestaanden niet konden worden meegenomen. Het getal is waarschijnlijk dus een onderschatting van de werkelijke omvang van de potentiële doelgroep. Bij het SF kwamen circa 3.900 aanvragen binnen over misdrijven in het jaar 2023. Aanvragen die in 2024 of later binnenkomen, zijn hierin niet meegenomen. Als het gaat om misdrijven die hebben plaatsgevonden in 2017, 2019 en 2021 zijn er voor elk van deze drie jaren tussen 6.000 en 7.400 aanvragen bij het SF binnengekomen. Over alle vier jaren gaat het om bijna 24.000 unieke aanvragen. Het grootste deel van de doelgroep (circa 45%), zowel bereikt als potentieel, bestaat uit slachtoffers van mishandeling.

In de periode 2017–2023 heeft ongeveer een op de tien slachtoffers in de potentiële doelgroep van het SF bij deze organisatie een aanvraag ingediend voor een financiële tegemoetkoming. Daaruit volgt dat het SF ongeveer negen van de tien slachtoffers die in de potentiële doelgroep vallen niet heeft bereikt. Aangezien een duidelijke norm of streefcijfer voor het bereiken van de doelgroep ontbreekt, is niet te zeggen of een bereik van ongeveer 10 procent goed of voldoende is. Wel biedt dit onderzoek inzicht in de verklaringen waarom een deel van de potentiële doelgroep (nog) niet wordt bereikt en in mogelijke verbeterpunten.

Vergelijking potentiële en bereikte doelgroep

Ten behoeve van onderzoeksvraag B is de samenstelling van de potentiële en bereikte doelgroep vergeleken op zowel persoonskenmerken (zoals geslacht, leeftijd en regio) als delictskenmerken (type misdrijf).

Als we de samenstelling van de potentiële en bereikte doelgroep vergelijken, zijn er over het geheel genomen geen duidelijke verschillen op basis van geslacht en regio. De kenmerken stedelijkheid en leeftijd laten wel verschillen zien. Onder de aanvragers zitten minder slachtoffers uit landelijke gemeenten (weinig of niet stedelijk) dan valt te verwachten op basis van de schattingen voor de potentiële doelgroep, en juist meer slachtoffers uit zeer stedelijke gemeenten. Ook hebben relatief weinig slachtoffers van 50 jaar en ouder een aanvraag gedaan in vergelijking met het aandeel 50-plussers in de potentiële doelgroep. Dit patroon is in alle onderzochte jaren vanaf 2017 zichtbaar. In alle regio's en leeftijdsgroepen is het doelbereik voor verbetering vatbaar. In tegenstelling tot wat eerder onderzoek uitwees¹, is het probleem van doelgroepbereik dus niet beperkt tot jongeren.

Uit de expertinterviews en de enquête komt naar voren dat de groep naasten en nabestaanden momenteel onvoldoende wordt bereikt en dat de informatievoorziening vanuit het SF richting deze groep kan worden verbeterd. Zo bleek uit de enquête dat sommige nabestaanden niet wisten dat zij mogelijk recht hebben op een tegemoetkoming.

Uit de vergelijking van de bereikte en de potentiële doelgroep komt echter naar voren dat specifiek de nabestaanden van slachtoffers van levensdelicten als groep het beste worden bereikt, hoewel de exacte omvang van deze potentiële doelgroep moeilijk is vast te stellen. Beide bevindingen lijken tegenstrijdig. Mogelijk zijn vooral naasten niet op de hoogte van het recht op een tegemoetkoming en niet zozeer de nabestaanden. Vervolgonderzoek zou hier meer inzicht in kunnen geven.

Het bereik van slachtoffers varieert sterk per misdrijfcategorie. Nabestaanden van slachtoffers van levensdelicten zijn de enige groep die vaker dan gemiddeld wordt bereikt. Bij alle andere misdrijfcategorieën, zoals brandstichting/ontploffing (1%) en dodelijk ongeval of ongeval met zwaar letsel (1%), ligt het doelgroepbereik lager dan gemiddeld. Voor de onder- en oververtegenwoordiging van bepaalde groepen slachtoffers zijn verschillende belemmerende factoren aan te wijzen.

¹ Haggui et al. (2022), Van Leiden et al. (2016).

Drempels in aanvragen tegemoetkoming

Om aanbevelingen te kunnen doen om de doelgroep beter te bereiken (onderzoeksvraag C), is eerst verder onderzocht welke drempels er zijn voor slachtoffers waardoor zij niet bij het Schadefonds terechtkomen. Het gaat om emotionele drempels, ethische drempels en communicatiedrempels.

- 1 Bij **emotionele drempels** valt te denken aan schuld en schaamtegevoelens bij het slachtoffer, angst voor represailles door de dader en de emotionele belasting die wordt veroorzaakt door de procedure.
- 2 **Ethische drempels** omvatten onder meer het idee dat een financiële compensatie ongepast is in het licht van het gebeurde of dat de dader voor een financiële compensatie moet zorgen en niet de overheid. Ook vinden sommige slachtoffers dat de juridische aansprakelijkheid eerst moet worden vastgesteld voordat er sprake kan zijn van schadecompensatie.
- 3 Ten slotte zijn er **communicatiedrempels**. Zo zijn sommige slachtoffers er nog niet aan toe om zich bezig te houden met schadecompensatie in de nasleep van het voorval, of voelen zij zich overweldigd door de hoeveelheid (complexe) informatie. Ze worden doorgaans kort na het misdrijf eenmalig gewezen op de mogelijkheid om een tegemoetkoming bij SF aan te vragen, maar zien hier in eerste instantie om diverse redenen vanaf. In de nasleep van het misdrijf worden ze niet nogmaals op de mogelijkheid gewezen door ketenpartners (wanneer schadecompensatie eventueel wel opportuun wordt) en blijven ze dus buiten beeld. Daarnaast vindt er onvoldoende verwijzing naar het SF plaats door ketenpartners. Slachtofferhulp Nederland (SHN) vervult een belangrijke rol om slachtoffers in contact te brengen met SF. Andere ketenpartners, zoals zorg- en hulpverleners, hebben onvoldoende besef of kennis dat zij hier ook een rol in kunnen hebben. Voor sommige slachtoffers die de website van SF raadplegen, is de boodschap van de quickscan (of het zinvol is om een aanvraag in te dienen) te ongenueanceerd. Dit kan hen mogelijk afschrikken om een aanvraag in te dienen.

Verschillen tussen slachtoffers die wel of geen aangifte doen

Centraal in de huidige werkwijze en beleid van het SF voor het bereiken van de doelgroep staat de verwijzingsfunctie van ketenpartners. De meest voorkomende verwijzingsroute is de route waarbij slachtoffers via SHN bij het SF terechtkomen. Slachtoffers die aangifte doen van het misdrijf dat hen is overkomen, komen in contact met de politie, SHN en – als het tot vervolging komt – het Openbaar Ministerie (OM). Elk van deze ketenpartners kan het slachtoffer doorverwijzen naar het SF. Van belang is dus dat een slachtoffer aangifte doet en zo in beeld komt bij SF en andere ketenpartners. Dit sluit aan bij eerder onderzoek en is bevestigd in de expertinterviews, de enquête, de focusgroepen en de registratiedata van het SF zelf.

Drempels voor slachtoffers die aangifte hebben gedaan

Bij slachtoffers die aangifte hebben gedaan van het delict kunnen we stellen dat er een grote kans is dat ze via de politie bij het SF terechtkomen, ofwel direct (minderheid) ofwel indirect via SHN (meerderheid). Maar ook onder slachtoffers die aangifte hebben gedaan van het delict spelen belemmerende factoren waardoor een deel van deze groep toch *niet* bij het SF terechtkomt. De timing van de aangifte kan verklaren waarom een deel van de potentiële doelgroep geen beroep doet op het SF. Slachtoffers die bij aangifte een doorverwijzing naar SF krijgen, kunnen er nog niet aan toe zijn om de stap naar het SF te zetten of hebben nog geen duidelijk beeld van de schade. Het verwerkingsproces van het delict verschilt immers per slachtoffer en de schade kan pas na langere tijd zichtbaar worden of over tijd zelfs toenemen. Momenteel wordt in de

slachtofferondersteuning niet gevolgd of een slachtoffer na verloop van tijd wel openstaat voor een tegemoetkoming van SF of een andere vorm van ondersteuning. Deze belemmerende factor speelt met name bij zedenmisdrijven en huiselijk geweld, waar we een duidelijk na-ijleffect in doelgroepbereik zien, wat betekent dat slachtoffers pas nadat er meer tijd is verstreken sinds het delict een aanvraag indienen.

Drempels voor slachtoffers die geen aangifte hebben gedaan

Slachtoffers die géén aangifte doen van het delict komen (waarschijnlijk) dus niet via de politie in de keten terecht. De kans is kleiner dat zij uiteindelijk via deze route – met SHN als belangrijkste tussenstation – een aanvraag doen bij het SF. Via de andere potentiële routes kan een aantal belemmerende factoren optreden.

Slachtoffers komen na het delict (mogelijk) met verschillende zorg- of hulpverleners in aanraking, waaronder de huisarts, praktijkondersteuner, GGZ-hulpverlening, Veilig Thuis of een opvanglocatie voor slachtoffers van huiselijk geweld. Deze organisaties zijn zelf echter vaak onvoldoende op de hoogte van het SF of zien doorverwijzen niet als hun verantwoordelijkheid.

Slachtoffers kunnen ook via een eigen zoektocht op Google of via vrienden en familie terechtkomen op de website van het SF. Daar kunnen ze een korte vragenlijst invullen (voorheen quickscan) die adviseert of een aanvraag indienen zinvol is. Deze adviezen zijn soms onvoldoende genuanceerd voor slachtoffers die in het ‘grijze gebied’ vallen (waarbij het twijfelachtig is of een aanvraag bij het SF wordt goedgekeurd). De quickscan kan op deze wijze dus een onbedoelde drempel vormen in het proces.

Ten slotte is er een groep slachtoffers die mogelijk wordt belemmerd door de informatievoorziening vanuit het SF. Zo is de informatie op de website van het SF over de vraag wanneer slachtoffers van ontploffingen binnen de doelgroep vallen, onduidelijk en verwarrend en ontmoedigt sommige slachtoffers ten onrechte. Dit zou een mogelijke verklaring kunnen zijn voor het lage doelgroepbereik bij de misdrijfcategorie brandstichting/ontploffing. Deze belemmerende factor kan in sterkere mate aan de orde zijn bij slachtoffers die geen aangifte hebben gedaan. De kans is dan kleiner dat zij ondersteuning ontvangen van SHN bij hun aanvraag en op die manier beter over de vereisten worden geïnformeerd.

Aanbevelingen

Aanbevelingen om de doelgroep beter te bereiken

Samenvattend zien we volgende kenmerken van de huidige werkwijze en beleid van het SF als verklaringen waarom het bereik van de doelgroep momenteel niet optimaal is:

- Geen optimaal gebruik van de verwijfsfunctie van de ketenpartners en andere organisaties in de slachtofferondersteuning waar slachtoffers mogelijk mee te maken krijgen na het delict.
- Geen optimale timing in het traject van slachtofferondersteuning voor informatie over wat het SF kan betekenen.
- Geen optimale invulling van de informatie- en communicatiemiddelen die het SF op dit moment gebruikt.

Hieruit volgt een aantal aanbevelingen om het doelgroepbereik van het SF te verbeteren, ter beantwoording van onderzoeksvraag C.

1. Versterken van zichtbaarheid van het SF in de gehele keten en de verwijfsfunctie verbreden

Hoewel er ook in dit onderzoek weer stemmen opgaan om te investeren in de algemene naamsbekendheid van SF², bijvoorbeeld via een publiekscampagne, vinden wij dat om meerdere redenen niet het aangewezen middel. Allereerst betwijfelen wij op basis van de resultaten of het vergroten van de naamsbekendheid werkelijk zou bijdragen aan het vergroten van het doelgroepbereik. Slachtoffers zitten namelijk in een emotioneel en complex proces. Wie kan in deze context garanderen dat de (vergroete) naamsbekendheid helpt om de weg naar het SF beter te vinden, op het moment dat slachtoffers dit nodig hebben? Ten tweede wijst dit onderzoek uit dat het juist om de zichtbaarheid van het SF binnen de procedure (keten) gaat. De verwijzing naar het SF is op dit moment sterk afhankelijk van de aangifte en het inschakelen van SHN. De 'onzichtbare slachtoffers', die geen aangifte doen bij de politie, komen zo niet in de keten terecht en hebben een kleinere kans om ondersteuning te ontvangen van het SHN bij de aanvraag of zelfs maar op de mogelijkheden van het SF te worden gewezen.

Naast het structurele overleg tussen het SF en SHN zou het doelgroepbereik op de agenda van andere ketenpartners kunnen worden geplaatst. Het is belangrijk om deze organisaties te (blijven) informeren over actuele en relevante wijzigingen in het beleid van het SF, bijvoorbeeld met betrekking tot de vereisten voor een aanvraag.

Bij deze aanbeveling realiseren we ons dat er binnen de potentiële doelgroep van het SF slachtoffers zijn die lastig(er) zijn te bereiken, zoals mensen die zich niet als slachtoffer zien, bang zijn voor represailles door de dader of emotioneel te overweldigd zijn om stappen richting schadecompensatie te zetten. Veel instanties hebben moeite om deze personen te bereiken. Door de verwijfsfunctie van ketenpartners richting het SF te verbreden, kan het SF niettemin een groter deel van de lastig te bereiken doelgroep in beeld krijgen. Het is echter niet te verwachten dat het

² Het pleiten voor het vergroten van naamsbekendheid gebeurt in veel onderzoeken die wij uitvoeren, ongeacht het specifieke thema.

SF op deze manier de gehele doelgroep kan bereiken. Er zullen slachtoffers buiten het zicht van instanties blijven.

Een andere kanttekening bij het verbreden van de verwijfsfunctie is de beperkte capaciteit bij professionals zoals huisartsen, praktijkondersteuners, CSG- en GGZ-professionals. Dit kan in de praktijk voor uitdagingen zorgen, zeker als er gestreefd zou worden naar een ‘warme overdracht’ tussen instanties (wat meer tijd vergt). Aangezien het onderzoek zich niet uitstreckte tot deze professionals, kunnen wij geen uitspraken doen over de haalbaarheid van deze aanbeveling. De invulling van de verbrede verwijfsfunctie verdient daarom nader onderzoek.

2. De timing van een aangifte in het slachtoffertraject een minder doorslaggevende factor maken door slachtoffers meerdere keren in het proces te wijzen op het SF

Een tweede aanbeveling is de mogelijkheid om een tegemoetkoming te krijgen via SF herhaaldelijk onder de aandacht te brengen bij slachtoffers.³ Zo wordt de timing van het moment waarop een slachtoffer op de hoogte wordt gebracht van het SF – wat geregeld belemmerend kan werken – een minder doorslaggevende factor in het proces. Veel slachtoffers vinden een financiële tegemoetkoming in het begin misschien niet nodig, overdreven of niet passend of ze zijn er simpelweg (emotioneel) nog niet aan toe om het aanvraagproces te starten. Maar een deel geeft aan dat zij daar na verloop van tijd anders over zijn gaan denken. Bovendien zou de langdurige monitoring van slachtoffers ook een oplossing kunnen zijn voor slachtoffers bij wie de schade van een delict in de loop van de tijd toeneemt. Het is mogelijk dat de behoefte van deze groep slachtoffers aan een tegemoetkoming hiermee ook verandert.

Om de aanvraagmogelijkheid op meerdere momenten onder de aandacht te brengen, zou de nasleep van het misdrijf op een of andere manier moeten worden gemonitord. Het uiteindelijke doel is een werkwijze waarmee het SF meerdere keren tijdens het (verwerkings-) proces van het slachtoffer onder de aandacht wordt gebracht en zo minder afhankelijk wordt van een eenmalig contactmoment. Hier kan een belangrijke rol zijn weggelegd voor SHN, dat reeds een grote ondersteunende en verwijzende functie heeft, maar ook voor andere (keten)organisaties.

Langdurige monitoring door de organisaties in de keten van slachtofferondersteuning sluit zo aan bij de oproep van zowel experts als slachtoffers om de informatie over het SF tijdens het proces beter te timen en te blijven herhalen. Bij de invulling van de monitoring is het belangrijk om dit op een gepaste manier te doen die aansluit bij de wensen en behoeften van het slachtoffer. Voor sommige slachtoffers kan het feit dat ze opnieuw worden benaderd ongewild herinneringen aan het misdrijf en heftige emoties naar boven halen. We erkennen dat de wens tot monitoring op gespannen voet kan staan met de behoefte aan rust en afsluiting bij sommige slachtoffers, maar we zien ook de meerwaarde die een tegemoetkoming voor velen kan vervullen.

Een langdurige vorm van monitoring van slachtoffers kan een bredere functie hebben dan het enkel onder de aandacht brengen van het SF bij slachtoffers. Uit dit onderzoek komt naar voren dat slachtoffers vaak overweldigd zijn door het grote aanbod van organisaties en hulpinstanties

³ De langdurige monitoring van slachtoffers is een aanbeveling die ook aan bod is gekomen in het eerdere doelgroeponderzoek van Van Leiden et al. (2016). Uit gesprekken met SHN is gebleken dat dit, in elk geval binnen deze organisatie, momenteel nog geen deel uitmaakt van het beleid.

in de keten van slachtofferondersteuning. Dit gevoel van ‘overweldigd zijn’ geldt niet alleen voor het aanvragen van een financiële tegemoetkoming, maar ook voor andere vormen van hulp, en speelt op meerdere momenten in het (verwerkings-)proces. Gelet op dit bredere gevoel van complexiteit zou de monitoringrol bij een organisatie als SHN ondergebracht kunnen worden, dat een regiefunctie richting het slachtoffer kan vervullen. Op deze wijze zou langdurige monitoring positief kunnen bijdragen aan het zoeken en vinden van adequate hulp door slachtoffers in bredere zin.

3. Verbeteren van de huidige communicatie en informatievoorziening door het SF

Met betrekking tot de communicatie door het SF is het belangrijk dat de organisatie alert blijft op mogelijke verbeteringen in de korte vragenlijst (voorheen quickscan) op de website. Slachtoffers moeten niet onnodig het idee krijgen dat ze niet in de doelgroep vallen. Met recente aanpassingen in de vragenlijst is hier al deels opvolging aan gegeven. Verder kan het SF informatie over de mogelijkheid om een aanvullend verzoek te doen of een herziening te vragen van een eerder genomen besluit prominenter vermelden, omdat slachtoffers hiermee onvoldoende bekend zijn. Tevens is een aanbeveling aan het SF om specifieke informatie toe te voegen over de samenloop met parallelle schadetrajecten, om eventuele misvattingen hierover weg te nemen (bijvoorbeeld dat financiële compensatie aanvragen ongepast is of dat eerst de uitkomst van een lopend traject moet worden afgewacht). Afgezien van de feitelijke informatievoorziening is ook communicatie door het SF én SHN over de meer ‘emotionele’ functie van een tegemoetkoming van belang. De tegemoetkoming voor slachtoffers draait namelijk vaak veel meer om erkenning dan om geld.

Voor het verbeteren van de communicatie en informatievoorziening door het SF is het belangrijk om onderscheid te maken tussen twee aspecten: (1) de vindbaarheid en duidelijkheid van informatie en (2) de emotionele belasting van het aanvraagproces en de manier waarop dit overweldigend kan zijn voor slachtoffers. Hoewel het SF het aanvraagproces nog eenvoudiger kan maken, blijft het een feit dat slachtoffers het aanvraagproces mogelijk als (emotioneel) overweldigend ervaren. Dit is een meer fundamentele belemmering, die het SF niet alleen kan wegnemen. Hiervoor zou ondersteuning van slachtoffers door SHN uitkomst kunnen bieden. SHN kan een regiefunctie vervullen voor slachtoffers, en hen voor een langere periode kunnen monitoren, met aandacht voor de ‘emotionele’ functie van een tegemoetkoming.

Bij de aanbevelingen is het belangrijk om te benadrukken dat er geen *one-size-fits-all*-oplossing is. Deze benaderingswijze past immers niet bij de doelgroep, die veelzijdig en complex is. De slachtoffers in de potentiële doelgroep van het SF zijn geconfronteerd met allerlei typen delicten, doorlopen hierna verschillende soorten trajecten (variërend in lengte en complexiteit) en hebben uiteenlopende behoeften. Met dit onderzoek is meer inzicht verkregen in de belemmerende factoren die in het algemeen een rol spelen bij verschillende doelgroepen. Hoewel dit onderzoek steunt op uiteenlopende bronnen en methoden (zoals deskresearch, expertinterviews, enquêtes en focusgroepen) is het denkbaar dat niet alle potentiële belemmerende factoren in kaart zijn gebracht. Voor respondenten die niet zijn bereikt door SF, was het bijvoorbeeld lastig om aan te geven waarom ze geen aanvraag hadden gedaan, als ze niet eerst daadwerkelijk met de keuze zijn geconfronteerd of als ze niet daadwerkelijk het aanvraagproces hebben doorlopen.

Tot slot moet dit onderzoek worden gezien in het licht van de ambitie van het SF om de doelgroep beter te bereiken. De afgelopen jaren heeft het SF zich op diverse manieren ingespannen om slachtoffers, naasten en nabestaanden beter te bereiken en van dienst te zijn, wat bijvoorbeeld geïllustreerd wordt door verbeteringen in de korte vragenlijst (voorheen quickscan) op de website en het aanvraagformulier. Dit onderzoek heeft zodoende niet alleen gesignaleerd waar momenteel nog kansen liggen voor het SF om zijn doelgroep beter te bereiken, maar ook de resultaten in beeld gebracht van de veranderingen in de dienstverlening die het SF in de afgelopen jaren heeft doorgevoerd.

Inleiding

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Het Schadefonds Geweldsmisdrijven (hierna: SF)⁴ biedt slachtoffers van geweldsmisdrijven die ernstig lichamelijk of psychisch letsel hebben opgelopen een financiële tegemoetkoming. Ook naasten en nabestaanden van slachtoffers komen onder voorwaarden in aanmerking voor een tegemoetkoming. Het SF is daarmee een van de instanties die een rol spelen in de ondersteuning van slachtoffers. Om met de dienstverlening van het SF goed aan te sluiten bij de aanvragers van een tegemoetkoming, is het belangrijk om te weten wat deze aanvragers kenmerkt. Daarnaast zijn er slachtoffers, naasten en nabestaanden die de weg naar het SF (nog) niet weten te vinden. Alle slachtoffers van geweldsmisdrijven, en hun naasten en nabestaanden, die in aanmerking komen voor een tegemoetkoming vallen in de potentiële doelgroep. Het is belangrijk om ook de kenmerken van die potentiële doelgroep in kaart te brengen en te vergelijken met de bereikte doelgroep van slachtoffers die een aanvraag hebben ingediend bij het SF. Deze inzichten zijn van belang om de organisatie (beter) te positioneren, de dienstverlening te verbeteren en doelgroepen die het SF nu niet of in mindere mate weten te vinden beter te bereiken. Het onderzoek beoogt zowel de bereikte als de potentiële doelgroep van het SF in kaart te brengen.

1.2 Doel- en vraagstelling

Het onderzoek richt zich op de volgende centrale onderzoeksvragen:

- A. Wat zijn de kenmerken van de bereikte en potentiële doelgroep van het Schadefonds?
- B. In hoeverre komt de bereikte doelgroep overeen met de doelgroep waar het Schadefonds voor bedoeld is?
- C. Welke aanbevelingen kunnen worden gedaan om de potentiële doelgroep (beter) te bereiken?

De centrale onderzoeksvragen zijn uitgewerkt in een aantal deelvragen:

1.2.1 Kenmerken doelgroep

- 1 Wat zijn de persoons- en delictkenmerken van de algemene populatie slachtoffers van misdrijven die tot de reikwijdte van het Schadefonds horen (potentiële doelgroep)? En wat is de omvang van deze groep?
- 2 Wat zijn de persoons- en delictkenmerken van de aanvragers bij het Schadefonds (bereikte doelgroep)? En wat is de omvang van deze groep?
 - a In hoeverre verschillen de succesvolle aanvragers van de afgewezen aanvragers?
- 3 Welke overeenkomsten en verschillen bestaan er tussen de potentiële en bereikte doelgroep?
 - a In hoeverre is er een onder- of oververtegenwoordiging te zien van bepaalde misdrijfcategorieën bij aanvragers van het Schadefonds ten opzichte van het totaal aantal slachtoffers in Nederland?
 - b Welke ontwikkelingen zijn er zichtbaar in de onder- of oververtegenwoordiging van bepaalde misdrijfcategorieën bij aanvragers van het Schadefonds over de periode 2017-2023 met betrekking tot geweldsmisdrijven uit de periode 2017-2023?

⁴ In titels en de formulering van onderzoeksvragen schrijven we 'het Schadefonds' voluit.

c Hoe ontwikkelt het doelbereik van het SF zich tussen 2017 en 2023?

1.2.2 Vergroten bereik

- 4 Welke werkwijze en beleid kent het Schadefonds om de potentiële populatie slachtoffers te bereiken?
- 5 In hoeverre is de huidige werkwijze en het beleid van het Schadefonds toereikend om de algemene populatie slachtoffers van misdrijven die tot de reikwijdte van het Schadefonds horen te bereiken?
 - a Waarom doet de potentiële doelgroep geen beroep op het Schadefonds? Wat voor factoren (naast bekendheid) spelen hier een rol?
- 6 Welke verbeterpunten zijn er om de doelgroep (beter) te bereiken?

1.2.3 Begrippen en afbakening

De **potentiële doelgroep** van het SF bestaat uit **slachtoffers** die in aanmerking komen voor een financiële tegemoetkoming op grond van de Wet schadefonds geweldsmisdrijven (Wsg). Het gaat om slachtoffers van opzettelijk gepleegde geweldsmisdrijven die ernstig lichamelijk of geestelijk letsel hebben opgelopen.⁵ Onder **opzettelijk gepleegd misdrijf** valt ook de strafbare poging daartoe. Het misdrijf vond plaats in Nederland of aan boord van een Nederlands (lucht)vaartuig. Hoewel de wet ook van toepassing is in Bonaire, Sint Eustatius en Saba (art. 20 Wsg), valt dit buiten de scope van dit onderzoek. In tabel 1.1 is uitgebreid beschreven op basis waarvan mensen in aanmerking komen voor een uitkering op grond van de Wet schadefonds geweldsmisdrijven (Wsg).

Ook nabestaanden en naasten van personen die door een geweldsmisdrijf zijn overleden of ernstig en blijvend letsel hebben opgelopen vallen onder het bereik van het SF, evenals nabestaanden van personen die als gevolg van een dood-door-schulddelict (art. 6 Wegenverkeerswet 1994 of art. 307 Wetboek van Strafrecht) zijn overleden.⁶ Getuigen van een geweldsmisdrijf die hierdoor psychisch letsel hebben opgelopen, komen onder voorwaarden eveneens in aanmerking voor een tegemoetkoming van het SF. Als **nabestaanden** en **naasten** gelden: echtgenoot, geregistreerd partner of persoon met wie het slachtoffer samenwoont en een gemeenschappelijke huishouding voert, bloed- of aanverwanten en gezinsleden die voor hun levensonderhoud geheel of gedeeltelijk afhankelijk zijn van het slachtoffer en bloedverwanten van het slachtoffer in de eerste en tweede graad (ouders, kinderen, (half)broers en (half)zussen).

De **bereikte doelgroep** omvat alle slachtoffers van een geweldsmisdrijf of dood-door-schulddelict die in aanmerking komen voor een financiële tegemoetkoming op grond van de Wsg en die een aanvraag hebben gedaan voor een tegemoetkoming. De **potentiële doelgroep** omvat alle slachtoffers van een geweldsmisdrijf of dood-door-schulddelict die in aanmerking komen voor een tegemoetkoming (inclusief de bereikte doelgroep). De term 'slachtoffers' omvat naast personen die zelf slachtoffer zijn geworden ook naasten en nabestaanden van slachtoffers, en getuigen van een geweldsmisdrijf.

⁵ Met de inwerkingtreding van de Wet seksuele misdrijven per 1 juli 2024 zijn hier de begrippen 'schuldverkrachting' en 'schuld aanranding' aan toegevoegd (Stb. 2024, 59). Ten tijde van de enquête was deze wetswijziging nog niet in werking getreden. Om die reden valt deze groep buiten de reikwijdte van dit onderzoek.

⁶ Art. 3 lid 1 onder de Wsg voegt hieraan toe dat ook een uitkering kan worden gedaan aan personen die de kosten van lijkbezorging hebben voldaan.

De focus van dit onderzoek ligt op de reguliere uitkeringen op basis van de wettelijke taken en niet op die van tijdelijke regelingen. Waar gesproken wordt over het bepalen van de omvang en kenmerken van de doelgroep, beperken we ons tot misdrijven uit 2017, 2019, 2021 en 2023. We betrekken hierin de aanvragen uit 2017 tot en met 2023 (over misdrijven in 2017, 2019, 2021 en 2023). Mede gelet op de omvang en beschikbaarheid van data is voor deze periodeafbakening gekozen.

Ten slotte is een opmerking over de terminologie in dit rapport passend. Het SF biedt geen schadevergoeding aan slachtoffers van ernstige geweldsmisdrijven, maar een financiële tegemoetkoming. Het bedrag dat het slachtoffer van de organisatie ontvangt, is namelijk niet exact vastgesteld, zoals de rechter doet in een strafzaak, maar valt binnen één van de zes letselcategorieën, waaraan vaste uitkeringsbedragen zijn gekoppeld. Wij zullen in dit rapport daarom, als het gaat om de dienstverlening van het SF, spreken van een (financiële) tegemoetkoming in plaats van een schadevergoeding. Als het gaat om het vergoeden van de schade van slachtoffers in het algemeen, dus niet alleen een tegemoetkoming van het SF maar ook schadevergoeding via andere sporen (bijvoorbeeld een civiele procedure), spreken we meestal wel van een schadevergoeding. Ook bij het bespreken van de resultaten van de enquête en de focusgroepen wordt vaak de term ‘schadevergoeding’ gebruikt. Dit begrip is namelijk herkenbaarder voor de respondenten op wie deze databronnen zijn gericht.⁷

⁷ *Schadefonds Geweldsmisdrijven (2022b, 2024).*

Tabel 1.1 - Wie komt in aanmerking voor een uitkering? - samenvatting bepalingen beleidsbundel SF

Bepalingen	Omschrijving
Groepen personen die uitkering kunnen aanvragen	- Het Schadefonds kan een uitkering verstrekken aan: - Slachtoffers van opzettelijk gepleegde geweldsmisdrijven; - Nabestaanden* van slachtoffers van opzettelijk gepleegde geweldsmisdrijven; - Nabestaanden* van slachtoffers van dood door schuld; - Naasten* van slachtoffers met ernstig en blijvend letsel, als gevolg van een opzettelijk gepleegd geweldsmisdrijf. * 'Nabestaande' of 'Naaste' betekent: echtgenoot, (geregistreerd) partner, ouder, kind, (half)broer of (half)zus.
Opzettelijk gepleegd geweldsmisdrijf	- Met een geweldsmisdrijf wordt bedoeld een in het Wetboek van Strafrecht strafbaar gesteld misdrijf (of een strafbare poging daartoe), waarbij tegen een persoon geweld is gebruikt of met geweld is gedreigd. Geweld kan bestaan uit lichamelijk en psychisch geweld. - In het algemeen dient er sprake te zijn van opzet, maar er is een uitzondering voor nabestaanden van slachtoffers van dood door schuld in de zin van artikel 6 Wegenverkeerswet 1994 of artikel 307 Wetboek van Strafrecht.
Aannemelijkheid van het geweldsmisdrijf	- Een geweldsmisdrijf hoeft niet bewezen te worden, maar moet aannemelijk worden gemaakt. Er moet een logisch beeld zijn van wat er is gebeurd (feitelijke geweldshandeling) en wat de aanleiding was (omstandigheden). - Het slachtoffer (of nabestaande, naaste) is verantwoordelijk voor het onderbouwen van de aanvraag met objectieve aanwijzingen. Dit zijn aanwijzingen afkomstig uit een andere bron dan het slachtoffer zelf. Deze bronnen moeten betrouwbaar en onpartijdig zijn en vanuit eigen waarneming verklaren.
Beoordeling ernst letsel	- Om in aanmerking te komen, moet het geweldsmisdrijf ernstig fysiek of psychisch letsel hebben veroorzaakt. Het Schadefonds vindt letsel ernstig als het langdurige of blijvende ernstige medische gevolgen heeft. - Het Schadefonds gebruikt voor de beoordeling van het letsel alleen medische informatie van bevoegde en bekwame hulpverleners die een diagnose hebben gesteld. Het gaat dan om behandelaars met een relevante geregistreerde bevoegdheid (bijvoorbeeld in het BIG-register). - Het Schadefonds hanteert een letsellijst om te beoordelen welk fysiek en psychisch letsel als voldoende ernstig kan worden aangemerkt om een uitkering te rechtvaardigen. - Bij verschillende geweldsmisdrijven kan zonder medische beoordeling ernstig psychisch letsel worden voorondersteld: woningovervallen, zedenmisdrijven, bedreigingen met messen of vuurwapens, stelselmatig huiselijk geweld, mensenhandel, belaging en brandstichting. - Iemand die een geweldsmisdrijf heeft waargenomen of direct geconfronteerd is met de gevolgen van een geweldsmisdrijf kan als een slachtoffer worden aangemerkt en in aanmerking komen voor een uitkering. Er is geen tegemoetkoming voor getuigen van een schulddelict. Voor een tegemoetkoming is een diagnose van een geregistreerd behandelaar nodig voor ernstig psychisch letsel als gevolg van het misdrijf.

Bepalingen	Omschrijving
Locatie misdrijf	- Voor alle groepen geldt dat het misdrijf in Nederland of aan boord van een Nederlands (lucht)vaartuig buiten Nederland moet hebben plaatsgevonden. - Onder Nederland wordt ook verstaan de territoriale wateren van Nederland en Caribisch Nederland (Bonaire, St. Eustatius en Saba).
Indieningstermijn	- Voor slachtoffers en naasten geldt dat een aanvraag moet worden ingediend binnen 10 jaar na de dag waarop het geweldsmisdrijf is gepleegd. - Voor nabestaanden begint de termijn vanaf de dag van het overlijden van het slachtoffer. - Indien de termijn is verstreken, wordt de aanvraag in beginsel afgewezen, tenzij de aanvrager een geldige reden heeft. Bijvoorbeeld als de aanvrager kan aantonen dat hij of zij eerder niet in staat was om een aanvraag in te dienen vanwege langdurig trauma. Dit wordt individueel beoordeeld door het Schadefonds.
Eigen aandeel	- Als de toegebrachte schade mede een gevolg is van omstandigheden die aan het slachtoffer zelf zijn toe te rekenen, kan een aanvraag worden afgewezen of de uitkering op een lager bedrag worden vastgesteld. - Voor een beoordeling van het eigen aandeel gaat het Schadefonds na of het slachtoffer het geweldsmisdrijf had kunnen en moeten voorkomen.
Schade anders vergoed	Als de schade van het slachtoffer, de nabestaande of de naaste al op andere wijze is vergoed, dan is een uitkering uit het Schadefonds niet mogelijk.

1.3 Methoden

Het onderzoek bestaat op hoofdlijnen uit:

- 1 deskresearch;
- 2 expertinterviews;
- 3 secundaire data-analyse;
- 4 enquêtes (screening en hoofdonderzoek met behulp van I&O Research Panel);
- 5 focusgroepen.

In tabel 1.2 is per deelvraag weergegeven welke onderzoeksmethoden zijn ingezet voor de beantwoording. Op elk van deze onderzoeksmethoden gaan we onder de tabel nader in.

Tabel 1.2 - Overzicht inzet kwantitatieve en kwalitatieve methoden per deelvraag

Onderzoeksvragen	Desk-research	Expert-interviews	Secundaire data-analyse: registratie SF	Secundaire data-analyse: Veiligheids-monitor CBS	Enquêtes I&O Research Panel	Focus-groepen
Persoons- en delictkenmerken potentiële doelgroep, omvang (deelvraag 1)				◆	◆	
Persoons- en delictkenmerken bereikte doelgroep, omvang (deelvraag 2), inclusief <i>niet</i> toegekende aanvragen			◆			
Overeenkomsten en verschillen tussen potentieel en bereikt, en ontwikkelingen hierin (deelvraag 3)			◆	◆	◆	
Werkwijze en beleid SF (deelvraag 4)	◆	◆				
Toereikende werkwijze en beleid SF (deelvraag 5)		◆	◆	◆	◆	□
Verbeterpunten bereik doelgroep (deelvraag 6)		◆			□	◆
◆ Primaire databron						
□ Secundaire databron						

1.3.1 Deskresearch

Voor de start van de uitvoering van de deskresearch is een eerste inventarisatie gemaakt van relevante bronnen, mede op basis van het plan van aanpak voor het onderzoek. Vervolgens zijn de bronnen gecheckt bij het SF en hebben we de begeleidingscommissie verzocht om verdere suggesties voor relevante literatuur aan te leveren. In alle bronnen zijn tevens de referenties nagelopen om tot een zo volledig mogelijke lijst van relevante literatuur te komen (de sneeuwbalmethode). Ten slotte is de literatuurlijst in een later stadium nog aangevuld met suggesties voor bronnen en onderzoeken die naar voren zijn gebracht in de expertinterviews.

Bij de start van de deskresearch hebben we op basis van verschillende criteria de literatuur gescand en geclassificeerd: (1) inzicht in doelgroepen, (2) factoren die van invloed zijn op de bekendheid en het gebruik van het SF, (3) werkwijze en beleid van het SF en (4) verbeterpunten voor het bereik van de doelgroep. Ook hebben we genoteerd welke hoofdstukken en paragrafen uit de bronnen relevant zijn voor dit onderzoek. Deze stukken tekst zijn ten slotte in detail gelezen en verwerkt in ons literatuuronderzoek. De geraadpleegde bronnen variëren van wetenschappelijke publicaties en beleidsstukken (zoals jaarverslagen, advies- en evaluatierapporten en Kamerbrieven) tot nieuws- en websiteberichten (zie bijlage A.2).

1.3.2 Expertinterviews

Om meer verdiepend inzicht te krijgen in de werkwijze en het beleid van SF, het bereik van de (potentiële) doelgroep en de mogelijkheden om de doelgroep beter te bereiken, zijn twaalf interviews gehouden met in totaal negentien gesprekspartners (bijlage A.3). Het gaat om vertegenwoordigers van het Schadefonds Geweldsmisdrijven, ketenpartners (Ministerie van J&V, CJIB, SHN, Raad voor de Rechtspraak, OM en politie) en andere organisaties die actief zijn op het terrein van slachtofferondersteuning (Federatie Nabestaanden Geweldslachtoffers, Stichting Perspectief Herstelbemiddeling).

De interviews vonden plaats tussen 26 februari en 3 april 2024 (met uitzondering van interview nr. 12) en hadden een gemiddelde gespreksduur van 60 minuten. Per gesprek waren maximaal vier geïnterviewden aanwezig. Zie bijlage A.3 voor een overzicht van de gesprekspartners. De gesprekken zijn online gevoerd. De interviews hadden een semigestructureerd karakter, waarbij gebruik is gemaakt van een gespreksleidraad (zie bijlage A.4), die voldoende ruimte liet voor de inbreng van de geïnterviewde(n). Onderwerpen die in het interview aan de orde werden gesteld, waren de rol van de organisatie in de slachtofferondersteuning, het contact met SF, het doelgroepbereik door SF en mogelijke verbeterpunten daarin. Van elk interview is een video- of audio-opname gemaakt en een verslag op hoofdlijnen opgesteld. Alle geïnterviewden hadden de gelegenheid om het concept-gespreksverslag (op feitelijke onjuistheden) te corrigeren en/of aan te vullen. De methode van analyse van de expertinterviews is beschreven in bijlage A.5..

1.3.3 Secundaire data-analyse

Ten behoeve van de secundaire data-analyse zijn drie bronnen geraadpleegd: (1) data van aanvragers van een tegemoetkoming van het SF, (2) data van slachtoffers van een delict uit de Veiligheidsmonitor van het CBS en (3) cliëntdata van Slachtofferhulp Nederland (SHN).

1. Aanvragers tegemoetkoming SF

Met het SF is overleg gevoerd over de beschikbare data van aanvragers van een tegemoetkoming. Het dataverzoek (zie bijlage A.6) is beperkt tot reguliere aanvragen (zonder gegevens van

tijdelijke regelingen) en omvatte alle aanvragen uit de periode 2017 tot en met 2023 die betrekking hadden op delicten uit 2017, 2019, 2021 en 2023. We kozen voor delicten uit deze jaren omdat deze overeenkomen met de meetjaren van de Veiligheidsmonitor.

Het databestand bevat de geanonimiseerde gegevens van 24.329 unieke aanvragers, voorzien van persoons-, delict- en aanvraagkenmerken.⁸ Hiervan zijn 416 cases (1,7%) na inspectie buiten beschouwing gelaten, omdat ze niet in de doelgroep van dit onderzoek vallen. Het gaat onder meer om zaken met betrekking tot mensenhandel, internationale aanvragen en aanvragen op de BES-eilanden. Daarmee bleven 23.913 cases over ten behoeve van de analyses voor dit onderzoek.

2. –Veiligheidsmonitor CBS

De Veiligheidsmonitor is een tweejaarlijks terugkerend bevolkingsonderzoek naar veiligheid, leefbaarheid en slachtofferschap. De Veiligheidsmonitor wordt uitgevoerd in opdracht van het ministerie van Justitie en Veiligheid, gemeenten en politie.⁹ Het landelijke basisdeel bestaat uit 65.000 enquêtes onder de Nederlandse bevolking van 15 jaar en ouder die worden afgenomen door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en Ipsos I&O. Gemeenten en politie-eenheden kunnen ervoor kiezen om meer enquêtes af te nemen in aanvulling op het basisdeel, zodat zij fijnmaziger uitspraken kunnen doen op het niveau van buurten, wijken en/of basisteams. De steekproef voor de Veiligheidsmonitor wordt getrokken uit de Basisregistratie Personen (BRP). In 2023 hebben ruim 180 duizend personen de vragenlijst ingevuld. Het landelijke responspercentage bedroeg 33,1 procent.¹⁰ De analyse is uitgevoerd op geanonimiseerde microdata in de Remote Access-omgeving van het CBS.

3. Cliënteninformatie SHN

Dit geanonimiseerde microdatabestand bevat de gegevens van cliënten van Slachtofferhulp Nederland (SHN) die in de periode 2006–2022 hulp aangeboden hebben gekregen door SHN. De gegevens zijn afkomstig uit het registratiesysteem (Regas) van SHN.¹¹ Van alle cliënten is opgenomen hoe vaak ze van welke type delicten slachtoffer zijn geworden in een verslagjaar. De inventarisatie van de beschikbare data is uitgevoerd op geanonimiseerde microdata in de Remote Access-omgeving van het CBS.

Naar aanleiding van de inventarisatie is besloten om geen gebruik te maken van de cliënteninformatie SHN. De gegevens over de ondersteuning van SHN bij het verhalen van schade via het SF bleken namelijk alleen gevuld te zijn voor de periode 2006–2008. In die periode werden deze codes door SHN gebruikt en uitgeleverd aan het CBS. Vanaf 2009 is deze informatie niet meer beschikbaar, omdat de gegevensstroom is veranderd.¹²

In tabel 1.3 is het overzicht van de kwantitatieve databronnen weergegeven.

⁸ Omdat herleidbaarheid van individuele personen niet geheel was uit te sluiten, hebben SF en Ipsos I&O een verwerkersovereenkomst afgesloten.

⁹ CBS (2024). Documentatie Veiligheidsmonitor 2023 (VM2023).

¹⁰ Akkermans, M., Derksen, E., Kennis, M., Kloosterman, R., & Moons, E. (2024). Veiligheidsmonitor 2023. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.

¹¹ CBS (2023). Documentatie Delictinformatie van cliënten van Slachtofferhulp Nederland (SHNTAB).

¹² Persoonlijke communicatie met het CBS, d.d. 13–9–2024.

Tabel 1.3 - Overzicht kwantitatieve databronnen

Kenmerken informatie	Registratie SF	Registratie SHN	Veiligheids-monitor CBS	Enquête I&O Research Panel
Type delicten	Alle	Alle	Excl. verkeer en delict met dodelijk gevolg	Alle, maar weinig/geen met dodelijk gevolg
Type data	Registratie	Registratie	Zelfrapportage. Grootschalige steekproef (n=180.000 in laatste meetjaar)	Zelfrapportage. Screening: n=27.676; Hoofdonderzoek: n=1.007
Type slachtoffer	Directe slachtoffers, naasten en nabestaanden	Directe slachtoffers, nabestaanden, naasten en getuigen	Directe slachtoffers	Directe slachtoffers, naasten en nabestaanden
Doelpopulatie			Inwoners van 15 jaar en ouder	Inwoners van 16 jaar en ouder
Steekproefkader	N.v.t.	N.v.t.	BRP	Primair BAG, andere onderzoeken en sociale media
Dekking	Bereikte slachtoffers	Cliënten van SHN die hulp aangeboden hebben gekregen	Slachtoffers van misdrijven	Slachtoffers van misdrijven
Onderzoeksperiode	Aanvragen 2017-2023, over delicten uit 2017, 2019, 2021 en 2023	Contacten met SHN in 2006-2022, maar ondersteuning bij schadeverhaal via SF alleen beschikbaar voor periode 2006-2008	Slachtoffers 2017, 2019, 2021 en 2023 (methodebreuk tussen 2019 en 2021)	Screening: afgelopen drie jaar Hoofdonderzoek: 2023
Betrouwbaarheid schatting o.b.v. steekproefgrootte	~99% voor bereikte doelgroep	~99% voor bereikte doelgroep	~99%	~95%

1.3.4 Enquêtes

Screening

Als steekproefkader is gebruikgemaakt van het I&O Research Panel.¹³ Allereerst is een screeningsvragenlijst (zie bijlage A.7) uitgezet om in het hoofdonderzoek een steekproef van slachtoffers in de doelgroep van het SF te kunnen benaderen. Hiervoor ontvingen op 3 april 2024 alle 38.773 panelleden van 16 jaar en ouder een algemene uitnodiging. Er zijn twee herinneringsmails verstuurd. Op 22 april 2024 is de dataverzameling afgesloten. Uiteindelijk

¹³ Het I&O Research Panel (gecertificeerd volgens ISO 20252:2019) is een onderzoekspanel van personen die instemming gaven om regelmatig een uitnodiging te ontvangen voor online onderzoek. Meer informatie over het panel is te vinden op <https://www.ipsos-publiek.nl/onderzoeksmethoden/io-research-panel/>

namen 27.676 Nederlanders deel aan het onderzoek, een respons van 71 procent van de paneldeelnemers.

Hoofdonderzoek

Op basis van de antwoorden in de screening zijn 3.456 panelleden geselecteerd die binnen een ruwe afbakening van de doelgroep van het SF vallen: alle respondenten die in de afgelopen drie jaar een ingrijpende gebeurtenis hebben meegemaakt. Deze groep is op 15 mei 2024 uitgenodigd voor het hoofdonderzoek. Er zijn twee herinneringsmails verstuurd. In de vragenlijst van het hoofdonderzoek waren vragen opgenomen om de afbakening van de doelgroep verder te verfijnen en zo goed mogelijk aan te sluiten bij de afbakening in de Wsg (zie bijlage A.8 en hoofdstuk 2). Op 3 juni 2024 is de dataverzameling afgesloten. De mediane invulduur bedroeg acht minuten.

Er namen 1.007 personen deel aan het hoofdonderzoek, een respons van 29 procent. Zie bijlage A.9 voor de responssamenstelling. De data zijn gebruikt voor de volgende analyses:

1. Schatting van de potentiële doelgroep van SF (hoofdstuk 2). Voor deze schattingen is een weging (op randtotalen) toegepast op de volgende kenmerken: geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en regio. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard van het CBS. Hiermee zijn de verhoudingen in de steekproef op deze achtergrondkenmerken representatief voor de werkelijke verhoudingen in de Nederlandse bevolking van 16 jaar en ouder. Tevens is de weging gebruikt om de procentuele schattingen door middel van een ophoogfactor te vertalen naar absolute aantallen.
2. Inzicht in het bereik van de potentiële doelgroep door SF (hoofdstuk 4): huidige werkwijze SF, belemmerende factoren en verbeterpunten. Vanwege het ontbreken van populatiestatistieken van de totale doelgroep van SF (bereikt en potentieel) is op deze data geen weging toegepast. De uitkomsten die afkomstig zijn uit de enquête ten behoeve van het hoofdonderzoek betreffen dus ongewogen cijfers.

Analyse

In de analyse zijn waar mogelijk de verschillen getoetst op significantie. Dit betreft de resultaten die zijn gebaseerd op de enquête in het I&O Research Panel. Er is daarbij een betrouwbaarheidsniveau van 95 procent gehanteerd. Waar een vergelijking is gemaakt tussen populatieschattingen (in aantallen), of tussen enquête-uitkomsten en populatieschattingen, is geen statistische toetsing uitgevoerd. Bij grote aantallen ($n > 10.000$) zijn verschillen al snel significant, zonder dat ze inhoudelijk relevant zijn.

1.3.5 Focusgroepen

In de enquête voor het hoofdonderzoek was tevens een wervingsvraag opgenomen om de belangstelling bij respondenten te peilen voor deelname aan een focusgroep. Drieënnegentig respondenten hebben aangegeven verder te willen praten over hun ervaringen.

We hebben in totaal vier online focusgroepen gehouden: twee met respondenten uit de potentiële doelgroep en twee met respondenten uit de bereikte doelgroep. Vanwege de beperkte opkomst in de laatste doelgroep is er nog een aanvullend single interview georganiseerd. Er is bij de samenstelling van de focusgroepen gestreefd naar een diverse samenstelling wat betreft het type

delict, geslacht en het type slachtoffer (direct slachtoffer, naaste of nabestaande). Daar zijn we niet volledig in geslaagd. Er was wel sprake van variatie in type delict en geslacht, maar we hebben geen naasten of nabestaanden kunnen spreken. Uiteindelijk hebben we veertien respondenten gesproken, gelijk verdeeld over beide doelgroepen (zie bijlage A.10). De gesprekken duurden circa 90 minuten en zijn uitgevoerd door een gespecialiseerde moderator aan de hand van een leidraad (zie bijlage A.11). Voor hun deelname ontvingen respondenten een digitale VVV-bon van 50 euro.

1.3.6 Ethiek

Bij de opzet en uitvoering van het onderzoek is rekening gehouden met de volgende ethische overwegingen en bijbehorende maatregelen:

- Allereerst moet de vrijwilligheid van deelname van de respondenten aan de enquêtes en focusgroepen zijn gewaarborgd. Deelnemers zijn duidelijk geïnformeerd over het doel van het onderzoek, de aard van hun deelname, en dat zij op elk moment zonder gevolgen kunnen terugtrekken (*informed consent*).
- De focusgroepen zijn uitgevoerd met respect en empathie voor de ervaringen van slachtoffers. Dit houdt in dat de gespreksleider getraind is in het omgaan met gevoelige onderwerpen en het creëren van een veilige en ondersteunende omgeving voor deelnemers om hun verhalen te delen.
- Anonimiteit en vertrouwelijkheid zijn cruciaal. Persoonlijke gegevens zijn met de grootste zorg behandeld en worden alleen verzameld en bewaard wanneer strikt noodzakelijk.
- De privacyrisico's van de dataverzameling zijn in beeld gebracht met een gegevensbeschermingseffectbeoordeling (of: *Data Protection Impact Assessment*, afgekort DPIA), die is uitgevoerd door Ipsos I&O in samenspraak met het WODC.
- De secundaire data-analyse is deels uitgevoerd met behulp van CBS-microdata en deels op de registratie van aanvragers bij SF. De microdata waren geanonimiseerd en de analyses zijn uitgevoerd in de Remote Access-omgeving van het CBS. Voor de analyse van SF-registratie is een verwerkersovereenkomst opgesteld tussen SF en Ipsos I&O.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 beschrijven we de omvang en samenstelling van de groep slachtoffers van misdrijven die tot de reikwijdte van het SF horen. Vervolgens gaan we in op de omvang en samenstelling van de groep aanvragers bij het SF en worden de overeenkomsten en verschillen tussen de potentiële en bereikte doelgroep van het SF in kaart gebracht (deelvraag 1 t/m 3). In hoofdstuk 3 komt het huidige beleid van het SF om de doelgroep te bereiken aan de orde (deelvraag 4). We gaan hierbij in op zowel de werkwijze van het SF zelf als de verhouding met de ketenpartners in het domein van slachtofferondersteuning. In hoofdstuk 4 staat de vraag centraal of de huidige werkwijze en het beleid toereikend zijn om de potentiële doelgroep van het SF te bereiken (deelvraag 5). Daarbij zoomen we ook in op de factoren en redenen waarom mensen geen beroep doen op het SF (deelvraag 5a) en worden de verbeterpunten beschreven om de doelgroep (beter) te bereiken (deelvraag 6). Het rapport sluit af met conclusies, aanbevelingen en discussie in hoofdstuk 5. Ten slotte zijn elf bijlagen opgenomen.

Bereik doelgroep Schadefonds

2 Kenmerken doelgroep Schadefonds

In dit hoofdstuk geven wij een antwoord op de eerste drie deelvragen:

1. Wat zijn de persoons- en delictkenmerken van de algemene populatie slachtoffers van misdrijven die tot de reikwijdte van het Schadefonds horen (potentiële doelgroep)? En wat is de omvang van deze groep?
2. Wat zijn de persoons- en delictkenmerken van de aanvragers bij het Schadefonds (bereikte doelgroep)? En wat is de omvang van deze groep?
 - a. In hoeverre verschillen de succesvolle aanvragers van de afgewezen aanvragers?
3. Welke overeenkomsten en verschillen bestaan er tussen de potentiële en bereikte doelgroep?
 - a. In hoeverre is er een onder- of oververtegenwoordiging te zien van bepaalde misdrijfcategorieën bij aanvragers van het Schadefonds ten opzichte van het totaal aantal slachtoffers in Nederland?
 - b. Welke ontwikkelingen zijn er zichtbaar in de onder- of oververtegenwoordiging van bepaalde misdrijfcategorieën bij aanvragers van het Schadefonds over de periode 2017-2023 met betrekking tot geweldsmisdrijven uit de periode 2017-2023?
 - c. Hoe ontwikkelt het doelbereik van het SF zich tussen 2017 en 2023?

Dit hoofdstuk beschrijft als eerste de omvang en samenstelling van de algemene populatie slachtoffers van misdrijven die tot de reikwijdte van het Schadefonds horen (paragraaf 2.1). Vervolgens gaan we in op de omvang en samenstelling van de groep mensen die een aanvraag deed bij het Schadefonds (paragraaf 2.2). Daarna worden de overeenkomsten en verschillen tussen de potentiële en bereikte doelgroep van het Schadefonds in kaart gebracht (paragraaf 2.3). In paragraaf 2.4 staan we stil bij de verschillen en overeenkomsten tussen toegewezen en afgewezen aanvragen. Paragraaf 2.5 sluit af met de deelconclusie van dit hoofdstuk.

2.1 Kenmerken algemene populatie slachtoffers

In deze paragraaf gaan we in op de persoons- en delictkenmerken van de algemene populatie slachtoffers van misdrijven die tot de reikwijdte van het Schadefonds horen, oftewel de potentiële doelgroep. Ook maken we een beredeneerde schatting van de omvang van deze groep. De omvang en samenstelling zijn met behulp van twee databronnen verkend:

(1) Veiligheidsmonitor en (2) enquête onder het I&O Research Panel. Beide worden hieronder apart beschreven.

2.1.1 Omvang en samenstelling potentiële doelgroep op basis van Veiligheidsmonitor

Aandachtspunten Veiligheidsmonitor

Voor het in kaart brengen van de algemene populatie slachtoffers van misdrijven die tot de reikwijdte van het Schadefonds behoren – de potentiële doelgroep – is gebruikgemaakt van data van de Veiligheidsmonitor. De Veiligheidsmonitor is een tweejaarlijks terugkerend bevolkingsonderzoek naar veiligheid, leefbaarheid en slachtofferschap. In 2023 namen ruim 180.000 personen deel aan het onderzoek. Ze zijn benaderd vanuit een steekproef uit de bevolkingsregistratie (zie paragraaf 1.3). Een belangrijk onderdeel van het onderzoek is de vraag

of mensen slachtoffer zijn geworden van een delict. In de Veiligheidsmonitor is hiervoor een lijst van 23 mogelijke delicten voorgelegd.

Het instrument geeft informatie over zelfgerapporteerd slachtofferschap, waarbij er dus mogelijk sprake kan zijn van onder- of overrapportage.¹⁴ Een beperking van de Veiligheidsmonitor is ook dat er geen vragen zijn gesteld over verkeersmisdrijven en delicten met dodelijk gevolg, zoals moord of doodslag. Daarnaast is de Veiligheidsmonitor gericht op slachtoffers van een delict en niet op naasten, nabestaanden en/of getuigen. Door deze beperkingen zijn de schattingen die wij in dit hoofdstuk doen op basis van de Veiligheidsmonitor mogelijk nog een onderschatting van de werkelijke populatie slachtoffers die tot de reikwijdte van het Schadefonds behoren. Ondanks deze beperkingen is de Veiligheidsmonitor de meest representatieve, nauwkeurige en betrouwbare bron voor het inschatten van de potentiële doelgroep.

Een ander aandachtspunt is dat het letsel als gevolg van het misdrijf niet één-op-één is te koppelen aan de criteria uit de Beleidsbundel en Letsellijst van het Schadefonds. Ook weten we niet wat het eventuele eigen aandeel van het slachtoffer is geweest, wat een reden kan zijn voor verlaging of afwijzing van de tegemoetkoming. Er kan niettemin wel een benadering worden gemaakt. Voor de selectie van delicten die voor het Schadefonds relevant zijn, is gekeken naar delicten met een geweldscomponent als gevolg waarvan respondenten emotionele of psychische problemen hebben ervaren of lichamelijke verwondingen c.q. letsel hebben opgelopen. In totaal zijn 14 delicten geselecteerd die tot de reikwijdte van het Schadefonds horen (zie tabel 2.1).

¹⁴ Niet alle respondenten vullen correct in wat hen is overkomen, bijvoorbeeld door geheugeneffecten of sociale wenselijkheid. Een voorbeeld van een geheugeneffect is 'telescoping', waarbij respondenten zich weliswaar een voorval herinneren, maar deze onjuist in de tijd plaatsen. Dit kan twee kanten opwerken. Respondenten rapporteren een incident in een bepaalde periode (bijvoorbeeld in de afgelopen 12 maanden) terwijl deze gebeurtenis feitelijk eerder had plaatsgevonden (forward telescoping). Ook komt het voor dat slachtoffers ten onrechte menen dat een gebeurtenis eerder plaatsvond dan de bevraagde periode (backward telescoping) en het incident om die reden niet rapporteren (Elffers & van der Kemp, 2016). Forward telescoping kan de enquêteresultaten aanzienlijk beïnvloeden. Uit een vergelijking van de politieregistratie en een slachtofferenquête in Amsterdam bleek dat 28 procent van de criminaliteit in de laatste 12 maanden waarvan respondenten in de enquête zeiden dat ze aangifte hadden gedaan, langer dan een jaar geleden bleek te hebben plaatsgevonden op basis van de politieregistratie (Averdijk & Elffers, 2012).

Tabel 2.1 - Overzicht delicten Veiligheidsmonitor

Nr.	Delict	Gevraagd naar lichamelijk en/of psychisch letsel?	Relevant voor SF?	Misdrijfcategorie SF
1	Woninginbraak	Ja	Ja	Diefstal met geweldpleging
2	Diefstal uit de auto	Ja	Ja	Diefstal met geweldpleging
3	Diefstal vanaf de auto	Ja	Ja	Diefstal met geweldpleging
4	Autodiefstal	Ja	Ja	Diefstal met geweldpleging
5	Fietsdiefstal	Ja	Ja	Diefstal met geweldpleging
6	Diefstal ander motorvoertuig	Ja	Ja	Diefstal met geweldpleging
7	Zakkenrollerij en beroving**	Ja	Ja	Diefstal met geweldpleging
8	Overige diefstal	Ja	Ja	Diefstal met geweldpleging
9	Vernielingen	Ja	Ja	Brandstichting/ontploffing
10	Seksueel geweld**	Ja	Ja	Misdrijven tegen de zeden
11	Bedreiging***	Ja	Ja	Afpersing en bedreiging
12	Mishandeling	Ja	Ja	Mishandeling
13	Aankoopfraude (online)*	Ja	Nee	
14	Verkoopfraude (online)*	Ja	Nee	
15	Hacken apparaat (online)*	Ja	Nee	
16	Hacken account (online)*	Ja	Nee	
17	Phishing (online)*	Ja	Nee	
18	Fraude betalingsverkeer (online)*	Ja	Nee	
19	Online identiteitsfraude*	Ja	Nee	
20	Pesten (online)****	Ja	Ja	N.B.
21	Stalking (online)****	Ja	Ja	Misdrijven tegen de persoonlijke vrijheid
22	Shamesexting (online)*	Ja	Nee	
23	Overige delicten (online)*	Ja	Nee	

* Geen geweldscomponent. Alleen gevraagd naar emotionele of psychische problemen.

** Ook gevraagd naar (dreiging met) geweld.

*** Alleen gevraagd naar emotionele of psychische problemen.

**** Ook lichamelijk letsel.

Pesten, al dan niet online, is een delictscategorie waar wel naar lichamelijk letsel is gevraagd, maar die niet goed valt in te delen in een misdrijfcategorie. Het is nu alleen gebruikt voor een inschatting van het aandeel slachtoffers van bedreiging met lichamelijk letsel (waar niet naar is gevraagd in de Veiligheidsmonitor). Wij denken dat – van de beschikbare gegevens – dit het meest valide alternatief is, aangezien het beide delicten zijn waarbij verbaal of psychologisch geweld op de voorgrond staat, maar er toch ook incidenten met fysiek geweld in deze categorie worden geschaard.

Schatting omvang potentiële doelgroep

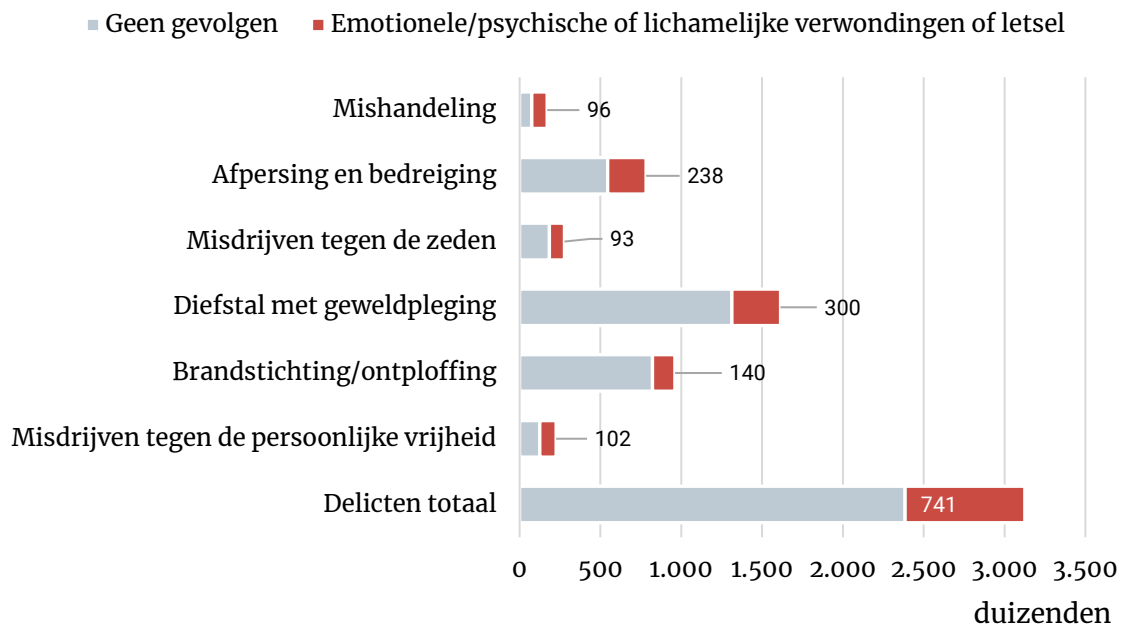
Voor de analyse zijn we uitgegaan van het slachtofferschap in de afgelopen twaalf maanden. Er was voor respondenten weliswaar de mogelijkheid om aan te geven dat een misdrijf langer geleden had plaatsgevonden, maar er is niet gevraagd wanneer precies. Daardoor kunnen we niet met voldoende zekerheid vaststellen of er is voldaan aan de indieningstermijn van tien jaar bij het Schadefonds. Bovendien geldt dat er geen vervolgvragen over het type letsel zijn gesteld indien het delict langer dan een jaar geleden plaatsvond.

Figuur 2.1 biedt een overzicht van het aantal Nederlanders dat in 2023 slachtoffer werd van een van de veertien delicten in de Veiligheidsmonitor die tot de reikwijdte van het Schadefonds behoren. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen slachtoffers die lichamelijk letsel, of psychische of emotionele problemen hebben ondervonden als gevolg van het delict en slachtoffers die geen van deze gevolgen hebben ervaren.

Van de ruim 3,2 miljoen slachtoffers hebben circa 741.000 slachtoffers lichamelijke, psychische of emotionele gevolgen ervaren van het misdrijf dat hen is overkomen. Omgerekend gaat het om circa 5,0 procent van de Nederlanders van 15 jaar en ouder.¹⁵ In absolute zin bestaat de grootste groep uit slachtoffers van diefstal met geweldspleging (300.000 personen die gevolgen hebben ervaren), gevolgd door slachtoffers van afpersing en bedreiging (238.000 personen). Zoals hiervoor is aangegeven, kan het letsel dat slachtoffers hebben ervaren, niet een-op-een worden gekoppeld aan de criteria van het Schadefonds. Het is dus niet met zekerheid te zeggen of deze slachtoffers in aanmerking zouden komen voor een tegemoetkoming vanuit het Schadefonds. We kunnen de groep van 741.000 slachtoffers die gevolgen hebben ervaren, beschouwen als de bovengrens van de omvang van potentiële doelgroep van het Schadefonds die gesteld kan worden op basis van de Veiligheidsmonitor, waarbij er dus wel enkele kanttekeningen bij dit cijfer te maken zijn door de beperkingen van de enquête.

¹⁵ De berekening van het slachtofferpercentage is: $(741.000 / 14.900.000) * 100\% = 5,0\%$.

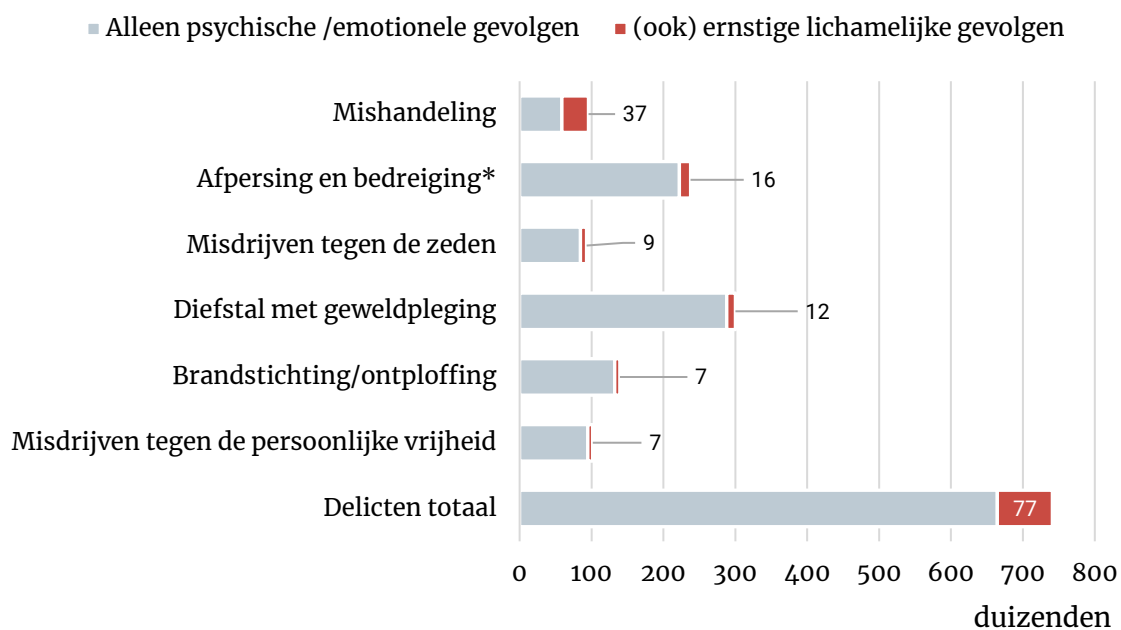
Figuur 2.1 - Slachtofferschap van delicten in potentiële doelgroep SF, naar ervaren gevolgen 2023 (in duizendtallen)

Als we de inschatting van de potentiële doelgroep verder beperken tot slachtoffers die (ernstig¹⁶) lichamelijk letsel hebben opgelopen, komen we tot een schatting van 77.000 slachtoffers in de potentiële doelgroep van het Schadefonds. Circa 10 procent van de slachtoffers die lichamelijke of psychische gevolgen hebben ervaren van het delict dat zij hebben meegemaakt, heeft (ernstig) lichamelijk letsel. Verreweg het grootste deel bestaat uit slachtoffers van mishandeling (figuur 2.2). Binnen de groep slachtoffers met lichamelijk letsel is het mogelijk om na te gaan in hoeverre zij medische hulp¹⁷ hiervoor hebben gekregen.¹⁸ Van de ongeveer 77.000 slachtoffers met (ernstig) lichamelijk letsel heeft iets meer dan de helft (40.200 slachtoffers) medische hulp gehad.

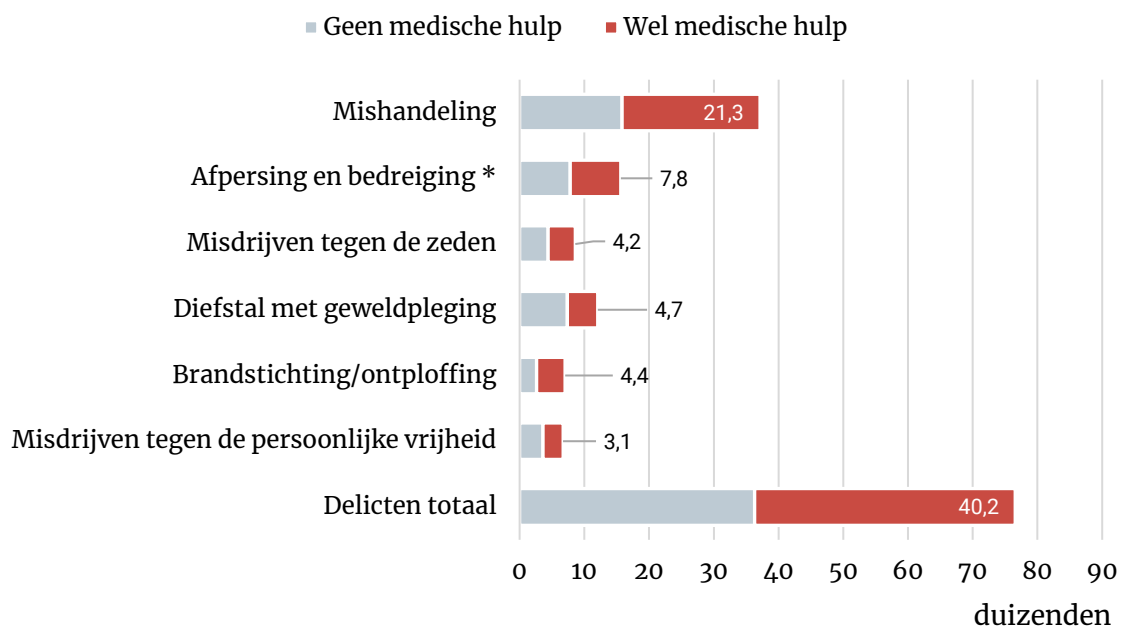
¹⁶ Slachtoffers die alleen lichte kneuzingen hebben opgelopen als gevolg van het slachtofferschap zijn hierin niet meegerekend.
¹⁷ Daarbij waren de antwoordmogelijkheden: op de afdeling Spoedeisende Hulp van het ziekenhuis, in een ziekenhuis of andere kliniek, bij de huisarts of huisartsenpost of ergens anders.
¹⁸ Aan de slachtoffers die psychische of emotionele gevolgen hebben ervaren van het misdrijf is niet de vraag gesteld of zij hiervoor professionele hulp hebben gezocht.

Figuur 2.2 - Slachtofferschap, naar type letsel (2023, in duizenden)

* Schatting lichamelijke gevolgen slachtofferschap bedreiging op basis van verhouding psychische/emotionele gevolgen en lichamelijk letsel bij slachtofferschap van pesten.

Figuur 2.3 - Slachtoffers met (ernstig) lichamelijk letsel, naar medische hulp (2023, in duizendtallen)

* Schatting medische hulp bij (ernstig) lichamelijk letsel van slachtofferschap bedreiging op basis van verhouding wel/geen medische hulp bij slachtofferschap van pesten.

Samengevat komen we voor 2023 tot een schatting van 40.200 slachtoffers van – voor het Schadefonds relevante – delicten. Zij hebben te maken gehad met (ernstig) lichamelijk letsel en hebben hier medische hulp voor gehad: de potentiële doelgroep.

We gebruiken deze schatting (C), en niet schatting A of B uit tabel 2.2, omdat deze slachtoffers door de medische hulp (waarschijnlijk) kunnen aantonen dat zij schade hebben ondervonden van het delict dat hen is overkomen. Het getal van 40.200 slachtoffers is te beschouwen als een ondergrens, aangezien het alleen medische hulp voor lichamelijk letsel betreft van de slachtoffers zelf. Met de Veiligheidsmonitor kan er geen rekening worden gehouden met medische hulp voor psychisch letsel of met schade van naasten en nabestaanden, hoewel dit voor het Schadefonds wel relevant is. Bij schatting (C) gaat het omgerekend om 0,3 procent van de Nederlandse bevolking van 15 jaar en ouder.

Tabel 2.2 - Schattingen potentiële doelgroep Schadefonds op basis van VM

Potentiële doelgroep	2023	
Categorie	Aantal	% van NL
A. Slachtoffers met lichamelijke en/of psychische gevolgen	741.000	5,0%
B. Slachtoffers met (ernstig) lichamelijk letsel	77.000	0,5%
C. Slachtoffers met (ernstig) lichamelijk letsel die medische hulp hebben gehad	40.200	0,3%

Afgerond op duizendtallen (A, B) en honderdtallen (C).

Persoonskenmerken potentiële doelgroep

Voor de potentiële doelgroep (C) is nagegaan wat de samenstelling is als het gaat om persoonskenmerken (onder andere geslacht, leeftijd en regio). Deze kenmerken zijn in tabel 2.3 en tabel 2.4 afgezet tegen de totale Nederlandse bevolking van 15 jaar en ouder om een eerste beeld te krijgen bij de verhoudingen. In paragraaf 2.3 vergelijken we met de persoonskenmerken van de bereikte doelgroep (aanvragen Schadefonds).

Onder de slachtoffers die gevolgen hebben ervaren, zitten meer vrouwen (55%) dan mannen (45%). Dit in tegenstelling tot de slachtoffers met (ernstig) lichamelijk letsel, waar de verhouding is omgedraaid en er juist meer mannen letsel hebben (53%) dan vrouwen (48%). Dit terwijl in de Nederlandse bevolking als geheel vrouwen (net) in de meerderheid zijn. Als gekeken wordt naar leeftijd bestaat de groep slachtoffers verhoudingsgewijs uit meer 15–34-jarigen dan in de totale bevolking. Met name het aandeel jongeren van 15 tot 24 jaar is relatief groot onder slachtoffers met lichamelijk letsel (27%) en/of medische hulp (26%), terwijl ze in de bevolking als geheel de kleinste zijn van deze groepen (14%). Daarentegen zijn 65-plussers relatief minder vertegenwoordigd in de slachtoffers met (ernstig) lichamelijk letsel (8%) en medische hulp (6%).

Tabel 2.3 – Kenmerken slachtoffers in 2023 (1)

Kenmerk	A. Slachtoffers met gevolgen		B. Slachtoffers met (ernstig) lichamelijk letsel		C. Slachtoffers met (ernstig) lichamelijk letsel en medische hulp		NL 15+	
Geslacht	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Man	334.000	45%	40.200	53%	21.200	53%	7.370.388	49%
Vrouw	407.000	55%	36.400	48%	19.000	47%	7.525.556	51%
Totaal	741.000	100%	76.500	100%	40.200	100%	14.895.944	100%
Leeftijd								
15-24	144.000	19%	20.400	27%	10.600	26%	2.157.821	14%
25-34	160.000	22%	16.400	21%	8.600	21%	2.328.733	16%
35-49	173.000	23%	18.600	24%	9.700	24%	3.190.403	21%
50-64	168.000	23%	14.900	19%	8.900	22%	3.705.697	25%
65+	96.000	13%	6.200	8%	2.500	6%	3.513.290	24%
Totaal	741.000	100%	76.500	100%	40.200	100%	14.895.944	100%

Bronnen: CBS, Statline en Veiligheidsmonitor, 2023. Cijfer NL: Nederlanders van 15 jaar en ouder in particuliere huishoudens. Cijfers slachtoffers (totaal) afgerond op duizendtallen (A), met letsel en hulp op honderdtallen (B, C).

Tabel 2.4 - Kenmerken slachtoffers in 2023 (2)

Kenmerk	A. Slachtoffers met gevolgen		B. Slachtoffers met (ernstig) lichamelijk letsel		C. Slachtoffers met (ernstig) lichamelijk letsel en medische hulp		NL 15+	
Nielsen 6-regio	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
G3 (AMS, ROT, DH)	149.000	20%	17.200	22%	8.200	20%	1.819.018	12%
Randgemeenten G3	17.000	2%	2.000	3%	1.000	2%	594.601	4%
Overig west (UT, NH, ZH)	209.000	28%	19.600	26%	10.200	25%	4.365.542	29%
Noord (GR, FR, DR)	69.000	9%	8.300	11%	5.200	13%	1.479.203	10%
Oost (OV, GD, FL)	130.000	18%	14.100	18%	7.800	19%	3.128.671	21%
Zuid (ZL, NB, LB)	165.000	22%	15.500	20%	7.800	19%	3.508.909	24%
Totaal	741.000	20%	76.500	100%	40.200	100%	14.895.944	100%
Stedelijkheid gemeente								
Zeer sterk stedelijk	274.000	37%	25.700	34%	12.000	30%	3.919.382	26%
Sterk stedelijk	227.000	31%	23.800	31%	12.400	31%	4.419.033	30%
Matig stedelijk	91.000	12%	10.400	14%	5.700	14%	2.400.867	16%
Weinig stedelijk	112.000	15%	12.600	16%	7.200	18%	3.128.685	21%
Niet stedelijk	36.000	5%	4.000	5%	3.000	7%	1.027.977	7%
Totaal	741.000	100%	76.500	100%	40.200	100%	14.895.944	100%

Bronnen: CBS, Statline, Gouden Standaard en Veiligheidsmonitor, 2023. Cijfer NL: Nederlanders van 15 jaar en ouder in particuliere huishoudens. Cijfers slachtoffers (totaal) afgerond op duizendtallen (A), met letsel of hulp op honderdtallen (B, C).

2.1.2 Omvang potentiële doelgroep op basis van enquête

Een alternatieve mogelijkheid om de omvang van de potentiële doelgroep te schatten, is op basis van de enquête onder het I&O Research Panel. Doordat de vragenlijst specifiek voor het onderzoek is ontworpen, zitten er in deze schatting ook misdrijfcategorieën zoals verkeersmisdrijven, moord of doodslag, terroristische aanslag en mensenhandel (tabel 2.5). Daarnaast hebben we in de enquête ook naasten en nabestaanden meegenomen. Een ander belangrijk verschil voor de schattingen is dat we ook medische hulp voor emotioneel/psychisch letsel hebben kunnen meenemen (bij een psycholoog, psychiater of therapeut). De enquête geeft hiermee een completer beeld. Het nadeel is dat de aantallen respondenten veel kleiner zijn dan van de Veiligheidsmonitor en derhalve de foutmarges rond de schatting groter.

Tabel 2.5 - Indeling misdrijven enquête naar misdrijfcategorie SF

Nr.	Misdrijf enquête	Doelgroep?	Misdrijfcategorie SF
1	Afpersing zonder geweld	Nee	Geen geweldsmisdrijf
2	Afpersing met geweld	Ja	Afpersing en bedreiging
3	Bedreiging zonder geweld	Nee	Geen geweldsmisdrijf
4	Bedreiging met geweld	Ja	Afpersing en bedreiging
5	Dood door schuld	Ja	Veroorzaken ongeval met letsel/dood
6	Gijzeling of ontvoering	Ja	Misdrijven tegen de persoonlijke vrijheid
7	Huiselijk geweld	Ja	Mishandeling
8	Mensenhandel	Ja	Mensenhandel
9	Mishandeling	Ja	Mishandeling
10	Moord of doodslag	Ja	Misdrijven tegen het leven gericht
11	Openlijke geweldpleging	Ja	Mishandeling
12	Stalking	Ja	Misdrijven tegen de persoonlijke vrijheid
13	Terroristische aanslag	Ja	Misdrijven tegen het leven gericht
14	Brandstichting ¹⁹	Ja	Brandstichting/ontploffing
15	Ontploffing ²⁰	Ja	Brandstichting/ontploffing
16	Beroving	Ja	Diefstal met geweld
17	Diefstal met geweld	Ja	Diefstal met geweld
18	Huis- of lokaalvredebreuk	Ja	Diefstal met geweld
19	Woninginbraak (zonder geweld)	Nee	Geen geweldsmisdrijf
20	Woningoverval (met geweld)	Ja	Diefstal met geweld
21	Aanranding	Ja	Misdrijven tegen de zeden
22	Sexting	Ja	Misdrijven tegen de zeden
23	Sextortion	Ja	Misdrijven tegen de zeden
24	Verkrachting	Ja	Misdrijven tegen de zeden
25	Verkeersmisdrijf met ernstig letsel	Nee	Geen geweldsmisdrijf
26	Verkeersmisdrijf (dodelijk) ²¹	Ja	Veroorzaken ongeval met letsel/dood
27	Verkeersongeval	Nee	Geen geweldsmisdrijf

¹⁹ Bij brandstichting is er nog een controlevraag gesteld of er A: sprake was van opzet, en B: sprake was van levensgevaar of gevaar voor ernstig letsel, alleen indien één van beide met 'ja' wordt beantwoord is het doelgroep SF.

²⁰ Bij ontploffing is er nog een controlevraag gesteld of er A: sprake was van opzet, en B: sprake was van levensgevaar of gevaar voor ernstig letsel, alleen indien één van beide met 'ja' wordt beantwoord is het doelgroep SF.

²¹ Bij verkeersmisdrijf (dodelijk) is er nog de controlevraag gesteld of er sprake was van dood door schuld, indien deze vraag met 'nee' is beantwoord, dan wordt het niet meegerekend als doelgroep SF.

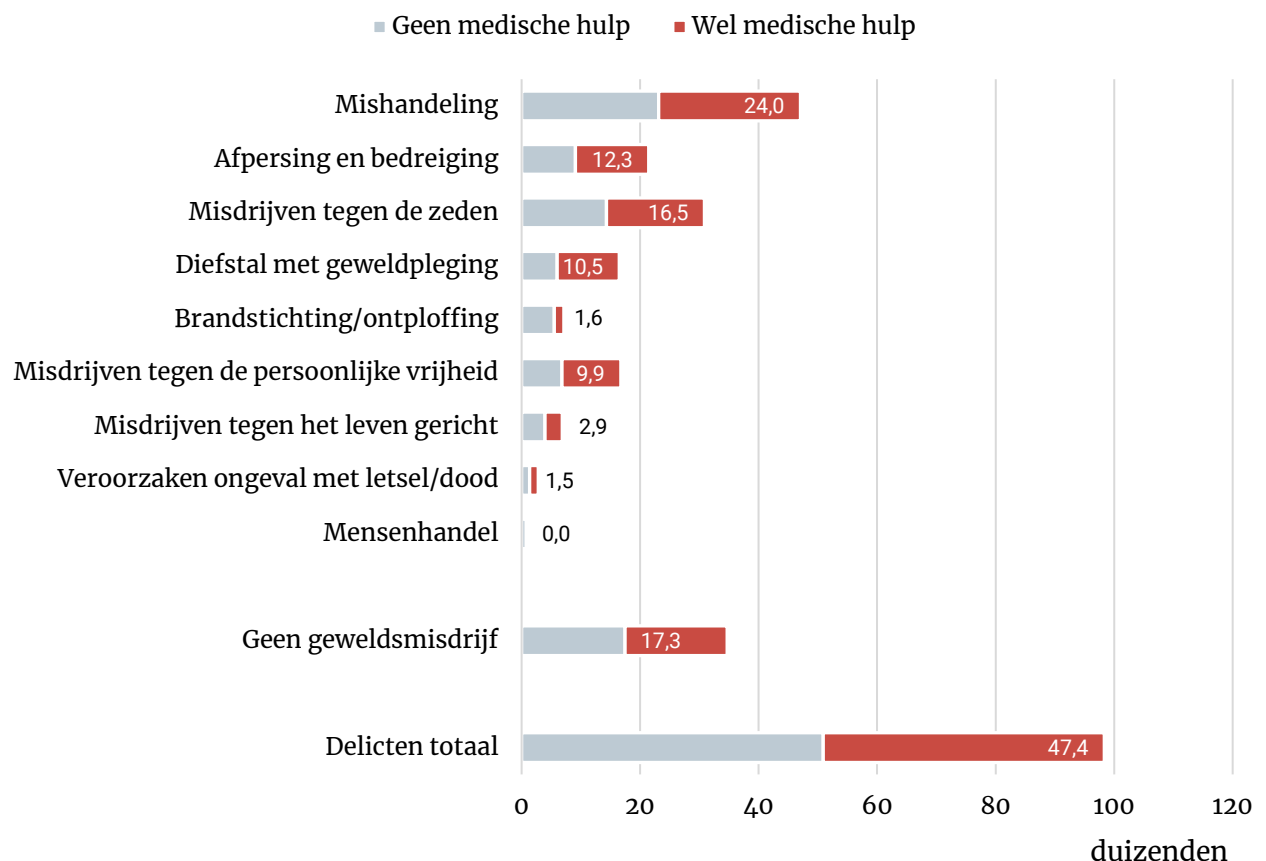
Vanwege de opzet van de enquête is het niet mogelijk om met de enquêteresultaten eenzelfde uitsplitsing te maken van slachtoffers die wel of geen gevolgen hebben ondervonden, uitgesplitst naar de misdrijfcategorieën van het Schadefonds zoals in de vorige paragraaf. In de screening van de enquête is namelijk een brede indeling van misdrijven gebruikt, die pas in de hoofdvragenlijst werd gespecificeerd naar de indeling in tabel 2.5. Uit de screening kwam een totaal van 1.549 respondenten die in de afgelopen 3 jaar schade hebben ondervonden (materieel of immaterieel) als gevolg van een – mogelijk relevante – ingrijpende gebeurtenis die henzelf, of een naaste is overkomen. Met behulp van een weging naar persoonskenmerken wordt hiermee het totaal aantal slachtoffers, naasten en nabestaanden in de Nederlandse bevolking van 15 jaar en ouder geschat op 863 duizend, oftewel 5,8 procent van de Nederlandse bevolking.²² Dit is schatting A in tabel 2.6.

Met de vragen uit het hoofdonderzoek kan deze groep van 863 duizend slachtoffers verder worden gespecificeerd (schatting B). Eerst door alleen te kijken naar de voor het Schadefonds relevante misdrijven zoals is uitgewerkt in tabel 2.5. Vervolgens door de periode te beperken tot misdrijven uit 2023 en als derde stap door schade te beperken tot emotioneel/psychische schade en/of (ernstig) lichamelijk letsel. Na deze stappen houden we een schatting van 98.000 slachtoffers over.

Ten slotte kunnen we voor deze groep van 98.000 de uitsplitsing per misdrijfcategorie maken voor welke slachtoffers medische hulp hebben ontvangen voor de schade (schatting C). In figuur 2.4 staat deze schatting voor de potentiële doelgroep op basis van de enquête. In totaal gaat het om 47.400 slachtoffers die medische hulp hebben gehad. Hierin heeft mishandeling het grootste aandeel, met 24 duizend slachtoffers. Misdrijven tegen de zeden volgen daarna, met bijna 17.000 slachtoffers die medische hulp hebben ontvangen.

²² De berekening van het slachtofferpercentage is: $(863.000 / 14.900.000) * 100\% = 5,8\%$.

Figuur 2.4 - Slachtoffers met emotioneel / psychisch of (ernstig) lichamelijk letsel naar medische hulp (2023, in duizendtallen)

Het totaal aantal inwoners van Nederland dat emotionele, psychisch of (ernstig) lichamelijk letsel had van een delict in het jaar 2023 – en waarvoor men medische hulp heeft gehad – wordt op basis van de enquête op 47.400 geschat.

Dit is 7.200 meer dan de schatting op basis van de Veiligheidsmonitor (oftewel 18% verschil). In verhouding tot de Nederlandse bevolking zijn beide schattingen vrijwel gelijk (beide 0,3%). In deze schatting op basis van de enquête zit alleen dus wel ook medische hulp bij emotionele of psychische schade als gevolg van een misdrijf meegenomen, bij de Veiligheidsmonitor niet.

Tabel 2.6 - Schattingen potentiële doelgroep Schadefonds op basis van I&O Research Panel

Potentiële doelgroep	2023	
	Aantal	% van NL
A. Slachtoffers, naasten of nabestaanden met materiële of immateriële schade door een ingrijpende gebeurtenis 3 jaar (screening)	863.000	5,8%
B. Slachtoffers met emotionele/psychische schade of (ernstig) lichamelijk letsel in 2023	98.000	0,7%
C. Slachtoffers met emotionele/psychische schade of (ernstig) lichamelijk letsel die medische hulp hebben gehad voor een misdrijf dat in 2023 is gebeurd.	47.400	0,3%

Afgerond op duizendtallen (A, B) en honderdtallen (C).

2.2 Kenmerken bereikte doelgroep (aanvragen Schadefonds)

Op basis van de registratie van het Schadefonds brengen we in deze paragraaf in kaart wat de omvang en samenstelling is van de bereikte doelgroep door het Schadefonds. We kijken hiervoor naar het totaal van de ontvangen aanvragen die betrekking hebben op de onderzoeksperiode.

2.2.1 Omvang bereikte doelgroep

De dataset van het SF bevat 23.639 unieke (reguliere) aanvragen van een tegemoetkoming in de periode 2017-2023 die betrekking hebben op delicten in 2017, 2019, 2021 en 2023 (tabel 2.7). Zo is te zien dat 44 procent van de delicten die in 2017 hebben plaatsgevonden in datzelfde jaar tot een aanvraag bij het SF hebben geleid (tabel 2.8). Bij de delicten uit 2019 en 2021 is dit respectievelijk 49 en 54 procent. Voor de delicten in 2023 geldt dat er vanwege de gekozen tijdsafbakening alleen wordt gekeken naar aanvragen voor een tegemoetkoming die in datzelfde jaar zijn ingediend. Aanvragen die na 2023 zijn ingediend, zijn niet meegenomen in deze analyse.

Het aantal aanvragen van een delict dat in hetzelfde jaar had plaatsgevonden, is toegenomen van 2.772 aanvragen in 2017 naar 3.924 in 2023.

Tabel 2.7 - Jaar aanvraag naar jaar delict (aantallen)²³

		Jaar delict				
		2017	2019	2021	2023	Totaal
Jaar aanvraag	2017	2.772				2.772
	2018	1.822				1.822
	2019	677	3.602			4.279
	2020	341	2.196			2.537
	2021	261	758	3.275		4.294
	2022	247	507	1.951		2.705
	2023	205	312	789	3.924	5.230
	Totaal	6.325	7.376	6.015	3.924	23.639

Tabel 2.8 - Jaar aanvraag naar jaar delict (percentages)²⁴

		Jaar delict				
		2017	2019	2021	2023	Totaal
Jaar aanvraag	2017	44%				12%
	2018	29%				8%
	2019	11%	49%			18%
	2020	5%	30%			11%
	2021	4%	10%	54%		18%
	2022	4%	7%	33%		11%
	2023	3%	4%	13%	100%	22%
	Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

²³ Vier cases waarbij het aanvraagjaar vóór het delictjaar ligt, zijn hierbij buiten beschouwing gelaten.

²⁴ Idem.

2.2.2 Misdrijfcategorie

Van alle reguliere aanvragen over de jaren 2017, 2019, 2021 en 2023 die begin 2024 binnen waren bij SF heeft 43 procent betrekking op een mishandeling. Andere veelvoorkomende delicten zijn afpersing of bedreiging (12%), diefstal met geweldpleging (11%), misdrijven tegen het leven gericht (11%) en misdrijven tegen de zeden (10%). Delicten in de andere misdrijfcategorieën komen in mindere mate voor (figuur 2.5).

Figuur 2.5 – Misdrijfcategorie aanvraag SF, delicten 2017, 2019, 2021 en 2023 (n=23.639)

Bron: Registratiedata Schadefonds

2.2.3 Tijd tussen delict en aanvraag

De tijd tussen de datum van het delict en de aanvraag van de tegemoetkoming bij het SF is 114 dagen (op basis van de mediaan), omgerekend bijna 4 maanden. Daarin is een grote variatie te zien, variërend van het minimum van 0 (aanvraag op dezelfde dag als het delict) tot het maximum van 2.545 dagen (bijna 7 jaar). Dit maximum hangt samen met de specifieke onderzoeksperiode (2017-2023).

In de praktijk zal de tijd tussen delict- en aanvraagdatum langer zijn, indien ook delicten vóór 2017 worden meegenomen. In beginsel moet een aanvraag uiterlijk 10 jaar na het misdrijf worden ingediend bij het SF, hoewel hierop uitzonderingen mogelijk zijn.²⁵

Het verloop van het aantal aanvragen over de jaren verschilt per misdrijfcategorie. In tabel 2.9 staat vermeld hoeveel dagen het duurt voordat een kwart, de helft of driekwart van de aanvragen uit de onderzoeksperiode (2017 t/m 2023) binnen is. De tijd tussen delict en aanvraag is bij misdrijven tegen de zeden (mediaan 304 dagen) langer dan bij diefstal met geweldpleging (53 dagen). In 2023 is dus al het grootste deel van de aanvragen voor diefstal met geweldpleging binnen, terwijl voor zedenmisdrijven nog maar een relatief klein deel van alle aanvragen binnen is.

Bij de meeste misdrijven is ongeveer driekwart van de te verwachten aanvragen wel binnen een jaar van het delict binnen, alleen bij misdrijven tegen de zeden (740 dagen), veroorzaken ongeval met letsel/dood (780 dagen) en mensenhandel (637 dagen) duurt het significant langer voor de meeste aanvragen binnen zijn bij het SF.

Tabel 2.9 - Verloop tussen datum delict en datum aanvraag in dagen (kwartielen, mediaan)

Misdrijfcategorie	1 ^e kwartiel (25%)	Mediaan (50%)	3 ^e kwartiel (75%)
Mishandeling	39	124	367
Afpersing en bedreiging	24	65	185
Misdrijven tegen de zeden	100	304	740
Diefstal met geweldpleging	22	53	149
Misdrijven tegen het leven gericht	53	126	313
Misdrijven tegen de persoonlijke vrijheid	30	142	411
Veroorzaken ongeval met letsel/dood	283	490	780
Misdrijven tegen het openbaar gezag	42	105	244
Mensenhandel	67	185	637
Brandstichting/ontploffing	47	122	365
Totaal	37	114	343

2.2.4 Persoonskenmerken aanvragers

Hoe verhoudt de samenstelling van de groep aanvragers zich tot de Nederlandse bevolking? Omdat er minderjarigen in het registratiebestand van het Schadefonds zitten, is de vergelijking gemaakt met de totale Nederlandse bevolking, en niet alleen 15 jaar en ouder zoals bij de data van de Veiligheidsmonitor. In tabel 2.10 en tabel 2.11 is deze vergelijking gemaakt voor een aantal persoons- en geografische kenmerken om een eerste beeld te krijgen bij de verhoudingen. In paragraaf 2.3 vergelijken we de bereikte met de potentiële doelgroep op persoonskenmerken.

²⁵ Een aanvraag die niet binnen tien jaar na het misdrijf wordt ingediend, wordt in beginsel afgewezen, tenzij de aanvrager een geldige reden heeft voor deze overschrijding. Het moet gaan om omstandigheden die verband houden met het misdrijf en die de aanvrager redelijkerwijs hebben verhinderd om eerder een aanvraag in te dienen. Denk aan psychische overmacht, bijvoorbeeld in het geval van minderjarige slachtoffers van zedenmisdrijven. Onbekendheid met het bestaan van het Schadefonds is geen geldige reden voor overschrijding van de indieningstermijn (Schadefonds Geweldsmisdrijven, 2022b:18, 2024: 19).

Vergeleken met de man-vrouw verdeling in de Nederlandse bevolking, doen mannen iets vaker aanvragen bij het SF dan vrouwen. Wat betreft leeftijd doen 50-plussers en vooral 65-plussers veel minder vaak zulke aanvragen. Ook zitten er relatief weinig minderjarigen tussen de aanvragers.

Verspreid over het hele land worden aanvragen gedaan, maar verhoudingsgewijs worden vaker aanvragen gedaan in de drie grootste steden. Meer algemeen gezien kan worden gesteld dat hoe sterker de stedelijkheid van een gemeente, hoe meer aanvragen er verhoudingsgewijs worden gedaan bij het SF (tabel 2.11).

Tabel 2.10 - Aanvragers Schadefonds delict jaar 2017, 2019, 2021, 2023 vs. Nederlandse bevolking 2023 (1)

Kenmerk	Schadefonds		Nederland (2023)	
	Aantal	%	Aantal	%
Geslacht				
Man	12.181	52%	8.850.309	50%
Vrouw	11.262	48%	8.960.982	50%
Totaal	23.443	100%	17.811.291	100%
Leef tijd op aanvraagdatum				
<16	1.940	8%	2.919.469	16%
16-24	6.290	27%	1.998.252	11%
25-34	5.741	24%	2.337.372	13%
35-49	5.299	23%	3.231.931	18%
50-64	3.206	14%	3.723.100	21%
65+	985	4%	3.601.167	20%
Totaal	23.461	100%	17.811.291	100%

Bronnen: Registratiedata Schadefonds, CBS, Statline, 2023. De categorie 'Onbekend' bij Schadefonds is niet weergegeven.

Tabel 2.11 - Aanvragers Schadefonds delict jaar 2017, 2019, 2021, 2023 vs. Nederlandse bevolking 2023 (2)

Kenmerk	Schadefonds		Nederland	
	Aantal	%	Aantal	%
Nielsen 6-regio				
G3 (AMS, ROT, DH)	4.730	21%	2.144.856	12%
Randgemeenten G3	957	4%	731.244	4%
Overig west (UT, NH, ZH)	5.734	26%	5.269.071	30%
Noord (GR, FR, DR)	2.081	9%	1.757.677	10%
Oost (OV, GD, FL)	3.618	16%	3.762.742	21%
Zuid (ZL, NB, LB)	5.044	23%	4.145.701	23%
Totaal	22.164	100%	17.811.291	100%
Stedelijkheid gemeente				
Zeer sterk stedelijk	8.397	38%	4.649.813	26%
Sterk stedelijk	7.070	32%	5.288.743	30%
Matig stedelijk	2.811	13%	2.895.280	16%
Weinig stedelijk	3.025	14%	3.751.137	21%
Niet stedelijk	861	4%	1.226.318	7%
Totaal	22.164	100%	17.811.291	100%
Provincie				
Groningen	864	4%	596.075	3%
Friesland	763	3%	659.551	4%
Drenthe	454	2%	502.051	3%
Overijssel	1.069	5%	1.184.333	7%
Flevoland	720	3%	444.701	2%
Gelderland	1.829	8%	2.133.708	12%
Utrecht	1.332	6%	1.387.643	8%
Noord-Holland	4.388	20%	2.952.622	17%
Zuid-Holland	5.701	26%	3.804.906	21%
Zeeland	420	2%	391.124	2%
Noord-Brabant	3.128	14%	2.626.210	15%
Limburg	14.96	7%	1.128.367	6%
Totaal	22.164	100%	17.811.291	100%

Bronnen: Registratiedata Schadefonds, CBS, Statline, 2023. De categorie 'Onbekend' bij Schadefonds is niet weergegeven. Indien de postcode niet bekend was of een buitenlands adres betrof, is de betreffende aanvrager niet meegenomen in bovenstaande tabel.

2.3 Bereikte doelgroep versus potentiële doelgroep

In tabel 2.12 staan de inschattingen van de potentiële doelgroep op basis van de Veiligheidsmonitor en de enquête in het I&O Research Panel (paragraaf 2.1), afgezet tegen de bereikte doelgroep uit de registratie van SF (paragraaf 2.2). De aantallen en percentages in deze tabel betreffen alleen delicten uit 2023. De inschatting uit de Veiligheidsmonitor is aangevuld met CBS-cijfers voor het aantal misdrijven moord en doodslag²⁶ (misdrijven tegen het leven), en het aantal verkeersdoden. De misdrijfcategorieën ‘misdrijven waardoor de algemene veiligheid van personen in gevaar wordt gebracht’, ‘mensenhandel’ en ‘misdrijven tegen het openbaar gezag’ zijn buiten de tabel gehouden aangezien die praktisch niet voorkwamen in de aanvragen, niet in de vragenlijst van de VM zit en ook in de steekproef van het panelonderzoek praktisch niet voorkwam.

2.3.1 Verschillen tussen bereikte en potentiële doelgroep (in 2023)

Verschillen naar misdrijfcategorie

Tabel 2.12 toont voor de bereikte doelgroep van de aanvragers Schadefonds en de schattingen van de potentiële doelgroep op basis van de Veiligheidsmonitor en de enquête in het I&O Research Panel de verdeling naar misdrijfcategorieën.

In deze tabel is er sprake van *ondervertegenwoordiging* als het percentage bij de aanvragen schadefonds *lager* is dan het percentage bij de populatieschatting(en). We spreken van *oververtegenwoordiging* als het percentage in de aanvragen schadefonds *hoger* is dan dat in de populatieschatting(en).

In de aanvragen bij SF is het aandeel *misdrijven tegen het leven* 10 procent van het totaal. Dit is veel hoger dan het aandeel in de potentiële doelgroep in Nederland (minder dan 1%). Er is dus sprake van oververtegenwoordiging van dit type delicten in de aanvragen schadefonds. Nadeel is wel dat in het CBS-cijfer alleen de slachtoffers zelf zitten, terwijl voor dit type delict (juist) naasten en nabestaanden ook een beroep kunnen doen op SF. Ook als we hier de schatting op basis van het panel gebruiken (4%) is er nog steeds sprake van sterke oververtegenwoordiging. Met andere woorden, er wordt bij misdrijven tegen het leven relatief veel vaker een aanvraag gedaan bij het SF dan bij andere misdrijfcategorieën die tot de reikwijdte van het SF behoren.

Bij de andere misdrijfcategorieën is het percentage van de aanvragen SF gelijk aan of kleiner dan het percentage van de potentiële doelgroep. Als het percentage lager is, spreken we van ondervertegenwoordiging. Dit is het geval bij afpersing en bedreiging, diefstal met geweldpleging, misdrijven tegen de persoonlijke vrijheid, brandstichting en ontploffing. Bij misdrijven tegen de zeden en mishandeling zijn de percentages vrijwel gelijk en is er eigenlijk geen sprake van over- of ondervertegenwoordiging. Wel zien we hier grote verschillen in het percentage aanvragen Schadefonds in vergelijking met het percentage bij het enquêteonderzoek. We bespreken al deze misdrijfcategorieën verder in detail onder de tabel.

²⁶ Inschatting op basis van het gemiddelde voor de jaren 2017, 2019 en 2021. Het cijfer voor 2023 is nog niet beschikbaar (30-8-2024).

Tabel 2.12 - Bereikte doelgroep (aanvragen) t.o.v. potentiële doelgroep naar misdrijfcategorie (2023)

Kenmerk	Schadefonds		Veiligheidsmonitor		I&O Research Panel	
Misdrijfcategorie	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Mishandeling	1.755	45%	21.300	46%	24.000	30%
Afpersing en bedreiging	516	13%	7.800	17%	12.300	16%
Misdrijven tegen de zeden	313	8%	4.200	9%	16.500	21%
Diefstal met geweldpleging	330	8%	4.700	10%	10.500	13%
Misdrijven tegen het leven gericht*	378	10%	100	<1%	2.900	4%
Misdrijven tegen de persoonlijke vrijheid	140	4%	3.100	7%	9.900	13%
Veroorzaken ongeval met letsel/dood*	5	<1%	700	1%	1.500	2%
Misdrijven tegen het openbaar gezag	15	<1%	N.B.	N.B.	N.B.	N.B.
Brandstichting/ontploffing	45	1%	4.400	10%	1.600	2%
Misdrijven algemene veiligheid personen	36	1%	N.B.	N.B.	N.B.	N.B.
Totaal	3.533	100%	46.400	100%	79.300	100%

Schattingen VM en panel afgerond op honderdtallen. De categorieën 'afwijzing misdrijf', 'geen geweldsmisdrijf' en 'onbekend' zijn bij het Schadefonds buiten beschouwing gelaten, waardoor het totaal aantal aanvragen verschilt van dat in tabel 2.7. In de VM en het panel kan meervoudig slachtofferschap voorkomen, vandaar dat de aantallen hoger uitkomen dan de schatting voor de doelgroep (40,2 duizend VM en 47,4 duizend panel).

Mishandeling is in de aanvragen bij SF (45%) een vergelijkbaar deel op het totaal als in de populatieschatting op basis van de VM (46%). In de populatieschatting op basis van de enquête komt mishandeling relatief veel minder vaak voor (30%). Dit heeft ermee te maken dat in de enquête ook slachtoffers die psychische hulp hebben ontvangen als gevolg van het slachtofferschap zijn opgenomen in de populatieschatting. Delictscategorieën als *misdrijven tegen de zeden* en *misdrijven tegen de persoonlijke vrijheid* komen hierdoor hoger uit, en daardoor is het aandeel mishandeling lager. Slachtoffers van mishandeling ontvangen zelden uitsluitend psychische hulp, meestal is het hulp voor lichamelijk letsel of een combinatie van beide.

Brandstichting/ontploffing is sterk ondervertegenwoordigd in de aanvragen bij Schadefonds (1%) ten opzichte van de populatieschatting op basis van de VM (9%). De onderliggende vraag naar vernielingen in de Veiligheidsmonitor is echter niet heel specifiek.²⁷ Het feit dat er dus wel slachtoffers zijn die als gevolg van dit misdrijf lichamelijk letsel hebben opgelopen en er voor behandeld zijn, kan duiden op brandstichting of ontploffing, maar dat hoeft zeker niet. In de enquête is het percentage brandstichting/ontploffing (2%) wel vergelijkbaar met de aanvragen. Aangezien we in de enquête wel specifiek naar brandstichting en ontploffing hebben gevraagd (en niet alle vernielingen), inclusief controlevragen voor opzet en levensgevaar of ernstig letsel, sluit deze schatting beter aan bij de relevante misdrijfcategorie voor het Schadefonds.

Afpersing en bedreiging (13%), *diefstal met geweldpleging* (8%) en *misdrijven tegen de persoonlijke vrijheid* (4%) zijn iets ondervertegenwoordigd ten opzichte van de populatieschattingen voor deze delicten (17%; 10% en 7%). De enige kanttekening die hierbij gemaakt moet worden is dat de populatieschatting van de doelgroep voor bedreiging is berekend met behulp van het percentage slachtoffers dat medische hulp heeft gehad ten opzichte van totaal slachtofferschap

²⁷ Heeft iemand weleens met opzet iets van u vernield of beschadigd, zonder dat er iets gestolen werd? Bijv. krassen gemaakt op uw auto, uw fietsbanden lek geprikt of uw muren beklad.

van pesten, aangezien er in de VM bij slachtoffers van bedreiging niet is gevraagd naar lichamelijk letsel en medische hulp.

Bij *misdrijven tegen de zeden* (8%) is er eigenlijk geen over- of ondervertegenwoordiging ten opzichte van de populatieschatting op basis van de VM (9%), maar wel een sterk verschil met de populatieschatting op basis van het panel (21%). Ook bij misdrijven tegen de persoonlijke vrijheid is er een groot verschil tussen het aandeel in de aanvragen (4%) en het aandeel bij het panel (12%). Wat we hier in de enquêteresultaten terugzien, is dat het grootste deel van de medische hulp die slachtoffers gehad hebben, bestaat uit hulp van een psychiater, psycholoog of therapeut (84% van de hulp bij zeden, 68% van de hulp bij persoonlijke vrijheid). Deze vorm van hulp zit niet in de vragenlijst van de VM, maar het is voor deze slachtoffers dus wel de voornaamste vorm van medische hulp. Om deze reden achten wij het waarschijnlijk dat de populatieschatting op basis van de VM voor deze delicten een onderschatting is, en dat het werkelijke percentage van deze misdrijfcategorieën op het totaal aan slachtoffers hoger zal zijn. Bij misdrijven tegen de zeden wordt er dus naar verhouding even vaak een aanvraag gedaan als we zouden verwachten op basis van de schatting van de VM, maar we vermoeden op grond van de schatting uit de enquête dat dit een onderschatting is en er eigenlijk relatief weinig slachtoffers van zedenmisdrijven een aanvraag indienen.

Verschillen naar persoonskenmerken

In tabel 2.13 staat een vergelijking tussen de bereikte en de potentiële doelgroep voor delicten in 2023 naar persoonskenmerken. Ook hier spreken we van *oververtegenwoordiging* als het percentage in de aanvragen Schadefonds *hoger* is dan het percentage in de potentiële doelgroep, en van *ondervertegenwoordiging* als het percentage in de aanvragen *lager* is.

In *geslacht* zijn er vrijwel geen verschillen in de man-vrouwverdeling tussen aanvragen en de potentiële doelgroep op basis van de VM. Ten opzichte van de schatting op basis van het panel zijn mannen oververtegenwoordigd (54% t.o.v. 39%) en vrouwen ondervertegenwoordigd (46% t.o.v. 61%) in de aanvragen. Dit is waarschijnlijk het gevolg van het lage percentage slachtoffers mishandeling en de hoge percentages misdrijven tegen de zeden en misdrijven tegen de persoonlijk vrijheid in de enquêteresultaten.

Bij *leeftijd* is er sprake van oververtegenwoordiging van slachtoffers 25-34 jaar (27% t.o.v. 21%) en ondervertegenwoordiging van slachtoffers 50-64 jaar (15% t.o.v. 20%) in de aanvragen ten opzichte van de populatieschatting VM.

Als we vervolgens kijken naar de regionale component, dan zijn de verschillen naar *Nielsen 6-regio's* beperkt. In de aanvragen bij het Schadefonds lijkt alleen de randgemeenten van de G3 oververtegenwoordigd (5% t.o.v. 2%) en regio Noord ondervertegenwoordigd (9% t.o.v. 13%). In het panel zitten juist relatief weinig slachtoffers uit de G3 gemeenten (9%) en veel uit Oost- en Zuid-Nederland (beide 26%).

Bij *stedelijkheid* zien we ten slotte een oververtegenwoordiging van aanvragers uit zeer stedelijke gebieden (38% t.o.v. 30%) en ondervertegenwoordiging van aanvragers uit niet stedelijke gebieden (3% t.o.v. 7%) ten opzichte van de Veiligheidsmonitor. In de populatieschatting met het panel zitten er juist relatief veel slachtoffers uit sterk stedelijk gebied (39%) en weinig stedelijk gebied (21%) en relatief weinig uit matig stedelijk gebied (6%) en zeer stedelijk gebied (32%).

Onder de aanvragers bij het Schadefonds zitten dus minder slachtoffers uit landelijke gemeenten dan we zouden verwachten op basis van de schattingen van de doelgroep. Ook ouderen zien we naar verhouding minder vaak terug in de aanvragen. Het bereik van het Schadefonds bij deze groepen is lager.

Tabel 2.13 – Vergelijking bereikte en potentiële doelgroep Schadefonds, delict in 2023 (deel 1)

Kenmerk	Aanvragers Schadefonds		Veiligheidsmonitor		I&O Research Panel	
Geslacht	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Man	2.012	54%	21.200	53%	18.400	39%
Vrouw	1.682	46%	19.000	47%	29.000	61%
Totaal	3.694	100%	40.200	100%	47.400	100%
Leeftijd						
15-24	1.092	30%	10.600	26%	4.400	10%
25-34	991	27%	8.600	21%	13.500	29%
35-49	907	25%	9.700	24%	18.700	39%
50-64	543	15%	8.900	22%	8.900	19%
65+	162	4%	2.500	6%	1.900	4%
Totaal	3.695	100%	40.200	100%	47.400	100%
Nielsen 6-regio						
G3 (AMS, ROT, DH)	781	22%	8.200	20%	4.400	9%
Randgemeenten G3	165	5%	1.000	2%	2.100	4%
Overig west (UT, NH, ZH)	931	26%	10.200	25%	12.000	25%
Noord (GR, FR, DR)	324	9%	5.200	13%	4.200	9%
Oost (OV, GD, FL)	621	17%	7.800	19%	12.100	26%
Zuid (ZL, NB, LB)	747	21%	7.800	19%	12.500	26%
Totaal	3569	100%	40.200	100%	47.400	100%
Stedelijkheid gemeente						
Zeer sterk stedelijk	1.342	38%	12.000	30%	15.300	32%
Sterk stedelijk	1.116	31%	12.400	31%	18.300	39%
Matig stedelijk	449	13%	5.700	14%	2.800	6%
Weinig stedelijk	550	15%	7.200	18%	9.900	21%
Niet stedelijk	112	3%	3.000	7%	1.100	2%
Totaal	3.569	100%	40.200	100%	47.400	100%

Bronnen: Schadefonds Geweldsmisdrijven, Veiligheidsmonitor en I&O Research Panel, slachtoffers van 15 jaar en ouder. Schattingen Veiligheidsmonitor en panel afgerond op honderdtallen.

2.3.2 Ontwikkelingen in de over- of ondervertegenwoordiging van misdrijven in aanvragen bij SF

In tabel 2.14 staat de verdeling van aanvragen en potentiële doelgroep naar misdrijfcategorie voor alle jaren uit de onderzoeksperiode. In deze tabel wordt alleen de schatting van de doelgroep op basis van de VM gebruikt, aangevuld met CBS voor misdrijven tegen het leven en veroorzaken ongeval.

Het panel kan alleen voor 2023 gebruikt worden als benchmark, aangezien het aantal respondenten dat de vragen heeft beantwoord over een delict dat hen in eerdere jaren is overkomen snel terugloopt. Hoe verder in het verleden, hoe lastiger het is voor respondenten om hier vragen over in te vullen. Daarom zijn de vragen over de gevolgen van de gebeurtenis waarmee wordt bepaald of iemand binnen de potentiële doelgroep valt alleen gesteld over de meest recente gebeurtenis.

Bij de bepaling van de ontwikkeling in de potentiële doelgroep op basis van de Veiligheidsmonitor hebben we te maken met een methodebreuk in het instrument tussen 2019 en 2021. In de vragenlijst van 2017 en 2019 zaten nog geen vragen over gevolgen van het slachtofferschap, letsel en medische hulp. De inschatting van de doelgroep maakt daarom gebruik van de ratio tussen het aantal slachtoffers van een delict en het aantal slachtoffers dat medische hulp heeft gehad voor het letsel. Hiervoor hebben we het gemiddelde van 2021 en 2023 genomen. Een bijkomend nadeel van de methodebreuk is dat de percentages slachtofferschap per delict van 2017 en 2019 niet één op één vergelijkbaar zijn met die van 2021 en 2023. Het CBS heeft voor delicttypen omrekenfactoren uitgerekend, die de vergelijking wel mogelijk maakt. Voor diefstal met geweldpleging kan de omrekenfactor vermogensdelicten worden gebruikt en voor brandstichting/ontploffing die van vernielingen. Bij de geweldsmisdrijven (mishandeling, bedreiging en seksueel geweld) is er één omrekenfactor voor alle drie de misdrijfcategorieën. Dat deze omrekenfactor niet voor alle drie even geschikt is, blijkt wel uit het grillige verloop bij met name mishandeling en misdrijven tegen de zeden. Het is namelijk niet waarschijnlijk dat het slachtofferschap van mishandeling tussen 2019 en 2021 opeens met een derde is afgenomen, of het slachtofferschap van zedenmisdrijven verzesvoudigd (naar verhouding op totaal).

Om deze reden is de ontwikkeling van over- en ondervertegenwoordiging van misdrijven alleen goed te bekijken voor 2021 en 2023. Bij de ontwikkelingen ten opzichte van 2017 en 2019 moeten mishandeling, afpersing en bedreiging en misdrijven tegen de zeden buiten beschouwing worden gelaten omdat we hier dus geen goede vergelijking kunnen maken.

De belangrijkste ontwikkeling tussen 2021 en 2023 is te zien bij de misdrijfcategorieën *misdrijven tegen de zeden* en *diefstal met geweldpleging*. Voor delicten uit 2021 zitten misdrijven tegen de zeden oververtegenwoordigd in de aanvragen (10%) ten opzichte van de populatieschatting (6%). In 2023 is het aandeel vrijwel gelijk tussen aanvragen (8%) en populatieschatting (9%), de oververtegenwoordiging is dus afgenomen. Diefstal met geweldpleging is in 2021 duidelijk ondervertegenwoordigd (10% t.o.v. 17%) in de aanvragen, maar in 2023 is het verschil een stuk kleiner (8% t.o.v. 10%). De ondervertegenwoordiging is hier dus afgenomen. In het algemeen komt de verdeling van slachtoffers naar misdrijfcategorie tussen aanvragers en doelgroep meer overeen in 2023 dan in 2021.

Tabel 2.14 - Ontwikkeling in bereikte doelgroep (aanvragen) t.o.v. potentiële doelgroep naar misdrijfcategorie (2017, 2019, 2021 en 2023)

Kenmerk	2017		2019		2021		2023	
Misdrijfcategorie	SF	VM	SF	VM	SF	VM	SF	VM
Mishandeling*	42%	64%	45%	63%	41%	42%	45%	46%
Afpersing en bedreiging*	11%	11%	12%	12%	14%	20%	13%	17%
Misdrijven tegen de zeden*	10%	1%	10%	1%	10%	6%	8%	9%
Diefstal met geweldpleging	12%	15%	12%	14%	10%	17%	8%	10%
Misdrijven tegen het leven gericht	12%	<1%	9%	<1%	11%	<1%	10%	<1%
Misdrijven tegen de persoonlijke vrijheid	2%	N.B.	4%	N.B.	4%	8%	4%	7%
Veroorzaken ongeval met letsel/dood	3%	1%	1%	1%	<1%	1%	<1%	1%
Misdrijven tegen het openbaar gezag	2%	N.B.	1%	N.B.	1%	N.B.	<1%	N.B.
Brandstichting/ontploffing	1%	8%	1%	8%	1%	6%	1%	10%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

* Schattingen van deze specifieke geweldsdelicten voor 2017 en 2019 zijn slechts zeer indicatief, want doorberekend met omrekenfactor voor het totaal (gemiddelde) van deze drie.

2.3.3 Ontwikkeling in doelbereik Schadefonds

De ontwikkeling in bereikte doelgroep in vergelijking met de potentiële doelgroep kunnen we ook samenvatten als de ontwikkeling in doelbereik van het Schadefonds: welk percentage van de potentiële doelgroep heeft een aanvraag ingediend? Dit is weergegeven in tabel 2.15. In deze analyse zijn alle aanvragen over delicten uit de jaren 2017, 2019, 2021 en 2023 meegenomen voor de getoonde misdrijfcategorieën ($n=22.094$).

Voor wat betreft het doelbereik van mishandeling, afpersing en bedreiging en misdrijven tegen de zeden in 2017 en 2019 blijft de opmerking bij de vorige tabel staan. Deze percentages zijn niet één-op-één te vergelijken met 2021 en 2023 vanwege de methodebreuk in de Veiligheidsmonitor.

In principe geldt voor alle delicten de verwachting dat het doelbereik toeneemt naarmate we verder teruggaan in de tijd, gezien de maximale termijn van 10 jaar waarin een aanvraag kan worden ingediend. Het doelbereik van 2023 is nog maar gebaseerd op aanvragen uit één jaar, terwijl er voor misdrijven uit 2017 al zeven jaar aanvragen (kunnen) zijn ingediend. In paragraaf 2.2 hebben we ook al laten zien dat de tijd tussen delict en aanvraag sterk kan verschillen tussen misdrijfcategorieën, waarbij met name bij ongeval met letsel/dood en misdrijven tegen de zeden de gemiddelde tijd tussen delict en aanvraag veel langer is. Dit zien we terug in het veel hogere doelbereik in 2021 ten opzichte van 2023 bij misdrijven tegen de zeden. Bij veroorzaken ongeval met letsel/dood zien we ook een sterke toename in doelbereik naarmate je verder teruggaat in de tijd (van 1% in 2023 tot 28% in 2017). Bij delicten als mishandeling en diefstal met geweldpleging is de toename in doelbereik naarmate je verder teruggaat in de tijd veel lager, omdat de meeste aanvragen in het jaar zelf al binnen zijn. Het doelbereik voor delicten uit 2017 is voor deze delicten (mishandeling 8% en diefstal 10%) niet erg verschillend van het doelbereik voor delicten uit 2023 (mishandeling 8% en diefstal 7%).

Bij misdrijven tegen het leven gericht hebben we een doelbereik van meer dan 100 procent. Dit is te verklaren doordat het aantal dat we gebruiken hebben voor de doelgroep (het CBS-cijfer moord en doodslag) gaat om de (overleden) slachtoffers van het delict. In de aanvragen Schadefonds bij dit misdrijftype zitten ook slachtoffers van een poging tot moord en doodslag, en daarnaast zijn er vaak meerdere naasten en/of nabestaanden die een aanvraag indienen met betrekking tot één slachtoffer van een delict.

Tabel 2.15 - Doelbereik Schadefonds, aanvragen als percentage van potentiële doelgroep VM (n=22.094)

Kenmerk	2017		2019		2021		2023	
Misdrijfcategorie	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Mishandeling	2.686	8%	3.314	12%	2.494	15%	1.755	8%
Afpersing en bedreiging	682	12%	888	17%	854	11%	516	7%
Misdrijven tegen de zeden	628	105%	710	113%	598	26%	313	7%
Diefstal met geweldpleging	766	10%	894	14%	597	9%	330	7%
Misdrijven tegen het leven gericht	742	470%	681	545%	685	544%	378	277%
Misdrijven tegen de persoonlijke vrijheid	150	N.B.	267	N.B.	250	8%	140	5%
Veroorzaken ongeval met letsel/dood	169	28%	54	8%	27	5%	5	1%
Misdrijven tegen het openbaar gezag	95	N.B.	69	N.B.	52	N.B.	15	N.B.
Brandstichting/ontploffing	48	1%	47	1%	84	4%	45	1%
Totaal	5.982	12%	6.935	15%	5.644	14%	3.533	8%

2.4 Toegewezen versus afgewezen aanvragen

In tabel 2.16 tot en met tabel 2.19 is een vergelijking gemaakt tussen de toegewezen en afgewezen aanvragen op een groot aantal persoons-, zaaks- en delictkenmerken. Over het algemeen zijn er bij de verschillende persoonskenmerken maar weinig verschillen te zien tussen de toegewezen en de afgewezen aanvragen. Dit is een positieve uitkomst, aangezien het erop duidt dat er geen sprake is van selectiviteit op personen bij het Schadefonds.

Wat wel opvalt, is dat er onder de afgewezen aanvragen relatief wat meer mannen zijn, meer naasten van slachtoffers en minder nabestaanden (tabel 2.16).

De regionale verschillen zijn in het algemeen beperkt. De verschillen naar Nielsen-regio en stedelijkheid zijn niet significant (tabel 2.17).

Verder zien we dat de afgewezen aanvragers vaker geen aangifte hebben gedaan (tabel 2.8). Hoewel aangifte doen niet noodzakelijk is voor een aanvraag bij het Schadefonds, lijkt het de kansen op een succesvolle aanvraag bij SF dus wel te vergroten.²⁸

Wat betreft misdrijfcategorie is te zien dat meer dan de helft van de afgewezen aanvragen een mishandeling betreft (58%), terwijl dit bij de toegewezen aanvragen minder dan de helft is (40%).

²⁸ Blijkt ook uit Elbers & Becx (2020), p. 6.

Tussen de toegewezen aanvragen zitten relatief veel slachtoffers van afpersing of bedreiging, diefstal met geweldpleging, zedenmisdrijven, levensdelicten en ongevallen met letsel of de dood. Slachtoffers van deze misdrijven zien hun aanvraag vaker dan gemiddeld gehonoreerd worden (tabel 2.18).

Als het gaat om de verwijzroute naar het Schadefonds valt op dat de succesvolle aanvragers relatief vaak contact hebben gehad met SHN in vergelijking met afgewezen aanvragers (tabel 2.19). Afgewezen aanvragers hebben eerder (ook) contact gehad met de politie, huisarts, GGZ, Slachtofferwijzer, hun sociale omgeving of zijn via internet bij het Schadefonds terechtgekomen. Omdat er meestal sprake is van meerdere verwijzers is niet duidelijk of en hoe de afwijzingen in verband zijn te brengen met specifieke verwijzers en de begeleiding die zij bieden.

Ook bij de wijze van indienen zien we een verschil (tabel 2.20). Bij de toegewezen aanvragen is de helft (52%) op papier ingediend en minder dan een derde digitaal (30%). Bij de afgewezen aanvragen zitten evenveel digitale aanvragen (40%) als aanvragen op papier (39%). We hebben deze analyse ook uitgebreid met uitsplitsingen naar misdrijfcategorieën, maar daar komt steeds hetzelfde beeld uit. Voor vrijwel elk misdrijftype zijn de toegewezen aanvragen relatief vaak op papier ingediend.

Tabel 2.16 – Toegewezen vs. afgewezen aanvragen Schadefonds (1)

Kenmerk	Toegewezen aanvragen		Afgewezen aanvragen	
Geslacht	Aantal	%	Aantal	%
Man	5.658	50%	3.554	54%
Vrouw	5.595	50%	3.087	46%
Totaal	11.253	100%	6.641	100%
Leeftijd op aanvraagdatum				
<16	1.026	9%	455	7%
16-24	3.034	27%	1.782	27%
25-34	2.673	24%	1.670	25%
35-49	2.456	22%	1.621	24%
50-64	1.507	13%	902	14%
65+	564	5%	209	3%
Totaal	11.260	100%	6.639	100%
Rol				
Slachtoffer	10.496	92%	6.234	93%
Naaste	27	<1%	182	3%
Nabestaande	839	7%	278	4%
Totaal	11.362	100%	6.694	100%

Bronnen: Registratiedata Schadefonds. De categorie 'Onbekend' bij Schadefonds is niet weergegeven.

Tabel 2.17 – Toegewezen vs. afgewezen aanvragen Schadefonds (2)

Kenmerk	Toegewezen aanvragen		Afgewezen aanvragen	
Nielsen 6-regio	Aantal	%	Aantal	%
G3 (AMS, ROT, DH)	2.264	22%	1.416	22%
Randgemeenten G3	454	4%	287	5%
Overig west (UT, NH, ZH)	2.709	26%	1.632	26%
Noord (GR, FR, DR)	961	9%	628	10%
Oost (OV, GD, FL)	1.715	16%	1.012	16%
Zuid (ZL, NB, LB)	2.397	23%	1.400	22%
Totaal	10.500	100%	6.375	100%

Stedelijkheid gemeente	Aantal	%	Aantal	%
Zeer sterk stedelijk	4.001	38%	2.462	39%
Sterk stedelijk	3.325	32%	1.981	31%
Matig stedelijk	1.351	13%	773	12%
Weinig stedelijk	1.412	13%	921	14%
Niet stedelijk	411	4%	238	4%
Totaal	10.500	100%	6.375	100%

Bronnen: Registratiedata Schadefonds. De categorie ‘Onbekend’ bij Schadefonds is niet weergegeven. Indien de postcode niet bekend was of een buitenlands adres betrof, is de betreffende aanvrager niet meegenomen in bovenstaande tabel.

Tabel 2.18 – Aangifte en misdrijfcategorie toegewezen vs. afgewezen aanvragen Schadefonds

Kenmerk	Toegewezen aanvragen		Afgewezen aanvragen	
Aangifte	Aantal	%	Aantal	%
Nee	1.713	15%	1.517	23%
Ja	9.649	85%	5.177	77%
Totaal	11.362	100%	6.694	100%

Misdrijfcategorie	Aantal	%	Aantal	%
Afpersing en bedreiging	1.636	15%	579	10%
Brandstichting/ontploffing	122	1%	70	1%
Diefstal met geweldpleging	1.512	14%	393	7%
Mensenhandel	10	<1%	9	<1%
Misdrijven tegen de persoonlijke vrijheid	407	4%	226	4%
Misdrijven tegen de zeden	1.283	11%	503	9%
Misdrijven tegen het leven gericht	1.394	12%	509	9%
Misdrijven tegen het openbaar gezag	1	<1%	0	0%
Misdrijven tegen het openbaar gezag/de openbare orde	101	1%	73	1%
Misdrijven waardoor de algemene veiligheid van personen in gevaar wordt gebracht	25	<1%	12	<1%
Mishandeling	4.550	41%	3.277	58%
Veroorzaken ongeval met letsel/dood	144	1%	31	1%
Totaal	11.185	100%	5.682	100%

Bron: Registratiedata Schadefonds. De categorieën ‘afwijzing misdrijf’, ‘geen geweldsmisdrijf’ en ‘onbekend’ zijn in deze vergelijking buiten beschouwing gelaten.

**Tabel 2.19 – Verwijsroute toegewezen vs. afgewezen aanvragen Schadefonds
(meerdere antwoorden mogelijk)**

Verwijzer	Toegewezen aanvragen (n=11.285)		Afgewezen aanvragen (n=6.626)	
	Aantal	%	Aantal	%
Verwijzer (na categorisatie)				
Advocaat	1257	11%	693	10%
Politie	1755	16%	1416	21%
Openbaar Ministerie	181	2%	119	2%
Juridisch Loket / rechtsbijstandsverzekeraar / letselschade-expert	198	2%	133	2%
Zorgverzekeraar	1	<1%	3	<1%
(Vrouwen)opvang, blijf-van-mijn-lijfhuis, trauma-opvang	74	1%	30	<1%
Veilig Thuis	4	<1%	0	0%
Huisarts	188	2%	207	3%
Maatschappelijk werk / ambulante begeleiding	13	<1%	8	<1%
Jeugdzorg / jeugdbescherming	13	<1%	4	<1%
GGZ / psycholoog	203	2%	180	3%
Overige zorg- of hulpverlener	13	<1%	15	<1%
Slachtofferhulp Nederland	6696	59%	3302	50%
Slachtofferwijzer	98	1%	89	1%
Centrum Seksueel Geweld	96	1%	61	1%
Familie	78	1%	52	1%
Vrienden / burens / kennissen	138	1%	126	2%
Lotgenoten	5	<1%	8	<1%
Werkgever / collega's	34	<1%	16	<1%
Traditionele media	3	<1%	3	<1%
Online / via internet	447	4%	559	8%
Overig	328	3%	200	3%
Onbekend	1369	12%	857	13%

Bron: Registratiedata Schadefonds

Tabel 2.20 - Wijze van indienen toegewezen vs. afgewezen aanvragen Schadefonds

Wijze van indienen	Toegewezen aanvragen		Afgewezen aanvragen	
	Aantal	%	Aantal	%
Vorm				
Papier	5.844	52%	2.613	39%
Digitaal	3.394	30%	2.647	40%
Onbekend	1.996	18%	1.373	21%
Totaal	11.234	100%	6.633	100%

Bron: Registratiedata Schadefonds

2.5 Deelconclusie

In dit hoofdstuk hebben we eerst separaat de omvang van de potentiële en de bereikte doelgroep van het SF in kaart gebracht. Voor de potentiële doelgroep is een schatting gemaakt op basis van twee databronnen: (1) de Veiligheidsmonitor (VM) en (2) de enquête onder het I&O Research Panel. De bereikte doelgroep is in kaart gebracht op basis van registratiegegevens van het SF. Naast de omvang hebben we de samenstelling van de potentiële en de bereikte doelgroep (en de ontwikkeling hiervan) vergeleken op twee kenmerken: (1) misdrijfcategorieën en (2) persoonskenmerken. In deze deelconclusie geven we antwoord op deelvraag 1 tot en met 3c.

Deelvraag 1: wat zijn de delict- en persoonskenmerken van de algemene populatie van slachtoffers van misdrijven die tot de reikwijdte van het Schadefonds horen? En wat is de omvang van deze groep?

De Veiligheidsmonitor is – ondanks enkele beperkingen²⁹ – de meest representatieve, nauwkeurige en betrouwbare bron om uitspraken te doen over de potentiële doelgroep. Omdat de data in dit instrument echter niet volledig aansluit op de voorwaarden waar slachtoffers aan moeten voldoen om binnen de reikwijdte van het SF te vallen, hebben we verschillende soorten schattingen gemaakt. Bij de meest ruime benadering verstaan we onder de potentiële doelgroep alle slachtoffers met lichamelijke en/of psychische gevolgen en bedraagt de omvang 741.000 slachtoffers (5,0% van de Nederlandse bevolking). In de meest gerichte benadering vallen alleen slachtoffers met (ernstig) lichamelijk letsel die medische hulp hebben gehad onder de potentiële doelgroep en bedraagt de omvang 40.200 slachtoffers (0,3% van de Nederlandse bevolking). In deze gerichte benadering is de misdrijfcategorie mishandeling het sterkst vertegenwoordigd, gevolgd door afpersing en bedreiging.

De vragen in de enquête sluiten beter aan op de voorwaarden voor slachtoffers om binnen de reikwijdte van SF te vallen. Het aantal respondenten ligt bij dit instrument echter een stuk lager, waardoor de foutmarges rond de schatting groter zijn dan bij de Veiligheidsmonitor. Op basis van de enquête hebben we één schatting gemaakt van de potentiële doelgroep: slachtoffers die emotioneel, psychisch of (ernstig) lichamelijk letsel hebben gehad van een delict en hiervoor medische hulp hebben ontvangen. De totale omvang van de potentiële doelgroep bedraagt 47.400 slachtoffers. Ook in de schatting op basis van de enquête is de misdrijfcategorie mishandeling het sterkst vertegenwoordigd. Misdrijven tegen de zeden komen hier op de tweede plaats.

De schattingen van de omvang van de potentiële doelgroep op basis van de VM en de enquête liggen dus relatief dicht bij elkaar (40.200 tegenover 47.400), ook al zijn de benaderingen verschillend. Bij de VM zoomen we op basis van een grote en brede steekproef ($n > 180.000$) in op de potentiële doelgroep van het SF, terwijl we bij de enquête in het panel een kleiner aantal respondenten ($n = 1.000$) gebruiken om uitspraken te doen over de potentiële doelgroep. Dat het verschil tussen beide schattingen vrij klein is, versterkt het beeld dat de schatting een goede afspiegeling is van de werkelijke potentiële doelgroep van het Schadefonds Geweldsmisdrijven.

²⁹ Voor een discussie van deze beperkingen verwijzen we de lezer naar paragraaf 2.1.1.

Als we de potentiële doelgroep nader bestuderen op persoonskenmerken³⁰ en vergelijken met de samenstelling van de Nederlandse bevolking, is er sprake van enkele verschillen op basis van geslacht en leeftijd:

- Er zitten relatief veel mannen (53%) in de potentiële doelgroep in vergelijking met de Nederlandse bevolking (49%).
- Er zitten relatief veel jongeren van 15–24 jaar (26% t.o.v. 14%), en in mindere mate 25–34-jarigen (21% t.o.v. 16%) in de doelgroep in vergelijking met de totale bevolking van 15 jaar en ouder. Vijfenzestigplussers zien we juist veel minder in de doelgroep (6%) dan in de bevolking (24%).

Deelvraag 2: wat zijn de delict- en persoonskenmerken van de aanvragers bij het Schadefonds? En wat is de omvang van deze groep?

In totaal zijn er tussen 2017 en 2023 bij het SF 23.639 aanvragen ingediend over delicten uit 2017, 2019, 2021 en 2023 (de onderzoeksperiode). Het aantal aanvragen van een delict dat in hetzelfde jaar heeft plaatsgevonden, is toegenomen van 2.785 aanvragen in 2017 naar 3.969 in 2023.³¹

Net zoals in de potentiële doelgroep (schatting VM), komt de misdrijfcategorie mishandeling in de bereikte doelgroep het meest voor en staat afpersing en bedreiging op nummer twee. De tijd die er zit tussen het delict en een aanvraag bij het SF verschilt per type misdrijf. Deze periode is bij misdrijven tegen de zeden bijvoorbeeld relatief lang, wat kan verklaren dat zedenmisdrijven gepleegd in 2021 meer oververtegenwoordigd zijn in de aanvragen dan in 2023.

Ook in de bereikte doelgroep zijn er in de vergelijking met de samenstelling van de Nederlandse bevolking verschillen zichtbaar op basis van persoonskenmerken:

- Er zitten meer mannen onder de aanvragers (52%) dan in de Nederlandse bevolking (50%).
- Een relatief klein deel (8%) van de aanvragers is minderjarig (onder de 16), in vergelijking met de bevolking als geheel (16%). Ook is een veel kleiner deel van de aanvragers 65-plus (4%), dan gemiddeld in de bevolking (20%).
- De grootste groep aanvragers is 16–24 jaar (27%), terwijl die maar 11 procent van de bevolking zijn.

³⁰ Voor het bestuderen van de potentiële doelgroep op basis van persoonskenmerken, maken we enkel gebruik van de meest restrictieve benadering van de potentiële doelgroep.

³¹ Aangezien in het aantal aanvragen uit 2023 niet de aanvragen zijn meegenomen die na 2023 zijn ingediend, kunnen we alleen de aantallen aanvragen over de jaren heen met elkaar vergelijken als we kijken naar de aanvragen van een delict dat in hetzelfde jaar heeft plaatsgevonden.

In hoeverre verschillen de succesvolle aanvragers van de afgewezen aanvragers?

Onder de aanvragers van het SF, kunnen we een vergelijking maken tussen de toegewezen en afgewezen aanvragen op basis van verschillende delict-, zaaks- en persoonskenmerken:

- Afgewezen aanvragers zijn vaker man, tussen 25 en 49 jaar oud en naaste in plaats van slachtoffer.
- Afgewezen aanvragers hebben minder vaak contact gehad met SHN en zijn vaker bij het SF terechtgekomen via bijvoorbeeld de politie, de huisarts, hun sociale omgeving of via internet.
- Afgewezen aanvragers zijn vaker slachtoffer van mishandeling en misdrijven tegen openbaar gezag of de openbare orde, en minder vaak van afpersing of bedreiging, diefstal met geweldpleging, zedenmisdrijven, levensdelicten en ongevallen met letsel of de dood.

Deelvraag 3a: in hoeverre is er onder- of oververtegenwoordiging te zien van bepaalde delict- en persoonskenmerken bij aanvragers van het Schadefonds ten opzichte van het totaal aantal slachtoffers in Nederland?

Deze deelvraag is uitgewerkt in twee afzonderlijke onderdelen: verschillen naar misdrijfcategorie en verschillen naar persoonskenmerken.

2.5.1 Verschillen naar misdrijfcategorie

Misdrijven tegen het leven gericht is de enige misdrijfcategorie die in de bereikte doelgroep relatief is oververtegenwoordigd ten opzichte van de potentiële doelgroep.³² Het gaat bovendien om een sterke oververtegenwoordiging: 10 procent van de bereikte doelgroep tegenover minder dan één procent van de potentiële doelgroep. Dit betekent dat het Schadefonds onder deze groep slachtoffers een relatief hoog bereik heeft, we zien ze veel vaker terug in de aanvragen dan dat we op basis van de schatting van de potentiële doelgroep zouden verwachten. De andere misdrijfcategorieën zijn ondervertegenwoordigd of in gelijke mate vertegenwoordigd.

³² Deze oververtegenwoordiging is ook zichtbaar in de schatting op basis van enquête, die corrigeert voor het feit dat in de CBS-cijfers geen naasten en nabestaanden zijn meegenomen.

De volgende delicten zijn het duidelijkst ondervertegenwoordigd in de bereikte doelgroep ten opzichte van de potentiële doelgroep. Deze zien we minder terug in de aanvragen dan dat we zouden verwachten op basis van de inschatting van de potentiële doelgroep, en dit zijn groepen slachtoffers waar het bereik van Schadefonds dus relatief laag voor is.

- Brandstichting/ontploffing (1% van bereikte doelgroep tegenover 10% van potentiële doelgroep op basis van de VM). Als we voor de samenstelling van de potentiële doelgroep de schatting van de enquête hanteren (2%), komt het aandeel beter overeen. Dit verschil is waarschijnlijk te verklaren omdat in de schatting VM de veel bredere categorie ‘vernielingen’ wordt gebruikt (en niet verder kan worden ingeperkt) terwijl in de enquête wel specifiek naar brandstichting en ontploffing is gevraagd.
- Misdrijven tegen de zeden en misdrijven tegen de persoonlijke vrijheid zijn in de bereikte doelgroep niet, of slechts in beperkte mate, ondervertegenwoordigd op basis van de schatting van de VM, maar wel, of veel meer, op basis van de schatting van de enquête (resp. 8% in bereikte doelgroep tegenover 21% in enquête en 4% tegenover 13%). We hebben reden om aan te nemen dat de schatting van de potentiële doelgroep (op basis VM) een onderschatting is, en het bereik van Schadefonds onder deze doelgroep dus relatief laag is. In de enquête in het panel zien we namelijk dat veel slachtoffers van deze misdrijven medische hulp hebben ontvangen van een psychiater, psycholoog of therapeut. Deze vorm van hulp is niet meegenomen in de VM.

De volgende delicten zijn ook ondervertegenwoordigd in de bereikte doelgroep, maar wel in mindere mate:

- Afpersing en bedreiging (13% in bereikte doelgroep tegenover 17% in potentiële doelgroep);
- Diefstal met geweldspleging (8% in bereikte doelgroep tegenover 10% in de potentiële);
- Misdrijven tegen de persoonlijke vrijheid (4% in bereikte doelgroep tegenover 7% in potentiële doelgroep).

2.5.2 Verschillen naar persoonskenmerken

Er zijn maar beperkt verschillen naar persoonskenmerken tussen de aanvragers bij SF en de potentiële doelgroep, voor delicten uit 2023.

- Slachtoffers van 25-34 jaar zijn oververtegenwoordigd (27% bereikt t.o.v. 21% potentieel); en slachtoffers van 50-64 jaar zijn ondervertegenwoordigd (15% t.o.v. 22%) in de aanvragen.
- Slachtoffers uit zeer stedelijke gebieden zijn oververtegenwoordigd (38% bereikt t.o.v. 30% potentieel) en slachtoffers uit niet-stedelijke gebieden zijn ondervertegenwoordigd (3% t.o.v. 7%) in de aanvragen ten opzichte van de potentiële doelgroep.
- In de spreiding over Nielsen 6-regio's zijn de randgemeenten van de G3 (5% bereikt t.o.v. 2% potentieel) oververtegenwoordigd en Noord Nederland ondervertegenwoordigd (9% t.o.v. 13%).

Deelvraag 3b: welke ontwikkelingen zijn zichtbaar in de over- of ondervertegenwoordiging van misdrijven in aanvragen bij het SF?

Om uitspraken te doen over de ontwikkelingen in de over- of ondervertegenwoordiging van misdrijven en persoonskenmerken in aanvragen bij het SF, gebruiken we alleen de schatting op basis van de VM (aangevuld met CBS-data). Vanwege de methodebreuk in VM ten opzichte van 2017 en 2019, kunnen we met name een duidelijk beeld schetsen voor de ontwikkelingen tussen 2021 en 2023. Hier zijn de volgende ontwikkelingen zichtbaar:

- De oververtegenwoordiging van misdrijven tegen de zeden is afgenomen tussen 2021 en 2023.³³
- De ondervertegenwoordiging van de misdrijven diefstal met geweldspleging is kleiner geworden tussen 2021 en 2023.

In het algemeen komt de verdeling van slachtoffers naar type misdrijf tussen de aanvragers en de potentiële doelgroep in 2023 beter overeen dan in 2021.

Deelvraag 3c: hoe ontwikkelt het doelbereik van het SF zich tussen 2017 en 2023?

De ontwikkeling in over- en ondervertegenwoordiging is ook uit te drukken als het percentage doelbereik van het SF: hoeveel procent van de potentiële doelgroep heeft een aanvraag ingediend. De verwachting is dat dit percentage oploopt naarmate je verder teruggaat in de tijd, aangezien een aanvraag nog tot 10 jaar na het delict kan worden ingediend.

- Het doelbereik in 2021 (11%) is hoger dan in 2023 (7%), wat aansluit bij de verwachting dat het doelbereik stijgt naarmate je verder terugkijkt omdat een (groot) deel van de aanvragen pas later wordt ingediend en niet in hetzelfde jaar als dat het geweldsmisdrijf plaatsvond.
- Met name bij misdrijven tegen de zeden is het doelbereik in 2021 (26%) veel hoger dan in 2023 (7%), en ook bij veroorzaken ongeval met letsel/dood loopt het doelbereik sterk op naarmate je verder teruggaat (28% in 2017, 1% in 2023). Dit zijn ook de misdrijven waarbij er gemiddeld meer tijd zit tussen delict en aanvraag.
- Bij diefstal met geweldpleging is er nauwelijks verschil in doelbereik tussen 2021 (9%) en 2023 (7%), dit is het misdrijf met de kortste tijd tussen delict en aanvraag.
- Bij misdrijven tegen het leven gericht is het doelbereik meer dan 100 procent. Er zijn hier meer aanvragers dan de potentiële doelgroep. Dit kan omdat het cijfer dat voor de potentiële doelgroep is gebruikt alleen bestaat uit overleden slachtoffers van een delict, terwijl in de aanvragers ook de slachtoffers zitten van een poging tot moord of doodslag. Daarnaast kunnen er meerdere naasten/nabestaanden een aanvraag indienen met betrekking tot één overleden slachtoffer van een levensdelict. Bij een dodelijk geweldsdelict hebben er nu eenmaal meer personen ernstig last van de gevolgen dan alleen het slachtoffer zelf. Het betekent ook dat het doelbereik van Schadefonds het hoogst is bij het type misdrijf met de meest ernstige gevolgen.

³³ Deze ontwikkeling wordt mogelijk vertekend doordat er een sterk na-ijleffect kan spelen bij zedenmisdrijven, waarbij slachtoffers pas relatief lang na het delict een aanvraag indienen.

3 Huidige werkwijze en beleid

In dit hoofdstuk geven wij een antwoord op de vierde deelvraag:

4. Welke werkwijze en beleid kent het Schadefonds om de potentiële populatie slachtoffers te bereiken?

We schetsen het huidige beleid van het SF met betrekking tot het doelgroepbereik. We gaan hierbij in op zowel de werkwijze van het SF zelf als de verhouding met de ketenpartners in het domein van slachtofferondersteuning. Het hoofdstuk begint in paragraaf 3.1.1 en paragraaf 3.1.2 met een inleidend deel, waarin we een schets maken van de (gemiddelde) 'reis' die slachtoffers doorlopen, eerst naar het SF toe en vervolgens binnen deze organisatie. Aangezien slachtoffers in hun traject mogelijk met verschillende instanties binnen de keten van slachtofferondersteuning in aanraking komen, presenteren we ook een schematische weergave van de relatie tussen het SF en de ketenpartners. Daarna komen verschillende onderdelen van het huidige beleid van het SF in meer detail aan bod: de bestaande werkwijze van het SF voor het bereiken van potentiële slachtoffers (paragraaf 3.1.3), de relatie tussen het SF en de ketenpartners (paragraaf 3.1.4), de verwijzfunctie van ketenpartners (paragraaf 3.1.5) en de informatievoorziening van het SF richting de ketenpartners (paragraaf 3.1.6). Het hoofdstuk wordt afgesloten met een deelconclusie, waarbij we een voorlopig antwoord geven op de deelvraag die centraal staat in hoofdstuk 3.

In dit hoofdstuk 3, en later in hoofdstuk 4, komen afwisselend bevindingen uit verschillende soorten databronnen aan bod: de deskresearch, de enquête, de expertinterviews en de focusgroepen. We geven bij alle resultaten steeds aan wat de bijbehorende databron is. Ter vergroting van de leesbaarheid geven icoontjes aan het begin van ieder onderdeel tevens de gebruikte databron aan. Als er geen symbool van een andere databron wordt getoond, kan de lezer ervan uitgaan dat de volgende alinea bevindingen bevat uit de voorgaande databron.

[stuk afkomstig uit deskresearch]

[stuk afkomstig uit enquête]

[stuk afkomstig uit expertinterviews]

[stuk afkomstig uit focusgroepen]

3.1 Huidige werkwijze en beleid met betrekking tot het bereik van de potentiële doelgroep

3.1.1 De 'reis' van het slachtoffer naar het Schadefonds

Een slachtoffer dat is geconfronteerd met een misdrijf kan in het kader van slachtofferondersteuning in contact komen met een reeks aan instanties, waaronder potentieel ook het SF.³⁴ De reis bestaat, gemiddeld genomen, uit een aantal verschillende fasen. Zo zijn er bijvoorbeeld de directe nazorg en praktische hulp vlak na het incident, de dadervervolging en berechting, de emotionele, psychologische en sociale steun en het schadeherstel (Bruijn et al., 2023; Timmermans, Tromp & Homburg, 2011: 14). Het is belangrijk om hierbij te vermelden dat er een grote variëteit aan 'reizen' mogelijk is, wat onder meer afhankelijk is van het individuele slachtoffer en het type delict. Het is niet zo dat ieder slachtoffer alle fasen doorloopt, of in dezelfde volgorde of in hetzelfde tempo. Daarnaast zijn de instanties waar een slachtoffer op een bepaald moment na het incident mee te maken krijgt ook niet per definitie dezelfde als bij een ander slachtoffer op hetzelfde moment. Het vergoeden van de schade kan bijvoorbeeld via het SF lopen, maar ook via de rechter als dit direct op de dader verhaald wordt (Hebly et al., 2020: 56). Globaal genomen kan een slachtoffer na het meemaken van een ingrijpende gebeurtenis (onder andere) de volgende instanties tegenkomen:

- **Directe nazorg (praktische hulp):** politie, spoedeisende hulp, huisarts, praktijkondersteuner, Veilig Thuis of een andere maatschappelijke organisatie, zoals een vrouwenopvang.
- **Dadervervolging en berechting:** het Openbaar Ministerie, de strafrechter, advocaat, de Raad voor de Rechtsbijstand, het Juridisch Loket.
- **Emotionele, psychologische en sociale steun:** SHN, de geestelijke gezondheidszorg, lotgenotenorganisaties, mediators.
- **Schadeherstel:** verzekeraar, justitie/de rechtspraak, het SF.³⁵

Aangezien slachtoffers in het traject na de ingrijpende gebeurtenis in contact kunnen raken met diverse instanties, is er ook een variëteit aan mogelijke routes voor slachtoffers om bij het SF terecht te komen (Van Mazijk et al., 2018). Slachtoffers kunnen rechtstreeks in contact komen met het SF, maar ook via de politie, SHN of een andere instantie. Wij zullen hier dieper op ingaan in paragraaf 3.1.5, wanneer de verwijfsfunctie van ketenpartners aan bod komt.

3.1.2 De 'reis' van het slachtoffer bij het Schadefonds

Voor het begrip van de komende hoofdstukken, presenteren we nu eerst een overzicht van het proces dat slachtoffers bij het SF (moeten) doorlopen, als zij hier eenmaal terecht zijn gekomen: van het oriënteren op een eventuele aanvraag tot de stappen die nog mogelijk zijn nadat het SF een besluit heeft genomen over de aanvraag, zoals het indienen van bezwaar.

Stap 0. Oriënteren op aanvraag

Wanneer een slachtoffer eenmaal in aanraking komt met het SF, vindt er voor het indienen van een aanvraag waarschijnlijk eerst een proces van oriëntatie plaats. Dit kan middels de informatie die het slachtoffer ontvangt van de instantie die hem of haar heeft gewezen op het SF of gaat

³⁴ Dit is niet van toepassing voor de (aanzienlijke) groep slachtoffers die geen hulp zoekt na het delict en daardoor grotendeels buiten beeld blijft bij instanties.

³⁵ Sommige van deze organisaties, zoals SHN of advocaten, ondersteunen slachtoffers in meerdere fases.

ondersteunen bij de aanvraag, maar ook via telefonisch of mailcontact met het SF of via de website van het SF. Op de website kunnen slachtoffers een korte vragenlijst (voorheen: quickscan) invullen, die antwoord geeft op de vraag ‘Kan ik een tegemoetkoming krijgen?’ (Schadefonds Geweldsmisdrijven, z.d.d.). De knop naar de korte vragenlijst is zichtbaar op de homepage van de website (zie onderstaande schermafbeelding). In de korte vragenlijst moeten invullers bijvoorbeeld aangeven of ze een slachtoffer, naaste of getuige zijn, hoe lang het misdrijf geleden is en of ze aangifte hebben gedaan. Terwijl invullers de vragen beantwoorden, krijgen ze uitleg over de vragen en de verschillende begrippen die worden gebruikt. Na het invullen van de vragen komt er een advies van het SF in beeld met een inschatting of de invuller kans maakt op het ontvangen van een tegemoetkoming en op welke punten het SF wellicht nog extra duidelijkheid of informatie nodig zou hebben.

Met betrekking tot de korte vragenlijst willen we op dit punt graag opmerken dat hierin tijdens de looptijd van dit onderzoek een aantal wijzigingen is doorgevoerd, zoals meer uitleg van begrippen en vragen, betere toepassing van B1-taalniveau en vormgeving waarbij de korte vragenlijst (via een pop-up) beter naar voren springt. Ook zijn sommige adviezen die invullers in beeld krijgen anders geformuleerd.³⁶ Het is hierbij wel belangrijk om te vermelden dat bij het grootste deel van de uitvoering van het onderzoek de ‘oude’ quickscan het uitgangspunt was. Bij het analyseren en interpreteren van de resultaten van de expertinterviews, de enquête en de focusgroepen gaan we dus uit van de oude vormgeving van de quickscan en de formuleringen die destijds werden gehanteerd.

Als we de resultaten bespreken die betrekking hebben op de oude situatie, zullen wij de term ‘quickscan’ gebruiken. Bij de reflectie op de huidige situatie en aanbevelingen voor de toekomst hanteren we de term ‘korte vragenlijst’.

Figuur 3.1 - Start van korte vragenlijst op website Schadefonds (na wijzigingen)

³⁶ Deze wijzigingen blijken uit persoonlijke communicatie met medewerkers van het SF in oktober 2024 en eigen bestudering van de website voor en na de doorgevoerde veranderingen.

Stap 1. Indienen aanvraag

Er zijn twee manieren waarop slachtoffers een aanvraag in kunnen dienen: (1) online en (2) per post (Schadefonds Geweldsmisdrijven, z.d.a). In principe geldt er, afgezien van enkele uitzonderingen,³⁷ een indieningstermijn van 10 jaar na het delict. Als er vragen zijn over het aanvraagformulier, kan het slachtoffer hiervoor contact opnemen met het SF. Als er meer hulp nodig is bij het indienen van de aanvraag, kan het SF het slachtoffer doorsturen naar SHN voor ondersteuning (Schadefonds Geweldsmisdrijven, 2022c). In andere gevallen ontvangen slachtoffers – vaak via een machtiging – hulp van een juridisch medewerker of advocaat, die de aanvraag voor hen indient (ibid.). Wanneer een aanvraag is ingediend, gebruiken medewerkers van het SF verschillende soorten informatie om de aanvraag te beoordelen. Voorbeelden zijn een aangifte, een uitspraak van de rechter of medische informatie van een (huis)arts of gekwalificeerd therapeut (Schadefonds Geweldsmisdrijven, 2024: 7). Deze stukken kan het SF opvragen bij de politie of medische professionals (Kunst et al., 2023), maar in andere gevallen levert het slachtoffer zelf getuigenverklaringen, beeld- of geluidsmateriaal of WhatsApp-prints aan (Schadefonds Geweldsmisdrijven, 2024: 7). In het aanvraagformulier kunnen slachtoffers ook zelf medische stukken of aangiftes uploaden (J&V Brede Werkagenda, 23 september 2024). In vergelijking met het opvragen van deze informatie bij medische professionals of de politie, kan dit het aanvraagproces versnellen. Op het formulier hebben slachtoffers daarnaast de mogelijkheid om een toelichting te geven op onderdelen van de aanvraag, zoals het aantal behandelingen dat ze in verband met hun letsel hebben ontvangen (ibid.).

Stap 2. Ontvangstbevestiging, beoordeling aanvraag en uitkering

Slachtoffers ontvangen een brief van het SF met een bevestiging dat het aanvraagformulier is ontvangen. Na het indienen van de aanvraag is er in principe altijd (telefonisch) contact tussen het SF en de aanvrager.³⁸ Als er daarnaast voor de aanvraag nog meer informatie vereist is, belt het SF hiervoor met het slachtoffer of vragen medewerkers deze informatie op per e-mail of per post (Schadefonds Geweldsmisdrijven, z.d.b; Schadefonds Geweldsmisdrijven, 2022c). In sommige gevallen dient het slachtoffer bijvoorbeeld aanvullende medische informatie aan te leveren om een betere beoordeling van de aanvraag mogelijk te maken. Via het online Schadefondsportaal kan de aanvrager de status van zijn of haar aanvraag inzien (Schadefonds Geweldsmisdrijven, 2022c). De reguliere beslistermijn voor het SF bedraagt 26 weken.³⁹ Indien de aanvraag positief is beoordeeld, ontvangt de aanvrager het geldbedrag binnen 30 dagen. In de praktijk is de doorlooptijd korter dan de reguliere beslistermijn: in 2023 duurde het bijvoorbeeld gemiddeld 15 weken voordat aanvragers een besluit ontvingen op hun aanvraag (Schadefonds Geweldsmisdrijven, 2023).

Stap 3. Bezwaarprocedure, aanvullende aanvraag of herziening

Als de aanvraag is afgewezen, kan het slachtoffer zelf, of bijvoorbeeld een advocaat of een medewerker van SHN namens het slachtoffer, bezwaar indienen bij het SF (Schadefonds

³⁷ De uitzonderingen op het overschrijden van de indieningstermijn staan beschreven in de Beleidsbundel van het SF, zie hiervoor Schadefonds Geweldsmisdrijven (2024).

³⁸ Het is mogelijk dat het slachtoffer bij het indienen van de aanvraag heeft aangegeven dat ze niet gebeld willen worden. Dan vinden contactpogingen plaats per e-mail of door het sturen van een brief (Schadefonds Geweldsmisdrijven, 2022c).

³⁹ Als slachtoffers een aanvraag indienen bij het SF, ontvangen zij doorgaans sneller een geldbedrag dan wanneer zij de schade op een andere manier vergoed proberen te verkrijgen, zoals via de rechter (expertinterviews nr. 1 en 7).

Geweldsmisdrijven, z.d.c).⁴⁰ Dit kan online of per brief. Voor het indienen van bezwaar geldt een termijn van zes weken na de beslissing.⁴¹ Het bezwaarschrift is een speciaal formulier waarop het slachtoffer uiteen kan zetten waarom hij of zij het niet eens is met het besluit. Twee andere mogelijkheden voor slachtoffers in het stadium *na* het besluit over de aanvraag, zijn het indienen van een aanvullende aanvraag of een herzieningsverzoek (ibid.). Een aanvullend verzoek is mogelijk wanneer een slachtoffer na het ontvangen van een tegemoetkoming nog meer letsel ervaart. Een slachtoffer kan een herzieningsverzoek indienen na een eerdere afwijzing als er nieuwe informatie is over zijn of haar situatie. Het slachtoffer moet in dat geval de benodigde (medische) informatie meesturen ter onderbouwing van het verzoek.

3.1.3 Bestaande werkwijze en beleid voor het bereiken van potentiële slachtoffers

Met betrekking tot het huidige beleid om slachtoffers (beter) te bereiken komt uit de deskresearch een aantal bevindingen. Het SF (2022a) beschrijft in het Meerjarenplan 2022–2026 het beleid om de doelgroep beter te bereiken. Enkele voorbeelden van concrete beleidsinterventies zijn: investeren in een duidelijkere website die breed toegankelijk is, het aanbieden van een ‘quickscan’ (nu: korte vragenlijst)⁴² waarmee slachtoffers zelf kunnen vaststellen hoe zinvol een aanvraag is en het informeren van de ketenpartners met het oog op doorverwijzing van slachtoffers. Een ander aandachtspunt is het verbeteren van de digitale toegankelijkheid en tegelijk het fysiek bereikbaar blijven voor mensen die minder digitaal vaardig zijn. Het SF heeft verschillende stappen ondernomen om de toegankelijkheid en begrijpelijkheid van de dienstverlening te vergroten. De website en de brieven zijn bijvoorbeeld op B1-taalniveau opgesteld en de website is nu beschikbaar in meerdere talen en zwart-wittinten en heeft een voorleesfunctie. Bovendien zijn de ‘veelgestelde vragen’ op de website aangepast op basis van de input en daadwerkelijke vragen van slachtoffers.⁴³

In 2022 heeft Jongerenambassadeurs⁴⁴ een adviesrapport geschreven voor het SF, waarin de betrokken jongeren ook aanbevelingen hebben gedaan over hoe het SF bekender kan worden onder hun leeftijdsgenoten (Haggui et al., 2022). Een manier om meer bekendheid te genereren is door actiever te worden op sociale media met het creëren van een eigen Instagram-account of het posten van korte filmpjes op TikTok (Haggui et al., 2022: 4). SF beschikt inmiddels over een Instagram-account, naast een account op LinkedIn en YouTube. Aanbevelingen met betrekking tot de website van het SF zijn, het toevoegen van een chatfunctie en ervaringsverhalen van slachtoffers.

Verschillende van deze beleidsinterventies kwamen ook aan bod in het interview met medewerkers van het SF. Zij geven onder andere aan dat het SF recentelijk de website heeft verbeterd en aandacht heeft besteed aan het verbeteren van haar communicatie richting

⁴⁰ Een afgewezen aanvraag is de meest voorkomende reden voor het indienen van bezwaar, maar ook aanvragers die een toewijzing hebben ontvangen, gaan wel eens in bezwaar. Dit doen ze dan bijvoorbeeld omdat ze het toegewezen geldbedrag te laag vinden.

⁴¹ Als deze termijn te kort is, bestaat ook de mogelijkheid om eerst een ‘voorlopig’ bezwaarschrift op te sturen.

⁴² In 2023 is de quickscan 20.721 keer ingevuld. In bijna 90 procent van de gevallen maakte de invuller de quickscan helemaal af. Het is niet bekend welk aandeel van de invullers vervolgens ook doorklikt naar het aanvraagformulier (bron: persoonlijke communicatie).

⁴³ Bron: persoonlijke communicatie, d.d. 3 april 2024.

⁴⁴ Jongerenambassadeurs koppelen jongeren aan organisaties met een maatschappelijke vraag of kwestie.

kwetsbare aanvragers, zoals laaggeletterden. De medewerkers van het ministerie van Justitie en Veiligheid die we hebben besproken, bevestigen deze beleidsinterventies.⁴⁵

In de afgelopen jaren is de reikwijdte van het SF toegenomen (zie tabel 3.1 voor een overzicht van de belangrijkste beleidswijzigingen). Er zijn meer delicten aangewezen op grond waarvan slachtoffers een tegemoetkoming bij het SF kunnen aanvragen. Daarmee is de omvang van de potentiële doelgroep in de loop der tijd steeds meer toegenomen.

⁴⁵ Expertinterviews 3 en 10.

Tabel 3.1 - Belangrijkste beleidswijzigingen Schadefonds

Datum	Omschrijving
1 januari 2006	Iedereen die in Nederland verblijft en na 1 januari 2006 in een lidstaat van de Europese Unie slachtoffer is geworden van een opzettelijk geweldsmisdrijf, kan een verzoek om een uitkering door de desbetreffende lidstaat indienen via het Nederlandse Schadefonds Geweldsmisdrijven. Het SF stuurt het verzoek door naar de bevoegde instantie in de lidstaat. Het SF heeft geen invloed op de beslissing over een uitkering.
1 januari 2012	Nabestaanden van geweldslachtoffers komen vanaf deze datum ook in aanmerking voor een tegemoetkoming van het SF.
15 oktober 2014	Invoering all-in-beleid. Het SF werkt sindsdien met vaste uitkeringsbedragen (in zes staffels). Er zijn geen aparte uitkeringen meer voor financiële schade.
1 juli 2016	Uitbreiding met nabestaanden van slachtoffers die als gevolg van overtreding van artikel 6 van de Wegenverkeerswet 1994 (dood door schuld in het verkeer) of artikel 307 van het Wetboek van Strafrecht (dood door schuld in algemene zin) om het leven zijn gekomen. De indieningstermijn van aanvragen is verlengd van 3 naar 10 jaar.
1 januari 2019	Inwerkingtreding Wet affectieschade. Sindsdien kunnen ook naasten van slachtoffers een beroep doen op het SF. Dit geldt voor naasten van slachtoffers die, als gevolg van een geweldsmisdrijf, kampen met ernstig en blijvend letsel. Voorwaarde is dat het misdrijf op of na 1 januari 2019 is gepleegd.
1 april 2019	Sinds 1 april 2019 kunnen ook inwoners van Caribisch Nederland (Bonaire, Sint Eustatius en Saba) een aanvraag indienen bij het SF. Voorwaarde is dat het misdrijf op of na 1 januari 2017 heeft plaatsgevonden op een van deze eilanden.
1 juli 2024	Inwerkingtreding Wet seksuele misdrijven. Slachtoffers kunnen in meer gevallen aangifte doen van aanranding en verkrachting. Om verkrachting of aanranding aan te tonen, is geen bewijs meer nodig dat iemand is gedwongen. Het is strafbaar als duidelijk was dat de ander geen seks wilde, maar iemand toch heeft doorgezet. Als er bewijs is van dwang, dan kan de dader een zwaardere straf krijgen. De nieuwe wet maakt onderscheid tussen (gekwalficeerde) opzet en schuld bij aanranding en verkrachting. Ook seksuele intimidatie in het openbaar en het seksueel benaderen van kinderen onder de 16 jaar (sexchatting) zijn strafbaar gesteld.

Bron: Schadefonds Geweldsmisdrijven (2016, 2019, 2022b, 2024), Rijksoverheid (2024).

Een belangrijke factor in het bereiken van de potentiële doelgroep is de bekendheid van het SF onder slachtoffers. Het onderzoek van Van Duivenboden et al. (2021: 65) stelt dat het SF in de periode 2014–2019 beleid heeft gevoerd om zijn naamsbekendheid te vergroten. Hierbij lag de nadruk op het vergroten van de bekendheid bij de ketenpartners. Van Mazijk et al. (2018)

hebben nader bestudeerd welk beleid de verschillende ketenpartners precies voeren bij het doorverwijzen van slachtoffers naar het SF.

De organisaties en actoren die door het SF zelf zijn erkend als ketenpartners zijn de volgende:

- de politie;
- het OM;
- SHN;
- Centra Seksueel Geweld (CSG);
- Multidisciplinair Centrum Kindermishandeling (MDC-K);
- LANGZS-advocaten en mediators in strafzaken (waaronder Vereniging van Mediators in Strafzaken (VMSZ)).

Andere organisaties die een functie hebben in slachtofferondersteuning zijn:

- lotgenotenorganisaties, zoals Federatie Nabestaanden Geweldsslachtoffers;
- Perspectief Herstelbemiddeling;
- hulpverleners in de gezondheidszorg (zoals huisartsen en GGZ-hulpverleners);
- het ministerie van Justitie en Veiligheid.

3.1.4 De relatie tussen het SF en de ketenpartners

Het SF en de ketenpartners in de slachtofferketen zijn op verschillende manieren met elkaar verbonden. Het schema op pagina 68 bevat een overzicht van de verschillende

(erkende) ketenpartners van het SF en andere relevante organisaties in de keten van slachtofferondersteuning en hoe zij met elkaar verbonden zijn. De kolommen links in het schema betreffen een opsomming van alle organisaties en een korte beschrijving van hoe ze zich verhouden tot het SF.

De blauwe pijlen geven vervolgens weer dat de ketenpartners slachtoffers die bij hen terechtkomen, kunnen doorverwijzen richting het SF. De oranje pijlen in het schema laten andere relaties zien tussen het SF en de ketenpartners, zoals de afhankelijkheid van het SF van bepaalde (medische) informatie voor het beoordelen van aanvragen en de gegevensuitwisseling tussen het SF en het CJIB. Tevens toont het schema dat er in de relatie tussen het SF en de ketenpartners (in theorie) ook sprake is van een informatiestroom vanuit het SF richting deze organisaties, zoals informatie over wijzigingen in de beleidsbundel (de brede oranje pijlen).

Dit schema is voor het grootste deel tot stand gekomen op basis van informatie uit de deskresearch. Vanuit de expertinterviews zijn er inzichten aan toegevoegd die de verhouding tussen het SF en de ketenpartners verder belichten. Hierna beschrijven we de verhoudingen tussen het SF en de ketenpartners in meer detail. De verbindingen tussen de ketenpartners komen op verschillende manieren tot stand, onder andere door vormen van overleg en contact. Wij zullen in de rest van deze paragraaf beschrijven welke vormen van contact er zijn tussen het SF en de verschillende ketenpartners en wanneer het doelgroepbereik door het SF hier aan bod komt.

Contact en overleg

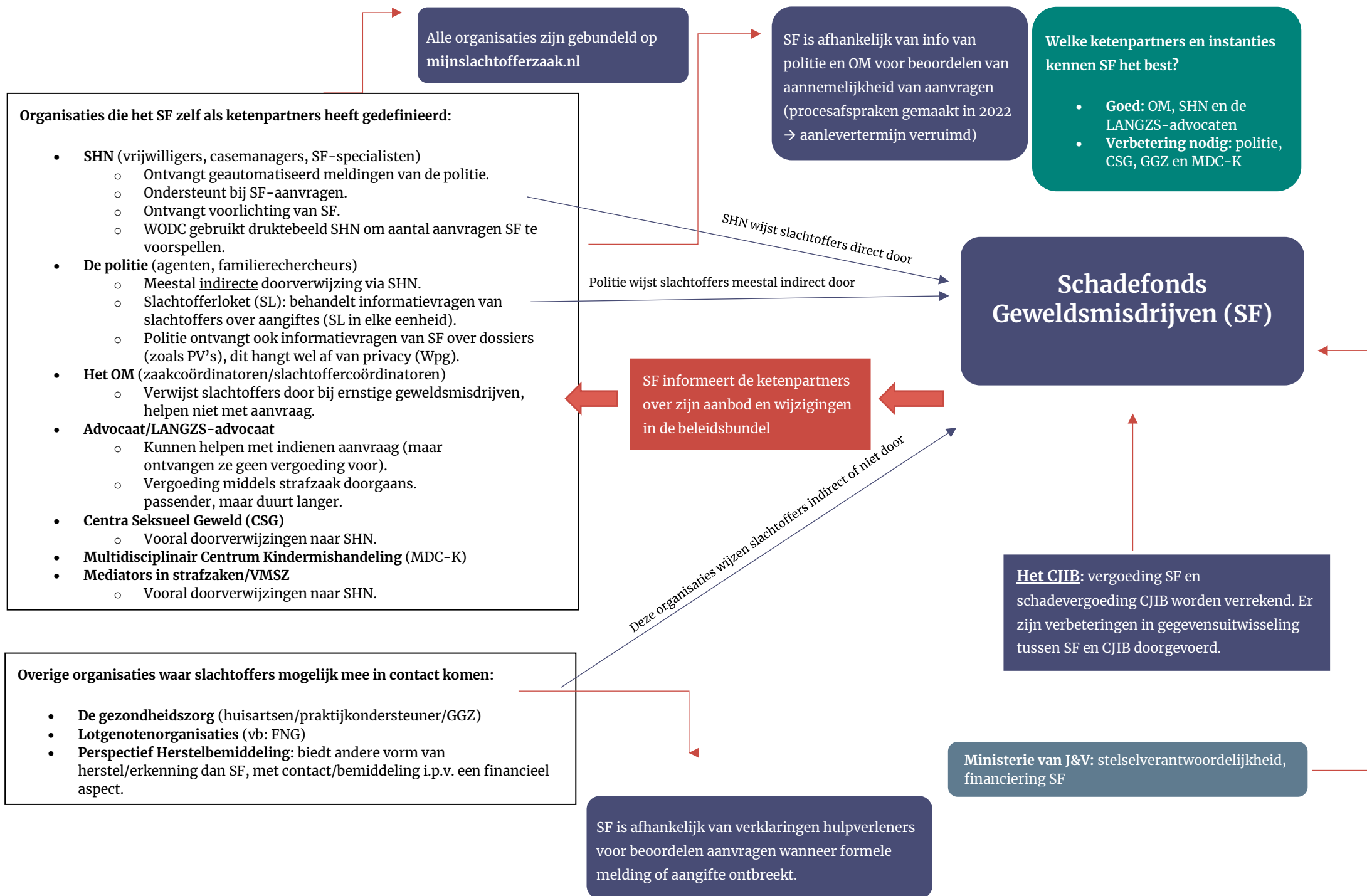
Wat betreft het contact tussen het SF en de ketenpartners, maken we een onderscheid tussen formele, structurele overlegstructuren en meer informeel en ad hoc contact. Ketenpartners die onderdeel zijn van formele en structurele overlegstructuren met het SF zijn het CJIB, het ministerie van Justitie en Veiligheid, SHN, het OM en de politie.⁴⁶ Wat betreft de inhoud van deze overleggen, geven alleen de gesprekspartners van SHN aan dat het doelgroepbereik van het SF hier expliciet aan bod komt. De structurele overleggen tussen het SF en de andere gesprekspartners behandelen meer technische aspecten (zoals de koppeling tussen het CJIB en het SF), procesmatige aspecten (het uitzetten van informatieverzoeken binnen het OM) en beleidsmatige aspecten (de overheveling van taken van het CJIB naar het OM, Europese richtlijnen). De gesprekspartner van LANGZS geeft aan dat er geen sprake is van structureel contact tussen de stichting en het SF.⁴⁷ Dit is volgens haar ook niet direct relevant, aangezien LANGZS als organisatie geen individuele cliënten bijstaat en het SF wel is bedoeld voor het beoordelen van aanvragen van individuele slachtoffers.

Het contact tussen het SF en de overige organisaties vindt meer op informele wijze plaats. Volgens de medewerker van Perspectief Herstelbemiddeling zijn er geen structurele overlegstructuren met het SF, maar is er de afgelopen twee jaar wel aandacht besteed aan het verbeteren van de onderlinge communicatie.⁴⁸ Er was bijvoorbeeld ad hoc contact over gevallen waarin een dader niet in gesprek wil gaan met het slachtoffer, maar er wel sprake is van materiële schade, waarbij een tegemoetkoming een optie zou kunnen zijn. De mogelijkheid om slachtoffers nu door te verwijzen naar het SF is besproken. Ook tussen FNG en het SF is er geen sprake van structureel contact.

⁴⁶ Zie expertinterviews 1, 3, 6, 7 en 9.

⁴⁷ Zie expertinterview 12.

⁴⁸ Zie expertinterview 2.

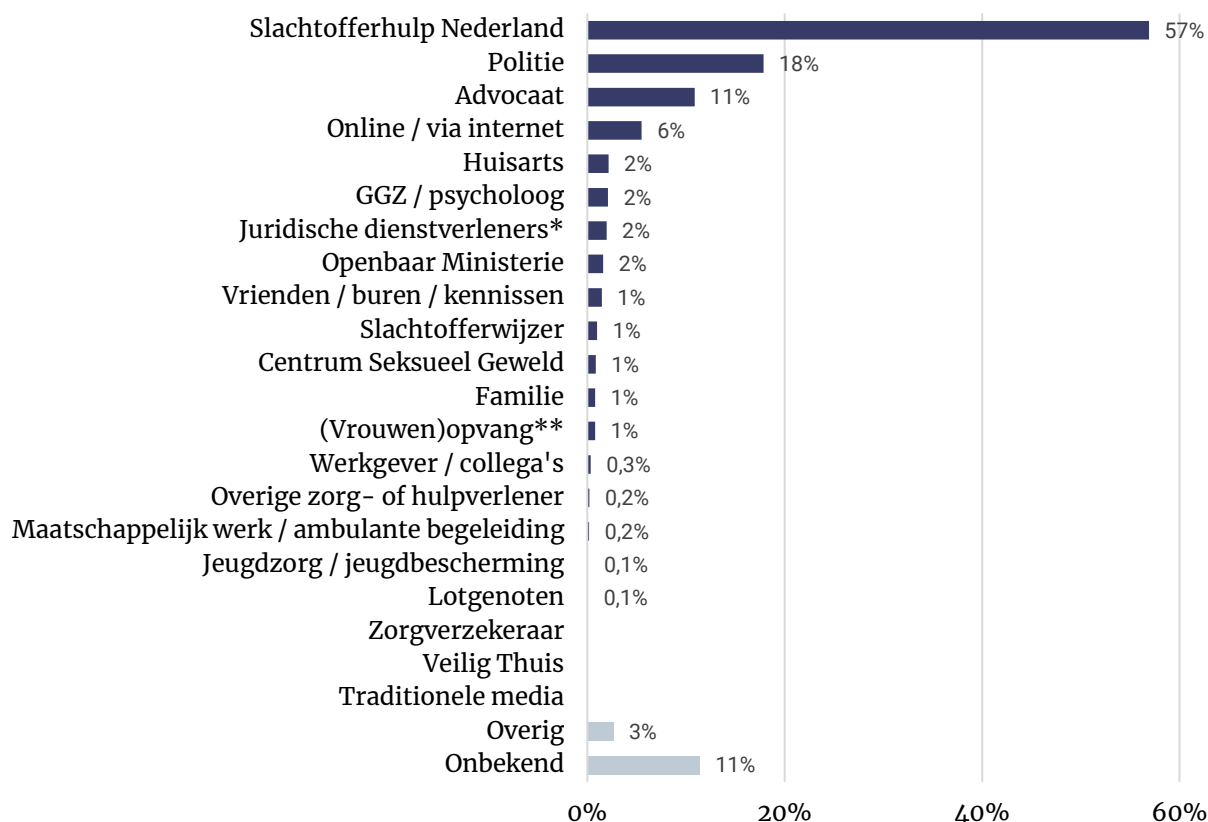
3.1.5 De verwijfsfunctie van ketenpartners

Aangezien het SF zelden de eerste organisatie in de slachtofferketen is waar slachtoffers terechtkomen na een misdrijf, is het doorverwijzen van slachtoffers door andere ketenpartners van groot belang in het vraagstuk van doelgroepbereik. Het overzicht in paragraaf 3.1.4 toont de verschillende organisaties in de slachtofferketen en tussen welke schakels er mogelijk doorverwijzingen kunnen plaatsvinden. Naast het direct doorverwijzen van slachtoffers naar het SF, zijn (indirecte) doorverwijzingen naar andere ketenpartners – zoals SHN – relevant, aangezien het slachtoffer via deze weg later alsnog bij het SF terecht kan komen.

De belangrijkste route via welke slachtoffers bij het Schadefonds terechtkomen, loopt langs SHN. Ruim de helft van de aanvragers is (mede) door SHN verwezen naar het Schadefonds.

De politie en de advocatuur hebben in respectievelijk 18 en 11 procent van de gevallen een slachtoffer doorverwezen naar het Schadefonds (figuur 3.2).

Figuur 3.2 – Verwijzer(s) naar Schadefonds (meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: registratiedata Schadefonds

* O.a. Juridisch Loket, rechtsbijstandsverzekeraar en letselschade-expert.

** Incl. blijf-van-mijn-lijfhuis en trauma-opvang.

Direct doorverwijzen

Uit zowel de deskresearch als de expertinterviews komt een onderscheid naar voren tussen directe doorverwijzers en indirecte doorverwijzingen door ketenpartners. Ketenpartners zoals SHN, het OM en de LANGZS-advocaten verwijzen slachtoffers direct door naar het SF.⁴⁹

Binnen het OM vervullen zogenoemde ‘slachtoffercoördinatoren’ een bredere informatiefunctie richting slachtoffers. Hieronder valt ook het doorverwijzen naar het SF.⁵⁰ De doorverwijzing van het OM naar het SF betreft echter geen ‘warme overdracht’. De coördinatoren wijzen slachtoffers enkel mondeling op het SF of sturen een link van de website door.

Het beeld dat medewerkers van het OM slachtoffers enkel wijzen op het SF, en geen ondersteuning bieden bij de aanvraag zelf, komt overeen met de bevindingen uit de deskresearch (Van Mazijk et al., 2018). Als een zaak wordt geseponeerd, wijst het OM het slachtoffer bovendien niet nogmaals op de mogelijkheid om een aanvraag in te dienen bij het SF. Volgens een medewerker van het OM zou dit in sommige zaken wel moeten gebeuren. Bij zedenzaken is het vinden van bewijs bijvoorbeeld vaak lastig, maar dat wil niet zeggen dat het misdrijf niet heeft plaatsgevonden.⁵¹ Als het aannemelijk is dat het misdrijf heeft plaatsgevonden, is een tegemoetkoming door het SF alsnog mogelijk. Het OM verwijst volgens de medewerker niet alleen direct door naar het SF, maar ook naar andere organisaties in de slachtofferketen. Dit zijn bijvoorbeeld SHN, voor het uitoefenen van het spreekrecht en het invullen van schadeformulieren, de advocatuur als er een letseladvocaat nodig is of naar een mediationbureau of Perspectief Herstelbemiddeling als er behoefte is aan contact met de dader.⁵² Met name de doorverwijzingen naar SHN en de letseladvocaat zijn relevant voor de mogelijkheid om door te leiden naar SF.

SHN heeft, naast het doorverwijzen, ook een concrete ondersteunende functie als het gaat om het opstellen en indienen van een aanvraag bij het SF.⁵³ Dit laatste geldt met name wanneer SHN ziet dat er sprake is van een ‘kwetsbaar’ slachtoffer. Een advocaat die is aangesloten bij LANGZS geeft aan dat slachtofferadvocaten slachtoffers soms ook ondersteuning geven bij het indienen van de aanvraag, maar dat er ook geregeld gevallen zijn waarin SHN deze stap van hen overneemt.⁵⁴

⁴⁹ Zie expertinterviews 6, 7, 10 en 12.

⁵⁰ Zie expertinterview 7.

⁵¹ Zie expertinterview 7.

⁵² Zie expertinterview 7.

⁵³ Zie expertinterviews 6, 8 en 10.

⁵⁴ Expertinterview 12.

Indirect doorverwijzen

Eerder onderzoek stelt dat actoren, zoals de politie, CSG en mediators, slachtoffers vaak indirect doorverwijzen naar SHN omdat zij zelf minder bekend zijn met de werkwijze van het SF (Van Mazijk et al., 2018). Uit de expertinterviews blijkt dat dit ook het geval is voor het CJIB.⁵⁵

Medewerkers van de politie wijzen slachtoffers in enkele gevallen wel direct op de website van het SF, maar het officiële beleid is dat ze in eerste instantie doorverwijzen naar SHN. De medewerkers geven aan dat het SF onder de aandacht wordt gebracht binnen de opleiding van agenten en de informatievoorziening van het korps. De hoge werkdruk maakt het echter voor agenten moeilijk om het SF altijd paraat te hebben (Van Mazijk et al., 2018: 14).⁵⁶

Helemaal niet doorverwijzen

Bij andere ketenpartners is het doorverwijzen van slachtoffers naar het SF helemaal niet aan de orde, noch op directe noch op indirecte wijze. Een medewerker van de Rechtspraak geeft aan dat zij het informeren van slachtoffers over de mogelijkheid van een schadevergoeding (of tegemoetkoming) niet als hun taak zien, ook niet als een schadevergoeding in het strafproces is afgewezen.⁵⁷ Zij wijzen in dit kader op een rol voor andere organisaties, zoals SHN en het Juridisch Loket. Bij de Federatie Nabestaanden Geweldslachtoffers en Perspectief Herstelbemiddeling is het wijzen van slachtoffers op het SF ook geen onderdeel van het beleid.⁵⁸

Naast de eerder genoemde ketenpartners, zijn er ook andere organisaties aanwezig in de keten van slachtofferondersteuning, zoals de huisarts en praktijkondersteuner, de GGZ, de Centra Seksueel Geweld (CSG), jeugdbescherming en Veilig Thuis. Wij hebben voor dit onderzoek niet met medewerkers van deze organisaties gesproken, maar in meerdere expertinterviews gaven de gesprekspartners aan de indruk te hebben dat deze organisaties zelden direct doorverwijzen naar het SF.⁵⁹ Medewerkers van het SF geven wel aan dat zij recentelijk verschillende pilots hebben gedraaid bij jeugdbescherming, Veilig Thuis en de GGZ om hun bekendheid bij deze organisaties te vergroten. Zij stellen dat dit destijds ook deels heeft bijgedragen aan een toename in het aantal aanvragen.⁶⁰

⁵⁵ Nr. 1, 6 en 9.

⁵⁶ Het onderzoek van Van Mazijk et al dateert van 2018. Uit het interview met de politie komt naar voren dat agenten slachtoffers wel direct mogen en kunnen doorverwijzen naar het SF. Of dit ook gebeurt, hangt af van de kennis die de betrokken politiemedewerker heeft van het (bestaan van het) SF. Over het algemeen is het voor politiemedewerkers moeilijk om alle vormen van slachtofferondersteuning paraat te hebben. Dit resulteert vaak in een doorverwijzing naar SHN.

⁵⁷ Nr. 4.

⁵⁸ Nr. 2 en 11.

⁵⁹ Nr. 6, 10 en 12.

⁶⁰ Nr. 10. Het Ministerie van J&V heeft deze pilots stopgezet toen het aantal aanvragen zodanig steeg, dat er sprake zou zijn van een te grote toename in uitkeringen door het SF.

Slotsom doorverwijzen

De bevindingen over verwijroutes uit de expertinterviews komen dus overeen met wat we hebben geconstateerd in de deskresearch (Van Mazijk et al., 2018). SHN is de belangrijkste verwijzer, maar slachtofferadvocaten en het OM verwijzen slachtoffers in mindere mate ook direct naar het SF. Bij de politie is er met name sprake van indirecte doorverwijzingen via de route van SHN.

Een bevestiging van deze waarneming vinden wij tijdens de focusgroepen. Wij hebben deelnemers (slachtoffers) de opdracht gegeven om alle instanties waar zij mee te maken hebben gehad in de afhandeling van het geweldsmisdrijf op te sommen en vervolgens aan te geven welke instantie dicht bij hen stond en welke ver of verder af. SHN komt het meest naar voren als partij die nabij is.

3.1.6 Informatieverstrekking van het Schadefonds richting ketenpartners

Het SF is zich bewust van de rol die de ketenpartners spelen in het doorverwijzen en het ondersteunen van slachtoffers. Daarom is de informatieverstrekking richting de ketenpartners over de werkwijze onderdeel van het beleid. In eerder onderzoek is aandacht besteed aan dit onderwerp.

Zo informeert het SF de LANGZS-advocaten bijvoorbeeld als er een wijziging plaatsvindt in de letsellijst, is er een themamiddag georganiseerd voor de Vereniging Mediators in Strafzaken (VMSZ) en geeft het SF voorlichting aan de SF-specialisten die werkzaam zijn binnen SHN (Hebly et al., 2020; 51; Van Mazijk et al., 2018: 18). SF-specialisten zijn experts binnen teams die extra trainingen hebben gevolgd en regelmatig worden geïnformeerd over nieuw beleid en ontwikkelingen bij het SF.

De eerste lijn van generalistische medewerkers kunnen een beroep doen op deze SF-specialisten bij onduidelijkheden.⁶¹ Uit het jaarverslag van het SF blijkt dat voorlichting aan ketenpartners ook in 2023 veel aandacht kreeg. Medewerkers van het SF ontwikkelden bijvoorbeeld een voorlichtingsvideo over de tegemoetkoming voor SHN en gaven voorlichting aan de politie, het OM, de advocatuur en het ministerie van Justitie en Veiligheid. Er was bovendien aandacht voor aanvragen door de doelgroep in Caribisch Nederland.⁶² Deze activiteiten zijn ook genoemd tijdens het interview met het SF.

⁶¹ Expertinterview 6.

⁶² Sinds 1 april 2019 kunnen slachtoffers van misdrijven die na 1 januari 2017 zijn gepleegd op Bonaire, Sint Eustatius en Saba ook een aanvraag indienen bij het SF.

De frequentie van de informatie van SF aan de ketenpartners varieert van wel eens tot vaak. Het gaat hier om Perspectief Herstelbemiddeling, het OM en SHN. De informatie wordt bijvoorbeeld in de vorm van een voorlichting, een presentatie, een webinar of een factsheet onder de medewerkers van de ketenpartner verspreid.⁶³

De informatievoorziening van het SF richting SHN is veruit het meest uitgebreid. Dit past ook goed bij de functie van SF-specialist die sommige medewerkers van SHN vervullen. Zij ontvangen dan meestal verdiepende trainingen of informatie over nieuw beleid of ontwikkelingen bij het SF. Uit het interview met SHN komt naar voren dat in principe alle medewerkers (globaal) op de hoogte zijn van het werk van SF.⁶⁴

De gesprekspartners van FNG en LANGZS geven aan dat er geen sprake is van regelmatige informatie-uitwisseling tussen hun organisaties en het SF.⁶⁵ Beiden zeggen hier wel behoefte aan te hebben. Ze zouden bijvoorbeeld graag op de hoogte gebracht willen worden als er relevante wijzigingen in het beleid zijn. Medewerkers van het SF geven aan dat zij de afgelopen paar jaar wel hebben ingezet op het vergroten van de bekendheid van de organisatie in de slachtofferadvocatuur.⁶⁶

3.2 Deelconclusie

We sluiten dit hoofdstuk af met een deelconclusie die antwoord geeft op de onderzoeksvraag: ‘Welke werkwijze en beleid kent het Schadefonds om de potentiële populatie slachtoffers te bereiken?’ Aangezien deze deelvraag meer beschrijvend van aard is, is deze deelconclusie meer een samenvatting dan bij de andere onderzoeksvragen.

In het huidige beleid van het SF is er op meerdere vlakken aandacht (geweest) voor het bereiken van de doelgroep, bijvoorbeeld met het verbeteren van de website, het beschikbaar stellen van een ‘quickscan’ (nu: korte vragenlijst) en het vergroten van de toegankelijkheid en begrijpelijkheid van de dienstverlening. Het bereik van de potentiële doelgroep is een relevant vraagstuk, aangezien de omvang van de potentiële doelgroep in de afgelopen jaren door verschillende beleidswijzigingen is toegenomen (zie tabel 3.1). In hoofdstuk 2 hebben we een schatting gegeven van de omvang van de potentiële doelgroep in 2023 op basis van de Veiligheidsmonitor. In dit jaar bestaat de potentiële doelgroep uit ongeveer 47.000 slachtoffers (0,3% van de Nederlandse bevolking).

De functie van ketenpartners in het wijzen van slachtoffers op het SF is een belangrijk onderdeel van het beleid van het SF voor het bereiken van de potentiële doelgroep. Daarom zet het SF erop in om de bekendheid van de organisatie te vergroten bij deze ketenpartners. De officieel erkende ketenpartners zijn de politie, het OM, SHN, CSG, LANGZS-advocaten en mediators. Andere

⁶³ Nr. 2, 6 en 7.

⁶⁴ Nr. 6 en 10. De SF-specialisten houden zich bezig met de trainingen die ze binnen SHN aanbieden over het SF.

⁶⁵ Nr. 11 en 12.

⁶⁶ Nr. 10.

organisaties die een functie hebben in slachtofferondersteuning zijn bijvoorbeeld lotgenotenorganisaties, de Rechtspraak, Perspectief Herstelbemiddeling en de gezondheidszorg. Het SF onderhoudt structurele overlegstructuren met sommige van deze organisaties, met andere organisaties is er voornamelijk informeel en ad hoc contact. Enkel in de overleggen met SHN is doelgroepbereik onderdeel van de gespreksagenda.

In het huidige beleid om de potentiële doelgroep te bereiken, is het SF afhankelijk van de verwijzingsfunctie van de ketenpartners. Doorverwijzen gebeurt ofwel direct, ofwel indirect via SHN. Een doorverwijzing kan een 'warme overdracht', maar ook een 'koude overdracht' zijn. Bij andere organisaties is het wijzen van slachtoffers op het SF helemaal niet aan de orde. In sommige gevallen zien deze organisaties dat niet als hun taak (de Rechtspraak of Perspectief Herstelbemiddeling), in andere gevallen is er onvoldoende kennis over het SF bij de professionals (huisartsen, CSG, de GGZ).

Vanwege de rol die ketenpartners spelen in het doorverwijzen van slachtoffers, is informatievoorziening richting deze organisaties ook onderdeel van het beleid van het SF. Met name de stroom van informatie richting SHN is goed georganiseerd, maar ook de politie, de slachtofferadvocatuur, mediators en het OM hebben in het verleden op verschillende manieren informatie ontvangen van het SF. Recenter is er ook aandacht geweest voor het vergroten van de bekendheid bij CSG en organisaties zoals Veilig Thuis en de GGZ.

De bestaande werkwijze en het beleid van het SF om de potentiële doelgroep te bereiken, bestaat dus voor een belangrijk deel uit het faciliteren van de rol die ketenpartners vervullen in het proces van slachtoffers wijzen op en informeren over het SF. Dit gegeven is iets wat we hebben meegenomen in het volgende hoofdstuk, als we inzoomen op de mate waarin deze huidige werkwijze toereikend is voor het bereik van de (potentiële doelgroep), wat mogelijke redenen zijn dat de doelgroep geen aanvraag doet en vervolgens waar dan verbeterpunten liggen.

4 Vergroten bereik Schadefonds

Dit hoofdstuk gaat in op de wijze waarop het SF het bereik onder slachtoffers, naasten en nabestaanden kan vergroten. We behandelen deelvragen 5, 5a en 6:

5. In hoeverre is de huidige werkwijze en het beleid van het SF toereikend om de algemene populatie slachtoffers van misdrijven die tot de reikwijdte van het SF horen te bereiken?
 - a. Waarom doet de potentiële doelgroep geen beroep op het SF? Wat voor factoren spelen hierin een rol?
6. Welke verbeterpunten zijn er om de doelgroep (beter) te bereiken?

We beginnen in paragraaf 4.1 met de vraag of de huidige werkwijze en het beleid toereikend zijn om de potentiële doelgroep van het SF te bereiken. We zoomen daarna in op de factoren en redenen waarom mensen geen beroep doen op het SF (paragraaf 4.2). In paragraaf 4.3 worden de verbeterpunten beschreven om de doelgroep (beter) te bereiken. Paragraaf 4.4 sluit af met de deelconclusie van dit hoofdstuk.

4.1 Mate waarin huidige beleid van het Schadefonds toereikend is voor bereiken doelgroep

In de eerste paragraaf van dit hoofdstuk geven we een antwoord op de volgende deelvraag: In hoeverre is de huidige werkwijze en het beleid van het SF toereikend om de algemene populatie slachtoffers van misdrijven die tot de reikwijdte van het SF horen te bereiken? We bespreken eerst de onderdelen van het beleid die mogelijk positief bijdragen aan doelgroepbereik door het SF (paragraaf 4.1.1.). Vervolgens gaan we in op de kenmerken van de niet-bereikte doelgroep (paragraaf 4.1.2). We sluiten het eerste deel van dit hoofdstuk af door te kijken naar verschillende indicatoren voor hoe toereikend het huidige beleid van het SF is met betrekking tot doelgroepbereik (paragraaf 4.1.3).

4.1.1 Groei in het bereik van de doelgroep

Allereerst kunnen we op basis van bestaande literatuur vaststellen in hoeverre en op welke manieren het bestaande beleid van het SF positief bijdraagt aan het bereiken van de potentiële doelgroep. Dit toont dat er in het verleden al (met succes) is ingezet op het vergroten van het doelgroepbereik. Het aantal aanvragen bij het SF is gestegen in de periode 2014–2019 (Van Duivenboden et al., 2021: 83) en later ook in de jaren 2020–2022 (ministerie van Justitie en Veiligheid, 2023).⁶⁷ Het groeiende aantal aanvragen bij het SF wordt, afgezien van de eerder beschreven wettelijke taakuitbreiding van het SF (tabel 3.1), vooral verklaard door de

⁶⁷ In de onderzoeksperiode van Van Duivenboden et al. (2021) is het aantal delicten dat onder de reikwijdte van het SF valt wel een aantal keer uitgebreid. Dit beïnvloedt uiteraard ook het aantal aanvragen op manieren die niet direct te maken hebben met de algemene verklaringen voor het groeiende aantal aanvragen, zoals de grotere ondersteuning door SHN en de versterkte slachtofferondersteuning.

toegenomen ondersteunende rol van SHN en de meer geëmancipeerde positie van slachtoffers in de strafrechtketen en het justitiebeleid in het algemeen (De Ridder, 2020: 19). Uit eerder onderzoek van Hoogeveen & Van Burik (2008) bleek dat een vijfde van de potentiële doelgroep van het SF werd bereikt.

Medewerkers van het ministerie van Justitie en Veiligheid stellen in de expertinterviews ook dat slachtoffers de weg naar het SF steeds beter weten te vinden. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de groei ten opzichte van het prognosemodel Justitieketen.⁶⁸

Bij alle aanvragen ziet het SF dat het aandeel online ingevulde aanvragen toeneemt. Tegenwoordig ligt dit aandeel op 65-70 procent.⁶⁹ De enquête toont (indicatieve) resultaten⁷⁰ die in dezelfde richting wijzen: ongeveer driekwart van de slachtoffers die een aanvraag heeft ingediend bij het SF (n=62), geeft aan dat ze dit online hebben gedaan. Het SF heeft in de afgelopen jaren ook ingezet op het verbeteren van de website en het aantal paginaweergaves is sterk toegenomen.⁷¹

Diverse ketenpartners hebben in de interviews onderdelen van de huidige werkwijze van het SF genoemd die mogelijk positief kunnen bijdragen aan het doelgroepbereik. Sommige van deze punten sluiten aan bij de in paragraaf 3.1.2 besproken beleidsinterventies die het SF heeft genomen om de doelgroep beter te bereiken. Zo vinden verschillende gesprekspartners bijvoorbeeld dat slachtoffers op een vrij laagdrempelige wijze digitaal een aanvraag kunnen indienen en is de website helder en duidelijk.⁷² Gesprekspartners geven ook aan dat het proces van het indienen van een aanvraag niet heel erg ingewikkeld is.⁷³ Een belangrijke kanttekening bij deze resultaten is dat de gesprekspartners zelf werkzaam zijn binnen de keten van slachtofferondersteuning en hun beleving van de mate van complexiteit van het aanvraagproces zodoende niet representatief is voor het gemiddelde slachtoffer.

In de enquête is aan de bereikte doelgroep, dus de slachtoffers die wel een aanvraag hebben ingediend bij het SF (n=62), gevraagd hoe gemakkelijk of moeilijk zij het indienen van deze aanvraag vonden (figuur 4.1). Het aandeel slachtoffers dat het indienen van de aanvraag (heel) gemakkelijk vond (vijf op de tien) is groter dan het aandeel dat (veel) moeite had met het indienen van de aanvraag (ongeveer twee op de tien).⁷⁴

⁶⁸ Expertinterviews nr. 3, 4.

⁶⁹ Nr. 10.

⁷⁰ Aangezien deze resultaten zijn gebaseerd op een relatief klein aantal waarnemingen (n=62), zijn we voorzigtiger met het interpreteren van de resultaten.

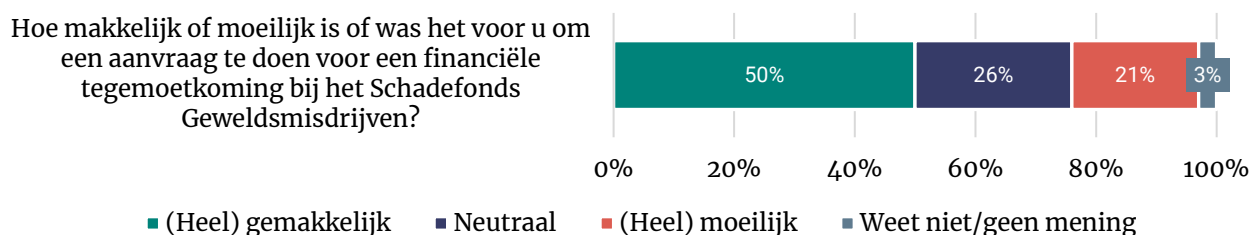
⁷¹ De groei in paginaweergaves in de website hangt waarschijnlijk ook samen met de Tijdelijke regeling financiële tegemoetkoming slachtoffers geweld in de jeugdzorg.

⁷² Nr. 3 en 12.

⁷³ Nr. 3 en 12.

⁷⁴ Ook in dit geval is het vanwege een relatief klein aantal waarnemingen (n=62) belangrijk om de resultaten als indicatief te beschouwen.

Figuur 4.1 – Hoe makkelijk of moeilijk was het indienen van de aanvraag bij het Schadefonds?
(basis: slachtoffers die een aanvraag hebben ingediend, n=62)

De slachtoffers die het indienen van de aanvraag (heel) moeilijk vonden, konden in een open antwoord aangeven waarom dit voor hen zo was. Verschillende slachtoffers geven aan dat ze het emotioneel belastend vonden om alle benodigde informatie en documenten aan te leveren.

Wat betreft de complexiteit van het indienen van een aanvraag bij het SF is het belangrijk om het volgende onderscheid aan te brengen: (1) complexiteit van het aanvraagproces *an sich* (zoals de vindbaarheid van informatie en het taalgebruik in de vraagstelling) en (2) het feit dat het aanvraagproces overweldigend kan zijn voor slachtoffers vanwege de emoties die het mogelijk met zich meebrengt. De eerste vorm betreft dus het niet begrijpen van de procedure, terwijl de tweede vorm samenhangt met emotionele belasting. In beide gevallen kan het aanvraagproces voor slachtoffers tot gevolg hebben dat zij dit als ‘complex’ of ‘moeilijk’ beschouwen. Uit de formulering van de vraag in figuur 4.1 kunnen we niet afleiden waar de respondenten zelf aan dachten toen ze een antwoord gaven.⁷⁵ Deze twee verschillende aspecten van complexiteit hebben echter wel verschillende implicaties voor de aanbevelingen aan het SF om de potentiële doelgroep beter te bereiken. Hierop komen wij terug in hoofdstuk 5.

4.1.2 Kenmerken van de niet-bereikte doelgroep

De kwantitatieve databronnen in dit onderzoek geven meer cijfermatige en objectieve inzichten over de kenmerken van de niet-bereikte doelgroep en hoe deze groep verschilt van de slachtoffers die wel een aanvraag hebben ingediend bij het SF (bereikte doelgroep). Hiervoor verwijzen we terug naar hoofdstuk 2. De kenmerken van de niet-bereikte doelgroep zijn in andere databronnen ook aan bod gekomen. Omdat we willen vaststellen hoe toereikend het huidige beleid van het SF met betrekking is tot deze doelgroep, geven wij de kenmerken uit deze bronnen hieronder weer.

⁷⁵ In de volgende paragrafen van dit hoofdstuk kunnen we op basis van andere databronnen, de focusgroepen en de expertinterviews, wel beter een onderscheid maken in wat slachtoffers precies bedoelen als ze het aanvraagproces ‘ingewikkeld’ vonden.

Medewerkers van het SF hebben in de expertinterviews naar voren gebracht dat er een aantal groepen is die ze lastiger kunnen bereiken:⁷⁶

- De groep slachtoffers van psychisch geweld. Deze groep beseft niet altijd dat ze slachtoffer zijn van een misdrijf en zijn zodoende ook niet op de hoogte van de mogelijkheden om een schadevergoeding (of financiële tegemoetkoming) aan te vragen. Bovendien is het vergoeden van de schade voor hen ook niet direct een prioriteit. “Als dat [uit de geweldssituatie stappen, red] eenmaal gelukt is, zijn ze meer bezig met overleven, in plaats van een schadevergoeding aanvragen”.⁷⁷
- Daarnaast weten buitenlandse slachtoffers vaak minder goed de weg naar het SF te vinden. Personen die slachtoffer worden in Nederland, maar niet in Nederland wonen, hebben mogelijk ook recht op een tegemoetkoming door het SF.⁷⁸
- Minderjarigen dienen ook relatief weinig aanvragen in bij het SF. Dit komt wellicht doordat kinderen het besef van slachtoffer zijn niet of minder hebben.
- Zogenoemde ‘kwetsbare aanvragers’, zoals licht verstandelijk beperkte personen en laaggeletterden. Medewerkers van het ministerie van Justitie en Veiligheid erkennen dit ook.⁷⁹ Het SF heeft hier de afgelopen jaren wel meer aandacht aan besteed, zoals door middel van filmpjes met uitleg en het versimpelen van het taalniveau in brieven.
- Slachtoffers van ernstig huiselijk geweld (vrouwen en kinderen).⁸⁰ Deze groep doet vaak geen aangifte en is daardoor ook zelden in beeld bij SHN.

In de expertinterviews hebben daarnaast verschillende andere gesprekspartners vanuit hun functie gereflecteerd op wat kenmerkend is voor de groep slachtoffers die het SF momenteel niet bereikt. De gesprekspartners wijzen hierbij bijvoorbeeld op slachtoffers van zedenmisdrijven. Deze slachtoffers denken wellicht sneller dat een aanvraag geen zin heeft, omdat het onderscheid tussen opzet en schuld lastig te maken is, iets wat een rol kan spelen bij deze type misdrijven.⁸¹ Het SF keert alleen een tegemoetkoming uit aan aanvragers die slachtoffer zijn van een *opzettelijk* gepleegd misdrijf met als gevolg psychisch en lichamelijk letsel.⁸² Medewerkers van de politie oordelen juist dat zedenslachtoffers wel goed op de hoogte zijn van het bestaan van het SF. Hun aangiften worden bij de politie opgenomen door gespecialiseerde en getrainde zedenrechercheurs, of ze worden begeleid door zedenadvocaten die doorgaans goed op de hoogte zijn van het SF.⁸³ De groep van zedenslachtoffers stapt echter in eerste instantie minder snel naar de politie. Vaak spelen hierbij schaamte en schuld- en

⁷⁶ Nr. 10.

⁷⁷ Nr. 10.

⁷⁸ Nr. 8.

⁷⁹ Nr. 3 en 8.

⁸⁰ Dit blijkt uit mailcorrespondentie met een medewerker van het SF als gevolg op het expertinterview.

⁸¹ Expertinterview nr. 3.

⁸² In de scope van dit onderzoek nemen we de inwerkingtreding van de Wet Seksuele Misdrijven (per 1 juli 2024) niet mee. De invoering van deze wet kan het mogelijk maken voor slachtoffers om ook een tegemoetkoming te ontvangen voor schuld verkrachting of schuld aanranding.

⁸³ Nr. 9.

loyaliteitsgevoelens een rol, iets wat ook is gevonden in de deskresearch (Andringa & Van Straaten, 2023; Elbers & Becx, 2020: 64; Van Mazijk et al., 2018).⁸⁴

Een andere doelgroep die het SF in mindere mate weet te bereiken, zijn jongeren.⁸⁵ De Tijdelijke regeling financiële tegemoetkoming slachtoffers geweld in de jeugdzorg liet zien dat communicatie, en het verspreiden van informatie via sociale media, erg belangrijk is bij deze groep.⁸⁶ Eerder doelgroeponderzoek van Van Leiden et al. uit 2016 (p. teams26, 55) liet ook al zien dat jongeren in mindere mate worden bereikt door het SF.

Door de Federatie Nabestaanden Geweldslachtoffers wordt opgemerkt dat nabestaanden van slachtoffers het SF vaak niet kennen.⁸⁷ Een slachtofferadvocaat die is aangesloten bij LANGZS herkent het punt dat naasten en nabestaanden minder vaak een aanvraag indienen.⁸⁸ Aanvragers zijn afhankelijk van de informatie die ze krijgen van de politie, SHN of een advocaat. Vanuit de praktijk merkt de LANGZS-advocaat dat niet alle professionals er zelf van op de hoogte zijn dat ook naasten en nabestaanden een aanvraag kunnen indienen.

Uit de deskresearch en de expertinterviews zijn dus verschillende typen slachtoffers en misdrijven naar voren gekomen als groepen die het SF lastig kan bereiken. Afgezien van het type geweld kunnen we verschillende kenmerken van de niet-bereikte doelgroep op een rij zetten. De niet-bereikte doelgroep wordt onder andere gekenmerkt door slachtoffers die geen aangifte doen, slachtoffers die zichzelf niet als zodanig identificeren, slachtoffers die zich nog midden in een crisissituatie bevinden en daarom niet bezig zijn met schade en letsel, en slachtoffers die hun weg naar hulpinstanties (zoals het SF) niet weten te vinden. Later in dit hoofdstuk komen we in meer detail terug op de belemmerende factoren die kunnen verklaren waarom het SF een deel van de potentiële doelgroep (nog) niet weet te bereiken.

4.1.3 Huidige bereik doelgroep

In deze paragraaf kijken we naar verschillende indicatoren die een beeld kunnen geven van hoe toereikend het bereik van de doelgroep door het SF momenteel is:

- de mate waarin de verwijzfunctie wordt uitgevoerd door de ketenpartners en de manier waarop ze hier invulling aan geven;
- de bekendheid van slachtoffers met het SF;
- de bekendheid van de ketenpartners met het SF.

⁸⁴ Nr. 10.

⁸⁵ Nr. 3.

⁸⁶ De Tijdelijke regeling financiële tegemoetkoming slachtoffers geweld in de jeugdzorg is een tijdelijke regeling en valt daardoor niet binnen de scope van het onderzoek. Het is echter wel illustratief voor hoe een specifieke doelgroep, in dit geval jongeren, mogelijk te bereiken is.

⁸⁷ Nr. 11.

⁸⁸ Nr. 12.

De mate waarin ketenpartners de verwijfsfunctie uitvoeren

In hoofdstuk 3 hebben we beschreven dat ketenpartners een belangrijke rol spelen in de doorverwijzing naar het SF. Van Mazijk et al. deden in 2018 onderzoek naar de

belemmeringen in het doorverwijzingsproces vanuit verschillende ketenpartners.⁸⁹ Zij vonden dat het algemene protocol voor medewerkers van de politie is om slachtoffers *indirect* via SHN door te verwijzen naar het SF, in plaats van op directe wijze (p. 13). Onze expertinterviews bevestigen dat politiemedewerkers slachtoffers in de meeste gevallen wijzen op SHN in plaats van het SF, maar hier is ook aan bod gekomen dat er bij de politie wel degelijk middelen zijn om slachtoffers *direct* te wijzen op het SF.⁹⁰ De mogelijkheid om een tegemoetkoming via het SF te krijgen staat bijvoorbeeld vermeld in de verklaring van rechten die slachtoffers ontvangen bij het eerste contact dat ze hebben met de politie (Politie, z.d.a). Ook komt het SF voorbij in de aangiftefolder die wordt meegegeven.

Slachtoffers ontvangen de verklaring van rechten ook als zij geen aangifte doen (Politie, z.d.b). Uit de resultaten van de enquête blijkt dat slachtoffers zelf graag door de politie geïnformeerd zouden willen worden over het SF.⁹¹ Zij voorzien in die zin dus een directe verwijfsfunctie voor de politie, iets wat ook bleek uit eerder doelgroeponderzoek (Van Leiden et al., 2016).

Bij andere ketenpartners of mogelijke doorverwijzers is het SF nog onvoldoende bekend, zoals GGZ-instellingen, huisartsen en mediators in strafzaken (Van Mazijk et al., 2018: 24–28). Medewerkers van de verschillende ketenpartners geven zelf aan niet goed te weten welke schade wel en niet vergoed kan worden door het SF en zouden graag meer informatie of een toelichting willen ontvangen van het SF.

Verschillende ketenpartners benoemen dat een belangrijk deel van de potentiële doelgroep die niet bereikt wordt, de groep is die helemaal geen aangifte doet van het delict. Deze groep wordt daardoor ook niet door de politie op de hoogte gebracht van het SF of indirect doorverwezen naar SHN. De literatuur wijst uit dat dit vooral een specifieke groep slachtoffers betreft waar schaamte of angst voor de dader groter is, zoals bij de delicten huiselijk geweld, seksueel misbruik en stalking (Van Mazijk et al., 2018: 18; De Wildt et al., 2023: 38).

Slachtoffers van een ernstig geweldsmisdrijf komen na de ingrijpende gebeurtenis doorgaans dus in contact met veel verschillende organisaties in de keten van slachtofferondersteuning. We hebben de deelnemers aan de focusgroepen gevraagd om op te sommen welke instanties dat in hun geval zijn geweest.⁹² Het doel hiervan was om, vanuit het

⁸⁹ Dit onderzoek is een weergave van de stand van zaken in 2018. Zoals al naar voren kwam in paragraaf 1.3, heeft het SF sindsdien ingezet op het vergroten van zijn bekendheid onder de ketenpartners. Dit blijkt ook uit het Meerjarenplan 2022–2026 (SF, 2022).

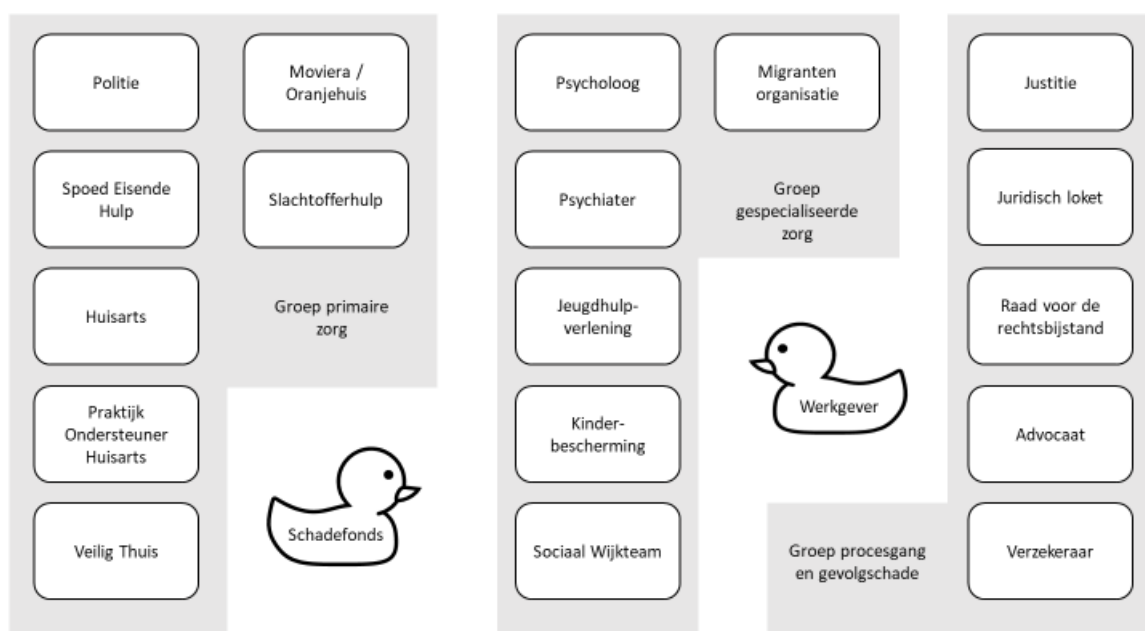
⁹⁰ Expertinterview 9.

⁹¹ Dit punt kwam meerdere keren naar voren in de open antwoorden van vraag 32 uit de vragenlijst, toen aan respondenten is gevraagd op welke manier het SF haar dienstverlening zou kunnen verbeteren. Deze vraag is wel alleen gesteld aan respondenten die eerder hebben aangegeven dat ze bekend zijn met het SF.

⁹² De moderator van de focusgroepen heeft hierbij geen voorbeelden gegeven van instanties voordat de deelnemers een antwoord konden geven, dus de instanties zijn spontaan genoemd.

perspectief van slachtoffers zelf, de positie van het SF in beeld te brengen tussen de andere instanties in de keten. Op deze manier kunnen we ook bezien in hoeverre het SF op het juiste moment in beeld komt en in hoeverre via het juiste kanaal. Omdat het aantal respondenten te laag is voor een dergelijk onderscheid vinden we het niet zinvol de **potentiële** en de **bereikte** doelgroep apart weer te geven. We behandelen de resultaten in deze paragraaf daarom samen. Ook de opsomming van de deelnemers integraal weergeven vinden wij niet zinvol. Daarom volgt hieronder een grafische samenvatting met toelichting.

Figuur 4.2 – Genoemde instanties in het proces van verhalen van de schade en hun positie ten opzichte van elkaar

De eerste groep (links) bestaat uit instanties die betrokken zijn bij de eerste opvang van een slachtoffer; de groep primaire zorg. SHN scharen we hier ook onder, omdat de politie hen al in een vroeg stadium onder de aandacht blijkt te brengen. Daarnaast (rechts naast de eerste groep) is er de groep gespecialiseerde zorg, waar slachtoffers naar doorverwezen worden. Ten slotte (uiterst rechts) is er een groep instanties die de procesgang en de gevolgschade af probeert te handelen.

Er zijn eigenlijk twee vreemde eenden in de bijt omdat respondenten ze niet goed kunnen plaatsen in een groep. Allereerst de werkgever. Deelnemers in de discussies noemen hem, maar kunnen hem niet goed plaatsen. De werkgever maakt geen deel uit van een keten en probeert soms hooguit vanuit de achtergrond enige invloed uit te oefenen; dat kan ook een negatieve

invloed zijn, hoe klein of genuanceerd ook.⁹³ Ook het SF is niet goed te plaatsen in een van de groepen omdat hun rol voor sommigen verborgen is en soms ook blijft.

Hiervoor zijn verschillende factoren aan te wijzen.

- SHN is het aangewezen kanaal voor informatie over het SF. Een aantal deelnemers geeft aan dat zij geen gebruik hebben gemaakt van het aanbod van de politie om SHN in te schakelen. Zij hebben zich op dat moment bijvoorbeeld (nog) geen slachtoffer gevoeld of het leek hen risicovol om derden te betrekken (bij gevallen van bedreiging of stalking is men bijvoorbeeld bang dat de dader er lucht van krijgt dat zij het gebeurde onder de aandacht brengen bij anderen). In deze gevallen komt, ook via SHN, het SF dus niet in beeld.
- Andere deelnemers geven aan dat sommige instanties in de groep primaire zorg (zoals de politie) geen expertise lijken te hebben op het terrein van schadecompensatie, of het – blijkbaar – niet als hun taak zien om het SF onder de aandacht te brengen. Ook hierdoor komt het SF bij een deel van de slachtoffers niet in beeld.
- Hetzelfde geldt overigens voor instanties in de groep gespecialiseerde zorg en de groep procesgang en gevolgschade. Sommige gespecialiseerde zorgprofessionals zien het volgens de deelnemers zelf niet als hun taak om gegevens over het letsel te delen met het SF, ook niet als het slachtoffer daar nadrukkelijk om vraagt. Advocaten stellen soms voor om eerst maar eens te bekijken of de schade op de dader is te verhalen, voordat er een aanvraag wordt ingediend bij het SF. Beide opstellingen leiden uiteraard ook tot een drempel in het aanvraagproces bij het SF.

 De registratiedata van het SF toonden aan dat aanvragers hier in de meeste gevallen terecht zijn gekomen via SHN (zie paragraaf 3.1.4). Dit geldt voor meer dan de helft van de slachtoffers. De politie is daarna de meest voorkomende verwijzroute, bijna twee van de tien slachtoffers zijn via deze instantie bij het SF terechtgekomen. Dit sluit aan bij de bevindingen uit zowel de deskresearch als de expertinterviews, waaruit blijkt dat SHN (direct) en de politie (indirect) de belangrijkste verwijzers zijn naar het SF. Iets meer dan een tiende van de slachtoffers is via een advocaat voor het eerst met het SF in contact gekomen, bij het Openbaar Ministerie gaat het om een veel kleiner aandeel van 2 procent. De andere databronnen hebben eerder ook uitgewezen dat de slachtofferadvocatuur en het OM geen primaire doorverwijzers zijn, maar dat zij slachtoffers wel geregeld wijzen op het SF. Ook andere ketenpartners in de slachtofferketen, zoals het CSG, zijn in beperkte mate verantwoordelijk geweest voor het doorverwijzen van slachtoffers naar het SF. Dit sluit dus aan bij de bevindingen uit de deskresearch en de expertinterviews. Dat geldt ook voor doorverwijzingen via een zorg- of hulpverlener, waarvan deze bronnen ook stellen dat dit nauwelijks voorkomt.

⁹³ Twee slachtoffers in de focusgroepen die uit hoofde van hun functie in een dreigende situatie terecht zijn gekomen, geven aan dat zij de procedure bij het SF – in een geval zelfs nadat zij er al mee waren gestart – niet hebben kunnen afmaken, omdat dit niet strookte met de belangen van hun werkgever.

Bekendheid van slachtoffers met het Schadefonds

Een tweede mogelijke indicator voor de mate waarin de huidige werkwijze en het beleid van het SF toereikend zijn voor het bereiken van de potentiële doelgroep, is de mate waarin slachtoffers – de leden van de potentiële doelgroep – bekend zijn met deze organisatie. Eerst zullen we, op basis van verschillende databronnen, een inschatting geven van hoe hoog de bekendheid van het SF als organisatie is onder slachtoffers. Vervolgens gaan we dieper in op het beeld dat slachtoffers hebben bij het SF: associaties met het SF als organisatie en de rol die het SF heeft in de keten van slachtofferondersteuning.

Bekendheid van het Schadefonds als organisatie

De geïnterviewde medewerkers van ketenpartners geven wisselende inschattingen van de mate waarin slachtoffers bekend zijn met het SF. Het overheersende beeld is echter dat de bekendheid van het SF onder slachtoffers niet heel groot is.⁹⁴ In het onderzoek zijn meerdere redenen voor dit lage niveau aan bekendheid naar voren gekomen:

- Het landschap van slachtofferhulpverlening bevat veel verschillende organisaties, waardoor slachtoffers geen overzicht meer hebben. Het SF onderneemt volgens de experts zelf wel veel stappen om zichtbaar te zijn, maar de vele informatie die in eerste instantie op een slachtoffer afkomt, is zo vaak al overweldigend voor slachtoffers. Alle verschillende organisaties in de slachtofferketen verwijzen op hun websites vaak bijvoorbeeld weer naar heel veel andere organisaties.
- Mede vanwege dit grote aanbod aan slachtofferorganisaties, halen slachtoffers het SF geregeld door elkaar met andere slachtofferorganisaties.
- Slachtoffers denken bij schadevergoedingen in eerste instantie aan schade verhalen op de pleger. De mogelijkheid om schade te verhalen op de dader via het strafrecht is meer bekend onder slachtoffers dan de mogelijkheid om een tegemoetkoming te ontvangen via het SF.⁹⁵

Over het algemeen observeren ketenpartners dat slachtoffers alle verschillende ondersteunende organisaties (bijvoorbeeld het SF, SHN, Fonds Slachtofferhulp, Slachtofferwijzer, Slachtofferloket) die zij tot hun beschikking hebben door elkaar halen, voornamelijk omdat de namen geregeld op elkaar lijken.⁹⁶ Dit beeld is bevestigd toen we in de focusgroepen in gesprek gingen met slachtoffers over het SF en de andere organisaties waarmee zij na het ernstige geweldsmisdrijf te maken hebben gehad. Eerder onderzoek bracht ook al naar voren dat slachtoffers de vele slachtofferorganisaties geregeld door elkaar halen (Van Mazijk et al., 2018). Zij geven in het algemeen aan dat er zoveel organisaties zijn met een rol in slachtofferondersteuning, dat zij hierdoor overweldigd raken en het overzicht kwijtraken (Van Leiden et al., 2016).

⁹⁴ Zie expertinterviews 1, 6, 7, 9, 10, 11 en 12.

⁹⁵ Nr. 7, 12.

⁹⁶ Nr. 4, 6.

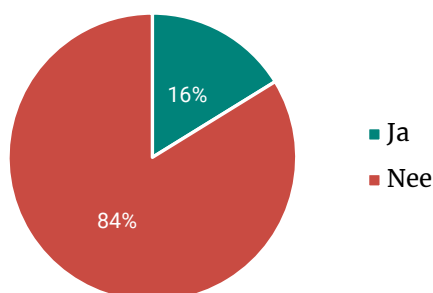

Wel geven verschillende experts aan dat, voor zover zij dat kunnen inschatten, de naamsbekendheid van het SF recentelijk is gegroeid, mede onder invloed van tijdelijke regelingen zoals de Tijdelijke regeling financiële tegemoetkoming slachtoffers geweld in de jeugdzorg (regeling-De Winter).⁹⁷ Hierbij is het ook belangrijk om te vermelden dat deze professionals zelf werkzaam zijn in de slachtofferketen en dat zij beter op de hoogte zijn van organisaties als het SF dan het gemiddelde slachtoffer.

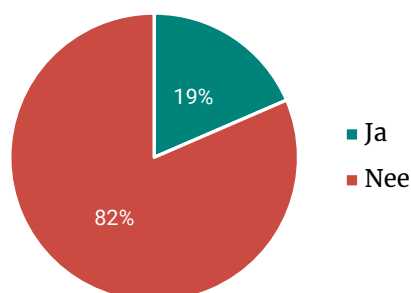

Op basis van de enquête (onderdeel screening) kunnen we een indruk geven van de bekendheid van het SF onder de inwoners van Nederland (figuur 4.3), en specifiek onder de potentiële doelgroep van slachtoffers (figuur 4.4).⁹⁸ Ongeveer één op de zes inwoners van Nederland (16%) geeft aan dat ze bekend zijn met het SF. Onder de potentiële doelgroep ligt de bekendheid van het SF ongeveer op hetzelfde niveau (19%). In beide gevallen is een ruime meerderheid dus niet bekend met het SF.

Figuur 4.3 - Bekendheid met het SF onder inwoners van Nederland (n=27.676)

Figuur 4.4 - Bekendheid met het SF onder de potentiële doelgroep van slachtoffers (n=2.990)

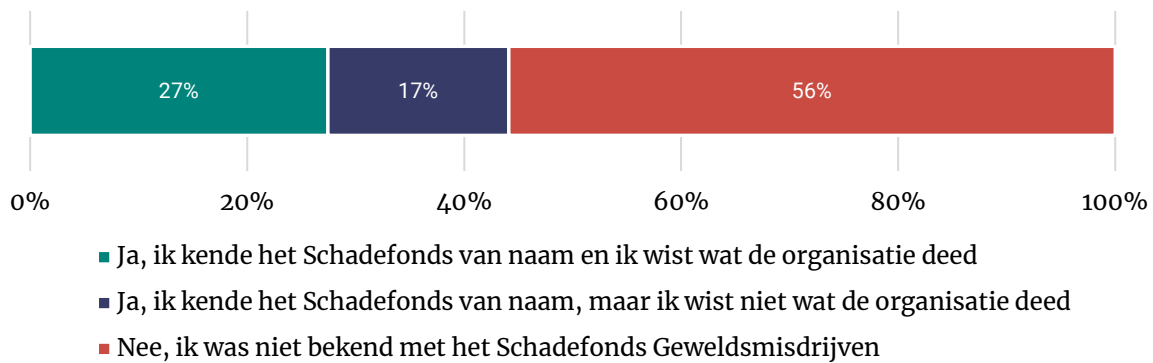

Vervolgens is in de enquête (onderdeel hoofdonderzoek) aan slachtoffers die weleens contact hebben gehad met het SF gevraagd of zij vóór dit eerste contact al bekend waren met deze organisatie (figuur 4.5). Ruim een kwart geeft aan dat zij het SF kenden van naam en ook wisten wat de organisatie deed. Iets meer dan de helft kende het SF nog helemaal niet. Het gaat nu dus om slachtoffers die uiteindelijk wel hun weg naar het SF hebben weten te vinden en niet om slachtoffers die hun weg niet hebben gevonden. De bekendheid bij deze groep ligt logischerwijze hoger dan bij de algemene populatie van Nederlanders en de potentiële doelgroep die we hierboven hebben besproken.

⁹⁷ Nr. 5, 12.

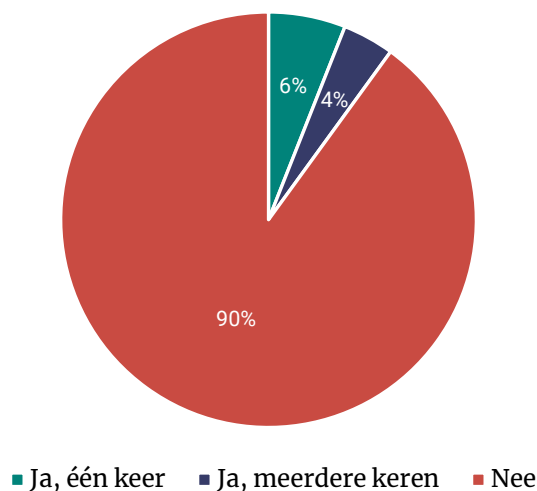
⁹⁸ Beide resultaten zijn gewogen naar geslacht, leeftijd, regio (Nielsen) en stedelijkheid ten opzichte van Nederland.

Figuur 4.5 - Bekendheid met het Schadefonds vóór eerste contact (basis: slachtoffers die weleens contact hebben gehad met het Schadefonds, n=103)

Uit de enquête blijkt dat ongeveer één op de tien slachtoffers de website van het SF wel eens heeft bezocht (figuur 4.6). Het merendeel, namelijk negen van de tien, heeft de website van het SF voor het invullen van de vragenlijst echter nog nooit bezocht. Als we bezoek van de website zien als een indicatie voor bekendheid, laten deze resultaten dus zien dat de algemene bekendheid van het SF onder slachtoffers relatief laag is.

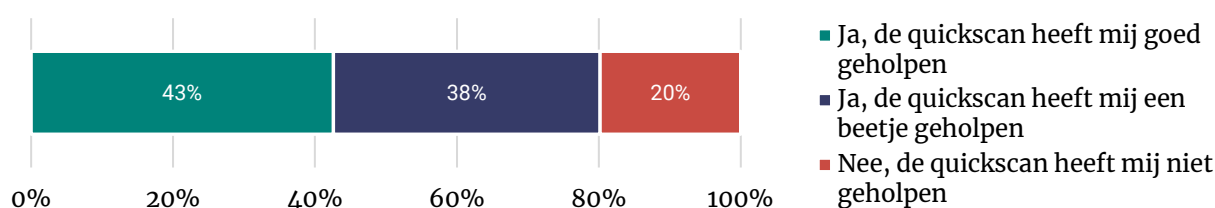
Figuur 4.6 - Slachtoffers die de website van het Schadefonds hebben bezocht (n=1.007)

Aan de bezoekers van de website van het SF (n=99), vroegen we vervolgens ook of zij de online quickscan (nu: korte vragenlijst) hebben gedaan om te zien of zij een financiële tegemoetkoming konden krijgen.⁹⁹ Vier van de tien bezoekers hebben op deze vraag ‘ja’ geantwoord. Ongeveer twee op de tien bezoekers geven aan dat zij het niet meer weten.¹⁰⁰

De enquête levert enkele indicatieve uitkomsten over de bruikbaarheid van de quickscan voor slachtoffers bij hun beslissing om over te gaan tot een aanvraag bij het SF. Van de veertig slachtoffers die de online quickscan op de website hebben ingevuld, vindt een ruime meerderheid dat dit (een beetje) zinvol is geweest voor hun beslissing om wel of geen aanvraag te doen: ruim vier op de tien invullers geven aan dat de quickscan hen hierbij ‘goed’ heeft geholpen, een soortgelijk aandeel zegt dat dit ‘een beetje’ het geval was (figuur 4.7). Twee op de tien invullers geeft aan dat de quickscan hen helemaal niet heeft geholpen bij hun beslissing.¹⁰¹

Figuur 4.7 - Helpen van quickscan bij beslissing om een aanvraag te doen (basis: slachtoffers die de online quickscan op de website hebben ingevuld, n=40)

Associaties met het Schadefonds

Tijdens de focusgroepen hebben we (met behulp van een fotoset) gevraagd naar de associaties die deelnemers hebben als zij denken aan het SF. De verschillende groepen overziende, zien wij duidelijke verschillen.

In de **potentiële doelgroep** zijn de associaties ideëel te noemen. Er wordt gesproken over hulp en steun, die hogelijk gewaardeerd zouden zijn geweest als deze hen hadden bereikt: “je krijgt lucht en je wordt opgevangen”, “je bent niet alleen, je wordt niet in de steek gelaten.” Twee deelnemers hebben in hun traject na de ingrijpende gebeurtenis iets opgevangen over het SF. Maar het was te ingewikkeld om daar iets mee te doen, aangezien er al zoveel speelde in dit traject. Twee andere deelnemers vindt het SF zelf iets complex: “het lijkt me heel ingewikkeld. Wat kost het me en wat levert het me op? Ik verwacht niet dat het heel soepel zal gaan.”

⁹⁹ De respondenten kregen bij deze vraag een scherm afbeelding te zien van de quickscan op de website.

¹⁰⁰ Bij de interpretatie van deze resultaten is het belangrijk dat de quickscan pas sinds 2019 bestaat. Slachtoffers die vóór dit jaar een aanvraag hebben ingediend, konden er logischerwijze dus geen gebruik van maken. Ook kan het tijdseffect op een andere manier meespelen: bij slachtoffers die langer geleden met het SF te maken hebben gehad, is de kans groter dat zij zich dit niet meer precies kunnen herinneren.

¹⁰¹ Aangezien deze resultaten zijn gebaseerd op een relatief klein aantal waarnemingen (n=40), dient de lezer deze als indicatief te beschouwen.

In de **bereikte doelgroep** zijn er vanuit de ervaring heel andere associaties. Men heeft het over de procedure die soms moeizaam is verlopen: *“ik werd ook van het kastje naar de muur gestuurd. Ik ben afgewezen. Ik ben zelfs naar Den Haag geweest, maar ik werd niet geholpen.”* Of men heeft moeite gehad met de uitkomst van de procedure: *“Je wordt best wel in een hokje geplaatst. Ik had PTSS, maar ze zeiden dat het niet ernstig genoeg was. Ik ben in hoger beroep gegaan en daarna werd het wel erkend. Mijn PTSS duurde ook al jaren en het werd in eerste instantie afgedaan als een (te) korte PTSS. Ze waren gewoon niet deskundig.”*

Gepercipieerde rol van het Schadefonds

Zoals eerder besproken, is uit de expertinterviews en de enquête (screening) gebleken dat de gemiddelde indruk van de gesprekspartners is dat slachtoffers niet erg bekend zijn met het SF.¹⁰² De experts hebben daarnaast in beperkte mate aangegeven wat, in hun ogen, de rol is die slachtoffers toekennen aan het SF. Hieruit blijkt dat slachtoffers, volgens sommige experts, het SF en SHN wel eens door elkaar halen. Een medewerker van het SF formuleert het als volgt: *“De algemene perceptie is dat het SF een soort verlengstuk is van SHN”*.¹⁰³ Hierdoor denken slachtoffers soms dat het SF emotionele hulp biedt, in plaats van een mogelijke financiële tegemoetkoming.¹⁰⁴ Eerder onderzoek bracht ook naar voren dat, vanwege een sterke gepercipieerde samenhang tussen SHN en het SF, slachtoffers geregeld denken dat het SF ook voornamelijk psychosociale hulp biedt en geen financiële functie vervult (Van Leiden et al., 2016: 42; Van Mazijk et al., 2018).

Daarnaast zien slachtoffers niet altijd het verschil tussen het verhalen van de schade op de dader via het strafrecht en een financiële tegemoetkoming van het SF.¹⁰⁵

In de focusgroepen is de rol die slachtoffers toekennen aan het SF ook aan bod gekomen. Aan de ene kant is men vooral in de **bereikte doelgroep** geneigd om het SF een nuchtere, zakelijke rol toe te dichten. We moeten overigens niet denken dat deze zakelijke rol niet gepaard kan gaan met een gevoelskant: *“Ik heb een dubbel gevoel bij het toegekende bedrag. Ik vind het heel fijn dat ik het heb gekregen. Anderzijds: het maakt het niet goed. Het maakt de schade er niet minder door.”* Maar er zit wel een ambtenaar achter een bureau die naar aanleiding van de aanvraag beslist. Het is een administratieve handeling en mogelijk vloeit daar een geldelijke compensatie uit voort: *“De rol van het SF is om schade te vergoeden, als het bij de dader niet te halen is.”*

In beide groepen (zowel de **potentiële** als de **bereikte doelgroep**) hebben deelnemers ook uitingen gedaan over het SF die juist niet wijzen op een puur administratieve rol. Er wordt gesproken van het bijdragen aan het gevoel van ‘erkenning’ of ‘gerechtigheid’ bij mensen die geen andere hulp krijgen, het bieden van genoegdoening of een luisterend oor. Omdat er in de bereikte doelgroep

¹⁰² Expertinterviews 1, 6, 7, 9, 10, 11 en 12.

¹⁰³ Zie expertinterview 10.

¹⁰⁴ Zie expertinterview 4.

¹⁰⁵ Zie expertinterviews 6 en 7.

concrete ervaring is opgedaan met de betekenis van het SF, vinden we daar illustrerende uitspraken:

- “Het is een bevestiging dat mij iets is aangedaan.”
- “De erkenning die ik kreeg, vond ik fantastisch. Dat was nog voor de veroordeling.”
- “Er wordt niet alleen gekeken naar materiële schade, maar ook naar het leed dat jou als persoon is aangedaan. Dat vond ik erg fijn. Het beeld daarvoor was toch: je werkt bij een tankstation, dat risico [op bedreiging, red.] hoort erbij.”

Voor een enkeling heeft het SF zelfs een luisterend oor kunnen bieden door telefonisch het gesprek aan te gaan. Hetzelfde gevoel ontstond bij deze deelnemer bij de hoorzitting over haar zaak.¹⁰⁶ De wens onder slachtoffers om erkenning te krijgen voor wat hen is overkomen, sluit aan bij de bevindingen uit de deskresearch, zoals het onderzoek van Ten Boom & Kuijpers (2007) naar de behoeften van slachtoffers in het algemeen.

Bekendheid van het Schadefonds onder de ketenpartners

Aangezien organisaties in de slachtofferketen een belangrijk signalerende, informerende en doorverwijzende functie kunnen hebben voor slachtoffers richting het SF, is het ten slotte belangrijk in hoeverre de verschillende ketenpartners bekend zijn met het SF. In de expertinterviews is vanuit verschillende hoeken naar voren gekomen dat de kennis het grootst is bij medewerkers van SHN,¹⁰⁷ mede omdat het SF ook sterk inzet op het informeren en opleiden van SHN-medewerkers. Dit laatste geldt met name voor de SF-specialisten. De specialisten dragen bijvoorbeeld nieuwe informatie vanuit het SF uit binnen hun teams.¹⁰⁸

De cruciale ondersteunende functie van het SHN met betrekking tot aanvragen bij het SF is iets wat vrijwel alle gesprekspartners erkennen.

Uit verschillende expertinterviews kwam naar voren dat advocaten relatief goed op de hoogte zijn van het SF. Zij helpen hun cliënten vaak echter niet met het invullen van de aanvraag en verwijzen hen eerder door naar SHN en het Juridisch Loket.¹⁰⁹ Medewerkers van de politie geven aan dat agenten wel mogen doorverwijzen naar het SF, maar zich in de praktijk vaak richten op SHN, omdat het niet te doen is voor hen om overal van op de hoogte te zijn.¹¹⁰

Meerdere gesprekspartners schatten in dat het SF waarschijnlijk wel goed bekend is bij de door het SF erkende ketenpartners (zie overzicht in paragraaf 3.1.1), maar dat de kennis bij andere organisaties waar slachtoffers mee te maken krijgen, doorgaans ontbreekt.¹¹¹ Dit geldt

¹⁰⁶ Slachtoffers kunnen een hoorzitting krijgen bij het SF als ze in bezwaar gaan tegen een besluit, bijvoorbeeld als er sprake is van een afgewezen aanvraag of als er wel een toewijzing is, maar de aanvrager het bedrag te laag vindt. Andere slachtoffers gebruiken de hoorzitting simpelweg om hun verhaal te kunnen laten horen. Het SF benadrukt zelf dat een hoorzitting niet op de setting van een rechtbank lijkt, maar meer een ‘gewoon’ gesprek is tussen het slachtoffer en het SF (persoonlijke communicatie).

¹⁰⁷ Expertinterviews 1, 4, 10 en 12.

¹⁰⁸ Expertinterview 8.

¹⁰⁹ Nr. 6.

¹¹⁰ Nr. 9.

¹¹¹ Nr. 6 en 12.

bijvoorbeeld voor de huisarts en praktijkondersteuner, de GGZ, de Centra Seksueel Geweld (CSG), jeugdbescherming en Veilig Thuis. In paragraaf 3.1.4 kwam ook al naar voren dat deze organisaties slachtoffers in (zeer) beperkte mate direct doorverwijzen naar het SF. Hierbij is het wel belangrijk dat dit gegeven is gebaseerd op de belevenis van de ketenpartners en dat we niet zelf hebben gesproken met vertegenwoordigers van deze beroepsgroepen. Eerdere onderzoeken hebben echter ook uitgewezen dat deze organisaties in beperkte mate op de hoogte zijn van het SF (Van Duivenboden et al., 2021: 65; Van Leiden et al., 2016; Van Mazijk et al., 2018).

4.2 Waarom doet de potentiële doelgroep geen beroep op het Schadefonds?

Nu we een antwoord hebben gegeven op de vraag in hoeverre het huidige beleid van het SF toereikend is om de slachtoffers – die tot de reikwijdte van de organisatie behoren – te bereiken, verschuift de focus naar verklaringen hiervoor. Vanuit de deskresearch komen er verschillende verklaringen naar voren voor het feit dat het SF minder bereikt wordt dan we op grond van de slachtoffercijfers zouden mogen verwachten. Daarnaast hebben de andere databronnen (de expertinterviews, de enquête en de focusgroepen) ook inzichten gegeven in mogelijke belemmerende factoren voor de potentiële doelgroep om een aanvraag in te dienen bij het SF. In de onderstaande paragrafen geven we op basis van een synthese van deze databronnen een overzicht van verschillende mogelijke redenen waarom de potentiële doelgroep geen beroep doet op het SF. We hebben deze redenen en factoren onderverdeeld in verschillende categorieën:

- de mate waarin slachtoffers op de hoogte zijn van het bestaan van het SF;
- individuele factoren;
- aangiftebereidheid;
- de timing van het indienen van de aanvraag;
- kenmerken van het aanvraagproces zelf;
- het contact met ketenpartners of andere professionals in het traject van slachtofferondersteuning.

Deze belemmerende factoren zouden we ook kunnen zien als drempels voor slachtoffers om een aanvraag voor een financiële tegemoetkoming in te dienen bij het SF. Er zijn verschillende soorten drempels: emotionele drempels, ethische drempels en communicatiedrempels. Een emotionele drempel is bijvoorbeeld de aanwezigheid van schuldgevoelens bij het slachtoffer, terwijl we het idee dat de dader in plaats van de overheid de schade zou moeten betalen, meer als een communicatiedrempel zouden kunnen zien. In hoofdstuk 5 gaan wij nader in op de verschillende soorten drempels en hoe de belemmerende factoren hier onder passen.

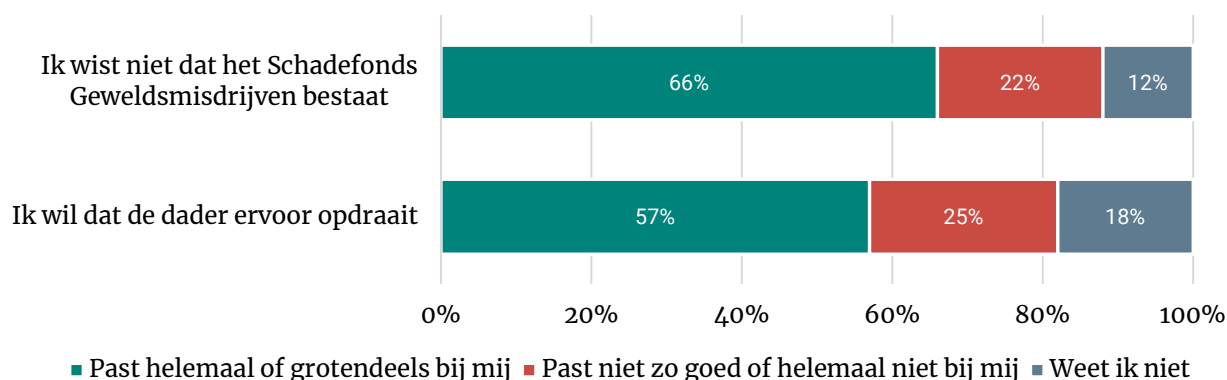
4.2.1 De mate waarin slachtoffers op de hoogte zijn van het bestaan van het Schadefonds

De volgende paragrafen staan in het teken van het beantwoorden van deze deelvraag: Waarom doet de potentiële doelgroep geen beroep op het SF? Wat voor factoren (naast bekendheid) spelen hier een rol? Zoals de formulering van de deelvraag laat zien, richt dit onderzoek zich op het identificeren van andere verklarende factoren dan alleen de bekendheid van het SF. Aangezien de mate waarin slachtoffers op de hoogte zijn van het bestaan van het SF wel in verschillende databronnen naar voren is gekomen als een belangrijke belemmerende factor, besteden we hier toch (kort) aandacht aan voordat we dieper inzoomen op de andere verklaringen.

In paragraaf 4.1.3 is reeds beschreven dat de bekendheid van het SF onder slachtoffers relatief klein is.

Van alle slachtoffers in de steekproef van de enquête geeft een klein gedeelte, namelijk 6 procent, aan dat zij een aanvraag hebben gedaan voor een financiële tegemoetkoming bij het SF. De meest voorkomende reden voor slachtoffers om géén aanvraag in te dienen (figuur 4.8), is dat ze niet weten dat het SF bestaat. Dit geldt voor twee derde van de slachtoffers. Dit komt overeen met het beeld van verschillende ketenpartners in de expertinterviews, die oordelen dat de bekendheid van het SF relatief laag is. Ook uit de deskresearch is gebleken dat de bekendheid van het SF, ondanks pogingen om haar naamsbekendheid te vergroten (Van Duivenboden et al., 2021; Schadefonds Geweldsmisdrijven, 2019b), onder slachtoffers relatief klein is (Van Mazijk et al., 2018).

Figuur 4.8 - Redenen of oorzaken om geen aanvraag in te dienen bij het Schadefonds (basis: slachtoffers die geen aanvraag hebben gedaan bij het Schadefonds, n=945, niet alle redenen getoond in deze figuur)

Een gebrek aan vertrouwen in het SF is overigens slechts voor een klein deel van de slachtoffers, namelijk ongeveer een op de tien, een reden om geen aanvraag voor een tegemoetkoming in te dienen. Wel geeft bijna de helft van de slachtoffers aan dat ze niet weten of deze uitspraak bij hen past. Het is niet helemaal duidelijk waarom dit aandeel zo groot is. Mogelijk wijst het op het feit dat relatief weinig slachtoffers bekend zijn met deze organisatie en haar precieze functie en er daarom geen inschatting van kunnen geven.

4.2.2 Individuele factoren

Onderzoeken van Pijlman et al. (2022; 2023) onder slachtoffers van seksueel geweld stellen dat individuele factoren zoals schaamte en het niet kennen van de precieze rol van een hulpinstantie, belangrijke verklaringen zijn voor waarom slachtoffers wel of niet op zoek gaan naar hulp.

Deze factoren zijn zichtbaar in verschillende fasen na het plaatsvinden van het delict; van het zelf definiëren van het probleem en de hulpvraag tot het daadwerkelijk kiezen van een instantie om hulp te bieden. In dit onderzoek naar het aanvragen van een tegemoetkoming bij het SF, zijn er ook verschillende individuele factoren naar voren gekomen die slachtoffers hier mogelijk in belemmeren.

Geen behoefte aan een financiële tegemoetkoming door de staat

In de deskresearch is naar voren gekomen dat slachtoffers geld regelmatig geen passende compensatie vinden voor wat hen is aangedaan (Pijlman et al., 2022). Als er wel behoefte

is aan een materiële compensatie, is het belangrijk dat dit van de dader zelf komt (Ten Boom & Kuijpers, 2007: 42). Ook uit de expertinterviews blijkt dat slachtoffers niet altijd behoefte hebben aan een financiële tegemoetkoming, en nog minder aan een vergoeding die wordt betaald door de staat. Het kan voor sommige slachtoffers, zeker in het begin, ‘verkeerd’ voelen dat ze een tegemoetkoming ontvangen die is betaald van belastinggeld. Ze willen dat de dader opdraait voor het delict.¹¹² Hieraan gerelateerd is dat de tegemoetkoming voor hen meestal niet draait om het geld zelf, maar meer om erkenning.

Een advocaat geeft aan dat een deel van deze slachtoffers later wel alsnog besluit om een aanvraag in te dienen, maar dit geldt niet voor de gehele potentiële doelgroep.¹¹³ *“Het gaat voor hen helemaal niet om het geld, en als er iemand moet betalen, dan moet de dader het zijn.”*

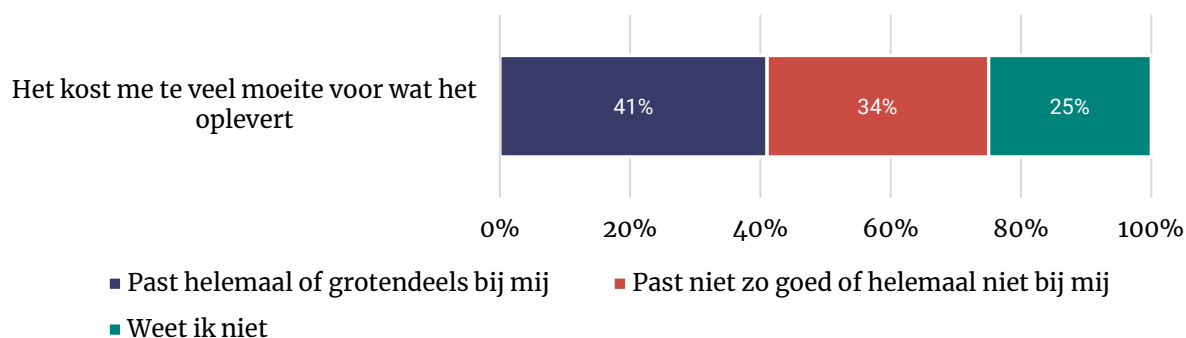

In de enquête is de wens dat de schadevergoeding (hier: tegemoetkoming) van de dader komt, in plaats van een andere bron, na bekendheid de meest voorkomende reden onder slachtoffers om geen aanvraag in te dienen bij het SF. Bijna zes op de tien slachtoffers (57%) die geen aanvraag hebben gedaan voor een tegemoetkoming, geven aan dat ze willen dat de dader voor de schade opdraait (figuur 4.9). Eén van de respondenten formuleert de belangrijkste reden om geen aanvraag bij het SF in te dienen als volgt: *“Ik wil er klaar mee zijn. Schade is niet in geld uit te drukken.”* Het belang van deze overweging sluit zo aan bij de inzichten van onder andere medewerkers van het CJIB en LANGZS en eerder onderzoek (Hoogeveen & Van Burik, 2009; Pijlman et al., 2022).

¹¹² Expertinterview 1.

¹¹³ Expertinterview 12.

Figuur 4.9 - Redenen of oorzaken om geen aanvraag in te dienen bij het Schadefonds (basis: slachtoffers die geen aanvraag hebben gedaan bij het Schadefonds, n=945, niet alle redenen getoond in deze figuur)

Angst voor de dader

Uit de deskresearch blijkt dat sommige slachtoffers geen aanvraag indienen omdat zij vrezen dat de dader hier achter komt en het zal leiden tot represailles (Pijlman et al., 2022: 213; Van Mazijk et al., 2018: 18; De Wildt et al., 2023: 38). Angst voor de dader en eventuele repercussies van het ondernemen van stappen kunnen uiteraard al eerder in het proces van slachtofferschap een rol spelen. Het is mogelijk ook een reden waarom een slachtoffer besluit om in eerste instantie geen aangifte te doen (Van Mazijk et al., 2018) en, als gevolg daarvan, niet in contact komt met het SHN en - vervolgens - het SF.

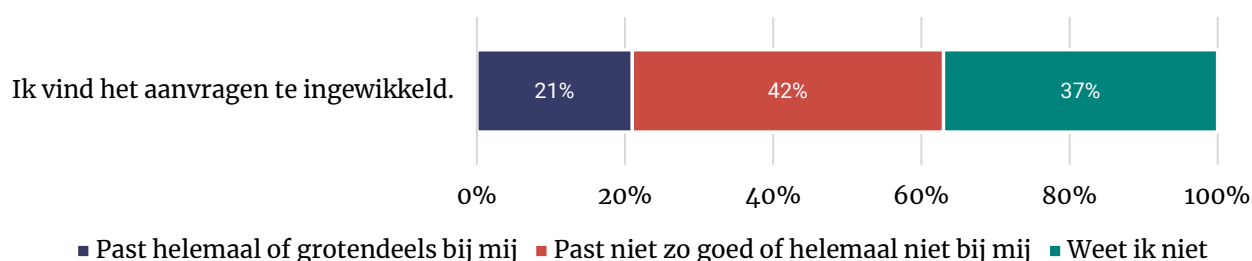

In de interviews hebben experts eveneens gewezen op angst voor de dader als een mogelijke belemmerende factor voor slachtoffers voor het indienen van een aanvraag bij het SF. Bij slachtoffers van bepaalde type delicten, zoals bedreigingen, heerst vaak angst voor de dader. Zij besluiten geen aangifte te doen, omdat zij vrezen dat dit wellicht leidt tot represailles.¹¹⁴ Slachtoffers die geen aangifte doen, komen doorgaans ook minder makkelijk in contact met SHN en het SF.

¹¹⁴ Expertinterview 6.

Uit de enquête blijkt dat een kwart van de slachtoffers die hebben besloten om géén aanvraag in te dienen bij het SF, hiervan hebben afgezien omdat ze bang zijn dat de dader wraak zal nemen op hen of hun familie (figuur 4.10). Dit is een noemenswaardig aandeel van de slachtoffers, maar andere mogelijke verklaringen, zoals de bekendheid van het SF, de emotionele belasting van een aanvraag en het feit dat de dader zou moeten opdraaien voor de schade, worden door meer slachtoffers genoemd.

Figuur 4.10 - Redenen of oorzaken om geen aanvraag in te dienen bij het Schadefonds (basis: slachtoffers die geen aanvraag hebben gedaan bij het Schadefonds, n=945, niet alle redenen getoond in deze figuur)

Schaamte

Eerder onderzoek onder slachtoffers van huiselijk geweld – die ook in de potentiële doelgroep van het SF vallen – wijst op schaamte als een mogelijke verklaring voor waarom slachtoffers geen hulp zoeken, zoals stappen om hun schade vergoed te krijgen (Van Eijkern et al., 2018: 53; Ten Boom & Wittebrood, 2019: 54). Ook in het interview met medewerkers van het SF is deze factor aan bod gekomen.¹¹⁵ Zij geven aan dat, in de contacten die zij hebben met slachtoffers, schaamte of schuldgevoelens geregeld een belemmerende rol kunnen spelen. Dit kan volgens hen in sterkere mate aan de orde zijn bij bepaalde type delicten, zoals zedenmisdrijven. In de enquête is schaamte voor de gebeurtenissen slechts een enkele keer aan bod gekomen als mogelijke verklaring waarom slachtoffers geen beroep doen op het SF. Wel zijn er een paar respondenten die in de open antwoorden redenen voor het niet indienen van een aanvraag hebben gegeven, die indirect zouden kunnen wijzen op schaamte. Zo zegt een respondent bijvoorbeeld: “Voel mezelf schuldig, ook al was ik dat niet”. In de focusgroepen hebben we deelnemers niet expliciet gevraagd naar gevoelens van schaamte als een belemmerende factor in het besluit om geen aanvraag in te dienen bij het SF. Tevens hebben de deelnemers schaamte niet spontaan genoemd.

¹¹⁵ Expertinterview 10.

Emotionele belasting

In de interviews geven experts aan dat het aanvraagproces bij het SF mogelijk veel vraagt van slachtoffers en daardoor een emotionele belasting vormt. Aanvragen waar slachtoffers zelf het letsel moeten aantonen, en daarvoor stukken moeten verzamelen en aanleveren, kunnen veel vragen van slachtoffers. Niet alle slachtoffers zijn daartoe even goed uitgerust.¹¹⁶ Zoals besproken is in paragraaf 4.1.1, is de emotionele belasting van een aanvraag één van de manieren waarop slachtoffers het indienen van een aanvraag bij het SF ‘complex’ kunnen vinden. Als slachtoffers vooraf weten (of vrezen) dat het aanvraagproces een veeleisend traject kan worden, bijvoorbeeld omdat aannemelijk moet worden gemaakt dat er sprake was van een opzettelijk gepleegd geweldsmisdrijf, kunnen ze wellicht besluiten hiervan af te zien, ook als ze uiteindelijk wel in de potentiële doelgroep blijken te vallen. Eerder onderzoek naar het vereiste van het aanleveren van medische documenten bevestigt dit (Kunst et al., 2023). Slachtoffers, die vaak al in een emotioneel zware periode zitten, vermijden een mogelijke teleurstelling. Veel slachtoffers zijn bang om (opnieuw) geconfronteerd te worden met een afwijzing, aangezien ze dit geregeld al eerder in het slachtoffertraject hebben meegemaakt. *“Slachtoffers moeten dus wel de afweging maken of ze dit traject in willen gaan”*, aldus een medewerker van SHN. Het indienen van een aanvraag bij het SF kan emotioneel te belastend zijn voor een groep slachtoffers die al veel heeft moeten doorstaan.¹¹⁷ De gesprekspartner van LANGZS ziet dat het laten vergoeden van de schade vaak minder prioriteit heeft en door slachtoffers ‘op de lange baan wordt geschoven’.

Een belangrijke factor die hiermee samenhangt, is de inschatting die het slachtoffer zelf maakt van de kans op een succesvolle aanvraag. De potentiële emotionele belasting in combinatie met de hoeveelheid gegevens die verstrekt moet worden aan het SF, bepaalt mede of een slachtoffer overgaat tot het indienen van een aanvraag. Volgens Hoogeveen en Van Burik (2009) is een cruciale voorwaarde voor slachtoffers om een aanvraag in te dienen dat zij zich hier fysiek en mentaal toe in staat voelen. Sommige slachtoffers willen niet nogmaals geconfronteerd worden met het delict. Ander onderzoek stelt dat sommige slachtoffers het invullen van het aanvraagformulier te emotioneel belastend vinden en daardoor tussentijds afhaken, zoals bij de beschrijving van psychisch letsel (Farag et al., 2022; Hermesen, 2020).

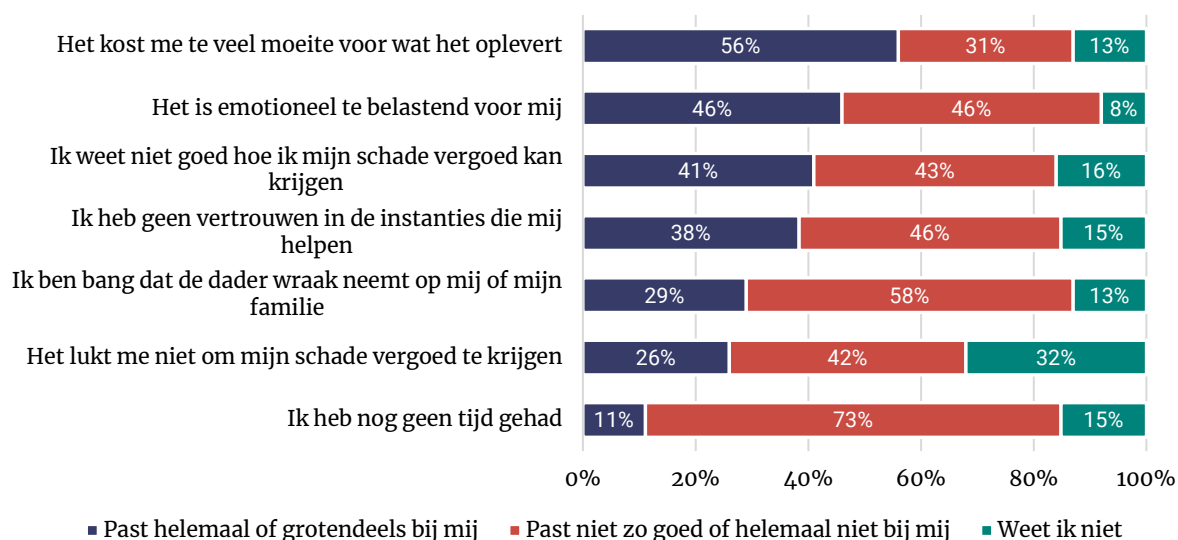

In de enquête hebben we aan slachtoffers die (nog) geen stappen hebben gezet om hun schade vergoed te krijgen, gevraagd wat hiervoor de reden was. Het vergoeden van schade is hier dus breder dan het aanvragen van een tegemoetkoming bij het SF. Van alle slachtoffers geven bijna zes van de tien aan dat zij geen stappen hebben gezet om hun schade vergoed te krijgen en dit ook niet gaan doen. De meest voorkomende reden hiervoor is dat het ondernemen van stappen hen te veel moeite kost voor wat het oplevert, een ruime meerderheid herkent zich hierin (figuur 4.11). Een andere veelvoorkomende reden is dat het ondernemen van stappen emotioneel belastend is, dit geldt voor iets minder van de helft van de slachtoffers die geen stappen hebben ondernomen.

¹¹⁶ Expertinterview 6, 8 en 12.

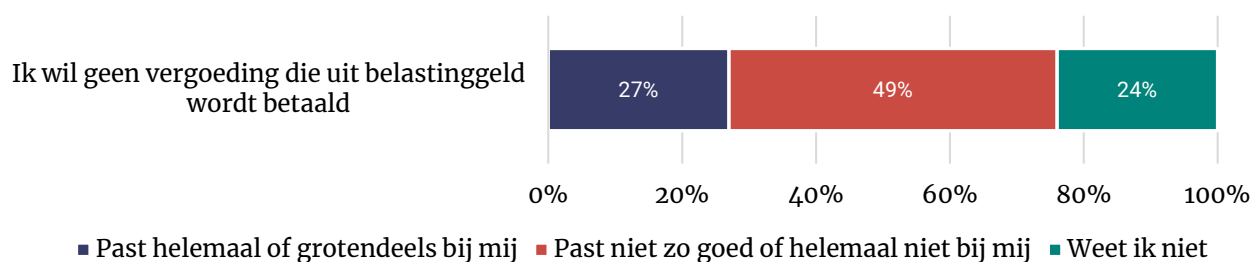
¹¹⁷ Expertinterview 12.

Figuur 4.11 - Redenen of oorzaken om geen stappen te zetten om schade vergoed te krijgen (basis: slachtoffers die geen stappen hebben gezet voor vergoeden van schade, n=611)

Vervolgens is in de enquête aan de slachtoffers die (nog) geen aanvraag hebben ingediend bij het SF, ook gevraagd wat hiervoor de reden was. De emotionele belasting van het doen van een aanvraag, een reden die dus in zowel de expertinterviews als de deskresearch veel aan bod kwam, speelt bij ongeveer een derde van de slachtoffers een rol (figuur 4.12).

Figuur 4.12 - Redenen of oorzaken om geen aanvraag in te dienen bij het Schadefonds (basis: slachtoffers die geen aanvraag hebben gedaan bij het Schadefonds, n=945, niet alle redenen getoond in deze figuur)

Slachtoffers konden in de enquête in hun eigen woorden uitleggen waarom ze (nog) geen aanvraag hebben gedaan bij het SF. Ook uit de open antwoorden van slachtoffers blijkt de (verwachte) emotionele belasting van het aanvraagproces. Veel van hen geven aan dat ze de gehele ingrijpende gebeurtenis willen vergeten en afsluiten: “Ik wil geen schadevergoeding, ik wil er helemaal niets meer mee.” en “Ik wil het achter me laten.” Daarnaast kwam de eigen inschatting van slachtoffers op een succesvolle aanvraag, zoals bleek uit het hierboven besproken onderzoek van Hoogeveen & Van Burik (2009), vaak voorbij. Zo zeggen zij bijvoorbeeld “omdat ik geen poot heb om op te staan” en “omdat ik mij afvraag of ik wel goed genoeg/te erg ben daarvoor.”

Niet in staat zijn om een aanvraag in te dienen

De gemene deler van de hierboven genoemde factoren is dat slachtoffers geen aanvraag willen doen bij het SF. Naast ‘niet willen’ is ‘niet kunnen’ ook een mogelijke verklaring. De theorie van Felstiner et al. (1980) over *naming*, *blaming* en *claiming* kan hier meer licht op werpen. De auteurs stellen dat er drie belangrijke stappen zijn in het proces waarin een bepaalde ervaring (hier: het slachtofferschap van een geweldsmisdrijf) tussen mensen verandert in een conflict of leidt tot vervolgacties (hier: het indienen van een aanvraag bij het SF). Deze stappen zijn *naming* (een slachtoffer erkent zelf dat wat hem of haar is aangedaan ingrijpend is), *blaming* (het slachtoffer legt de schuld hiervan neer bij een andere persoon of sociale entiteit) en *claiming* (het slachtoffer communiceert dit naar de persoon of entiteit die zij hiervoor verantwoordelijk houden). Als we deze theorie toepassen op slachtoffers en hun besluit om hulp te vragen van het SF, zouden we de drie elementen in de theorie kunnen zien als drie voorwaarden in het hulpzoekproces waaraan voldaan moet worden voordat een slachtoffer een aanvraag kan indienen bij het SF. Erkent het slachtoffer zelf het misdrijf (of: de serie van misdrijven) als leed (*naming*), legt het slachtoffer vervolgens de schuld hiervan bij iemand anders (de dader) neer (*blaming*) en is het slachtoffer vervolgens in staat om een aanvraag in te dienen bij het SF en zo het toegebrachte leed (deels) gecompenseerd te krijgen (*claiming*)?

In de belemmerende factoren die we hiervoor hebben besproken, zijn er al elementen aan bod gekomen die we zouden kunnen scharen onder *naming*, *blaming* en *claiming*. Zo kunnen schaamte of schuldgevoelens er mogelijk voor zorgen dat personen hun eigen slachtofferschap en leed niet als zodanig herkennen (*naming*). In relatie tot het SF kan het ook relevant zijn dat een persoon wel herkent dat hij of zij slachtoffer is geworden, maar dat het slachtofferschap ontoereikend is voor het SF. Een slachtoffer beschrijft dit in de enquête als volgt: “Ik denk, wat er gebeurde, te mild is voor een tegemoetkoming. Ik was in shock, maar het is voorbij. Er zijn ergere misdrijven helaas gaande.” Slachtoffers die geen aanvraag indienen bij het SF omdat ze geen tegemoetkoming willen die is betaald door de overheid, leggen de schuld wel bij een ander neer, maar niet bij de instantie die in dit geval de vervolgstappen kan ondernemen (*blaming*).

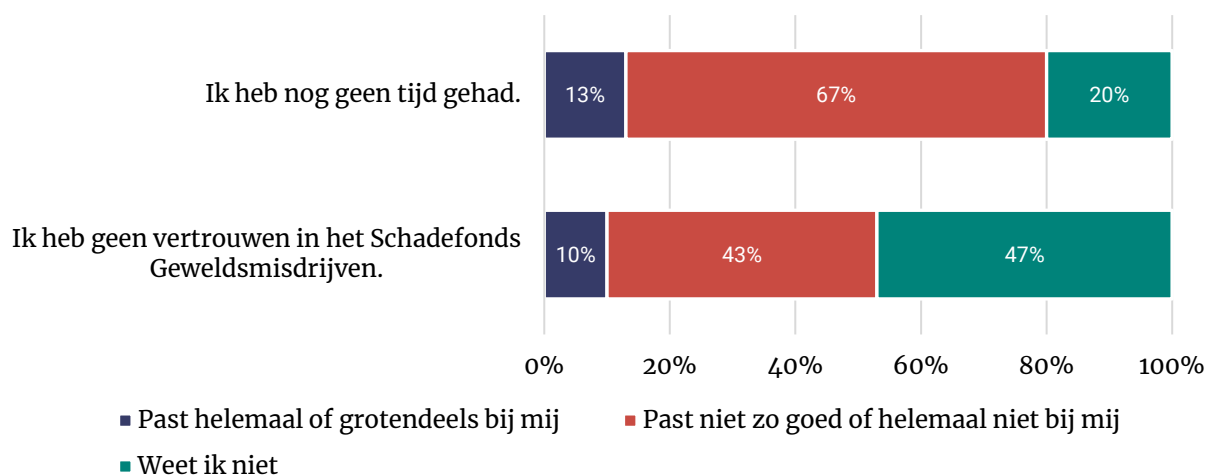

Bij *claiming* zijn we een stap verder en is het relevant of een slachtoffer, na de fasen van *naming* en *blaming*, daadwerkelijk een aanvraag indient bij het SF. De complexiteit van het aanvraagproces kan hierin een mogelijke belemmering zijn. In de enquête geven ongeveer twee op de tien slachtoffers die géén aanvraag hebben ingediend bij het SF aan dat dit zo is, omdat ze het aanvragen te ingewikkeld vinden (figuur 4.13). Het niet in staat zijn om een aanvraag in te dienen, speelt dus bij een deel van de slachtoffers mee, maar het is niet de meest voorkomende reden. In de focusgroepen kwam de complexiteit van de aanvraag wel aan bod, al gaat het in dit geval natuurlijk om een kleiner aantal respondenten. Een deelnemer gaf aan, nadat hij zich eerst had georiënteerd op de website van het SF, dat hij “bang was dat de aanvraag te ingewikkeld was.”

Een ander voorbeeld van een slachtoffer dat niet de stap van *claiming* zet, is de inschatting dat het indienen van een aanvraag te tijdrovend is. Figuur 4.13 laat zien dat ongeveer een achtste van de slachtoffers geen aanvraag hebben ingediend, omdat ze hiervoor nog geen tijd hebben gehad. De factor tijd speelt dus in mindere mate een rol dan de complexiteit van het aanvraagproces.

Figuur 4.13 - Redenen of oorzaken om geen aanvraag in te dienen bij het Schadefonds (basis: slachtoffers die geen aanvraag hebben gedaan bij het Schadefonds, n=945, niet alle redenen getoond in deze figuur)

Onvoldoende kennis over de voorwaarden van een aanvraag

Uit verschillende bronnen is gebleken dat een gebrek aan kennis onder slachtoffers over wat de vereisten zijn voor een (succesvolle aanvraag), hen mogelijk kan belemmeren om überhaupt een aanvraag in te dienen. Medewerkers van de politie geven bijvoorbeeld aan dat slachtoffers geregeld niet weten dat ze mogelijk in aanmerking komen voor een tegemoetkoming door het SF, omdat ze denken dat het nodig is dat de strafzaak is afgerond of dat er aangifte is gedaan van het delict.¹¹⁸ Dit zijn beide echter geen strikte vereisten. Deze aannames kunnen slachtoffers dus echter wel tegenhouden om een aanvraag in te dienen.

In de focusgroepen uit een deelnemer bijvoorbeeld de overtuiging dat een aanvraag bij het SF alleen zin heeft als er eerst een strafzaak heeft plaatsgevonden en er dus eerst gekeken is of de schade op de dader kan worden verhaald: “De rol van het SF is om schade te vergoeden, als het bij de dader niet te halen is.” Dit misverstand heerst in zowel de bereikte als de potentiële doelgroep.

In de enquête konden slachtoffers die (nog) geen aanvraag hebben ingediend bij het SF, in hun eigen woorden weergeven wat hiervoor de belangrijkste reden was. Uit verschillende van deze antwoorden is gebleken dat bepaalde misvattingen onder slachtoffers over de

¹¹⁸ Expertinterview 9.

voorwaarden voor een tegemoetkoming hebben meegespeeld in hun besluit om geen aanvraag in te dienen. Ze geven bijvoorbeeld aan dat een aanvraag “geen zin” heeft, omdat de dader niet is veroordeeld en er daarom dus geen bewijs is, of omdat ze zelf geen slachtoffer, maar slechts een naaste of omstander zijn. Een ander slachtoffer zegt: *“Immateriële schade heeft weinig slaagkans, vermoed ik.”*

Twijfel bij slachtoffers over het voldoen aan de eisen voor een aanvraag kan hen dus ervan weerhouden om überhaupt een poging te doen om een tegemoetkoming te ontvangen. De scope van dit onderzoek is het doelgroepbereik van slachtoffers binnen de bestaande beleidsbundel van het SF. Slachtoffers bij wie vooraf niet direct duidelijk is of ze volledig binnen de voorwaarden van het SF vallen, en zodoende in een ‘grijze zone’ zitten, kunnen misschien besluiten om geen aanvraag te doen omdat het te twijfelachtig is. Dit geldt bijvoorbeeld voor slachtoffers die geen aangifte hebben gedaan. Dan is het dus toch zo dat een deel van de (mogelijk) potentiële doelgroep niet wordt bereikt.¹¹⁹ Een medewerker van SHN formuleert het als volgt: *“... de afwegingen van slachtoffers in het grijze gebied zijn wel heel erg relevant. Het kan natuurlijk dat slachtoffers er binnen de huidige regels toch wel net binnen vallen.”*

Onvoldoende kennis over de voorwaarden van het indienen van een aanvraag, kan ook kennis over de mogelijkheid tot het indienen van bezwaar of een verzoek tot herziening omvatten. Medewerkers van het SF zelf geven aan dat er aanvragen zijn die eerst worden afgewezen, maar later na bezwaar alsnog worden toegekend, omdat slachtoffers dan pas de benodigde stukken en informatie aanleveren.¹²⁰ Van alle aanvragen waarop een bezwaar wordt ingediend, leidt een aandeel van 40 procent uiteindelijk alsnog nog tot toekenning van een tegemoetkoming.¹²¹ Wellicht dienen niet alle slachtoffers een bezwaar of verzoek tot herziening in, omdat ze niet op de hoogte zijn van deze mogelijkheid of omdat de eerste afwijzing al een grote teleurstelling was. Indien we onder doelgroepbereik ook toewijzing na een eerdere afwijzing verstaan, wordt hiermee mogelijk dus een deel van de potentiële doelgroep gemist.

De discussies in de focusgroepen gaven de indruk dat in de bereikte groep geen kennis is van de mogelijkheid om een aanvullend verzoek te doen of een herziening van het verzoek aan te vragen. Zo pleiten sommige deelnemers er bijvoorbeeld voor dat een slachtoffer meerdere malen een aanvraag kan doen: *“Er kan daarna nog van alles en nog wat gebeuren, maar je hebt het [bedrag, red.] al gehad, dus...”*

4.2.3 Aangiftebereidheid

Aangiftebereidheid in het algemeen hangt ook samen met de kans dat een slachtoffer wel of niet een aanvraag indient bij het SF.¹²² Deze ‘onzichtbare’ slachtoffers komen namelijk minder snel via de politie (of later SHN) terecht bij het SF en ook kan het vereiste dat er zonder

¹¹⁹ Expertinterviews 6 en 12.

¹²⁰ Expertinterview 10.

¹²¹ In 2023 werd er 720 keer een bezwaar ingediend, wat gelijkstaat aan 6,7 procent van alle aanvragen. Er werd daarnaast 228 keer een verzoek tot herziening ingediend (Schadefonds Geweldsmisdrijven, 2023).

¹²² Expertinterview 1, 6, 10, 11 en 12.

een aangifte aannemelijkheid aangetoond moet worden, belemmerend werken. Slachtoffers houden bij hun besluit om wel of geen aanvraag in te dienen namelijk vaak ook rekening met hoe veeleisend het voorbereiden van een succesvolle aanvraag zal zijn.¹²³ Een categorie slachtoffers die over het algemeen minder snel aangifte doet, zijn zedenslachtoffers. Een hieraan gerelateerd gegeven dat in meerdere expertinterviews naar voren kwam, is dat het voor slachtoffers die niet terechtkomen bij SHN, ook moeilijker is om bij het SF terecht te komen.

Eerder onderzoek bevestigt dat het doen van aangifte in sterke mate samenhangt met een succesvolle aanvraag bij het SF. Bijna alle aanvragers van het SF hebben eerder aangifte gedaan van het delict bij de politie (Van Leiden et al., 2016: 26, 55). Dit blijkt ook uit de registratiedata van het SF. In paragraaf 2.2.3 is beschreven dat de slagingskans van een aanvraag hoger is als er aangifte is gedaan (85% toegewezen aanvragen) dan wanneer dit niet is gebeurd (15%). Andere onderzoeken vinden ook dat een belangrijk deel van de potentiële doelgroep die niet bereikt wordt, de groep is die helemaal geen aangifte doet van het delict en daardoor ook niet op de hoogte wordt gebracht van het SF (Van Mazijk et al., 2018: 18; De Wildt et al., 2023: 38).

4.2.4 De timing van het indienen van de aanvraag

Het traject van een slachtoffer na het meemaken van een ernstig geweldsmisdrijf is vaak lang en complex en bestaat uit veel verschillende fasen. De timing van het indienen van een aanvraag, of het moment dat het slachtoffer hierover wordt geïnformeerd, hangt op verschillende manieren samen met het besluit om een aanvraag wel of niet door te zetten.

Het geschikte moment voor het indienen van een aanvraag verschilt tussen slachtoffers

Er is vaak geen sprake van een eenduidig 'geschikt' moment waarop slachtoffers klaar zijn om een aanvraag in te dienen voor een financiële tegemoetkoming van het SF. Dit kwam al naar voren in de deskresearch. Als het te snel na het delict zelf is, kan het zijn dat het slachtoffer er emotioneel nog niet klaar voor is. Hoe langer geleden het delict heeft plaatsgevonden, des te groter is echter de kans dat het slachtoffer er graag een punt achter wil zetten (Pijlman et al., 2022).

Dit punt van timing is tevens aan bod gekomen in de expertinterviews. Een tegemoetkoming ontvangen van het SF is voor veel slachtoffers eerst nog geen prioriteit. Slachtoffers zijn in de beginfase na de ingrijpende gebeurtenis geregeld nog helemaal niet bezig met schade en het vergoeden hiervan. Timing is belangrijk; er is geen standaard goed moment voor hulpverleners om slachtoffers door te verwijzen naar het SF, dit verschilt per persoon.¹²⁴ In de eerste fase zijn slachtoffers bijvoorbeeld veel meer bezig met wat er zal gebeuren met de dader, ze zijn al veel energie kwijt aan de strafzaak of er spelen simpelweg nog te veel emoties. De opsporings- en vervolgingsfase van een delict is over het algemeen een complexe fase. Daarnaast

¹²³ Expertinterview 6.

¹²⁴ Expertinterviews 1, 9 en 12.

zijn slachtoffers er kort na het incident simpelweg emotioneel nog niet aan toe om zich bezig te houden met een schadevergoeding.¹²⁵

Uit de expertinterviews komt naar voren dat ketenpartners het geregeld lastig vinden om te bepalen wat de juiste timing is voor het doorverwijzen van een slachtoffer naar het SF.¹²⁶ Vlak na het incident staat het hoofd van slachtoffers vaak nog niet naar het aanvragen van een schadevergoeding. In hoeverre dit het geval is, kan afhangen van het type delict en de zwaarte hiervan. Als medewerkers van de organisaties merken dat het slachtoffer op het moment van contact nog geen behoefte heeft aan een eventuele tegemoetkoming, kunnen zij besluiten om het slachtoffer (nog) niet te wijzen op het SF. En ook als er wél aandacht aan wordt besteed, hoeft dit nog niet te leiden tot vervolgstappen door het slachtoffer. Als het slachtoffer later alsnog behoefte heeft aan schadeherstel, is de kans aanwezig dat er geen contact meer is tussen het slachtoffer en de ketenpartner. In dat geval is de kans klein dat het slachtoffer door een professional wordt gewezen op het bestaan van het SF.

Uit de focusgroepen blijkt dat de timing van het onder de aandacht brengen van het SF ook volgens slachtoffers zelf ongelukkig is. We hebben van de deelnemers begrepen dat zij SHN als het aangewezen kanaal hiervoor ervaren. Deze instantie komt al vroeg in beeld, omdat de politie hen onder de aandacht brengt. Dat is aan de ene kant handig. Vroeg in het proces kun je bepaalde procedures (zoals aangifte doen) volgen die het proces later vergemakkelijken.

Aan de andere kant is er in de beginfase nog onvoldoende duidelijk wat de uitkomsten zijn om de aanvraag af te kunnen ronden. Het SF wil de gehele zaak overzien bij het afwickelen van de gevolgschade. Daar komt bij dat er direct na het incident soms weinig ruimte is bij het slachtoffer om zich met een aanvraag voor schadecompensatie bezig te houden. Er is bijvoorbeeld geen emotionele ruimte, of het slachtoffer worstelt nog te veel met de schuldvraag. Ook een eventueel proces waarin de aansprakelijkheid of de schuld voor het gebeurde centraal staat, trekt soms een zware emotionele wissel op het slachtoffer, waardoor er geen ruimte is voor het indienen van een aanvraag.

¹²⁵ Expertinterview 10.

¹²⁶ Nr. 1, 6, 9, 10 en 11.

De schade van slachtoffers is niet constant

Veel trauma en leed komen pas in een later stadium naar boven, maar zijn nog wel terug te relateren aan het incident, aldus professionals in de slachtofferondersteuning. Het komt echter vaak voor dat zulke slachtoffers niet meer de energie hebben om nog een aanvraag in te dienen bij het SF, of ze zijn al uit beeld bij hulpinstanties.¹²⁷ De schade van slachtoffers kan daarnaast in de toekomst nog groeien, bijvoorbeeld als ze jaren na het incident nog steeds in behandeling zijn bij een psycholoog of dan pas zo'n traject starten.¹²⁸

Er is geen langdurige monitoring van slachtoffers

Gerelateerd aan de vorige factor is dat er bij de hulpverlenende organisaties doorgaans geen langdurige monitoring van slachtoffers is. In het contact tussen SHN en het slachtoffer zijn er gevallen mogelijk waarin een slachtoffer eerst nog niet in aanmerking komt voor een tegemoetkoming door het SF, maar in een later stadium wel, bijvoorbeeld omdat de persoon dan wel hulp ontvangt van een BIG-geregistreerde psycholoog.¹²⁹ Als dit slachtoffer nu niet meer in beeld is bij SHN, en niet zelf opnieuw contact zoekt, bestaat de kans dat hij of zij geen aanvraag indient (terwijl hij/zij mogelijk wel in de doelgroep valt). Een medewerker van SHN zegt dat “[ze, red] er binnen de eigen organisatie ook goed naar moeten kijken hoe ze deze mensen in het vizier houden. Hoe krijgen zij de juiste informatie en ondersteuning op het moment dat het letsel verergert?”

De samenloop met andere trajecten om de schade vergoed te krijgen

Een andere mogelijk belemmerende factor die te maken heeft met de timing van de aanvraag bij het SF, is de samenloop met andere trajecten om de schade vergoed te krijgen, zoals de strafzaak tegen de dader. Als de dader is bestraft, dan vinden slachtoffers vaak dat een schadevergoeding niet meer nodig is. Als het slachtoffer ook andere trajecten heeft lopen om zijn of haar schade vergoed te krijgen, zoals een civiele procedure of een aanvraag bij de verzekering, wordt er zelden (gelijktijdig) ook nog een aanvraag bij het SF ingediend (Pijlman et al., 2022).

Niet alleen in de deskresearch, maar ook in de expertinterviews is naar voren gekomen dat veel slachtoffers niet weten dat parallelle schadetrajecten mogelijk zijn. Zij wachten eerst het vonnis van de strafrechter af of hebben een ander traject voor het vergoeden van de schade lopen en wachten op de uitkomst hiervan. Slachtoffers weten niet altijd dat zij op hetzelfde moment meerdere trajecten kunnen laten lopen.

Ook zijn ze er soms niet van op de hoogte dat een lopende strafzaak geen beletsel hoeft te zijn voor het aanvragen van een tegemoetkoming bij het SF. Een medewerker van het Openbaar Ministerie geeft ook aan dat slachtoffers die via het strafproces de schade gaan verhalen op de dader, minder snel gelijktijdig ook een aanvraag indienen bij het SF.¹³⁰ Als we wat meer inzoomen

¹²⁷ Expertinterview 11.

¹²⁸ Expertinterview 1.

¹²⁹ Expertinterviews 6 en 12.

¹³⁰ Expertinterviews 1 en 7.

op verschillende delicttypen, is bij sommige delicten de behoefte om een tegemoetkoming te ontvangen via het SF minder groot, omdat slachtoffers de kans groter inschatten dat zij een schadevergoeding zullen ontvangen via een andere route, zoals het strafrecht. Dit speelt bijvoorbeeld bij levensdelicten of bij verkeersdelicten, waar de kans relatief groot is dat de verzekeraar de schade uitkeert.¹³¹

In sommige gevallen is een ander traject om de schade van het geweldsmisdrijf vergoed te krijgen al daadwerkelijk succesvol geweest. Slachtoffers konden in de enquête in hun eigen woorden uitleggen waarom ze (nog) geen aanvraag hebben gedaan bij het SF. Hierbij is meermaals door slachtoffers aangegeven dat zij al een vergoeding hebben gekregen via een andere weg, zoals een strafzaak of een uitkering door een verzekeraar.

Het feit dat slachtoffers mogelijk andere trajecten hebben lopen om hun schade vergoed te krijgen, is op zichzelf niet direct een verklaring waarom het SF een deel van de potentiële doelgroep niet bereikt. Gezien het feit dat andere schadetrajecten van invloed kunnen zijn op de vergoeding die slachtoffers ontvangen van het SF, is het logisch dat veel slachtoffers niet kiezen voor gelijktijdige trajecten.¹³² Wat mogelijk wel relevant kan zijn in het kader van het doelgroepbereik is de vraag of een slachtoffer bij wie het oorspronkelijke schadetraject uiteindelijk op niets uitloopt, alsnog wordt gewezen op het SF of dan al uit beeld is bij hulpinstanties. Dit onderstreept de noodzaak van een langdurige monitoring van het verloop van een slachtofferzaak.

4.2.5 Kenmerken van het aanvraagproces zelf

Tot nu toe zijn onder andere individuele factoren en de timing van de aanvraag aan de orde gekomen als mogelijke belemmerende factoren. Ons onderzoek wijst echter ook op bepaalde eigenschappen van het aanvraagproces zelf, zoals de complexiteit en de beschikbare informatie, als mogelijke verklaringen waarom een deel van de potentiële doelgroep geen beroep doet op het SF.

De complexiteit van het aanvraagproces

Eerdere onderzoeken komen tot verschillende conclusies over de complexiteit van het aanvraagproces bij het SF. Een kwalitatieve studie naar de tevredenheid van aanvragers wijst bijvoorbeeld uit dat het doen van een aanvraag bij het SF over het algemeen niet als heel ingewikkeld wordt beschouwd (Hermsen, 2020). Het gevoel van een slachtoffer dat hij of zij de aanvraag niet alleen kan indienen, is vaak geen obstakel.

¹³¹ Expertinterviews 1, 7 en 10.

¹³² Voor slachtoffers die in geldnood zitten is dit misschien een ander verhaal. Het SF keert gemiddeld namelijk sneller uit dan bij een strafzaak, waardoor het slachtoffer sneller over het benodigde geldbedrag kan beschikken.

Ander tevredenheidsonderzoek onder de aanvragers¹³³ van een tegemoetkoming stelt onder andere dat veel aanvragers op de website van het SF de benodigde informatie voor een aanvraag kunnen vinden, dat het aanvraagformulier duidelijk is en dat de 'quickscan' (nu: korte vragenlijst) nuttig is om in te schatten of ze in aanmerking komen voor een financiële tegemoetkoming (Van Essen & Elbers, 2023).¹³⁴ Uit ander onderzoek onder slachtoffers die in de potentiële doelgroep van het SF vallen, maar de organisatie vooraf nog niet kenden, blijkt echter dat het ontvangen van hulp bij de procedure doorslaggevend zou zijn voor het indienen van een aanvraag (Hoogeveen & Van Burik, 2009: 41). Dit wijst toch op een mogelijke ervaren complexiteit tijdens het aanvraagproces. Slachtoffers zijn er echter niet altijd van op de hoogte dat SHN hen hierbij zou kunnen ondersteunen.

In paragraaf 4.1.1. is eerder al beschreven dat slachtoffers in de bereikte doelgroep (n=62), het indienen van een aanvraag bij het SF niet als erg complex hebben ervaren. Ongeveer de helft van de slachtoffers vond het indienen van de aanvraag (heel) gemakkelijk (figuur 4.14). Dit aandeel is groter dan het aandeel dat (veel) moeite had met het indienen van de aanvraag, het ging in dit geval om ongeveer twee op de tien slachtoffers.¹³⁵

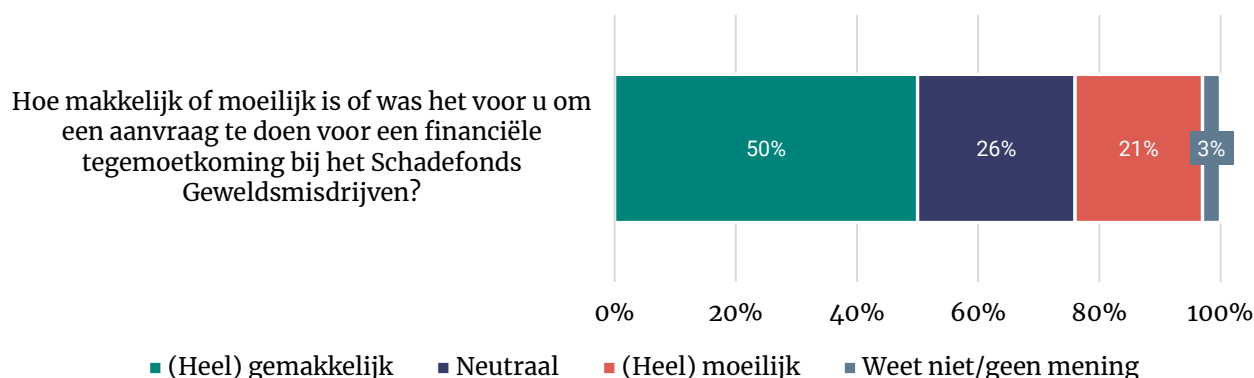
De slachtoffers die het indienen van de aanvraag (heel) moeilijk vonden, konden in een open antwoord aangeven waarom dit voor hen zo was. Verschillende slachtoffers geven aan dat ze het emotioneel belastend vonden om alle benodigde informatie en documenten aan te leveren. De complexiteit van het aanvraagproces had voor hen dus waarschijnlijk meer te maken met deze emotionele belasting dan met de duidelijkheid en vindbaarheid van informatie. Een belangrijke kanttekening bij deze resultaten is dat de vraag over de complexiteit van het aanvraagproces niet is gesteld aan slachtoffers die geen aanvraag hebben ingediend. Het is dus mogelijk dat een deel van de potentiële doelgroep wel is begonnen met het proces van een aanvraag indienen, maar dit uiteindelijk niet heeft afgerond, bijvoorbeeld omdat ze dit te complex vonden.

¹³³ Dit onderzoek is alleen gehouden onder aanvragers van het SF waarvan er een besluit is genomen over hun aanvraag (in juni t/m oktober 2022). Een kanttekening is daarom dat de inzichten van potentiële aanvragers, die wellicht aan een aanvraag beginnen en het vervolgens niet afronden, niet zijn meegenomen.

¹³⁴ Dit onderzoek is alleen gehouden onder respondenten die de aanvraagprocedure van het SF hebben doorlopen. De ervaringen van een deel van de potentiële doelgroep, namelijk de doelgroep die niet bereikt wordt, zitten hier dus niet bij.

¹³⁵ Aangezien de resultaten zijn gebaseerd op een relatief klein aantal waarnemingen (n=62), dient de lezer deze als indicatief te beschouwen.

Figuur 4.14 - Hoe makkelijk of moeilijk was het indienen van de aanvraag bij het Schadefonds? (basis: slachtoffers die een aanvraag hebben ingediend, n=62)

 In de focusgroepen is de complexiteit van het indienen van een aanvraag naar voren gekomen als een mogelijke belemmerende factor. Het feit dat er informatie te vinden is op de website van het SF, en de aanvraag daar kan worden gevolgd, is volgens deelnemers aan de ene kant een groot goed. Een slachtoffer kan, als daar tijd en ruimte voor is, zelf een aanvraag doen en is niet afhankelijk van een loket. Aan de andere kant is het aanvragen zelf, volgens de bereikte doelgroep, nog best een complexe aangelegenheid waarbij hulp geen overbodige luxe is. Hulp werd – bij de deelnemers van de focusgroepen die binnen de bereikte doelgroep vallen – vooral door SHN aangeboden en in een enkel geval ook door andere instanties uit de keten.

De complexiteit van de materie blijkt op één of andere manier door te werken in de indruk van de gehele website. Deelnemers uit de *potentiële groep* lijkt het – op basis van een eerste rondgang op de website – nog best een hoop gedoe om tot een financiële tegemoetkoming te komen.¹³⁶ Deze vluchtige blik kan tot een overweldigende indruk en de gedachte leiden dat een aanvraag weinig zin heeft: “Ik dacht laat maar, het zal niet voor mij zijn.” Een tweetal andere deelnemers vindt het SF zelf iets te complex: “Het lijkt me heel ingewikkeld. Wat kost het me en wat levert het me op? Ik verwacht niet dat het heel soepel zal gaan.” Er is hier opnieuw, zoals besproken is in paragraaf 4.1.1, sprake van een onderscheid in verschillende vormen van complexiteit van het aanvraagproces: (1) het niet begrijpen van de procedure en (2) emotionele belasting. Bij de tweede vorm kan de aanvrager overweldigd raken of verwachten dat het aanvraagproces te veel energie zal kosten.¹³⁷ In hoofdstuk 5 komen we terug op de implicaties van dit onderscheid op de aanbevelingen.

¹³⁶ Die zij spontaan en ongevraagd voorafgaand aan het gesprek een blik op de website hebben ‘geworpen’.

¹³⁷ Dit onderscheid kan mogelijk ook verklaren waarom de deelnemers verschillende antwoorden hebben gegeven over hoe complex zij het indienen van een aanvraag vonden. De ene deelnemer vat deze vraag wellicht enkel op als een oordeel over hoe duidelijk het aanvraagformulier was, terwijl de andere deelnemer de gehele beleving van het invullen van de aanvraag meeneemt.

Incomplete informatie op de website van het Schadefonds

Volgens medewerkers van SHN is niet alle informatie op de website van het SF compleet.¹³⁸

Zo vallen bijvoorbeeld slachtoffers van explosies in sommige omstandigheden ook binnen de doelgroep van het SF, maar staat dit niet altijd even duidelijk op de website vermeld.

Slachtoffers die niet worden ondersteund door SHN en zijn aangewezen op de informatie op de website, zijn hier dan niet van op de hoogte.

De quickscan (nu: korte vragenlijst) op de website is niet in alle gevallen een geschikt instrument

Medewerkers van SHN, die slachtoffers vaak direct ondersteunen bij het indienen van een aanvraag bij het SF, merken daarnaast op dat de 'quickscan' (nu: korte vragenlijst) op de website in de huidige vorm mogelijk belemmerend kan werken voor slachtoffers.¹³⁹ Slachtoffers die zelf de 'quickscan' invullen, en hierbij niet worden ondersteund door een externe partij, haken misschien af, terwijl er nog wel een succesvolle aanvraag mogelijk is. Zo stellen zij dat slachtoffers die in de 'quickscan' invullen dat ze geen aangifte hebben gedaan, bijvoorbeeld te zien krijgen dat ze geen kans maken, terwijl dit niet zo hoeft te zijn.¹⁴⁰ Deze nuancering is wel beschreven op de website van het SF, maar zo ver komen slachtoffers in de praktijk niet. Met name bij 'grijze zone gevallen' kunnen slachtoffers die mogelijk wel degelijk binnen de potentiële doelgroep vallen, zo onnodig afgeschrikt worden. Medewerkers van SHN erkennen wel dat allerlei details en nuancerings niet passen bij het instrument van een 'quickscan', maar in de huidige vorm observeren zij te veel problemen. *"Een quickscan schiet zo dan eigenlijk voorbij aan zijn eigen doel"*, stellen ze.

De mogelijke problemen die slachtoffers kunnen ervaren met het invullen van de quickscan, kwamen ook naar voren in de focusgroepen. Het raadplegen van de quickscan op de website kan daarnaast – zoals eerder behandeld – tot het misverstand leiden dat het zonder aangifte geen zin heeft om een beroep te doen op het SF. *"In mijn hoofd zegt een stemmetje: dan had je maar aangifte moeten doen. Daarom krijg ik nu geen compensatie en een steuntje in de rug. Je denkt toch aan je eigen rol. Reviews van Google waren al niet lovend over het SF: je bent er lang mee bezig en dan word je afgewezen. Dat is voor een slachtoffer heel slecht nieuws. Om die reden haakte ik toch af. Ik kom niet in aanmerking door mijn eigen schuld. Dat straalt de quickscan toch uit."*

Op basis van de (indicatieve) resultaten uit de enquête is het lastig om te zeggen of deze databron de hierboven genoemde nadelen van de quickscan op de website ook onderschrijft. We hebben enkel aan respondenten gevraagd of zij het invullen van de quickscan zinvol vonden voor hun beslissing om wel of geen aanvraag te doen (n=40). Op basis van deze

¹³⁸ Expertinterview 6.

¹³⁹ Expertinterview 6.

¹⁴⁰ Als wij in augustus 2024 op de quickscan op de website van het SF invullen dat we geen aangifte hebben gedaan, krijgen we het volgende te zien: "Door uw antwoorden op de vragen lijkt het niet zinvol een aanvraag bij ons in te dienen. [...] U kunt altijd een aanvraag indienen, ook al bestaat er in dit geval een grote kans op afwijzing". Zo'n bericht kan afschrikwekkend werken en potentiële aanvragers ontmoedigen om te proberen een aanvraag in te dienen. Slachtoffers zijn vaak al extra gevoelig voor de kans op een teleurstelling of afwijzing.

gegevens kunnen we niet inschatten of een ontmoedigend advies in de quickscan slachtoffers die mogelijk wel recht hadden op een tegemoetkoming, heeft tegengehouden om een aanvraag in te dienen.

Wel geeft een ruime meerderheid van de invullers van de quickscan, namelijk ongeveer acht van de tien, aan dat het instrument hen ‘goed’ of ‘een beetje’ heeft geholpen bij hun aanvraag (figuur 4.7).¹⁴¹

Met betrekking tot de bovenstaande punten is het belangrijk om te vermelden dat de meeste van de onderdelen van de quickscan waarop kritiek wordt geuit, al zijn aangepast in de vernieuwde versie (de korte vragenlijst). De dataverzameling vond echter plaats toen de oude versie van de quickscan nog in gebruik was. De oude versie van de quickscan vormt zodoende ons uitgangspunt. Wij zullen later bij de aanbevelingen wel reflecteren op de gewijzigde versie. Voor nu kunnen we opmerken dat het een belangrijk gegeven blijft dat de formuleringen in het online hulpinstrument van invloed kunnen zijn op de keuze van slachtoffers om al dan niet een aanvraag voor een tegemoetkoming in te dienen.

4.2.6 Contact met ketenpartners of andere professionals in het traject van slachtofferondersteuning

In eerdere paragrafen is beschreven dat verschillende ketenpartners een potentiële verwijzfunctie van slachtoffers naar het SF hebben. Het feit dat bepaalde organisaties slachtoffers momenteel onvoldoende doorverwijzen naar het SF, is een ontoereikend element van het huidige beleid met betrekking tot doelgroepbereik (paragraaf 4.1.3). In het contact dat slachtoffers hebben met andere professionals in de keten van slachtofferondersteuning, kunnen mogelijk nog andere mogelijke belemmerende factoren zitten, waaronder secundaire victimisatie. In de onderstaande paragrafen zullen wij reflecteren op de mate waarin we signalen van secundaire victimisatie hebben gezien in het onderzoek en waarom de herbeleving van het slachtofferschap een grotere rol lijkt te spelen bij slachtoffers in het contact met ketenpartners.

Secundaire victimisatie en herbeleving van slachtofferschap

Niet alleen het gegeven of de verschillende organisaties in de keten van slachtofferondersteuning slachtoffers wijzen op het SF vormt een mogelijke verklaring waarom een deel van de potentiële doelgroep niet wordt bereikt. Elbers en Becx (2020: 28) beschrijven dat professionals mogelijke veroorzakers van ‘secundaire victimisatie’ kunnen zijn. Secundaire victimisatie betekent dat iemand opnieuw slachtoffer wordt, bijvoorbeeld vanwege negatieve reacties uit de omgeving naar aanleiding van het slachtofferschap of vanwege benadeling door instanties waar het slachtoffer contact mee heeft in de keten. De ervaringen van slachtoffers met andere professionals in de slachtofferketen kunnen op die manier bepalend zijn voor het feit of zij wel of geen secundaire victimisatie ervaren. Het ontstaan van een extra (secundair) trauma zou slachtoffers vervolgens kunnen belemmeren om vervolgstappen te

¹⁴¹ Aangezien het aantal waarnemingen relatief klein is ($n=40$), dient de lezer deze resultaten wel als indicatief te beschouwen.

zetten in de slachtofferondersteuning, waaronder een aanvraag voor een tegemoetkoming bij het SF.

In de focusgroepen komen wij dit punt van secundaire victimisatie in relatie tot professionals niet met zoveel woorden tegen. De deelnemers benoemen namelijk geen voorbeelden van nare ervaringen met professionals in de keten, zoals situaties waarin zij onheus bejegend zijn of niet werden geloofd. Sommige deelnemers geven wel aan dat het geheel van de procedures in combinatie met de opstelling van de dader hen heeft uitgeput en dat ze daardoor het bijltje er wel eens bij neer hebben willen gooien of dat zelfs daadwerkelijk hebben gedaan. *“Ik had wel schade, maar die was wel lastig te bewijzen. Ik kon niet bewijzen dat hij de deur had ingetrapt. Ik had ook een soort angstfobie om naar buiten te gaan. Dat werd ook bevestigd doordat hij er daadwerkelijk was. Telkens scheldpartijen, dreigpartijen.”*

In de enquête is niet specifiek aan slachtoffers gevraagd of zij negatieve ervaringen hebben gehad met professionele instanties of met mensen in hun omgeving naar aanleiding van hun slachtofferschap. In dit opzicht kunnen we dus geen uitspraken doen over het feit of secundaire victimisatie slachtoffers heeft belemmerd om een aanvraag in te dienen. Wel heeft figuur 4.8 eerder laten zien dat slechts een klein aandeel van de slachtoffers aangeeft *geen* vertrouwen te hebben in het SF. Een kanttekening hierbij is dat we geen uitspraken kunnen doen over het vertrouwen in instanties waar slachtoffers eerder in de keten mogelijk mee in aanraking zijn geweest.

Slachtoffers die geen aanvraag hebben gedaan bij het SF, konden in een open antwoord aangeven waarom dit het geval was. In deze antwoorden is wel zichtbaar dat er bij slachtoffers angst heerst dat zij niet geloofd zullen worden. Zo zegt één slachtoffer bijvoorbeeld: *“Ik denk dat ik niet in aanmerking kom en dat ik niet geloofd word of serieus word genomen.”*

Op basis van het bovenstaande stellen we dat ons onderzoek onvoldoende bewijs geeft om te concluderen dat secundaire victimisatie kan verklaren waarom de potentiële doelgroep geen beroep doet op het SF. Het is eerder de herbeleving van het slachtofferschap dat voor slachtoffers belemmerend kan werken. Als zij in de keten van slachtofferondersteuning al met verschillende andere instanties contact hebben gehad, vindt deze herbeleving mogelijk meerdere keren plaats. Een deelnemer van de focusgroep geeft aan dat hij vanwege de volgende reden nog geen aanvraag heeft ingediend bij het SF: *“Vanwege alle afwijzingen [in het contact met andere instanties], ben ik bang dat de aanvraag opnieuw leidt tot een hele rompslomp. Daar moet ik mezelf voor behoeden.”* Ook in de open antwoorden van de enquête geven slachtoffers aan dat zij geen aanvraag hebben ingediend omdat ze het slachtofferschap niet wilden herbeleven: *“Veel moeite. Geen zin in wederom de gebeurtenissen herhalen”, “Nu geen zin om er nog weer (negatieve) energie aan te besteden”, “Ik ben door het trauma bij mijn hulpverlenende instantie te uitgeput geraakt om nog door te vechten”.*

4.2.7 Eenmalig versus herhaald slachtofferschap

De beleidsbundel van het SF stelt als één van de voorwaarden voor een tegemoetkoming dat men slachtoffer is van een opzettelijk gepleegd geweldsmisdrijf in Nederland als gevolg waarvan men ernstig lichamelijk of psychisch letsel heeft opgelopen (SF, 2022b: 5; 2024:4).

Delicten die binnen de potentiële doelgroep vallen zijn onder andere geweldsmisdrijven, brandstichting, inbraak, beroving of diefstal, zedenmisdrijven en verkeersongevallen of -misdrijven. Een ander onderscheid dat binnen de doelgroep van het SF te maken is, is de lengte van het slachtofferschap. Sommige slachtoffers hebben te maken gekregen met een enkele ingrijpende gebeurtenis, anderen zijn slachtoffer geworden van een reeks aan (samenhangende en voortdurende) gebeurtenissen. Er is dan dus sprake van een onderscheid tussen eenmalig en herhaald slachtofferschap. Voorbeelden van de laatste categorie zijn sexting en huiselijk geweld. Het verschil tussen eenmalig en herhaald slachtofferschap is relevant in het kader van de centrale vragen in dit onderzoek, aangezien het mogelijk kan leiden tot andere drempels bij slachtoffers, bijvoorbeeld bij het aanvragen van een tegemoetkoming bij het SF.

Verschillende onderzoeken stellen dat bepaalde verklaringen waarom een deel van de potentiële doelgroep van het SF niet wordt bereikt, in sterkere mate spelen bij slachtoffers van voortdurende ingrijpende gebeurtenissen zoals huiselijk geweld (langdurig slachtofferschap).

Dit geldt bijvoorbeeld voor schaamte (Van Eijkern et al., 2018: 53; Ten Boom & Wittebrood, 2019: 54). Huiselijk geweld strekt zich meestal over een langere periode uit en het slachtoffer koestert doorgaans loyaliteitsgevoelens richting de dader. Als de dader een bekende is, kan er tevens sprake zijn van angst dat de dader represailles zal plegen in reactie op de aangifte of het aanvragen van een tegemoetkoming (Pijlman et al., 2022).

4.3 Welke verbeterpunten zijn er om de doelgroep (beter) te bereiken?

In deze paragraaf staan we stil bij de verbeterpunten voor het SF om een groter deel van de potentiële doelgroep te bereiken. Dit deel van het hoofdstuk beantwoordt zodoende de volgende onderzoeksvraag: Welke verbeterpunten zijn er om de doelgroep (beter) te bereiken? In het onderzoek zijn verbeterpunten aan bod gekomen vanuit verschillende perspectieven: experts in de slachtofferketen (expertinterviews), onderzoekers (deskresearch) en slachtoffers zelf uit zowel de potentiële doelgroep als de bereikte doelgroep (enquête en focusgroepen). Deze verschillende invalshoeken kunnen leiden tot verschillende soorten afwegingen en daardoor suggesties voor verbeterpunten.

Deze paragraaf is thematisch van opzet. Bij elk verbeterpunt is aangegeven op welke databronnen dit is gebaseerd. Sommige verbeterpunten betreffen zaken die het SF zelf kan beïnvloeden, terwijl andere verbeterpunten op de weg liggen van een andere ketenpartner of organisatie. De volgende verbeterpunten komen aan bod:

- vergroten van de zichtbaarheid en bekendheid van het SF onder slachtoffers;
- versterken en verbeteren van de verwijfsfunctie van ketenpartners en andere organisaties in de slachtofferondersteuning;
- actief benaderen van slachtoffers in de potentiële doelgroep;
- langdurige monitoring van slachtoffers (bijvoorbeeld door SHN);
- verbeteren van de informatievoorziening van het SF;
- verbeteren van de quickscan (nu: korte vragenlijst) op de website.

Voordat we beginnen met het bespreken van de verbeterpunten, zijn twee inleidende opmerkingen op hun plaats over het gebruik van de enquête voor deze onderzoeksvraag. De enquête biedt, naast de andere databronnen, inzicht in mogelijke verbeterpunten. Aan slachtoffers die aangeven dat ze bekend zijn met het SF (n=103), hebben we gevraagd of zij nog suggesties hebben voor het SF om de dienstverlening te verbeteren. Het betreft in dit geval dus mogelijke verbeterpunten vanuit zowel de potentiële als de bereikte doelgroep. Een belangrijke kanttekening bij deze resultaten is dat ze niet de verbeterpunten bevatten van slachtoffers die mogelijk wel in de doelgroep vallen, maar voor het invullen van de vragenlijst nog nooit van het SF hadden gehoord. In hoofdstuk 5, wanneer we de resultaten uit alle hoofdstukken geïntegreerd bespreken, richten we ons wel op welke segmenten van de potentiële doelgroep niet bereikt worden en welke aanbevelingen hier het beste bij passen.

4.3.1 Vergroten van de zichtbaarheid en bekendheid van het Schadefonds onder slachtoffers

Experts van verschillende ketenpartners geven aan dat het vergroten van de zichtbaarheid en bekendheid van het SF een cruciaal verbeterpunt is. Het SF zou voornamelijk in het algemeen meer naar buiten moeten treden.¹⁴² Bij het lezen van deze aanbevelingen is het wel belangrijk om te onthouden dat het SF in de afgelopen jaren al stappen heeft ondernomen om haar bekendheid te vergroten. De organisatie zou volgens de gesprekspartners bijvoorbeeld kunnen inzetten op een campagne of bredere communicatie in de media, ook buiten de tijdelijke regelingen om. Dit zou online kunnen, maar ook via spotjes op televisie. Een medewerker van het OM stelt dat het SF momenteel te reactief werkt en dit bijvoorbeeld zou kunnen verbeteren middels actieve communicatiecampagnes onder slachtoffers bij de politie. Andere gesprekspartners geven aan dat de informatie zich niet alleen zou moeten richten op de algemene populatie van slachtoffers, maar juist ook breder dan dat, om de bekendheid van het SF nog meer te vergroten. In hoofdstuk 5 zullen wij nader reflecteren op de bruikbaarheid van de aanbeveling om de naamsbekendheid van het SF uit te breiden. Voor nu is het een belangrijke kanttekening bij het bovenstaande om te stellen dat televisiespotjes waarschijnlijk niet de gehele

¹⁴² Expertinterviews 2, 8, 9 en 12.

doelgroep bereiken. Voor jongeren, die al een lastig te bereiken doelgroep voor het SF zijn, zijn sociale media hiervoor een beter platform (Haggui et al., 2022: 4).

In de enquête hebben we aan respondenten die bekend zijn met het SF gevraagd wat volgens hen de belangrijkste suggesties zijn voor het SF om de dienstverlening te verbeteren. Opvallend is dat, onder slachtoffers die bekend zijn met het SF, het vergroten van de bekendheid veruit het meest genoemde verbeterpunt is. Slachtoffers spreken in dit kader vooral van ‘naamsbekendheid’. De volgende citaten geven hier een indruk van: *“Laat weten dat je bestaat en toegankelijk bent.”*, *“Zorgen voor meer naamsbekendheid.”*, *“Meer in publiciteit of in ieder geval dat het medegedeeld wordt middels een folder bij de aangifte.”*, *“Misschien iets meer publiciteit of de politie dit meteen door laten geven aan slachtoffers.”*

Ook in de focusgroepen is zichtbaarheid van het SF een belangrijk verbeterpunt. Zowel in de potentiële als in de bereikte doelgroep zou men het goed vinden als het SF beter zichtbaar is gedurende de gehele procedure. Omdat dit nu niet zo is, en omdat de indruk bestaat dat de aanvraag en toekenning van het schadebedrag voor een groot deel alleen maar een administratieve handeling is, ervaart men een afstand. Dit strookt niet geheel met het idee dat de tegemoetkoming bijdraagt aan het rechtvaardigheidsgevoel en het begrip voor ieder slachtoffer. Hier kan tegenin worden gebracht dat een positie dicht bij het slachtoffer ook weer ingewikkeld kan liggen op het moment dat een aanvraag voor schadecompensatie niet kan worden gehonoreerd.

Als het gaat om het vergroten van de bekendheid en zichtbaarheid van het SF, worden er meerdere communicatiemiddelen gesuggereerd die we wel vaker horen in focusgroepen, zoals een tv-spotje van de Rijksoverheid, een folder of een poster. Een meer bruikbaar idee wellicht, is een informatiekaart die door instanties in de eerste opvang (groep primaire zorg) kan worden meegegeven. De deelnemers bedoelen hier instanties zoals bijvoorbeeld de huisarts, Veilig Thuis en de politie. Op de kaart staan alle mogelijkheden die het slachtoffer heeft onder vermelding van de contactgegevens van de instanties die deze mogelijkheden bieden.

Het SF hoort daar volgens deelnemers bij te staan. Het is de bedoeling dat het slachtoffer de kaart bewaart en gedurende het gehele proces inzet om gepaste hulp in te schakelen. Hier moeten we bij vermelden dat de politie momenteel al folders uitdeelt waar ook het SF in staat (Politie, z.d.a; Politie, z.d.b).

Onder het vergroten van de zichtbaarheid en bekendheid van het SF, zou dan ook een grotere rolafbakening van de organisatie moeten vallen. Dit sluit aan bij wat we eerder hebben besproken in paragraaf 4.1.3, namelijk dat slachtoffers het SF geregeld door elkaar halen met andere organisaties in de keten van slachtofferondersteuning en het SF een rol toekennen die het niet heeft, namelijk emotionele ondersteuning in plaats van de verstrekking van financiële tegemoetkomingen.

4.3.2 Versterken en verbeteren van de verwijfsfunctie door ketenpartners en andere organisaties in de slachtofferondersteuning

Volgens onderzoek uit de laatste aantal jaren ligt een belangrijke verbetering van het bereik van de potentiële doelgroep bij het vergroten van de bekendheid van het SF bij de ketenpartners en andere organisaties die slachtoffers ondersteunen, vooral de politie, CSG, GGZ en het Meldpunt Kindermishandeling (Van Duivenboden et al., 2021: 65; Van Leiden et al., 2016; Van Mazijk et al., 2018). Het SF heeft recentelijk wel ingezet op het vergroten van de bekendheid van het SF bij de professionals van deze organisaties.¹⁴³

Het versterken van de verwijfsfunctie van organisaties die slachtoffers op de hoogte brengen van het SF is ook als verbeterpunt aan bod gekomen in de expertinterviews. Verschillende experts geven aan dat meer organisaties een rol zouden moeten krijgen in het informeren van slachtoffers of het doorverwijzen van slachtoffers naar het SF.¹⁴⁴ Zij erkennen vaak dat SHN hierin de belangrijkste ondersteunende functie heeft, maar vinden dat andere organisaties hier ook in toenemende mate een rol in zouden moeten spelen. Voorbeelden zijn de GGZ, waar meer een signalerende functie wordt voorzien, de slachtofferadvocatuur en rechtshulploketten. Een ander voorbeeld zijn maatschappelijke opvangorganisaties, zoals een vrouwenopvang waar slachtoffers van huiselijk geweld terechtkomen (Valente, z.d.). Het SF zou ook hier moeten inzetten op het vergroten van zijn bekendheid en zichtbaarheid.

Ook in de focusgroepen brengen slachtoffers het versterken van de verwijfsfunctie van de ketenpartners naar voren als een mogelijk verbeterpunt. In beide doelgroepen wordt het idee geopperd om de rol en functie van het SF in de gehele keten te verduidelijken en om medewerking in de keten te vragen en om deze gedurende het gehele proces naar slachtoffers toe uit te dragen: “Er moet dus op meerdere plekken worden begonnen over het SF”, “praktijkondersteuners zouden hier ook mee bekend moeten zijn, “politie en justitie zouden er wel mee aan mogen komen” en “het is niet alleen iets van de overheid en van het SF; het moet breed gedragen worden!” Op deze manier kan een positie worden gecreëerd die door de alomtegenwoordigheid minder afstandelijk overkomt en die er ook op neerkomt dat het SF naast het slachtoffer staat.

Wij zullen nu wat verder inzoomen op mogelijke verbeterpunten bij bepaalde organisaties die een plek hebben in de keten van slachtofferondersteuning.

¹⁴³ Expertinterview 10.

¹⁴⁴ Expertinterviews 2, 6, 7, 11 en 12.

De politie

Met name bij de politie is er potentie voor een grotere rol in het doorverwijzen naar het SF, zo laat de deskresearch zien. Van Leiden et al. (2016) vonden dat 10 procent van de aanvragers het SF bereikt via de politie, terwijl 70 procent van de slachtoffers na een misdrijf in contact komt met de politie. Slachtoffers geven daarnaast zelf ook het vaakst aan dat zij door de politie geïnformeerd willen worden over het SF (Van Leiden et al., 2016: 42). Een concrete aanbeveling met betrekking tot het versterken van de rol van de politie is directe in plaats van indirecte doorverwijzing (Van Mazijk et al., 2018).

In de expertinterviews wezen gesprekspartners ook op de politie als het gaat om het verbeteren van de doorverwijsfunctie van ketenpartners.¹⁴⁵ Er zouden bijvoorbeeld (meer) informatiefolders moeten liggen bij de intake- en servicebalie van de politie.¹⁴⁶ Een medewerker van het Openbaar Ministerie geeft aan dat op deze manier vooral een groep kan worden bereikt die normaal onzichtbaar is voor SHN en het OM en dus ook voor het SF. De groep slachtoffers die wél aangifte doet, komt meestal sowieso wel in beeld bij deze organisaties. Maar slachtoffers bij wie een afspraak bij de politie uiteindelijk niet leidt tot een proces-verbaal of aangifte, kunnen nu een informatiefolder over het SF krijgen bij de intake- en servicebalie of een mail met informatie op het moment dat ze ook de verklaring van rechten ontvangen. Medewerkers van de politie erkennen dat er meer informatie kan worden gegeven over het SF als mensen aangifte doen. De huidige ‘verklaring van rechten’ is nu vooral gericht op het doorverwijzen naar SHN.

Ook in de enquête is het beter wijzen van slachtoffers op het SF in de keten van slachtofferondersteuning een belangrijk verbeterpunt met betrekking tot de dienstverlening van het SF. Aan de slachtoffers die bekend zijn met het SF vroegen we of zij nog suggesties hebben voor het SF om de dienstverlening te verbeteren. Slachtoffers zelf voorzien, als het aankomt op het doorwijzen van slachtoffers naar het SF, met name een rol voor de politie op het moment van aangifte doen. Zij zeggen bijvoorbeeld: *“Misschien iets meer publiciteit of de politie dit meteen door laten geven aan slachtoffers.”*, *“[...] Meer bekendheid geven. Wist het bestaan ervan niet. De politieagenten zouden me moeten informeren dan.”*, *“[...] in ieder geval dat het medegedeeld wordt middels een folder bij de aangifte.”*

Slachtofferhulp Nederland wordt bij de vraag over verbeterpunten geen enkele keer genoemd als een instantie die slachtoffers kan wijzen op het bestaan van en de functie van het SF. Dit kan enerzijds komen doordat slachtoffers, zoals ook bleek uit eerder doelgroeponderzoek (Van Leiden et al., 2016: 42), met name veel belang verbinden aan een verwijzfunctie voor de politie. Anderzijds is het ook mogelijk dat slachtoffers vinden dat de doorverwijzing door SHN al goed verloopt en deze instantie daarom niet aanhalen bij verbeterpunten voor de dienstverlening.

¹⁴⁵ Expertinterview 6 en 7.

¹⁴⁶ De politie heeft met ons verschillende informatiestukken gedeeld die slachtoffers ontvangen als zij aangifte doen. In de folder ‘Aangifte doen. En dan?’ van 4 pagina’s wordt het SF wel benoemd, net zoals in de Z-card ‘Verklaring van rechten’. In het vierluik waarin de rechten van slachtoffers bij de politie beknopt op één A4 worden toegelicht, komt het SF echter niet aan bod.

Huisartsen

Ook luidt het advies, zoals blijkt uit zowel de deskresearch als de expertinterviews, om het SF meer bekendheid te geven bij bijvoorbeeld huisartsen, aangezien zij een eerste aanspreekpunt zijn voor veel slachtoffers van gewelds- en zedenmisdrijven (Van Leiden et al., 2016). Medewerkers van SHN geven aan dat het vooral belangrijk is dat hulpinstanties in de eerste lijn actiever slachtoffers gaan doorverwijzen naar het SF (en SHN), zoals de huisarts en de praktijkondersteuner. Dit is belangrijk omdat zij vaak al in een vroeg stadium contact hebben met het slachtoffer.¹⁴⁷ Deelnemers van de focusgroepen benoemen ook dat er hier mogelijkheden voor verbetering liggen, zij noemen dit ‘instanties in de primaire zorg’. *“Het zou goed zijn als SF in de eerstelijnszorg (bijvoorbeeld door de huisarts) onder de aandacht wordt gebracht. Dat deze als bemiddelende instantie zou fungeren en dat je de compensatie dan samen kan aanvragen. Er moet een warme overdracht plaatsvinden, anders kom je koud binnen.”* Hieruit blijkt dat de slachtoffers het bovendien belangrijk vinden hoe de verwijfsfunctie door de professionals in de eerstelijnszorg eruit ziet. Het simpelweg neerleggen van een folder van het SF in de wachtkamer zou in dit geval bijvoorbeeld niet genoeg zijn.

In de enquête benoemen slachtoffers ook dat het doelgroepbereik van het SF verbeterd kan worden als andere organisaties waar slachtoffers mogelijk mee te maken krijgen na een ingrijpende gebeurtenis slachtoffers doorverwijzen, zoals geestelijke hulpverleners en de huisarts. Een slachtoffer formuleert het bijvoorbeeld als volgt: *“Na aangifte gelijk verwijzing naar SF; bij behandeling psycholoog/psychiater/huisarts folder ontvangen van SF.”* Deze organisaties worden wel minder genoemd dan de politie.

Geestelijke gezondheidszorg en lotgenotengroepen

Eerder onderzoek stelt bovendien dat er meer aandacht zou moeten komen voor zogenoemde ‘onzichtbare’ slachtoffers, de slachtoffers die binnen de potentiële doelgroep vallen, maar geen aangifte doen van het delict. In dit kader wordt er vooral gewezen op een cruciale rol voor de gezondheidszorg en lotgenotengroepen (Van Leiden et al., 2016, p. 55). Slachtoffers die geen aangifte hebben gedaan van het misdrijf komen mogelijk wel bij geestelijke hulpverleners terecht voor het behandelen van hun psychische letsel of bij een lotgenotengroep vanwege een behoefte aan emotionele ondersteuning of het delen van hun ervaringen met anderen. Uit ons interview met de lotgenotenorganisatie Federatie Nabestaanden Geweldsslachtoffers is gebleken dat er binnen deze organisatie momenteel nauwelijks ruimte is voor het wijzen van nabestaanden op het bestaan van het SF.

¹⁴⁷ Bij zedenzaken hebben zij soms juist in een later stadium pas contact met het slachtoffer.

4.3.3 Actief benaderen van slachtoffers in de potentiële doelgroep

In meerdere interviews kwam terug dat een actieve benadering van slachtoffers door het SF goed zou kunnen werken.¹⁴⁸ Talrijke slachtofferorganisaties bieden momenteel samen

heel veel informatie aan voor slachtoffers. Dit kan overweldigend zijn. Veel slachtoffers zoeken deze informatie niet uit zichzelf op. De informatie zou hen alleen bereiken als ze actief benaderd worden.¹⁴⁹

In eerder onderzoek kwam ook al de aanbeveling naar voren dat het belangrijk is om voor slachtoffers meer overzicht te creëren in de vele organisaties die zich bezighouden met slachtofferondersteuning. Slachtoffers geven namelijk vaak aan hier het overzicht te verliezen (Van Leiden et al., 2016).

Er zijn niet direct concrete ideeën over hoe een actieve benadering dan mogelijk zou zijn. Een medewerker van het CJIB oppert dat de politie informatie over slachtoffers die te maken hebben gehad met een geweldsdelict direct zou kunnen doorsturen naar het SF, zodat zij slachtoffers actief kunnen gaan benaderen, maar hij betwijfelt of dit vanuit privacy-oogpunt is toegestaan.¹⁵⁰

4.3.4 Langere monitoring van slachtoffers

Een andere aanbeveling uit de deskresearch is de structurele monitoring van slachtoffers. Omdat slachtoffers vaak kort na het delict nog niet bezig zijn met een eventuele schadevergoeding of financiële tegemoetkoming, zouden zij voor een langere periode gemonitord moeten worden (bijvoorbeeld door SHN), zodat ze later alsnog gewezen kunnen worden op het SF (Van Leiden et al., 2016).

De resultaten uit de enquête sluiten hier op aan. Voor slachtoffers is een belangrijk verbeterpunt met betrekking tot de doelgroep het herhaaldelijk informeren van slachtoffers, in plaats van een enkele keer. *“Informatievoorziening direct na de gebeurtenis en herhaling na 3 weken/een maand.”*

Ook in de focusgroepen komt de wens van langere monitoring naar voren, al geldt dit voornamelijk voor deelnemers van de bereikte doelgroep. De reden dat dit ter tafel kwam, is omdat gevolgen van geweldsmisdrijven soms lang aanhouden: *“er kan daarna nog van alles en nog wat gebeuren, maar je hebt het [bedrag, red.] al gehad, dus...”*. Ze zouden het in dit kader passend vinden als er nog eens zou worden teruggekomen op de eerdere aanvraag. Wel moet er hierbij voor gewaakt worden om slachtoffers onnodig te confronteren met hun slachtofferschap, want sommigen hebben juist behoefte aan afsluiting: *“Nee, ik vind het ook wel fijn dat het nu is*

¹⁴⁸ Expertinterviews 1, 6 en 7.

¹⁴⁹ Expertinterviews 6 en 11.

¹⁵⁰ Een dergelijk systeem bestaat al voor de relatie tussen SHN en de politie. SHN krijgt geautomatiseerd alle gegevens van slachtoffers bij de politie doorgestuurd. Aan alle slachtoffers wordt wel eerst een consentvraag voorgelegd. De politie stuurt alle informatie automatisch door, tenzij slachtoffers hier geen toestemming voor verlenen (expertinterview 9).

afgesloten.” Bovendien erkennen de deelnemers dat dit waarschijnlijk niet zo eenvoudig is omdat hiervoor persoonsgegevens moeten worden bewaard.

Sommige deelnemers van de focusgroepen zouden het dan ook terecht vinden dat een slachtoffer meerdere malen een aanvraag kan doen. Zij pleiten ervoor dat duidelijk wordt gemaakt dat hier de ruimte en mogelijkheid voor is: *“aangeven dat je tijd na het incident hebt. Dat er nog gevolgkosten kunnen zijn. Daar kun je best over communiceren.”*

Gerelateerd hieraan geven deelnemers van de focusgroepen aan dat het zinvol is om het SF ook in een later stadium en bij voorkeur zelfs herhaaldelijk onder de aandacht te brengen tijdens het proces.

4.3.5 Informatievoorziening verbeteren

In de verschillende databronnen die we voor dit onderzoek hebben geconsulteerd, kwam het verbeteren van de informatievoorziening vanuit het SF meerdere keren aan bod. We kunnen dit uitsplitsen naar verschillende vormen van informatievoorziening: informatie over het aanvraagproces, het platform voor informatievoorziening (mijnslachtofferzaak.nl), informatievoorziening richting nabestaanden en informatievoorziening richting ketenpartners.

Informatievoorziening over het aanvraagproces verbeteren

De literatuur is niet even eenduidig over de vraag of de informatievoorziening van het SF over het aanvraagproces verder verbeterd moet worden. Enerzijds geven eerdere gebruikers in sommige onderzoeken aan dat de informatie duidelijk is, de vragen niet te moeilijk zijn en dat er voldoende toelichting wordt gegeven (Hermsen, 2020). Het gaat hierbij wel om slachtoffers die het SF hebben bereikt. Anderzijds blijkt dat slachtoffers de criteria voor het krijgen van een tegemoetkoming onduidelijk vinden en daarom geen aanvraag indienen. Een aanbeveling die bijvoorbeeld wordt gedaan voor het minder complex maken van het aanvraagproces is het aanpassen van elementen in het aanvraagformulier die momenteel onduidelijkheid creëren, zoals het invullen van proces-verbaalnummers (Farag et al., 2022; Hermsen, 2020).

In de expertinterviews geven verschillende experts aan dat het SF zijn informatievoorziening op de website richting de potentiële doelgroep zou kunnen verbeteren.¹⁵¹ Een voorbeeld is informatie over de mogelijkheden tot het doen van een aanvraag als je slachtoffer bent geweest van een explosie. Medewerkers van de politie geven aan dat slachtoffers vaak niet weten dat ze mogelijk ook in aanmerking komen voor een tegemoetkoming als zij nog geen afgeronde strafzaak hebben of als er ook al een traject loopt om de schade te verhalen op de dader, zoals beschreven in paragraaf 4.2.2.

¹⁵¹ Expertinterviews 6 en 9.

Het verbeteren van de informatievoorziening van het SF over een element van het aanvraagproces is tevens naar voren gekomen in de resultaten van de enquête. In de enquête geven slachtoffers bijvoorbeeld aan dat de informatievoorziening over de verhouding tussen een tegemoetkoming door het SF en het verhalen van de schade op de dader verbeterd kan worden. Bij verschillende respondenten blijkt er sprake te zijn van verwarring of je wel een aanvraag kan indienen als er op dat moment ook een strafzaak loopt. Eén van de respondenten zegt het volgende: “[...] Duidelijker maken wat de momenten zijn in een dergelijk proces waarbij je een aanvraag kan doen. Als er wel een rechtszaak aan zit te komen of niet. Wanneer het zin heeft, etc.” Dit verbeterpunt sluit aan bij een eerder besproken belemmerende factor in paragraaf 4.2.2., namelijk dat slachtoffers mogelijk afzien van het indienen van een aanvraag als ze zelf inschatten dat dit toch niet succesvol zal zijn of twijfelen over de precieze voorwaarden.

In de focusgroepen pleiten slachtoffers uit de bereikte doelgroep voor betere informatievoorziening over een specifiek gedeelte van het aanvraagproces, namelijk de mogelijkheid tot het doen van een aanvullend verzoek of de aanvraag van een herziening. Deze mogelijkheden zouden beter gecommuniceerd moeten worden door het SF.

Omdat de gevolgen van een geweldsmisdrijf soms lang aanhouden, vinden slachtoffers het terecht dat een slachtoffer meerdere malen een aanvraag kan doen. Zij pleiten ervoor dat duidelijk wordt gemaakt dat hier de ruimte en mogelijkheid voor is.

Mijnslachtofferzaak.nl gebruiken voor informatievoorziening

Verschillende gesprekspartners gaven aan dat het uitbreiden van de informatievoorziening over het SF via mijnslachtofferzaak.nl een mogelijk verbeterpunt is.¹⁵² Een medewerker van het CJIB zegt dat het nuttig kan zijn als deze pagina niet alleen de voortgang van het traject laat zien, maar bijvoorbeeld ook meer aan de voorkant een overzichtspagina met informatie bevat, ook nog voordat een slachtoffer een dossier heeft. Het voordeel hiervan is dat slachtoffers nu vanuit één bron alle informatie ontvangen, in plaats van vanuit allerlei verschillende hoeken. Dit maakt het overzichtelijker voor slachtoffers. Een medewerker van het ministerie van Justitie en Veiligheid erkent dat mijnslachtofferzaak.nl in de toekomst mogelijk een meer algemene informatiefunctie zou kunnen krijgen, maar wijst in dit kader ook op de al bestaande Slachtofferwijzer van Fonds Slachtofferhulp. Medewerkers van SHN geven juist aan dat de slachtoffers die inloggen op mijnslachtofferzaak.nl of de slachtofferwijzer kennen, uiteindelijk ook wel terechtkomen bij SHN en het SF.¹⁵³ Het is juist de groep die geen aangifte doet, de zogenoemde ‘onzichtbare slachtoffers’, die je hier niet mee bereikt.

¹⁵² Expertinterviews 1 en 3.

¹⁵³ Expertinterview 6.

Betere informatievoorziening richting nabestaanden

Volgens de gesprekspartner van de Federatie Nabestaanden Geweldslachtoffers zou het SF een specifiek deel van de potentiële doelgroep beter moeten informeren over de

mogelijkheden die er zijn voor een tegemoetkoming: de nabestaanden.¹⁵⁴ Er moet meer

toegankelijke informatie voor hen komen, zoals een informatiefolder die het SF speciaal voor FNG schrijft. Op de website van het SF is er wel een speciaal tabblad voor nabestaanden, maar als je als nabestaande niet eens weet dat de organisatie bestaat, kom je hier ook niet terecht. De informatie moet vooral simpel zijn, aangezien nabestaanden vaak sterk getraumatiseerd zijn. Deze aanbeveling sluit aan bij de eerdere bevinding in paragraaf 4.2.2: de enquête heeft uitgewezen dat onder nabestaanden en omstanders soms de overtuiging bestaat dat alleen slachtoffers mogelijk recht hebben op een tegemoetkoming. Als deze groep er niet op wordt gewezen dat er ook mogelijkheden zijn voor nabestaanden, omstanders en naasten, dienen zij vervolgens geen aanvraag in, terwijl ze hier mogelijk wel voor in aanmerking zouden komen.

Betere informatievoorziening richting ketenpartners

Verschillende ketenpartners geven aan dat zij graag meer geïnformeerd zouden worden over het SF en de voorwaarden waar slachtoffers aan moeten voldoen om een aanvraag in

te dienen.¹⁵⁵ Medewerkers van de politie opperen dat dit bijvoorbeeld zou kunnen door meer foldermateriaal neer te leggen op wijkbureaus of door voorlichting te geven op

trainingsdagen van politiemedewerkers. Het FNG wil graag beter worden geïnformeerd over welke instanties zij kunnen informeren als nabestaanden bij hen aankloppen. Hierbij moeten we vermelden dat het SF momenteel al sterk inzet op het informeren van de ketenpartner SHN.

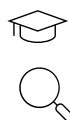
Het SF geeft opleidingen, verstrekt instructievideo's en webinars, en er worden nog diepgaandere trainingen gegeven aan de SF-specialisten binnen SHN. Ook in eerder onderzoek is het vergroten van de informatiestroom richting ketenpartners aan bod gekomen als een mogelijk verbeterpunt.

Professionals geven namelijk aan dat zij de criteria voor een aanvraag niet kennen of onduidelijk vinden (Van Leiden et al., 2016). Concrete aanbevelingen om de kennis van ketenpartners over het SF en de criteria voor een aanvraag te vergroten, zijn bijvoorbeeld de publicatie van werkinstructies en jurisprudentie door het SF voor advocaten en het beschikbaar maken van een voorbeeldformulier van een Hulpverlenersverklaring door het SF (Van Mazijk et al., 2018). In het interview met de gesprekspartner van LANGZS is ook gebleken dat advocaten graag meer door het SF geïnformeerd zouden willen worden over wijzigingen in het beleid.

¹⁵⁴ Expertinterview 11.

¹⁵⁵ Expertinterviews 9, 11 en 12.

4.3.6 Verbeteren van de quickscan (nu: korte vragenlijst)

In paragraaf 4.2.5 is de oude vormgeving van de quickscan (nu: korte vragenlijst) op de website van het SF aan bod gekomen als een mogelijke verklaring waarom het SF momenteel een deel van de potentiële doelgroep (nog) niet bereikt.¹⁵⁶ Dit is een belemmerende factor die met name medewerkers van SHN, gebaseerd op hun ervaringen met het ondersteunen van slachtoffers bij aanvraag, signaleren. Omdat de quickscan sommige voorwaarden voor een tegemoetkoming zwart-wit afbeeldt, is het voorstelbaar dat aanvragers afhaken die wel in aanmerking zouden komen voor een tegemoetkoming. Het gebrek aan nuanceringen in de quickscan kan met name een probleem zijn als het slachtoffer niet wordt ondersteund door een SHN-medewerker of iemand anders, zoals een slachtofferadvocaat. Indicatieve resultaten uit de enquête laten zien dat één op de vijf invullers van de quickscan het instrument niet zinvol vindt voor hun besluit. De experts van SHN, die dit probleem hebben gesignaleerd, hebben geen concrete aanbevelingen hoe het instrument verbeterd kan worden. Zij vinden het met name belangrijk dat dit vraagstuk onder de aandacht komt van het SF. Wel geven zij aan dat de juiste balans moet worden gevonden tussen voldoende details en nuanceringen en het eenvoudige gebruik waarvoor de quickscan in eerste instantie in het leven is geroepen.

Tijdens de uitvoering van dit onderzoek zijn verschillende wijzigingen doorgevoerd in de quickscan, die sindsdien de 'korte vragenlijst' heet. Dit betekent ook dat de problemen die zijn gesignaleerd door de medewerkers van SHN al deels zijn aangepakt en dat de respondenten van de enquête de huidige situatie wellicht anders zouden beoordelen.¹⁵⁷ In het kader van verbeterpunten met betrekking tot doelgroepbereik is het nu belangrijk dat de formulering in de korte vragenlijst ertoe doet en het belangrijk is voor het SF om hier rekening mee te houden en verbeteringen te blijven doorvoeren.

4.4 Deelconclusies

In de afsluitende paragraaf van dit hoofdstuk formuleren wij de deelconclusies die antwoord geven op de vragen die centraal staan in dit hoofdstuk:

- In hoeverre is de huidige werkwijze en het beleid van het Schadefonds toereikend om de algemene populatie slachtoffers van misdrijven die tot de reikwijdte van het Schadefonds horen te bereiken?
- Waarom doet de potentiële doelgroep geen beroep op het Schadefonds? Wat voor factoren (naast bekendheid) spelen hier een rol?
- Welke verbeterpunten zijn er om de doelgroep (beter) te bereiken?

¹⁵⁶ Expertinterview 6.

¹⁵⁷ Terwijl slachtoffers die invulden geen aangifte te hebben gedaan eerder in beeld kregen dat een aanvraag 'niet zinvol' zou zijn, kunnen zij in de korte vragenlijst ook het volgende advies krijgen: 'U geeft aan dat u geen aangifte heeft gedaan. Daardoor is het voor ons moeilijker om vast te stellen wat er is gebeurd. U kunt nog steeds een aanvraag doen. [...]'. Het precieze advies verschilt per type ingrijpende gebeurtenis.

Wij combineren hierbij de inzichten van de verschillende databronnen. Conclusies met betrekking tot dit onderzoek volgen in hoofdstuk 5.

4.4.1 In hoeverre is de huidige werkwijze en het beleid van het Schadefonds toereikend om de algemene populatie slachtoffers van misdrijven die tot de reikwijdte van het Schadefonds horen te bereiken?

Het aantal aanvragen is vanaf 2014 toegenomen. Dit is mede het gevolg van het vergroten van het toepassingsbereik en het verruimen van de kring van slachtoffers in de wet en richtlijnen van het SF. . Daardoor is de doelgroep vergroot.

Daarnaast zien wij de volgende fenomenen als katalyserende factor voor de bekendheid van het SF:

- de versterking en uitbreiding van de ondersteunende rol van Slachtofferhulp Nederland in de justitiële keten;
- de emancipatie van slachtoffers in de strafrechtketen;
- de verbetering van de digitale middelen, zoals website en aanvraagformulier.

Niettemin kan worden geconcludeerd dat het beleid van het SF niet toereikend is om de gehele populatie slachtoffers te bereiken, voor zover een 100 procent doelbereik überhaupt realistisch is. De volgende factoren spelen een rol in de mate waarin de huidige werkwijze van het SF met betrekking tot doelgroepbereik toereikend is: (1) de mate waarin ketenpartners de verwijzingsfunctie uitvoeren, (2) de bekendheid van slachtoffers met het SF, en (3) de bekendheid van de ketenpartners met het SF. Slachtoffers komen slechts in beperkte mate volledig op eigen initiatief bij het SF terecht. Hoewel in eerder onderzoek en bij verschillende experts in de slachtofferketen de indruk bestaat dat de bekendheid van het SF recentelijk is gegroeid, zijn in de potentiële doelgroep vier op de vijf slachtoffers niet bekend met het SF. Daarnaast worden organisaties in de slachtofferondersteuning door elkaar gehaald in naam en takenpakket. In veruit de meeste gevallen is er sprake van doorverwijzing naar het SF door keteninstanties, waarvan SHN veruit de belangrijkste is, gevolgd door de politie en advocaten. Dit zijn formele ketenpartners van het SF waar slachtoffers mee in aanraking komen, wanneer zij aangifte hebben gedaan van wat hen is overkomen. Een belangrijk deel van de potentiële doelgroep die niet bereikt wordt, is de groep die helemaal geen aangifte doet van het delict. Mogelijk hebben zij wel contact met andere organisaties met een rol in de slachtofferondersteuning zoals de GGZ, huisartsen, praktijkondersteuners, CSG, jeugdbescherming en Veilig Thuis.

Maar bij deze organisaties – die geen formele partner zijn van het SF – is kennis over het SF nog onvoldoende aanwezig. Op dit moment wordt slechts een klein deel van de aanvragers doorverwezen door deze overige instanties.

4.4.2 Waarom doet de potentiële doelgroep geen beroep op het Schadefonds?

Er zijn diverse mogelijke verklaringen gevonden waarom de potentiële doelgroep momenteel (nog) geen beroep doet op het SF. Deze verklaringen zijn verdeeld in verschillende categorieën, van individuele factoren tot kenmerken van het aanvraagproces. De verklaringen zijn zelden eenduidig van toepassing op alle slachtoffers, maar kunnen variëren op basis van onder andere het delicttype en de duur van het slachtofferschap. Hier zullen wij meer aandacht aan besteden in hoofdstuk 5, wanneer we onder andere de resultaten uit hoofdstuk 2 over de kenmerken van de potentiële en de bereikte doelgroep combineren met de bevindingen uit dit hoofdstuk.

De belemmerende factoren voor het doen van een aanvraag bij het SF zijn in dit hoofdstuk thematisch ingedeeld en gebaseerd op een synthese van verschillende databronnen (deskresearch, expertinterviews, enquête en focusgroepen). Er is een aantal factoren die in vrijwel alle databronnen naar voren zijn gekomen.

Slachtoffers zijn onvoldoende op de hoogte van het bestaan van het SF. Hoewel de bekendheid van het SF niet tot de focus van dit onderzoek behoort, is vanuit verschillende bronnen geconstateerd dat het niet op de hoogte zijn van het bestaan van het SF een belangrijke reden is voor slachtoffers om geen aanvraag te doen.

Daarnaast tonen meerdere bronnen dat de doelgroep het SF geregeld door elkaar haalt met andere slachtofferorganisaties en dat er onduidelijkheid is over de precieze functie die het SF heeft. Dit heeft mogelijk niet alleen te maken met de algemene naamsbekendheid van de organisatie, maar ook met de zichtbaarheid van het SF in de slachtofferketen en het feit dat er veel verschillende organisaties in dit veld actief zijn.

Individuele factoren. De verklaringen in deze categorie liggen dicht bij het slachtoffer zelf en verder af van het SF als organisatie. Sommige van deze factoren, zoals de overtuiging onder slachtoffers dat een financiële tegemoetkoming (van de staat) niet passend is of bij wie angst voor de dader een rol speelt, staan in minder direct verband met het beleid van het SF. Andere factoren, zoals de emotionele belasting van het doen van een aanvraag en onvoldoende kennis over de voorwaarden en vereisten, kunnen wel meer een gevolg zijn van het huidige beleid van het SF met betrekking tot doelgroepbereik.

Bij het bespreken van de individuele factoren is ook de theorie van *naming*, *blaming* en *claiming* aan bod gekomen. Bij welke stappen in het proces slachtoffers precies een belemmering ervaren, kan implicaties hebben voor wat het SF zelf kan doen om het doelgroepbereik te vergroten. *Claiming* zit bijvoorbeeld dicht bij het beleid van het SF dan *naming* en *blaming*. We kunnen op basis van dit onderzoek geen uitspraken doen over waar het grootste deel van de slachtoffers exact afhaakt, maar dit onderscheid geeft wel aanknopingspunten voor aanbevelingen (zie hoofdstuk 5).

Aangiftebereidheid. De aangiftebereidheid werkt op twee manieren door op het wel of niet bereiken van de potentiële doelgroep. Het niet doen van aangifte op zichzelf zorgt ervoor dat het slachtoffer niet in beeld is bij de formele ketenpartners van het SF die een belangrijke rol hebben in het doorverwijzen naar het SF. Daarnaast kan de vereiste voor een aanvraag dat er zonder aangifte aannemelijkheid moet worden aangetoond, een extra drempel opwerpen om daadwerkelijk een aanvraag in te dienen. Maar ook het doorwijzen van slachtoffers door ketenpartners naar het SF is ruimte voor verbetering.

Timing van het aanvraagproces. Bij zowel slachtoffers als professionals die een rol hebben in slachtofferondersteuning, kwam naar voren dat het geschikte moment voor het doen van een aanvraag varieert per slachtoffer. Verschillende factoren kunnen een rol spelen, afhankelijk van de fase na de ingrijpende gebeurtenis waar het slachtoffer zich in bevindt. Vroeg in het traject is het slachtoffer bijvoorbeeld meer bezig met de dader dan met de schade, terwijl in een latere fase juist weer de wens kan bestaan om de ingrijpende gebeurtenis helemaal te vergeten. Bovendien is de schade van slachtoffers dynamisch en kunnen er ook andere trajecten lopen voor het vergoed krijg van de schade, die invloed hebben op (de timing van) het besluit van slachtoffers om wel of geen aanvraag bij het SF in te dienen.

Kenmerken van het aanvraagproces. Een terugkerend thema waarom de potentiële doelgroep (nog) geen beroep doet op het SF is het bestaan van misverstanden onder slachtoffers. Leden van de bereikte doelgroep vinden het aanvraagproces gemiddeld genomen niet zo complex, maar de potentiële doelgroep wel. Deze groep blijkt bovendien op meerdere vlakken foutieve kennis te hebben over de vereisten van dit aanvraagproces, zoals met betrekking tot het doen van aangifte, parallelle schadetrajecten en de rol van de aanvrager. Het gebrek aan nuanceringen in de quickscan (nu: korte vragenlijst) en onvoldoende kennis bij ketenpartners kunnen de misverstanden bij slachtoffers versterken. Het bestaan van dergelijke misverstanden is zeer relevant bij slachtoffers: dit is een vaak al kwetsbare groep die afhaakt uit vrees voor een (nieuwe) teleurstelling.

4.4.3 Welke verbeterpunten zijn er om de doelgroep (beter) te bereiken?

In paragraaf 4.3 zijn vanuit verschillende perspectieven mogelijke verbeterpunten voor het (beter) bereiken van de potentiële doelgroep aan bod gekomen. Deze aanbevelingen sluiten grotendeels aan op de belemmerende factoren die eerder zijn besproken.

De suggestie van experts om slachtoffers in de potentiële doelgroep actief te benaderen, volgt bijvoorbeeld op hun eerdere constatering dat slachtoffers vaak overweldigd zijn door het grote aanbod aan slachtofferorganisaties en de informatie die zij ontvangen en dat niet alle organisaties in de keten slachtoffers (voldoende) wijzen op het SF. Gezien de belemmering dat weinig slachtoffers het SF kennen, pleiten zowel slachtoffers als experts ervoor om de bekendheid van deze organisatie te vergroten. Dit zou volgens hen enerzijds kunnen in de vorm van grotere naamsbekendheid, maar anderzijds ook door het SF zichtbaarder te maken in de gehele keten. Met name dit tweede aspect is in onze ogen een waardevolle suggestie voor het verbeteren van het doelgroepbereik. Zoals aan de orde is gekomen in dit onderzoek is bekend zijn

met het SF namelijk slechts een eerste stap voor slachtoffers om uiteindelijk een aanvraag voor een tegemoetkoming te doen. Daarna volgt nog een complex en (potentieel) emotioneel belastend proces, waarin onder andere het terechtkomen in de keten – waar het slachtoffer de benodigde ondersteuning kan ontvangen – en de timing van de aanvraag cruciaal zijn.

Dit laatste sluit weer aan bij een ander verbeterpunt, namelijk om de verwijsfunctie van de ketenpartners en andere organisaties in de slachtofferondersteuning te versterken en te verbreden. Zo wordt er bijvoorbeeld een grotere directe verwijsfunctie voorzien voor de politie en voor huisartsen, de geestelijke gezondheidszorg, maatschappelijke opvangorganisaties en lotgenotengroepen. Experts stellen dat dergelijke organisaties hier geschikt voor zijn, gezien hun contact met slachtoffers op verschillende momenten in de slachtofferondersteuning, terwijl slachtoffers zelf aangeven ook graag door deze organisaties op het SF gewezen te willen worden. Uitgezonderd van de politie behoren deze organisaties niet tot de officiële ketenpartners zoals het SF deze zelf heeft erkend. Als deze overige organisaties een grotere verwijsfunctie kunnen vervullen, kan het bereik worden vergroot onder de groep onzichtbare slachtoffers die geen aangifte doen. Het vergroten van de directe verwijsfunctie onder medewerkers van de politie is vanuit ons oogpunt geen realistisch verbeterpunt.¹⁵⁸ Het SF is al vermeld in informatiefolders die politiemedewerkers meegeven aan slachtoffers, maar bij deze medewerkers ontbreekt de capaciteit om deze overdracht ‘warmer’ te maken. Bovendien komen de slachtoffers die door de politie indirect worden gewezen op het SF – wat de meest voorkomende route is – terecht in de keten en dat is naar onze mening het meest cruciaal. Deze slachtoffers ontvangen nu ondersteuning van SHN-medewerkers, bij wie de kennis over het SF relatief groot is.

Zoals hiervoor opgemerkt, staan sommige belemmeringen, zoals angst voor vergelding door de dader, niet in rechtstreeks verband met het beleid van het SF. Omdat de vrees voor represailles (bijvoorbeeld in het geval van een huiselijk geweld) slachtoffers ervan weerhoudt om aangifte te doen of in contact te treden met het SF, is het belangrijk om na te gaan of slachtoffers extra beschermd kunnen worden in het aanvraagproces. Ook is het belangrijk om richting het slachtoffer duidelijk te communiceren welke informatie wel of niet beschikbaar komt voor de dader. Dit aandachtspunt geldt zowel voorafgaand aan als tijdens het aanvraagproces bij het SF.

Er zijn ook verbeterpunten geopperd voor organisaties die momenteel al een sterke verwijsfunctie hebben. Zo zou SHN slachtoffers bijvoorbeeld langer moeten volgen, wat aansluit op eerder besproken belemmerende factoren: de timing van de aanvraag en de schade van slachtoffers die meestal niet constant is.

Ten slotte is het verbeteren van de informatievoorziening een belangrijk overkoepelend thema in de geopperde verbeterpunten. Dit sluit (onder andere) aan op de aanwezigheid van misverstanden onder slachtoffers over de vereisten van een aanvraag die we hebben besproken in paragraaf 4.4.2. Zowel professionals als slachtoffers zelf stellen dat een betere

¹⁵⁸ In hoofdstuk 5 zullen we reflecteren op de haalbaarheid van het verbreden van de verwijsfunctie naar instanties zoals huisartsen, praktijkondersteuners en GGZ-professionals, gezien de capaciteit die zij beschikbaar hebben.

informatievoorziening vanuit het SF over wanneer een aanvraag wel of geen zin heeft, kan voorkomen dat slachtoffers die mogelijk wél in de potentiële doelgroep vallen, afhaken uit angst voor een afwijzing. Wat betreft de informatievoorziening door het SF is echter niet alleen informatie over de formele vereisten van een aanvraag van belang. Ook communicatie door het SF over de meer 'emotionele' functie van een tegemoetkoming kan van belang zijn, gezien het feit dat de tegemoetkoming voor slachtoffers vaak niet draait om het geld zelf, maar meer om erkenning. Hierbij is het belangrijk voor het SF om te realiseren dat sommige slachtoffers het hierbij 'onterecht' vinden dat de tegemoetkoming wordt betaald van belastinggeld en niet door de dader.

Sommige aanbevelingen die naar voren zijn gebracht in dit onderzoek hebben betrekking op het bredere proces van slachtofferondersteuning, zoals de langdurige monitoring en het verbreden van de verwijsfunctie. Andere aanbevelingen betreffen juist tastbare aanpassingen in het huidige beleid van het SF, zoals het duidelijker communiceren naar slachtoffers over de mogelijkheid tot een herziening of aanvullend verzoek.

De verbeterpunten voor het (beter) bereiken van de doelgroep die naar voren zijn gekomen in dit onderzoek hebben dus betrekking op de zichtbaarheid van het SF, de verwijsfunctie van ketenpartners, (de timing van) het benaderen en het monitoren van slachtoffers en verschillende onderdelen van de informatievoorziening van het SF. Zo zijn er dus niet alleen bij aanpassingen aan het beleid van het SF zelf mogelijkheden om de doelgroep (beter) te bereiken, maar ook in de bredere keten van slachtofferondersteuning en de samenhang hiertussen.

5 Conclusies en aanbevelingen

In dit afsluitende hoofdstuk komt eerst het huidige doelgroepbereik door het SF aan bod, zowel in algemene zin (paragraaf 5.1) als naar samenstelling (paragraaf 5.2). Daarna geven we een overzicht van de algemene belemmerende factoren die kunnen verklaren waarom een deel van de potentiële doelgroep (nog) geen beroep doet op het SF (paragraaf 5.3). We schetsen het belang van aangifte doen om in beeld te komen bij instanties (paragraaf 5.4) en zoomen vervolgens in op de belemmerende factoren die een rol spelen bij de slachtoffers die wel of geen aangifte doen (respectievelijk paragraaf 5.4.1 en 5.4.2). Het hoofdstuk sluit af met een overzicht van de belangrijkste verklaringen waarom het huidige beleid van het SF om de doelgroep te bereiken nog ontoereikend is. Op basis hiervan zijn drie aanbevelingen geformuleerd (paragraaf 5.5).

Onderzoeksvraag A: wat zijn de profielen van de bereikte en potentiële doelgroep van het Schadefonds?

5.1 Het algemene doelgroepbereik van het Schadefonds

Om een profiel te schetsen van de bereikte en potentiële doelgroep (onderzoeksvraag A) is in de eerste plaats een schatting gemaakt van de omvang van beide groepen. Voor 2023 komen we op een schatting van 40.200 slachtoffers in de potentiële doelgroep van het SF, waarbij het specifiek gaat om slachtoffers van geweldsmisdrijven die medische hulp hebben gehad voor (ernstig) lichamelijk letsel als gevolg van het misdrijf. Bij deze benadering zijn enkele kanttekeningen te plaatsen, aangezien (hulp voor) psychisch letsel en schade bij naasten en nabestaanden niet konden worden meegenomen. Het getal is waarschijnlijk dus een onderschatting van de werkelijke omvang van de potentiële doelgroep. Bij het SF kwamen circa 3.900 aanvragen binnen over misdrijven in het jaar 2023. Aanvragen die in 2024 of later binnenkomen, zijn hierin niet meegenomen. Als het gaat om misdrijven die hebben plaatsgevonden in 2017, 2019 en 2021 zijn er voor elk van deze drie jaren tussen 6.000 en 7.400 aanvragen bij het SF binnengekomen. Over alle vier jaren gaat het om bijna 24.000 unieke aanvragen. Het grootste deel van de doelgroep (circa 45 procent), zowel bereikt als potentieel, bestaat uit slachtoffers van mishandeling.

In de periode 2017–2023 heeft ongeveer een op de tien slachtoffers in de potentiële doelgroep van het SF bij deze organisatie een aanvraag ingediend voor een financiële tegemoetkoming. Daaruit volgt dat het SF ongeveer negen van de tien slachtoffers die in de potentiële doelgroep vallen niet heeft bereikt. Aangezien een duidelijke norm of streefcijfer voor het bereiken van de doelgroep ontbreekt, is niet te zeggen of een bereik van ongeveer 10 procent goed of voldoende is. Wel biedt dit onderzoek inzicht in de verklaringen waarom een deel van de potentiële doelgroep (nog) niet wordt bereikt en in mogelijke verbeterpunten. Hier komen we verder in dit hoofdstuk op terug.

Onderzoeksvraag B: in hoeverre komt de bereikte doelgroep overeen met de doelgroep waar het Schadefonds voor bedoeld is?

5.2 Doelgroepbereik naar samenstelling

Ten behoeve van onderzoeksvraag B is de samenstelling van de potentiële en bereikte doelgroep vergeleken op zowel persoonskenmerken (zoals geslacht, leeftijd en regio) als delictskenmerken (type misdrijf).

Als we de samenstelling van de potentiële en bereikte doelgroep vergelijken, zijn er over het geheel genomen geen duidelijke verschillen op basis van geslacht en regio. De kenmerken stedelijkheid en leeftijd laten wel verschillen zien. Onder de aanvragers zitten minder slachtoffers uit landelijke gemeenten (weinig of niet stedelijk) dan valt te verwachten op basis van de schattingen voor de potentiële doelgroep, en juist meer slachtoffers uit zeer stedelijke gemeenten. Ook hebben relatief weinig slachtoffers van 50 jaar en ouder een aanvraag gedaan in vergelijking met het aandeel 50-plussers in de potentiële doelgroep. Dit patroon is in alle onderzochte jaren vanaf 2017 zichtbaar. In alle regio's en leeftijdsgroepen is het doelbereik voor verbetering vatbaar. In tegenstelling tot wat eerder onderzoek uitwees¹⁵⁹, is het probleem van doelgroepbereik dus niet beperkt tot jongeren.

Uit de expertinterviews en de enquête komt naar voren dat de groep naasten en nabestaanden momenteel onvoldoende wordt bereikt en dat de informatievoorziening vanuit het SF richting deze groep kan worden verbeterd. Zo bleek uit de enquête dat sommige nabestaanden niet wisten dat zij mogelijk recht hebben op een tegemoetkoming. Uit de vergelijking van de bereikte en de potentiële doelgroep komt echter naar voren dat specifiek de nabestaanden van slachtoffers van levensdelicten als groep het beste worden bereikt, hoewel de exacte omvang van deze potentiële doelgroep moeilijk is vast te stellen. Beide bevindingen lijken tegenstrijdig. Mogelijk zijn vooral naasten niet op de hoogte van het recht op een tegemoetkoming en niet zozeer de nabestaanden. Vervolgonderzoek zou hier meer inzicht in kunnen geven.

Het bereik van slachtoffers varieert sterk per misdrijfcategorie. Nabestaanden van slachtoffers van levensdelicten zijn de enige groep die vaker dan gemiddeld wordt bereikt. Bij andere misdrijfcategorieën, zoals brandstichting/ontploffing (1%) en dodelijk ongeval of ongeval met zwaar letsel (1%), ligt het doelgroepbereik lager. Voor de onder- en oververtegenwoordiging van bepaalde groepen slachtoffers zijn verschillende belemmerende factoren aan te wijzen (zie paragraaf 5.3).

Zoals eerder is beschreven, zijn er binnen de potentiële doelgroep van het SF kleine kwetsbare doelgroepen die bijzonder moeilijk zijn om te bereiken. Dit geldt bijvoorbeeld voor slachtoffers van (ernstig) huiselijk geweld. Deze groep is echter te klein om hiervoor specifieke uitspraken te doen. Dit is een aandachtspunt van het onderzoek, aangezien er juist bij een complexe en

¹⁵⁹ Haggui et al. (2022), Van Leiden et al. (2016).

kwetsbare groep als deze mogelijk specifieke belemmerende factoren met betrekking tot doelgroepbereik spelen.

Onderzoeksvraag C: welke aanbevelingen kunnen worden gedaan om de potentiële doelgroep (beter) te bereiken?

5.3 Algemene belemmerende factoren voor het bereik van de doelgroep

Om aanbevelingen te kunnen doen om de doelgroep beter te bereiken (onderzoeksvraag C), is eerst onderzocht welke drempels er zijn voor slachtoffers waardoor zij niet bij het Schadefonds terecht komen. Er zijn verschillende drempels die kunnen verklaren waarom slachtoffers geen aanvraag voor een tegemoetkoming indienen. Het gaat om emotionele drempels, ethische drempels en communicatiedrempels.

Bij het bereiken van de potentiële doelgroep zitten er soms **emotionele drempels** in de weg:

- schuld en schaamtegevoelens bij het slachtoffer;
- angst voor represailles door de dader;
- het gevoel van complexiteit ten aanzien van de procedure en het daarmee samenhangende gevoel van ‘information overload’ bij het slachtoffer, en de overweldigend aanvoelende hoeveelheid informatie over schadecompensatie bij het slachtoffer;
- de emotionele belasting die wordt veroorzaakt door de procedure;
- herbeleving van het slachtofferschap.

Daarnaast kunnen **ethische drempels** in de weg zitten bij het bereiken van de doelgroep, zoals:

- het idee dat een financiële compensatie ongepast is in het licht van het gebeurde, omdat de schade niet in geld valt uit te drukken;
- het principiële idee dat de dader voor een financiële compensatie moet zorgen en niet de overheid;
- het idee dat de juridische aansprakelijkheid voor de gebeurtenis eerst moet worden vastgesteld, voordat er sprake kan zijn van schadecompensatie.

Ten slotte zijn er **communicatiedrempels**:

- onvoldoende aansluiting op de ontvankelijkheid voor informatie over schadecompensatie van het slachtoffer in de nasleep van het voorval;
- slachtoffers worden niet nogmaals gewezen op de mogelijkheid een aanvraag in te dienen bij het SF, als de timing in eerste instantie niet passend was;
- onvoldoende verwijzing naar het SF door ketenpartners, zoals zorg- en hulpverleners;
- een te grote afhankelijkheid van SHN om SF onder de aandacht te brengen bij de doelgroep en een onvoldoende besef of kennis bij andere ketenpartners dat zij hier ook een rol in hebben;
- onvoldoende kennis bij de slachtoffers wat er nodig is voor een succesvolle aanvraag.

- het gemis aan nuance in het advies van de quickscan (die tegenwoordig ‘korte vragenlijst’ heet).

5.4 Aangifte doen om in de keten te komen

Centraal in de huidige werkwijze en beleid van het SF voor het bereiken van de doelgroep staat de verwijfsfunctie van ketenpartners. De meest voorkomende verwijfsroute is de route waarbij slachtoffers via SHN bij het SF terechtkomen. Slachtoffers die aangifte doen van het misdrijf dat hen is overkomen, komen in contact met de politie, SHN en – als het tot vervolging komt – het Openbaar Ministerie (OM). Elk van deze ketenpartners kan het slachtoffer doorverwijzen naar het SF. Van belang is dus dat een slachtoffer aangifte doet en zo in beeld komt bij SF en andere ketenpartners. Dit sluit aan bij eerder onderzoek en is bevestigd in de expertinterviews, de enquête, de focusgroepen en de registratiedata van het SF zelf.

- 1 slachtoffers die wel aangifte doen van het delict;
- 2 slachtoffers die geen aangifte doen van het delict (‘onzichtbare slachtoffers’).

5.4.1 Belemmerende factoren die in sterkere mate spelen onder slachtoffers die wel aangifte hebben gedaan

Gezien de grote verwijfsfunctie voor ketenpartners, kunnen we dus stellen dat een belangrijke voorwaarde voor doelgroepbereik is dat slachtoffers in de keten terechtkomen. De makkelijkste ‘ingang’ hiervoor is aangifte bij de politie. Cijfers over de uitsplitsingen van doelgroepbereik per misdrijfcategorie bevestigen dit. Bij misdrijven tegen het leven gericht is het doelgroepbereik erg hoog, namelijk bijna 300 procent. Dit kan onder andere verklaard worden doordat de kans erg groot is dat er aangifte wordt gedaan van deze zeer ernstige misdrijven en de potentiële aanvragers dus in de keten terechtkomen. Een andere verklaring is dat de aanvragers voornamelijk bestaan uit nabestaanden en er zodoende meerdere aanvragen kunnen worden gedaan voor één delict.

Bij slachtoffers die aangifte hebben gedaan van het delict kunnen we stellen dat er een grote kans is dat ze via de politie bij het SF terechtkomen, ofwel direct (minderheid) ofwel indirect via SHN (meerderheid). Maar ook onder slachtoffers die aangifte hebben gedaan van het delict spelen belemmerende factoren waardoor een deel van deze groep toch *niet* bij het SF terechtkomt. De timing van de aangifte kan verklaren waarom een deel van de potentiële doelgroep geen beroep doet op het SF. Slachtoffers die bij aangifte een doorverwijzing naar SF krijgen, kunnen er nog niet aan toe zijn om de stap naar het SF te zetten of hebben nog geen duidelijk beeld van de schade. Het verwerkingsproces van het delict verschilt immers per slachtoffer en de schade kan pas na langere tijd zichtbaar worden of over tijd toenemen.¹⁶⁰ Momenteel wordt in de slachtofferondersteuning niet gevolgd of een slachtoffer na verloop van tijd openstaat voor een tegemoetkoming van SF of een andere vorm van ondersteuning. Deze belemmerende factor

¹⁶⁰ Daarnaast heeft dit onderzoek uitgewezen dat veel slachtoffers niet weten dat er de optie is om een herziening aan te vragen of een aanvullend verzoek in te dienen, bijvoorbeeld als hun schade later verder toeneemt als gevolg van het delict. Ook deze categorie in de potentiële doelgroep valt binnen de scope van doelgroepbereik door het SF.

speelt mogelijk met name bij zedenmisdrijven en huiselijk geweld, waar we een duidelijk na-ijleffect in doelgroepbereik zien, wat betekent dat slachtoffers pas nadat er meer tijd is verstreken sinds het delict een aanvraag indienen.

Bij verkeersmisdrijven met letsel of dood als gevolg – waar het aangiftepercentage doorgaans vrij hoog ligt – is het doelgroepbereik relatief laag (2023: 1%). Een mogelijke verklaring is dat slachtoffers en nabestaanden in dit geval vaak een aansprakelijkheidsclaim hebben lopen bij de verzekeraar.¹⁶¹ Het is dus mogelijk dat slachtoffers en nabestaanden geen aanvraag indienen bij het SF, omdat er geen behoefte is aan een tegemoetkoming. Een veelvoorkomende misvatting onder slachtoffers, die we in dit onderzoek ook in verschillende databronnen zijn tegengekomen, zou hier ook een rol in kunnen spelen: namelijk dat parallelle schadetrajecten (zoals bij de verzekeraar of een strafzaak) naast een aanvraag bij het SF niet mogelijk zouden zijn.

5.4.2 Belemmerende factoren die in sterkere mate spelen onder slachtoffers die geen aangifte hebben gedaan

Slachtoffers die géén aangifte doen van het delict komen (waarschijnlijk) dus niet via de politie in de keten terecht. De kans is kleiner dat zij uiteindelijk via deze route – met SHN als belangrijkste tussenstation – een aanvraag doen bij het SF. Via de andere potentiële routes kunnen de volgende belemmerende factoren optreden.

Slachtoffers komen na het delict met verschillende zorg- of hulpverleners in aanraking, waaronder de huisarts, praktijkondersteuner, GGZ-hulpverlening, Veilig Thuis of een opvanglocatie voor slachtoffers van huiselijk geweld. Deze organisaties zijn zelf echter vaak onvoldoende op de hoogte van het SF of zien doorverwijzen niet als hun verantwoordelijkheid.

Slachtoffers kunnen ook via een eigen zoektocht op Google of via vrienden en familie terechtkomen op de website van het SF. Daar kunnen ze een korte vragenlijst invullen (voorheen quickscan) die adviseert of een aanvraag indienen zinvol is. Deze adviezen zijn soms onvoldoende genuanceerd voor slachtoffers die in het ‘grijze gebied’ vallen (waarbij het twijfelachtig is of een aanvraag bij het SF wordt goedgekeurd). De quickscan kan op deze wijze dus een onbedoelde drempel vormen in het proces.

Ten slotte is er een groep slachtoffers waarbij het doelgroepbereik mogelijk wordt belemmerd door de informatievoorziening vanuit het SF. Zo is de informatie op de website van het SF over de vraag wanneer slachtoffers van ontploffingen binnen de doelgroep vallen, onduidelijk en verwarrend en ontmoedigt sommige slachtoffers ten onrechte. Dit zou een mogelijke verklaring kunnen zijn voor het lage doelgroepbereik bij de misdrijfcategorie brandstichting/ontploffing (2023: 1%). Deze belemmerende factor kan in sterkere mate aan de orde zijn bij slachtoffers die geen aangifte hebben gedaan. De kans is dan kleiner dat zij ondersteuning ontvangen van SHN bij hun aanvraag en op die manier beter over de vereisten worden geïnformeerd.

¹⁶¹ Dit kan mogelijk ook verklaren waarom we bij dit type misdrijf ook een groot na-ijl effect zien.

5.5 Aanbevelingen om de doelgroep beter te bereiken

Samenvattend zien we volgende kenmerken van de huidige werkwijze en beleid van het SF als verklaringen waarom het bereik van de doelgroep momenteel niet optimaal is:

- Geen optimaal gebruik van de verwijsfunctie van de ketenpartners en andere organisaties in de slachtofferondersteuning waar slachtoffers mogelijk mee te maken krijgen na het delict.
- Geen optimale timing in het traject van slachtofferondersteuning voor informatie over wat het SF kan betekenen.
- Geen optimale invulling van de informatie- en communicatiemiddelen die het SF op dit moment gebruikt.

Hieruit volgt een aantal aanbevelingen om het doelgroepbereik van het SF te verbeteren, ter beantwoording van onderzoeksvraag C.

1. Versterken van zichtbaarheid van het SF in de gehele keten en de verwijsfunctie verbreden

Hoewel er ook in dit onderzoek weer stemmen opgaan om te investeren in de algemene naamsbekendheid van SF¹⁶², bijvoorbeeld via een publiekscampagne, vinden wij dat om meerdere redenen niet het aangewezen middel. Allereerst betwijfelen wij op basis van de resultaten of het vergroten van de naamsbekendheid werkelijk zou bijdragen aan het vergroten van het doelgroepbereik. Slachtoffers geven namelijk aan dat ze in een emotioneel en complex proces zitten en deskundigen bevestigen dit. Wie kan in deze context garanderen dat de (vergroete) naamsbekendheid helpt om de weg naar het SF beter te vinden, op het moment dat slachtoffers dit nodig hebben? Ten tweede zien wij een rode draad in het onderzoek die erop wijst dat het juist om de zichtbaarheid van het SF binnen de procedure (keten) gaat. De verwijzing naar het SF is op dit moment sterk afhankelijk van de aangifte en het inschakelen van SHN. De ‘onzichtbare slachtoffers’, die geen aangifte doen bij de politie, komen zo niet in de keten terecht en hebben een kleinere kans om ondersteuning te ontvangen van het SHN bij de aanvraag of zelfs maar op de mogelijkheden van het SF te worden gewezen.

Alleen tussen het SF en de organisaties die zij formeel heeft erkend als ketenpartners, vinden er structurele overleggen plaats. Enkel in de overleggen met SHN, waarvan het SF sterk afhankelijk is voor doorverwijzingen, staat het doelgroepbereik op de agenda. Een aanbeveling is om doelgroepbereik ook mee te nemen in het contact met de andere ketenpartners en om deze organisaties te (blijven) informeren over actuele en relevante wijzigingen in het beleid van het SF, bijvoorbeeld met betrekking tot de vereisten voor een aanvraag. Stichting LANGZS geeft bijvoorbeeld aan dat er geen sprake is van structureel contact met het SF. Ook al staat deze stichting zelf geen individuele cliënten bij, LANGZS zou als landelijk advocatennetwerk een informerende functie kunnen vervullen richting de aangesloten slachtofferadvocaten, die op hun beurt wel individuele slachtoffers ondersteunen bij het indienen van een aanvraag bij het SF.

¹⁶² Het pleiten voor het vergroten van naamsbekendheid gebeurt in veel onderzoeken die wij uitvoeren, ongeacht het specifieke thema.

Daarnaast kan de verwijsfunctie verbreed worden naar organisaties die geen officiële ketenpartner zijn van het SF, zoals zorg- en hulpverleners, maar waar slachtoffers mogelijk na het delict wel mee in contact komen.

Dit kan onder andere door formele overlegstructuren met deze organisaties in te richten, de hier werkzame professionals beter te informeren over het SF en de vereisten voor een aanvraag, en door hun verantwoordelijkheidsgevoel voor doorverwijzing te stimuleren. Ook al zijn deze organisaties geen officiële ketenpartners van het SF, zij bieden vanwege hun contactmomenten met slachtoffers wel mogelijkheden om de keten op meer plekken toegankelijk te maken. Op deze manier kunnen ook de ‘onzichtbare slachtoffers’, die geen aangifte doen van het delict, makkelijker in de keten terechtkomen.

We realiseren ons dat er binnen de potentiële doelgroep van het SF slachtoffers zijn die lastig(er) zijn te bereiken, zoals mensen die zich niet als slachtoffer zien, bang zijn voor represailles door de dader of emotioneel te overweldigd zijn om stappen richting schadecompensatie te zetten. Veel instanties hebben moeite om deze personen te bereiken. Hoewel deze individuele belemmeringen niet rechtstreeks verband houden met het beleid van het SF en andere instanties, kunnen ze slachtoffers er wel van weerhouden om aangifte te doen of anderszins in contact te treden. Om die reden verdient het aanbeveling om na te gaan of slachtoffers extra beschermd kunnen worden in het aanvraagproces. Verder is het belangrijk om richting het slachtoffer duidelijk te communiceren welke informatie wel of niet beschikbaar komt voor de dader. Dit aandachtspunt geldt zowel voorafgaand aan als tijdens het aanvraagproces bij het SF.

Door de verwijsfunctie van ketenpartners richting het SF te verbreden, kan het SF niettemin een groter deel van de lastig te bereiken doelgroep in beeld krijgen. Het is echter niet te verwachten dat het SF op deze manier de gehele doelgroep kan bereiken. Vermoedelijk blijft een groep slachtoffers buiten het zicht van andere professionele organisaties en daarmee volledig onzichtbaar.

Een andere kanttekening bij het verbreden van de verwijsfunctie is de beperkte capaciteit van professionals zoals huisartsen, praktijkondersteuners, CSG- en GGZ-professionals. Dit kan mogelijk een uitdaging zijn bij het verbreden van de verwijsfunctie door deze instanties, zeker als er gestreefd zou worden naar een ‘warme overdracht’ (wat meer tijd vergt). Aangezien het onderzoek zich niet uitstrekte tot deze professionals, kunnen wij geen uitspraken doen over de haalbaarheid van deze aanbeveling. De invulling van de verbrede verwijsfunctie verdient daarom nader onderzoek.

2. De timing van een aanvraag in het slachtoffertraject een minder doorslaggevende factor maken door slachtoffers meerdere keren in het proces te wijzen op het SF

Een andere aanbeveling is de mogelijkheid om een tegemoetkoming te krijgen via SF door dit herhaaldelijk onder de aandacht te brengen bij slachtoffers.¹⁶³ Zo wordt de timing van het moment waarop een slachtoffer op de hoogte wordt gebracht van het SF – wat geregeld belemmerend kan werken – een minder doorslaggevende factor in het proces. Veel slachtoffers vinden een financiële tegemoetkoming in het begin misschien niet nodig, overdreven of niet passend of ze zijn er simpelweg (emotioneel) nog niet aan toe om het aanvraagproces te starten. Maar een deel geeft aan dat zij daar na verloop van tijd anders over zijn gaan denken. Bovendien zou de langdurige monitoring van slachtoffers ook een oplossing kunnen zijn voor slachtoffers bij wie de schade van een delict in de loop van de tijd toeneemt. Het is mogelijk dat de behoefte van deze groep slachtoffers aan een tegemoetkoming hiermee ook verandert. Bij de invulling van de monitoring is het belangrijk om dit op een gepaste manier te doen die aansluit bij de wensen en behoeften van het slachtoffer. Voor sommige slachtoffers kan het feit dat ze opnieuw worden benaderd ongewild herinneringen en gevoelens aan het misdrijf naar boven halen. We erkennen dat de wens tot monitoring op gespannen voet kan staan met de behoefte aan rust en afsluiting bij sommige slachtoffers, maar we zien ook de meerwaarde die een tegemoetkoming voor velen kan vervullen.

Om de aanvraagmogelijkheid nogmaals onder de aandacht te brengen, zou de nasleep van het misdrijf op een of andere manier moeten worden gemonitord. Het uiteindelijke doel is een werkwijze waarmee het SF meerdere keren tijdens het (verwerkings-)proces van het slachtoffer onder de aandacht wordt gebracht en zo minder afhankelijk te zijn van een eenmalig contactmoment. Hier zou bijvoorbeeld een belangrijke rol kunnen liggen voor SHN, die reeds een grote ondersteunende en verwijzende functie heeft. Voor het verbreden van de verwijzfunctie (zie aanbeveling 1) zouden ook andere organisaties die in contact staan met slachtoffers hen vaker kunnen wijzen op het SF. Langdurige monitoring door de organisaties in de keten van slachtofferondersteuning sluit zo aan bij de oproep van zowel experts als slachtoffers om de informatie over het SF tijdens het proces beter te timen en te blijven herhalen.

Een kanttekening bij deze aanbeveling is dat het invoeren van een langdurige vorm van monitoring van slachtoffers een bredere functie zou kunnen hebben dan het enkel onder de aandacht brengen van het SF bij slachtoffers. Uit dit onderzoek komt naar voren dat slachtoffers vaak overweldigd zijn door het grote aanbod van organisaties en hulpinstanties in de keten van slachtofferondersteuning. Dit gevoel van ‘overweldigd zijn’ geldt niet alleen voor het aanvragen van een financiële tegemoetkoming, maar ook voor andere vormen van hulp, en speelt op meerdere momenten in het (verwerkings-)proces. Gelet op dit bredere gevoel van complexiteit zou de monitoringrol bij een organisatie als SHN ondergebracht kunnen worden, die een regiefunctie richting het slachtoffer kan vervullen.

¹⁶³ De langdurige monitoring van slachtoffers is een aanbeveling die ook aan bod is gekomen in het eerdere doelgroeponderzoek van Van Leiden et al. (2016). Uit gesprekken met SHN is gebleken dat dit, in elk geval binnen deze organisatie, momenteel nog geen deel uitmaakt van het beleid.

Op deze wijze zou langdurige monitoring positief kunnen bijdragen aan het zoeken en vinden van adequate hulp door slachtoffers in bredere zin.

3. Verbeteren van de huidige communicatie en informatievoorziening door het SF

Met betrekking tot de communicatie door het SF is een aantal specifieke aanbevelingen te geven:

- Alert blijven op mogelijke verbeteringen in de korte vragenlijst (voorheen quickscan) op de website (zoals “het is niet zinvol om een aanvraag in te dienen”). Hierbij is het belangrijk dat formuleringen genuanceerd en niet uitsluitend zijn, omdat slachtoffers anders onnodig het idee kunnen krijgen dat ze niet in de doelgroep vallen. Met recente aanpassingen in de vragenlijst is hier deels al opvolging aan gegeven. Dit onderzoek wijst uit dat de formuleringen in de korte vragenlijst van invloed kunnen zijn op het besluit van slachtoffers om wel of geen verzoek voor een tegemoetkoming in te dienen. Om die reden is het essentieel om de effecten van de aanpassingen op het zoekgedrag van slachtoffers en het doorlopen van het aanvraagproces te blijven volgen.
- Informatie over aanvullende verzoeken of herziening van eerder genomen besluiten prominenter vermelden, omdat slachtoffers aangeven dat hun zaak zich soms verder ontwikkelt en zij geen weet hebben van de mogelijkheden om hun zaak hernieuwd onder de aandacht te brengen bij het SF.
- Specifieke informatie toevoegen over de samenloop van een aanvraag met parallelle schadetrajecten, om misvattingen weg te nemen dat financiële compensatie aanvragen ongepast is, dat het SF niet de geëigende partij is om schadecompensatie te geven of dat eerst de uitkomst van een lopend traject moet worden afgewacht.
- Afgezien van de feitelijke informatievoorziening is ook communicatie door het SF én SHN over de meer ‘emotionele’ functie van een tegemoetkoming van belang, gezien het feit dat de tegemoetkoming voor slachtoffers vaak draait om erkenning in plaats van geld. Het is tevens belangrijk in de communicatie aandacht te hebben voor het gevoel van onrecht dat slachtoffers kunnen ervaren, omdat de tegemoetkoming wordt betaald uit belastinggeld.

Voor het verbeteren van de communicatie en informatievoorziening door het SF is het belangrijk om onderscheid te maken tussen twee aspecten: (1) de vindbaarheid en duidelijkheid van informatie en (2) de emotionele belasting van het aanvraagproces en de manier waarop dit overweldigend kan zijn voor slachtoffers. De eerste drie communicatieaanbevelingen kunnen de eerste vorm van complexiteit verminderen, maar zij doen niets af aan het feit dat slachtoffers het aanvraagproces mogelijk als (emotioneel) overweldigend ervaren. Dit is een meer fundamentele belemmering, die het SF niet alleen kan wegnemen. Hiervoor zou ondersteuning van slachtoffers door SHN uitkomst kunnen bieden. SHN kan een regiefunctie vervullen voor slachtoffers (zie aanbeveling twee), en slachtoffers voor een langere periode kunnen monitoren. Daarbij kan ook aandacht zijn voor de ‘emotionele’ functie van een tegemoetkoming (zie communicatieaanbeveling vier).

5.6 Discussie

Dit onderzoek heeft inzicht gegeven in de belemmeringen die slachtoffers ervaren in het bereiken van SF en het succesvol doorlopen van het aanvraagproces. Voor het vergroten van het doelgroepbereik is een aantal factoren rechtstreeks door het SF te beïnvloeden. Andere aspecten liggen buiten de directe invloedssfeer van het SF. De stappen van *naming*, *blaming* en *claiming* kunnen dit onderscheid illustreren. Als slachtoffers reeds een belemmering ervaren in de fase van *naming*, en zichzelf bijvoorbeeld niet als slachtoffer zien of vermoeden dat hun leed niet ‘erg genoeg’ is voor een tegemoetkoming, is het lastiger voor het SF om hier beleid voor te ontwikkelen dan bij drempels in de fase van *blaming* en *claiming*. Bij *blaming* gaat het erom dat slachtoffers iemand anders verantwoordelijk houden voor het misdrijf en een procedure in gang willen zetten om hun schade vergoed te krijgen. SHN en andere verwijzers kunnen hier een rol in spelen. Mogelijke barrières in het zoek- en aanvraagproces zelf, zoals de vindbaarheid en duidelijkheid van informatie over de voorwaarden voor een tegemoetkoming, horen bij de fase van *claiming* en kunnen door het SF zelf beïnvloed worden.

Bij de aanbevelingen is het belangrijk om te benadrukken dat er geen *one-size-fits-all*-oplossing is. Deze benaderingswijze past immers niet bij de doelgroep, die veelzijdig en complex is. De slachtoffers in de potentiële doelgroep van het SF zijn geconfronteerd met allerlei typen delicten, doorlopen hierna verschillende soorten trajecten (variërend in lengte en complexiteit) en hebben uiteenlopende behoeften. Met dit onderzoek is meer inzicht verkregen in de belemmerende factoren die een rol spelen bij verschillende doelgroepen. Hoewel dit onderzoek steunt op uiteenlopende bronnen en methoden (zoals deskresearch, expertinterviews, enquêtes en focusgroepen) is het denkbaar dat niet alle potentiële belemmerende factoren in kaart zijn gebracht. Voor respondenten die niet zijn bereikt, was het bijvoorbeeld lastig om aan te geven waarom ze geen aanvraag hadden gedaan, als ze niet eerst daadwerkelijk met de keuze zijn geconfronteerd of het aanvraagproces hebben doorlopen.

Tot slot moet dit onderzoek worden gezien in het licht van de ambitie van het SF om de doelgroep beter te bereiken. De afgelopen jaren heeft het SF zich op diverse manieren ingespannen om slachtoffers, naasten en nabestaanden beter te bereiken en van dienst te zijn, wat bijvoorbeeld geïllustreerd wordt door verbeteringen in de korte vragenlijst (voorheen quickscan) op de website en het aanvraagformulier. Dit onderzoek heeft zodoende niet alleen gesignaleerd waar momenteel nog kansen liggen voor het SF om zijn doelgroep beter te bereiken, maar ook de resultaten in beeld gebracht van de veranderingen in de dienstverlening die het SF in de afgelopen jaren heeft doorgevoerd.

A Bijlagen

- A.1 Lijst van afkortingen
- A.2 Literatuurlijst
- A.3 Overzicht gesprekspartners expertinterviews
- A.4 Gespreksleidraad expertinterviews
- A.5 Onderzoeksverantwoording analyse ATLAS.ti
- A.6 Dataverzoek Schadefonds Geweldsmisdrijven
- A.7 Vragenlijst screening
- A.8 Vragenlijst hoofdonderzoek
- A.9 Responsverantwoording enquête
- A.10 Samenstelling focusgroepen
- A.11 Gespreksleidraden focusgroepen

A.1 Lijst van afkortingen

CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CJIB	Centraal Justitieel Incassobureau
CSG	Centrum Seksueel Geweld
DPIA	Data Protection Impact Assessment
FNG	Federatie Nabestaanden Geweldslachtoffers
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
LANGZS	Stichting Landelijk Advocaten Netwerk Gewelds- en Zeden Slachtoffers
MDC-K	Multidisciplinair Centrum Kindermishandeling
OM	Openbaar Ministerie
PV	Proces-verbaal
SF	Schadefonds Geweldsmisdrijven
SHN	Slachtofferhulp Nederland
Stb.	Staatsblad
VM	Veiligheidsmonitor
VMSZ	Vereniging van Mediators in Strafzaken
WODC	Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum
Wpg	Wet politiegegevens
Wsg	Wet schadefonds geweldsmisdrijven

A.2 Literatuurlijst

- Akkermans, M., Derksen, E., Kennis, M., Kloosterman, R., & Moons, E. (2024). *Veiligheidsmonitor 2023*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- Andringa, W., & Van Straaten, G. (2023). *Onderzoek onzichtbare slachtoffers*. Amsterdam: I&O Research.
- Averdijk, M., & Elffers, H. (2012) The Discrepancy between Survey-Based Victim Accounts and Police Reports Data Revisited. *International Review of Victimology*, 18(2), 91-107. <https://doi.org/10.1177/0269758011432955>
- Bruijn, S., ten Doeschot, F., van Straaten, G., Thijsen, R. & Zebel, S. (2023). *Behoeften slachtoffers grootschalige incidenten*. Amsterdam: I&O Research.
- CBS (2023). *Documentatie Delictinformatie van cliënten van Slachtofferhulp Nederland (SHNTAB)*. Opgevraagd van <https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/maatwerk-en-microdata/microdata-zelf-onderzoek-doen/microdatabestanden/shntab-delictinformatie-van-clienten-van-slachtofferhulp-nederland>
- CBS (2024). *Documentatie Veiligheidsmonitor 2023 (VM2023)*. Opgevraagd van <https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/maatwerk-en-microdata/microdata-zelf-onderzoek-doen/microdatabestanden/vm2023-veiligheidsmonitor-2023>
- De Ridder, J. (2020). *Evaluatie Schadefonds Geweldsmisdrijven. Rapport evaluatie ex artikel 39 Kaderwet ZBO*.
- De Wildt, R., Steketee, M. & Compagner, M. (2023). *Laagdrempelige hulp voor slachtoffers en plegers van geweld in afhankelijkheidsrelaties*. Utrecht: Verwey Jonker Instituut.
- Elbers, N. & Becx, I. (2020). *Secundaire victimisatie als probleem, herstelrecht als oplossing? Een onderzoek naar de reikwijdte van secundaire victimisatie en herstelrecht in het straf-, civiel-, en bestuursrecht in Nederland*. Amsterdam: Nederlands Studiecencentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving.
- Elffers, H., & Van der Kemp, J. J. (2016). Als je nou politiecijfers combineert met slachtofferenquêtes, dan ... ben je nog nergens. *Cahiers Politiestudies*, 2016(4), 43-55.
- Farag, S., Beunke, T. & Knaapen, T. (2022). *Resultaten toetsing beslissingsbrieven. Diepte-interviews burgers, lotgenoten en samenwerkingspartners*. Eindhoven: Markteffect.
- Felstiner, W. L. F., Abel, R. L., & Sarat, A. (1980). The Emergence and Transformation of Disputes: Naming, Blaming and Claiming. *Law & Society Review*, 15(3-4), 631-654. <https://doi.org/10.2307/3053505>
- Hagui, Y., Hmidi, S., Hassanein, A., Ouahabi, S., Ozmen, I., & Wilmsen, S. (2022). *Advies aan het Schadefonds. Gegeven door Jongerenambassadeurs*. Den Haag: Jongerenambassadeurs.
- Hebly, M.R., Lindenbergh, S.D., Visscher, L.T., & Desmet, P.T.M. (2020). *Compensatie en verhaal van schade door strafbare feiten. Verkenning van bronnen, volumes en publieke kosten*. Rotterdam: Erasmus School of Law.
- Hermesen, P. (2020). *De dienstverlening van het Schadefonds Geweldsmisdrijven: een kwalitatieve studie naar de tevredenheid van aanvragers* [Masterscriptie]. Leiden: Universiteit Leiden.
- Hoogeveen & Van Burik (2008). *Doelgroep Schadefonds Geweldsmisdrijven. Een onderzoek naar de omvang en het profiel van de doelgroep van het Schadefonds Geweldsmisdrijven*. Woerden: Van Montfoort.

- Hoogeveen & Van Burik (2009). *Schadefonds Geweldsmisdrijven: de doelgroep nader beschouwd. Een onderzoek naar redenen van slachtoffers van geweld om geen beroep te doen op het fonds*. Woerden: Van Montfoort.
- J&V Brede Werkagenda. (2024, 23 september). *Schadefonds Geweldsmisdrijven verbetert e-formulier voor burger én behandelaar*. Opgevraagd van <https://jenvbredewerkagenda.nl/news/view/1da0ad58-6a62-43b9-aa94-a5bf6782d5ad/schadefonds-geweldsmisdrijven-verbetert-e-formulier-voor-burger-en-behandelaar>
- Kunst, M., Huibers, M. & Van Wingerden, S. (2023). The Impact of Information From Mental Health Care Providers on Decisions About State Compensation for Violent Crime Victimization. *Journal of Interpersonal Violence*, 38(11-12), 7510-7529. <https://doi.org/10.1177/08862605221145714>
- Ministerie van Justitie en Veiligheid. (2023). *Reflectie jaarverslag Schadefonds Geweldsmisdrijven* [Kamerbrief]. Den Haag: Ministerie van J&V.
- Pijlman, V. Eichelsheim, V. Pemberton, A., & De Waardt, M. (2022). Welke factoren spelen een rol in de overweging om hulp te zoeken na seksueel geweld? Een beknopt overzicht van het hulpzoekgedrag van slachtoffers. *Tijdschrift voor Criminologie*, 64(2), 208-219. <https://doi.org/10.5553/TvC/0165182X2022064002004>
- Politie. (z.d.a). *Verklaring van Rechten*. [informatiefolder].
- Politie. (z.d.b). *Aangifte doen. En dan? Informatie voor slachtoffers van een misdrijf*. [aangiftefolder].
- Rijksoverheid. (2024). *Nieuwe Wet seksuele misdrijven*. Geraadpleegd via: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/seksuele-misdrijven/wetsvoorstel-seksuele-misdrijven>
- Schadefonds Geweldsmisdrijven. (2016). *Overzicht beleidswijzigingen 2016*.
- Schadefonds Geweldsmisdrijven. (2019). *Nieuw beleid*. Geraadpleegd via: <https://publicaties.schadefonds.nl/jaarverslag-schadefonds-geweldsmisdrijven-2019/nieuw-beleid/>
- Schadefonds Geweldsmisdrijven. (2022a). *Meerjarenplan 2022-2024 (versie 2022)*.
- Schadefonds Geweldsmisdrijven. (2022b). *Beleidsbundel Schadefonds Geweldsmisdrijven 1 november 2022*. Geraadpleegd via: <https://www.schadefonds.nl/professionals/beleidsbundel/>
- Schadefonds Geweldsmisdrijven. (2022c). *Reis van de aanvrager [Routekaart]*.
- Schadefonds Geweldsmisdrijven. (2023). *Jaarverslag 2023*. Geraadpleegd via: <https://www.schadefonds.nl/actueel/jaarverslag-2023/>
- Schadefonds Geweldsmisdrijven. (2024). *Beleidsbundel Schadefonds Geweldsmisdrijven 1 juli 2024*. Geraadpleegd via: <https://www.schadefonds.nl/beleidsbundel/>
- Schadefonds Geweldsmisdrijven. (z.d.a). *Een tegemoetkoming aanvragen bij het Schadefonds*. Geraadpleegd via: <https://www.schadefonds.nl/slachtoffer/aanvraag-indienen/>
- Schadefonds Geweldsmisdrijven. (z.d.b). *Wat gebeurt er met mijn aanvraag?* Geraadpleegd via: <https://www.schadefonds.nl/slachtoffer/wat-gebeurt-er-met-mijn-aanvraag/>
- Schadefonds Geweldsmisdrijven. (z.d.c). *Bezwaar, herziening en aanvullende aanvraag*. Geraadpleegd via: <https://www.schadefonds.nl/slachtoffer/bezwaar-herziening-aanvullende-aanvraag/>

- Schadefonds Geweldsmisdrijven. (z.d.d). *Schadefonds Geweldsmisdrijven* [homepagina website]. Geraadpleegd via: <https://www.schadefonds.nl/>
- Schadefonds Geweldsmisdrijven, OM en politie. (2022). *Landelijke Procesafspraken Informatieverstrekking aan het Schadefonds Geweldsmisdrijven*.
- Schadefonds Geweldsmisdrijven, OM en politie. (2023). *Erratum Convenant Landelijke Procesafspraken*.
- Overmier, J. B., & Seligman, M. E. P. (1967). Effects of inescapable shock upon subsequent escape and avoidance responding. *Journal of Comparative and Physiological Psychology*, 63(1), 28–33.
- Ten Boom, A. & Kuijpers, K. F. (2007). Wat wil het slachtoffer? *Justitiële verkenningen: Documentatieblad van het Ministerie van Justitie*, 33(3), 39–49.
- Ten Boom, A., & Wittebrood, K. (2019). *De prevalentie van huiselijk geweld en kindermishandeling in Nederland*. Den Haag: Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum.
- Timmermans, M., Tromp, E., & Homburg, G. (2011). *Justitiële slachtofferondersteuning verbeterd? Een evaluatie van de pilot Vernieuwd slachtofferloket*. Amsterdam: Regioplan Beleidsonderzoek.
- Valente. (z.d.). *Vrouwenopvang en begeleiding bij huiselijk geweld*. Infographic. Amersfoort: Vereniging Valente.
- Van Duivenboden, D., Groothuis, S., Laros, O., & Wensink, W. (2021). *Beleidsdoorlichting Artikel 34. Slachtofferzorg*. Amersfoort: TwynstraGudde.
- Van Eijkern, L. Downes, R., & Veenstra, R. (2018). *Slachtofferschap van huiselijk geweld. Prevalentieonderzoek naar de omvang, aard, relaties en gevolgen van slachtoffer- en plegerschap*. Den Haag: Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum.
- Van Essen, L. & Elbers, S. (2023). *Tevredenheids- en belevingsonderzoek onder aanvragers van het Schadefonds Geweldsmisdrijven*. Amsterdam: Kantar Public.
- Van Leiden, I. Scholten, L., & Ferwerda, H. (2016). *Wie het slachtoffer? Kenmerken van de doelgroep van het Schadefonds Geweldsmisdrijven en strategieën voor een beter doelgroepbereik*. Arnhem: Bureau Beke.
- Van Mazijk, T. Uitslag, M. Eijkman, Q.A.M., & Lamkaddem, M. (2018). *De rol van samenwerkingspartners in het doorverwijzingsproces van slachtoffers naar het Schadefonds Geweldsmisdrijven*. Utrecht: Hogeschool Utrecht, Kenniscentrum Sociale Innovatie.
- Wet van 20 maart 2024 tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht en andere wetten in verband met de modernisering van de strafbaarstelling van verschillende vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag (Wet seksuele misdrijven) (Stb. 2024, 59).

A.3 Overzicht gesprekspartners expertinterviews

Tabel A3.1 - Overzicht gesprekspartners expertinterviews

Nr.	Datum	Organisatie	Aantal personen
1	26-2-2024	CJIB	2
2	1-3-2024	Stichting Perspectief Herstelbemiddeling	1
3	4-3-2024	Ministerie van Justitie en Veiligheid	1
4	5-3-2024	Raad voor de Rechtspraak	1
5	6-3-2024	Ministerie van Justitie en Veiligheid	1
6	7-3-2024	Slachtofferhulp Nederland	2
7	14-3-2024	Openbaar Ministerie	1
8	14-3-2024	Ministerie van Justitie en Veiligheid	1
9	2-4-2024	Politie	3
10	3-4-2024	Schadefonds Geweldsmisdrijven	4
11	3-4-2024	Federatie Nabestaanden Geweldslachtoffers	1
12	30-5-2024	Stichting LANGZS	1

A.4 Gespreksleidraad expertinterviews

Totale gespreksduur:	60 minuten
Aantal deelnemers:	1-3 deelnemers per gesprek
Vorm:	Online
Benodigdheden:	-
Incentives:	-

1. Introductie en kennismaking (5 minuten)

Het doel van dit gedeelte is om kennis te maken met de geïnterviewde(n) en iets over henzelf te laten vertellen.

Welkom

- Interviewer stelt zichzelf en collega-interviewer/notulist voor.
- Informeren over doel onderzoek.
- Uitleg opzet gesprek (duur van gesprek, opname): *duurt ongeveer 1 uur, met uw toestemming nemen we het op.*
- Verwijzing naar [informed consent-verklaring](#). Benadruk vertrouwelijkheid: de opname is alleen voor intern gebruik Ipsos I&O. **Citaten gebruiken, zonder naam en toenaam.**
- Als u ergens geen antwoord op wilt geven, dan kunt u dat aangeven.
- U krijgt na afloop het gespreksverslag toegestuurd. Deze kunt u desgewenst corrigeren op feitelijke onjuistheden.

Introductie

- Zou u kort wat over uzelf willen vertellen (naam, functie, organisatie)?

2. Doelgroep Schadefonds en slachtofferondersteuning (50 minuten)

Het doel van dit gedeelte is om meer inzicht te krijgen in de betrokkenheid van de organisatie en de respondent bij de ondersteuning van slachtoffers. Daarna gaan we in op het contact tussen de organisatie en het Schadefonds Geweldsmisdrijven. Vervolgens komt de omvang, samenstelling en het bereik van de (potentiële) doelgroep van het Schadefonds aan de orde.

Rol van uw organisatie in slachtofferondersteuning

- Op welke manier is uw organisatie betrokken bij de ondersteuning van slachtoffers?
- Is de betrokkenheid van uw organisatie in de afgelopen jaren veranderd?
- Hanteert uw organisatie een bepaald beleid of werkwijze in de slachtofferondersteuning?
 - a. Zo ja, hoe ziet deze werkwijze eruit? Is deze in de afgelopen jaren veranderd?
 - b. Zo nee, wat is de achtergrond hiervan? Is uw organisatie van plan om beleid hiervoor te ontwikkelen?
- Heeft u zicht op de omvang en samenstelling van de doelgroep van uw organisatie?
 - a. Welk deel van de potentiële doelgroep weet uw organisatie te bereiken?
 - b. Wat is het profiel van de bereikte doelgroep versus de potentiële doelgroep? Heeft u daar zicht op?
 - c. Heeft uw organisatie maatregelen getroffen om het bereik te vergroten? In het bijzonder onder slachtoffers, naasten en nabestaanden van gewelds- en zedenmisdrijven. Zo ja, welke maatregelen zijn dit?
 - d. Zijn er verschillen in bereik naar type geweldsdelict? *(interviewer: denk bijvoorbeeld aan het onderscheid tussen gewelds- en zedenmisdrijven)*

Contact met Schadefonds Geweldsmisdrijven

- In hoeverre heeft u of uw organisatie contact met het Schadefonds Geweldsmisdrijven?
 - a. Is dit contact onderdeel van de (standaard)werkwijze of werkprocessen van uw organisatie?
 - b. Heeft uw organisatie een rol in het doorverwijzen van slachtoffers, naasten en nabestaanden van geweldsmisdrijven en dood-door-schulddelicten naar het Schadefonds Geweldsmisdrijven? Heeft u daar zicht op?
 - c. Wat zijn overwegingen om mensen wel of niet door te verwijzen naar het Schadefonds? Hoe gaat uw organisatie om met twijfelgevallen?
 - d. Hoe worden zij doorverwezen? *(interviewer: doorvragen of het gaat om een 'warme overdracht' waarbij slachtoffers makkelijk aansluiting kunnen vinden bij het Schadefonds of het verstrekken van algemene informatie, waarbij het initiatief bij de persoon zelf ligt?)*

Omvang, samenstelling en bereik (potentiële) doelgroep Schadefonds

- In hoeverre heeft u zicht op de omvang en samenstelling van de (potentiële) doelgroep van het Schadefonds Geweldsmisdrijven?

Interviewer: controleer of de geïnterviewde een goed beeld heeft van de doelgroep van het Schadefonds Geweldsmisdrijven:

Het Schadefonds Geweldsmisdrijven is een zelfstandig onderdeel van het ministerie van Justitie en Veiligheid en verstrekt eenmalige uitkeringen aan mensen die door een geweldsmisdrijf ernstig lichamelijk of psychisch letsel hebben opgelopen. Ook verstrekt het Schadefonds (onder voorwaarden) uitkeringen aan nabestaanden en naasten van slachtoffers.

Het gaat om de volgende vier groepen:

1. slachtoffers van opzettelijk gepleegde geweldsmisdrijven;
2. nabestaanden van slachtoffers van opzettelijk gepleegde geweldsmisdrijven;
3. nabestaanden van slachtoffers van dood door schuld in de zin van artikel 6 Wegenverkeerswet 1994 of artikel 307 Wetboek van Strafrecht;
4. naasten van slachtoffers met ernstig en blijvend letsel, als gevolg van een opzettelijk gepleegd geweldsmisdrijf.

- In hoeverre zijn slachtoffers volgens u bekend met het Schadefonds?
- Wat voor beeld hebben slachtoffers volgens u van het Schadefonds? *(interviewer: denk aan: associaties, behoeften, verwachtingen)*
 - a. Is er daarbij een verschil tussen slachtoffers, naasten en nabestaanden?
 - b. Zijn er verschillen naar delicttypen?
- In hoeverre bereikt het Schadefonds zijn beoogde doelgroep? *(interviewer: doorvragen waar respondent zich op baseert)*
 - a. Zijn er slachtoffers die wel recht hadden op een uitkering, maar geen aanvraag hebben gedaan?
 - b. Zijn er slachtoffers die wel een aanvraag hebben gedaan, maar een afwijzing hebben ontvangen?
- In hoeverre is er een verschil in het bereik van verschillende doelgroepen door het Schadefonds?
 - a. Zo ja, welke groepen worden niet of minder goed bereikt? *(interviewer: denk wederom aan een eventueel verschil tussen slachtoffers, naasten en nabestaanden en verschillende typen delicten)*
 - b. Waar komt dit door?
- Hoe beoordeelt u de inspanningen van Schadefonds om zijn (potentiële) doelgroep te bereiken?
- Wat zou het Schadefonds kunnen doen om zijn (potentiële) doelgroep beter te bereiken?
- Ziet u voor uw organisatie nog een rol om het bereik van de (potentiële) doelgroep door het Schadefonds te verbeteren?
 - a. Zo ja, welke rol ziet u voor uw organisatie of uw functie in het bereiken van deze doelgroep?

3. Wrap-up en afsluiting (5 minuten)

Het doel is om na te gaan of er bepaalde zaken nog niet aan de orde zijn gekomen. Daarna sluit je samen met de respondent het gesprek af.

- Is er nog iets niet aan bod gekomen dat u nog graag wilt benoemen?

De interviewer bedankt de respondent voor zijn of haar deelname.

A.5 Onderzoeksverantwoording analyse ATLAS.ti

Voor de analyse van de resultaten van de 12 expertinterviews hebben we gebruikgemaakt van het softwareprogramma ATLAS.ti. De analyse als geheel was inductief van aard. We hebben de gespreksverslagen van alle interviews ingeladen in het programma en zijn vervolgens, al lezende, tot 21 verschillende codes gekomen. Deze codes vertegenwoordigen relevante, overkoepelende thema's in de interviews die zinvolle informatie bevatten voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen van dit onderzoek

Uiteraard zijn we dit inductieve proces, als onderzoekers die zelf de interviews met de experts hebben uitgevoerd, begonnen met bestaande ideeën over relevante thema's. Daarom hebben de twee onderzoekers die samen alle expertinterviews hebben bijgewoond eerst gezamenlijk een lijst van mogelijke codes opgesteld, met daarbij passende onderliggende steekwoorden. Dit is vervolgens meegenomen in het inductieve coderen van de gespreksverslagen. Uiteindelijk heeft de analyse in ATLAS.ti tot de volgende codes geleid:

Tabel A5.1 - Codes ATLAS.ti

Categorie	Code (thema)	Aantal
Bekendheid	Bekendheid SF onder ketenpartners/andere organisaties	10
	Bekendheid SF onder slachtoffers	15
	Bekendheid van ketenpartners/andere organisaties	11
	Het aanvraagproces bij SF	10
Belemmerende factoren bereik potentiële doelgroep	Belemmerende factoren	40
	Redenen om wel/geen aangifte te doen	
Contextuele informatie/factoren	Contextuele informatie/factoren	19
	Het aanvraagproces bij SF	10
Doorverwijzen	Doorverwijzen van slachtoffers richting SF	26
	Doorverwijzen van slachtoffers richting andere ketenpartners	10
Contact tussen het SF en ketenpartners	Informatie vanuit SF richting ketenpartners	13
	Informeel/ad hoc contact tussen SF en ketenpartners	10
	Structureel overleg/contact tussen SF en ketenpartners	17
	Verhouding tussen SF en ketenpartner	23
Doelgroepbereik	Negatieve punten doelgroepbereik	3
	Positieve punten doelgroepbereik	15
	Kenmerken niet-bereikte doelgroep	13

Categorie	Code (thema)	Aantal
	Onzichtbare slachtoffers	7
Verbeterpunten	Verbeterpunten m.b.t. SF	29
	Verbeterpunten m.b.t. ketenpartners/andere organisaties	19
@ (Citaten)	Citaten	11

De gespreksverslagen zijn gecodeerd op het niveau van tekstdelen van enkele zinnen tot gehele alinea's. Het komt ook geregeld voor dat één tekstdeel onder meerdere codes geschaard kan worden.

A.6 Dataverzoek Schadefonds Geweldsmisdrijven

Ten behoeve van het doelgroeponderzoek Schadefonds Geweldsmisdrijven (WODC-projectnummer 3480).

Voorwaarden

- I&O Research en Schadefonds Geweldsmisdrijven sluiten een verwerkersovereenkomst af.
- I&O Research levert hiervoor een format aan.
- NB: pas nadat de verwerkersovereenkomst is getekend, kan de daadwerkelijke data-overdracht plaatsvinden.

Afbakening

- Alleen reguliere aanvragen (geen tijdelijke regelingen)
- Onderzoekperiode: aanvragen uit 2017 tot en met 2023, met betrekking tot delicten uit 2017, 2019, 2021 en 2023
- Unieke aanvragers, we ontvangen graag de gevraagde kenmerken behorend bij één originele aanvraag en één persoon, voorzien van een uniek identificerend nummer

Persoonskenmerken

- Geslacht (man, vrouw, anders)
- Leeftijd bij delict, leeftijd bij aanvraag en leeftijd op peildatum (in jaren)
- 4-cijferige postcode

Delictkenmerken

- Delicttype, volgens elk van de beschikbare indelingen (wetsartikel, categorie, politie-indeling en WODC-indeling)
- Datum aanvraag en datum delict
- Letselcategorie (lichamelijk, psychisch, zowel lichamelijk als psychisch, of geen letsel), all-in 1 t/m 6 en schadecategorie 1 t/m 6
- Aangifte gedaan (PV-nummer bekend bij zaak, ja/nee)

Aanvraagkenmerken

- Besluit Schadefonds (toegekend, afgewezen, niet in behandeling genomen [niet-ontvankelijk], ingetrokken etc.)
- Schadevergoeding (bedrag in eerste aanleg, dus exclusief correctie na bezwaar en beroep)
- Aanvulling op aanvraag (ja/nee)
- Bezwaar/beroep aangetekend tegen besluit schadevergoeding (ja/nee)
- Verrekening schadevergoeding (ja/nee)
- Verwijzende instantie(s) (veld zoals ingevuld door behandelaar)

In ons gesprek zijn bij een aantal kenmerken duidelijke kanttekeningen geplaatst bij de volledigheid en validiteit van enkele kenmerken in het zaakstelsel. Dit betreft bijvoorbeeld het feit dat een misdrijf zoals huiselijk geweld over een langere periode kan plaatsvinden en dat één delictdatum hier niet volledig recht aan doet. Voor wat betreft bezwaar, beroep en verrekening

geldt dat de koppeling aan subdossiers afhankelijk is van menselijk handelen en niet alles is gekoppeld aan de originele aanvraag (circa 95% van de betreffende aanvragen wel).

Naast de data zelf ontvangen we daarom graag:

- een beschrijving van de gegevensvelden (labels en eventuele codes);
- een toelichting op de (grenzen aan) nauwkeurigheid, validiteit en betrouwbaarheid van de data ten behoeve van de onderzoeksverantwoording;
- de koppeltabel tussen wetsartikel, categorie, politie- en WODC-indeling.

A.7 Vragenlijst screening

[NB: de nummering van de vragen is afwijkend, omdat deze vragen onderdeel zijn van een algemene screening in het I&O Research Panel].

Ingrijpende gebeurtenissen

V3. Heeft u in de afgelopen drie jaar een of meer van de onderstaande ingrijpende gebeurtenissen meegemaakt? Het hoeft hier niet alleen te gaan om gebeurtenissen die u **zelf** zijn overkomen, maar het kan ook iets zijn dat **een naaste*** is overkomen, of waar u betrokken bij was als **omstander of getuige**.

* Bijvoorbeeld een echtgenoot, (geregistreerd) partner, ouder, kind, broer of zus.

Meerdere antwoorden mogelijk

1. Geweldsmisdrijf (bijvoorbeeld mishandeling, openlijke geweldpleging, bedreiging, huiselijk geweld of stalking)
2. Brandstichting
3. Inbraak, beroving of diefstal met geweld
4. Seksueel misbruik en seksueel getinte misdrijven (bijvoorbeeld aanranding of verkrachting, seksuele intimidatie of ongewilde sexting)
5. Een verkeersongeval met ernstige schade en/of slachtoffers (verkeersongeluk of verkeersmisdrijf)
6. Nee, geen van deze (* exclusief)
7. Wil ik niet zeggen (* exclusief)

[Indien V3=6, 7]

Het kan zijn dat u een andere ingrijpende gebeurtenis heeft meegemaakt in de afgelopen drie jaar. Deze gebeurtenissen kunnen veel impact op u hebben gehad, maar maken geen deel uit van het onderzoek.

U kunt nu verdergaan naar het volgende blok. → **ga naar V5c en vervolgens naar het volgende blok**

[Indien V3=1, 2, 3, 4 of 5]

[indien één antwoord bij V3]

V4a. Bent u slachtoffer, naaste, nabestaande of omstander of getuige?

1. Ik ben zelf **slachtoffer**.
2. Ik ben een **naaste** van het slachtoffer. U bent bijvoorbeeld echtgenoot, (geregistreerd) partner, ouder, kind, broer of zus van het slachtoffer. Het slachtoffer is niet overleden.
3. Ik ben een **nabestaande**, of **achterblijver** van het slachtoffer. U bent bijvoorbeeld echtgenoot, (geregistreerd) partner, ouder, kind, broer of zus van het slachtoffer. Het slachtoffer is overleden of wordt vermist.
4. Ik ben **omstander** of **getuige** van het voorval. U heeft het voorval zelf zien gebeuren, maar u bent geen directe familie van het slachtoffer.
5. Anders, namelijk: _____

→ **ga na V4a door naar V4c**

[indien meerdere antwoorden bij V3]

U heeft meerdere ingrijpende gebeurtenissen meegemaakt in de afgelopen drie jaar.

V4b. Wilt u per gebeurtenis aangeven of u slachtoffer, naaste, nabestaande of omstander of getuige bent?

U had te maken met: <antwoord V3 tonen>.

1. Ik ben zelf **slachtoffer**.
2. Ik ben een **naaste** van het slachtoffer. U bent bijvoorbeeld echtgenoot, (geregistreerd) partner, ouder, kind, broer of zus van het slachtoffer. Het slachtoffer is niet overleden.
3. Ik ben een **nabestaande**, of **achterblijver** van het slachtoffer. U bent bijvoorbeeld echtgenoot, (geregistreerd) partner, ouder, kind, broer of zus van het slachtoffer. Het slachtoffer is overleden of wordt vermist.
4. Ik ben **omstander** of **getuige** van het voorval. U heeft het voorval zelf zien gebeuren, maar u bent geen directe familie van het slachtoffer.
5. Anders, namelijk: _____

V4c. Bent u bekend met het Schadefonds Geweldsmisdrijven?

1. Ja
2. Nee

NOT BACK

[indien meerdere antwoorden bij V3, per gebeurtenis uitvragen, waarbij V5-V9 achter elkaar worden gesteld voor gebeurtenis 1, daarna V5-V9 voor gebeurtenis 2 etc.]:

U had te maken met <antwoord V3>.

V5. Heeft u als gevolg van deze gebeurtenis schade opgelopen?

Meerdere antwoorden mogelijk

1. Ja, materiële schade (schade aan spullen, financiële schade, lichamelijke verwondingen of andere gemaakte kosten)
2. Ja, immateriële schade (emotionele klachten, zoals verdriet, angst of verlies aan plezier in het leven)
3. Ja, een andere vorm van schade, namelijk...
4. Nee → ga naar volgende gebeurtenis (indien V3=meerdere antwoorden) of volgend blok

[indien meerdere antwoorden bij V3, per gebeurtenis uitvragen]:

U had te maken met <antwoord V3>.

V6. Is er een verzoek tot schadevergoeding gedaan na deze gebeurtenis?

1. Ja, door mijzelf
2. Ja, door iemand anders namens mij
3. Nee → ga naar volgende gebeurtenis (indien V3=meerdere antwoorden) of volgend blok
4. Weet ik niet

[indien meerdere antwoorden bij V3, per gebeurtenis uitvragen]:

U had te maken met <antwoord V3>.

V7. Bij wie is een verzoek tot schadevergoeding gedaan?

Meerdere antwoorden mogelijk

1. **Bij de strafrechter.** Als een verdachte voor de strafrechter moet komen, kunt u in dit strafproces om een vergoeding van uw schade vragen. Dit heet “voegen”.
2. **Bij de civiele rechter (civiele aansprakelijkstelling).** Een civiele procedure is een rechtszaak tussen twee partijen. U kunt de veroorzaker aansprakelijk stellen voor uw schade.
3. **Bij een verzekeringsmaatschappij (van mijzelf of de veroorzaker).**
4. **Bij het Waarborgfonds Motorverkeer.** Als verkeersslachtoffer kunt u mogelijk een beroep doen op het Waarborgfonds motorverkeer. Het gaat om schade veroorzaakt door een motorvoertuig en de dader is onbekend of niet verzekerd.
5. **Bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven.** Het Schadefonds Geweldsmisdrijven kan een financiële vergoeding geven aan (naasten van) slachtoffers van een geweldsmisdrijf, die daardoor ernstige lichamelijke en/of psychische problemen hebben gekregen, en aan nabestaanden van overleden slachtoffers.
6. **Bij een andere organisatie, namelijk...**
7. Weet ik niet (* exclusief)

[indien meerdere antwoorden bij V3, per gebeurtenis uitvragen]:

U had te maken met <antwoord V3>.

V8. Is er een beslissing genomen over het verzoek tot schadevergoeding?

1. Ja, er is een beslissing genomen
2. Nee, de procedure loopt nog → ga naar volgende gebeurtenis of volgend blok
3. Weet ik niet → ga naar volgende gebeurtenis of volgend blok

[indien meerdere antwoorden bij V3, per gebeurtenis uitvragen]:

U had te maken met <antwoord V3>.

V9. Is de schade vergoed?

1. Helemaal
2. Voor een deel
3. Nee

A.8 Vragenlijst hoofdonderzoek

Ingrijpende gebeurtenissen

U heeft in een eerder onderzoek in april 2024 enkele vragen beantwoord over één of meer ingrijpende gebeurtenissen die u in de afgelopen drie jaar heeft meegemaakt.

Als V3 screening=1 incident

U heeft te maken gehad met een ingrijpende gebeurtenis, namelijk <antwoord V3 screening>.

U bent: <slachtoffer/naaste/nabestaande/omstander/anders, o.b.v. antwoord V4a screening>.

We vragen u nu om nog wat meer informatie te geven over wat u of een naaste is overkomen.

V1a. Om welke gebeurtenis(sen) gaat het?

Meerdere antwoorden mogelijk

Indien V3 screening= 1. Gewelddsmisdrijf (bijvoorbeeld mishandeling, openlijke geweldpleging, bedreiging, huiselijk geweld of stalking): deze antwoordopties tonen

Meerdere antwoorden mogelijk

1. Afpersing zonder geweld [behoort niet tot doelgroep]
2. Afpersing met geweld
3. Bedreiging zonder geweld [behoort niet tot doelgroep]
4. Bedreiging met geweld
5. Dood door schuld
6. Gijzeling of ontvoering
7. Huiselijk geweld
8. Mensenhandel
9. Mishandeling
10. Moord of doodslag
11. Openlijke geweldpleging
12. Stalking
13. Terroristische aanslag
14. Iets anders, namelijk...
15. Weet ik niet
16. Wil ik niet zeggen

Indien V3 screening=2. Brandstichting: deze antwoordopties tonen

Meerdere antwoorden mogelijk

1. Brandstichting
2. Ontploffing (bijvoorbeeld van vuurwerk of een explosief)
3. Iets anders, namelijk...
4. Weet ik niet
5. Wil ik niet zeggen

Indien V3 screening=3. Inbraak, beroving of diefstal met geweld: deze antwoordopties tonen

Meerdere antwoorden mogelijk

1. Beroving
2. Diefstal met geweld
3. Met geweld en zonder toestemming binnendringen van een woning, winkel, kantine etc. (huis- of lokaalvredebreuk)
4. Woninginbraak (zonder geweld) [behoort niet tot doelgroep]
5. Woningoverval (met geweld)
6. Iets anders, namelijk...
7. Weet ik niet
8. Wil ik niet zeggen

Indien V3 screening=4. Seksueel misbruik en seksueel getinte misdrijven (bijvoorbeeld aanranding of verkrachting, seksuele intimidatie of ongewilde sexting): deze antwoordopties tonen

Meerdere antwoorden mogelijk

1. Aanranding
2. Sexting: delen van een naaktfoto of naaktvideo zonder dat slachtoffer dit wil
3. Sextortion: afpersing met een naaktfoto of naaktvideo
4. Verkrachting
5. Iets anders, namelijk...
6. Weet ik niet
7. Wil ik niet zeggen

Indien V3 screening=5. Een verkeersongeval met ernstige schade en/of slachtoffers (verkeersongeluk of verkeersmisdrijf: deze antwoordopties tonen

1. Verkeersmisdrijf* met ernstig letsel (zonder dodelijke slachtoffers) [behoort niet tot doelgroep]
2. Verkeersmisdrijf* waarbij iemand is overleden
3. Verkeersongeval [behoort niet tot doelgroep]
4. Iets anders, namelijk...
5. Weet ik niet
6. Wil ik niet zeggen

** Een verkeersmisdrijf is een verkeersongeval waarbij sprake is van een strafbaar feit*

Per gebeurtenis V1a uitvragen

V1b. Was er sprake van een eenmalige gebeurtenis of van een serie gebeurtenissen in een bepaalde periode?

1. Een eenmalige gebeurtenis op een bepaald moment
2. Een serie gebeurtenissen in een bepaalde periode
3. Wil ik niet zeggen

Indien V1b=1

V1c. In welk jaar vond deze gebeurtenis plaats?

(range: 1900-2024)

[jaartal] + Wil ik niet zeggen

Indien V1b=2

V1d. In welke periode vonden deze gebeurtenissen plaats? Kunt u het begin en einde (ongeveer) aangeven?

Begin: maand, jaar

Einde: maand, jaar

+ Wil ik niet zeggen

Als V3 screening=2 of meer incidenten

U heeft te maken gehad met meerdere ingrijpende gebeurtenissen, namelijk:
<antwoorden V3 screening>.

U bent: <slachtoffer/naaste/nabestaande/omstander/anders, o.b.v. antwoorden V4b screening>

We vragen u nu om nog wat meer informatie te geven over wat u of een naaste is overkomen.

V2a. Om welke gebeurtenissen gaat het?

Meerdere antwoorden mogelijk

Indien V3 screening= 1. Geweldsmisdrijf (bijvoorbeeld mishandeling, openlijke geweldpleging, bedreiging, huiselijk geweld of stalking): deze antwoordopties tonen

Meerdere antwoorden mogelijk

1. Afpersing zonder geweld [behoort niet tot doelgroep]
2. Afpersing met geweld
3. Bedreiging zonder geweld [behoort niet tot doelgroep]
4. Bedreiging met geweld
5. Dood door schuld
6. Gijzeling of ontvoering
7. Huiselijk geweld
8. Mensenhandel
9. Mishandeling
10. Moord of doodslag
11. Openlijke geweldpleging
12. Stalking
13. Terroristische aanslag
14. Iets anders, namelijk...
15. Weet ik niet
16. Wil ik niet zeggen

Indien V3 screening=2. Brandstichting: deze antwoordopties tonen

Meerdere antwoorden mogelijk

1. Brandstichting
2. Ontploffing (bijvoorbeeld van vuurwerk of een explosief)
3. Iets anders, namelijk...
4. Weet ik niet

5. Wil ik niet zeggen

Indien V3 screening=3. Inbraak, beroving of diefstal met geweld: deze antwoordopties tonen

Meerdere antwoorden mogelijk

1. Beroving
2. Diefstal met geweld
3. Met geweld en zonder toestemming binnendringen van een woning, winkel, kantine etc. (huis- of lokaalvredebreuk)
4. Woninginbraak (zonder geweld) [behoort niet tot doelgroep]
5. Woningoverval (met geweld)
6. Iets anders, namelijk...
7. Weet ik niet
8. Wil ik niet zeggen

Indien V3 screening=4. Seksueel misbruik en seksueel getinte misdrijven (bijvoorbeeld aanranding of verkrachting, seksuele intimidatie of ongewilde sexting): deze antwoordopties tonen

Meerdere antwoorden mogelijk

1. Aanranding
2. Sexting: delen van een naaktfoto of naaktvideo zonder dat slachtoffer dit wil
3. Sextortion: afpersing met een naaktfoto of naaktvideo
4. Verkrachting
5. Iets anders, namelijk...
6. Weet ik niet
7. Wil ik niet zeggen

Indien V3 screening=5. Een verkeersongeval met ernstige schade en/of slachtoffers (verkeersongeluk of verkeersmisdrijf: deze antwoordopties tonen

1. Verkeersmisdrijf* met ernstig letsel (zonder dodelijke slachtoffers) [behoort niet tot doelgroep]
2. Verkeersmisdrijf* waarbij iemand is overleden
3. Verkeersongeval [behoort niet tot doelgroep]
4. Iets anders, namelijk...
5. Weet ik niet
6. Wil ik niet zeggen

** Een verkeersmisdrijf is een verkeersongeval waarbij sprake is van een strafbaar feit*

Per gebeurtenis V2a uitvragen

V2b. Was er sprake van een eenmalige gebeurtenis of van een serie gebeurtenissen in een bepaalde periode?

1. Een eenmalige gebeurtenis op een bepaald moment
2. Een serie gebeurtenissen in een bepaalde periode
3. Wil ik niet zeggen

Indien V2b=1

V2c. In welk jaar vond deze gebeurtenis plaats? (range: 1900-2024)

[jaartal] + Wil ik niet zeggen

Indien V2b=2

V2d. In welke periode vonden deze gebeurtenissen plaats? Kunt u het begin en einde (ongeveer) aangeven?

Begin: maand, jaar

Einde: maand, jaar

+ Wil ik niet zeggen

Controlevragen brandstichting

Indien V1a of V2a=brandstichting

U heeft te maken gehad met brandstichting.

V3a. Is er met opzet brand gesticht?

1. Ja
2. Nee
3. Weet ik niet

Indien V1a of V2a=brandstichting

V3b. Was er sprake van levensgevaar of gevaar voor ernstig letsel?

1. Ja
2. Nee
3. Weet ik niet

Controlevragen ontploffing

Indien V1a of V2a=ontploffing

U heeft te maken gehad met een ontploffing.

V3c. Is er met opzet een ontploffing veroorzaakt?

1. Ja
2. Nee
3. Weet ik niet

Indien V1a of V2a=ontploffing

V3d. Was er sprake van levensgevaar of gevaar voor ernstig letsel?

1. Ja
2. Nee
3. Weet ik niet

Controlevragen verkeersmisdrijf

Indien V1a of V2a=verkeersmisdrijf waarbij iemand is overleden

U heeft te maken gehad met een verkeersmisdrijf waarbij iemand is overleden.

V3e. Was er sprake van dood door schuld?

Daarmee bedoelen we dat de officier van justitie denkt dat er sprake is van dood door schuld of dat de strafrechter dit heeft vastgesteld. Ook kan het Schadefonds Geweldsmisdrijven zelfstandig bepalen dat dood door schuld voldoende aannemelijk is voor een tegemoetkoming.

1. Ja
2. Nee
3. Weet ik niet

Routing

Als V3a=nee EN V3b=nee EN geen andere relevante gebeurtenissen V1a/V2a meegemaakt → EINDE vragenlijst (“Helaas valt u buiten de doelgroep van dit onderzoek. Niettemin hartelijk dank voor uw medewerking!”)

Als V3c=NEE en V3d=NEE EN geen andere relevante gebeurtenissen V1a/V2a meegemaakt → EINDE vragenlijst (“Helaas valt u buiten de doelgroep van dit onderzoek. Niettemin hartelijk dank voor uw medewerking!”)

Als V3e=NEE EN geen andere relevante gebeurtenissen V1a/V2a meegemaakt → EINDE vragenlijst (“Helaas valt u buiten de doelgroep van dit onderzoek. Niettemin hartelijk dank voor uw medewerking!”)

Contact met Schadefonds

Indien V1a/V2a meerdere antwoorden gegeven, geven we een extra toelichting bij meerdere ingrijpende gebeurtenissen.

Gevolgen van de laatste gebeurtenis

We begrijpen dat alle incidenten (ernstige) gevolgen kunnen hebben voor u zelf of uw naasten. Voor dit onderzoek vragen we u de meest recente gebeurtenis voor ogen te houden. Kunt u hieronder aangeven welke dat is?

Antwoordoptie meest recente gebeurtenis tonen (indien hiervoor ingevuld).

V4. Heeft of had u door deze gebeurtenis...?

Meerdere antwoorden mogelijk

1. Emotionele of psychische problemen
2. Lichamelijke verwondingen of letsel
3. Financiële problemen
4. Schade aan spullen
5. Een andere vorm van schade of letsel, namelijk...
6. Geen schade of letsel

V5. Heeft u of had u te maken met een of meer van deze gevolgen?

Meerdere antwoorden mogelijk

1. Ik voel(de) me minder veilig
2. Minder vertrouwen in mensen
3. Ik beleef(de) het voorval telkens opnieuw
4. Slaapproblemen
5. Angstklachten en/of paniekaanvallen
6. Depressieve klachten
7. Nee, geen van deze gevolgen
8. Wil ik niet zeggen

Indien V4=lichamelijke verwondingen of letsel

V6. Om welk soort lichamelijke verwondingen of letsel ging het?

Meerdere antwoorden mogelijk

1. Lichte kneuzing, blauw oog of bloedneus
2. Sneeën, schrammen of brandwonden
3. Botbreuken, gebroken neus of tanden
4. Hoofdwond of hersenbeschadiging
5. Inwendige verwonding
6. Iets anders, namelijk...
7. Wil ik niet zeggen

Indien V4=emotionele/psychische problemen of lichamelijke verwondingen of letsel

V7. Heeft u hier medische of psychologische hulp voor gehad?

Meerdere antwoorden mogelijk

1. Nee
2. Ja, op de afdeling Spoedeisende Hulp van het ziekenhuis
3. Ja, in een ziekenhuis of andere kliniek
4. Ja, bij de huisarts of huisartsenpost
5. Ja, bij een psycholoog, psychiater of therapeut
6. Ja, ergens anders, namelijk...
7. Wil ik niet zeggen

Schadevergoeding

V8. Heeft u of iemand anders inmiddels stappen gezet om uw schade vergoed te krijgen?

Indien V4=6: Heeft u of iemand anders stappen gezet om schade vergoed te krijgen?

Meerdere antwoorden mogelijk

1. Ja, ik zelf → ga naar V10
2. Ja, iemand anders namens mij → ga naar V10
3. Nee, maar ik ga nog wel doen (* exclusief)
4. Nee, en ga ik ook niet doen (* exclusief)

Indien V4=6 en V8=4 → EINDE VRAGENLIJST ("Helaas valt u buiten de doelgroep van dit onderzoek. Niettemin hartelijk dank voor uw medewerking!")

V9a. Waarom heeft u (nog) geen stappen gezet om uw schade vergoed te krijgen?

Open vraag + Wil ik niet zeggen

NOT BACK

U heeft hiervoor in eigen woorden uitgelegd waarom u (nog) geen stappen heeft gezet om uw schade vergoed te krijgen. Er kunnen verschillende redenen of oorzaken zijn waarom mensen dit niet doen.

Hieronder ziet u zeven mogelijke redenen of oorzaken.

V9b. Kunt u aangeven of deze uitspraken bij u passen?

Random aanbieden

- Het kost me te veel moeite voor wat het oplevert.
- Het is emotioneel te belastend voor mij.
- Ik ben bang dat de dader wraak neemt op mij of mijn familie.
- Ik heb nog geen tijd gehad.
- Ik weet niet goed hoe ik mijn schade vergoed kan krijgen.
- Het lukt me niet om mijn schade vergoed te krijgen.
- Ik heb geen vertrouwen in de instanties die mij helpen.

1. Past helemaal bij mij
2. Past grotendeels bij mij
3. Past niet zo goed bij mij
4. Past helemaal niet bij mij
5. Weet ik niet

V10. Hoe belangrijk is het voor u om uw schade vergoed te krijgen?

1. Heel belangrijk
2. Belangrijk
3. Neutraal
4. Niet belangrijk
5. Helemaal niet belangrijk
6. Weet ik niet

Indien V8=1 of 2

V11. Wanneer bent u begonnen met stappen zetten om uw schade vergoed te krijgen?

1. In de afgelopen maand
2. 2 tot 3 maanden geleden
3. 4 tot 6 maanden geleden
4. 6 tot 12 maanden geleden
5. Een jaar tot twee jaar geleden
6. Twee tot drie jaar geleden
7. Langer dan drie jaar geleden
8. Weet ik niet

Schadefonds Geweldsmisdrijven

V12. Heeft u weleens contact gehad met het Schadefonds Geweldsmisdrijven?

1. Ja, in de afgelopen maand
2. Ja, 2 tot 5 maanden geleden
3. Ja, 6 tot 11 maanden geleden
4. Ja, een tot twee jaar geleden
5. Ja, twee tot drie jaar geleden
6. Ja, langer dan drie jaar geleden
7. Nee, nooit → ga naar V17
8. Weet ik niet → ga naar V17

V13. Op welke manier(en) heeft u contact gehad met het Schadefonds Geweldsmisdrijven?

Meerdere antwoorden mogelijk

Antwoordopties randomiseren, behalve Weet ik niet meer

1. Via de telefoon
2. Via e-mail
3. Via het contactformulier op de website
4. Via de post
5. Via sociale media (LinkedIn, Twitter (X), YouTube of Instagram)
6. Op het kantoor van het Schadefonds Geweldsmisdrijven
7. Weet ik niet meer

V14. Hoe vaak heeft u contact gehad met het Schadefonds Geweldsmisdrijven?

1. Eén keer
2. Twee keer
3. Drie keer
4. Vier keer of vaker
5. Weet ik niet

V15. Was u vóór uw eerste contact met het Schadefonds Geweldsmisdrijven al bekend met deze organisatie?

1. Ja, ik kende het Schadefonds van naam en ik wist wat de organisatie deed
2. Ja, ik kende het Schadefonds van naam, maar ik wist niet wat de organisatie deed
3. Nee, ik was niet bekend met het Schadefonds Geweldsmisdrijven

V16. Hoe bent u voor het eerst in contact gekomen met het Schadefonds Geweldsmisdrijven?

Antwoordopties randomiseren, behalve Anders, namelijk en Weet ik niet meer.

Meerdere antwoorden mogelijk

1. Via Slachtofferhulp Nederland (SHN)
2. Via de politie
3. Via de officier van justitie of het Openbaar Ministerie (OM)
4. Via de rechter
5. Via de gemeente (zoals het buurt-, wijk- of zorgteam)
6. Zelf gevonden via internet (bijvoorbeeld via Google of een andere zoekmachine)
7. Via een kennis in mijn omgeving (zoals familie, vrienden of burens)
8. Via een zorg- of hulpverlener (zoals huisarts, psycholoog of maatschappelijk werker)
9. Via een belangengroep of lotgenotenorganisatie (bijv. Federatie Nabestaanden Geweldslachtoffers)
10. Via het Juridisch Loket
11. Via het Centrum Seksueel Geweld
12. Via een sociaal raadsman of raadvrouw
13. Via een verzekeraar
14. Via een advocaat of mediator
15. Via een online advertentie
16. Via een advertentie in een krant of tijdschrift
17. Anders, namelijk: ... <open invoerveld> <vaste positie>
18. Weet ik niet meer <exclusief, vaste positie>

Website en gebruik quickscan

Website Schadefonds Geweldsmisdrijven

V17. Heeft u de website van het Schadefonds Geweldsmisdrijven bezocht?

1. Ja, één keer
2. Ja, meerdere keren
3. Nee → ga naar V22a

V18. Heeft u de online quickscan gedaan om te bepalen of u een financiële tegemoetkoming kunt krijgen?

Hieronder ziet u een voorbeeld van de quickscan op de website van het Schadefonds Geweldsmisdrijven.

Quickscan
Beantwoord hieronder de vragen

Voortgang: 5%

Wat is er gebeurd?

☐ Ik ben slachtoffer van een geweldsmisdrijf ⓘ

☐ Er is iets gebeurd met een van mijn naasten ⓘ

☐ Ik ben getuige geweest van een geweldsmisdrijf ⓘ

Kan ik een tegemoetkoming krijgen?
Geef antwoord op een paar vragen. U ziet meteen of het zin heeft om een aanvraag te doen.

Volgende →

1. Ja
2. Nee → ga naar V22a
3. Weet ik niet meer → ga naar V22a

V19. Wat was het resultaat van de quickscan?

1. Volgens de quickscan leek het **WEL** zinvol om een aanvraag in te dienen.
2. Volgens de quickscan was het niet helemaal duidelijk of het zinvol was om een aanvraag in te dienen.
3. Volgens de quickscan leek het **NIET** zinvol om een aanvraag in te dienen.
4. Volgens de quickscan zou ik wel een aanvraag kunnen doen, maar zou ik mogelijk geen of een lagere uitkering ontvangen.
5. Weet ik niet

V20. Heeft de quickscan u geholpen om te bepalen of u een aanvraag kunt doen?

1. Ja, de quickscan heeft mij goed geholpen
2. Ja, de quickscan heeft mij een beetje geholpen
3. Nee, de quickscan heeft mij niet geholpen

V21. Kunt u dit uitleggen? Waarom heeft de quickscan u {goed / een beetje / niet, afhankelijk van antwoord V20} geholpen?

Open antwoord + Wil ik niet zeggen

Aanvraagproces

Aanvraag bij Schadefonds Geweldsmisdrijven

V22a. Heeft u een aanvraag gedaan voor een financiële tegemoetkoming bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven?

1. Ja
2. Nee → ga naar V22c

V22b. Op welke manier heeft u een aanvraag gedaan?

1. Online → ga naar V24
2. Via de post → ga naar V24

V22c. Gaat u een aanvraag doen voor een financiële tegemoetkoming bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven?

1. Ja, zeker
2. Misschien
3. Nee

V23a. Waarom heeft u (nog) geen aanvraag gedaan voor een financiële tegemoetkoming bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven?

Open vraag + Wil ik niet zeggen

NOT BACK

U heeft hiervoor in eigen woorden uitgelegd waarom u (nog) geen aanvraag heeft gedaan bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven. Er kunnen verschillende redenen of oorzaken zijn waarom mensen dit niet doen.

Hieronder ziet u een aantal mogelijke redenen of oorzaken.

V23b. Kunt u aangeven of deze uitspraken bij u passen?

Random aanbieden

- Ik wist niet dat het Schadefonds Geweldsmisdrijven bestaat.
- Het is emotioneel te belastend voor mij.
- Ik vind het aanvragen te ingewikkeld.
- Ik wil geen vergoeding die uit belastinggeld wordt betaald.
- Ik wil dat de dader ervoor opdraait.
- Het kost me te veel moeite voor wat het oplevert.
- Ik ben bang dat de dader wraak neemt op mij of mijn familie.
- Ik heb nog geen tijd gehad.
- Ik heb geen vertrouwen in het Schadefonds Geweldsmisdrijven.

1. Past helemaal bij mij
2. Past grotendeels bij mij
3. Past niet zo goed bij mij
4. Past helemaal niet bij mij
5. Weet ik niet

Indien geen aanvraag gedaan, ga door naar V32

Indien V22a=1

V24. Kreeg of krijgt u hulp bij het invullen van de aanvraag?

1. Ja → ga naar V25
2. Nee

V24b. Had u hulp willen krijgen bij het invullen van de aanvraag?

1. Ja → ga naar V26a
2. Nee → ga naar V26a

V25. Wie helpt u of heeft u geholpen bij het invullen van de aanvraag?

Antwoordopties randomiseren, behalve Iemand anders, namelijk en Weet ik niet meer.

Meerdere antwoorden mogelijk

1. Een medewerker van het Schadefonds Geweldsmisdrijven
2. Een medewerker van Slachtofferhulp Nederland (SHN)
3. Een medewerker van de politie
4. Een medewerker van de gemeente (zoals het buurt-, wijk- of zorgteam)
5. Een kennis in mijn omgeving (zoals familie, vrienden of burens)
6. Een zorg- of hulpverlener (zoals huisarts, psycholoog of maatschappelijk werker)
7. Een vertegenwoordiger van een belangengroep of lotgenotenorganisatie (bijv. Federatie Nabestaanden Geweldslachtoffers)
8. Een medewerker van het Juridisch Loket
9. Een medewerker van het Centrum Seksueel Geweld
10. Een sociaal raadsman of raadvrouw
11. Een verzekeraar
12. Een advocaat of mediator
13. Iemand anders, namelijk <open invoerveld> <vaste positie>
14. Weet ik niet meer <exclusief, vaste positie>

V26a. Hoe makkelijk of moeilijk is of was het voor u om een aanvraag te doen voor een financiële tegemoetkoming bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven?

1. Heel gemakkelijk
2. Gemakkelijk
3. Neutraal
4. Moeilijk
5. Heel moeilijk
6. Weet ik niet / geen mening → ga naar V27

V26b. Kunt u dit uitleggen? Waarom is of was dit voor u {antwoord V26a}?

Open vraag + Geen antwoord

V27. Hoeveel weken heeft de behandeling van uw aanvraag geduurd?

Daarmee bedoelen we: hoeveel tijd zit er tussen het indienen van de aanvraag en de beslissing van het Schadefonds Geweldsmisdrijven?

Als u het niet meer precies weet, kunt u dan een schatting maken?

Als u nog wacht op een beslissing, geeft u dan hoeveel weken er inmiddels voorbij zijn.

[aantal] weken na mijn aanvraag

Weet ik niet meer

V28. Wat was de beslissing van het Schadefonds Geweldsmisdrijven over uw aanvraag?

1. Mijn aanvraag voor een financiële tegemoetkoming werd helemaal toegekend
2. Mijn aanvraag werd gedeeltelijk toegekend
3. Mijn aanvraag werd afgewezen
4. Weet ik (nog) niet

Geen tegemoetkoming

Indien aanvraag is afgewezen (V28=3)

V29. Waarom had u volgens het Schadefonds Geweldsmisdrijven geen recht op een tegemoetkoming?

Meerdere antwoorden mogelijk

1. Ik was geen slachtoffer van een geweldsmisdrijf
2. Ik was geen naaste of nabestaande van een slachtoffer van een geweldsmisdrijf
3. Ik was geen getuige van een geweldsmisdrijf
4. Ik kon niet aantonen dat het incident had plaatsgevonden
5. Ik kon het lichamelijk of geestelijk letsel dat ik had niet voldoende aantonen
6. Ik had volgens het Schadefonds geen ernstig lichamelijk of geestelijk letsel
7. Ik was te laat met het indienen van mijn aanvraag (de termijn van 10 jaar was voorbij)
8. Het incident gebeurde niet in Nederland of aan boord van een Nederlands vaartuig of vliegtuig
9. De schade is op een andere manier vergoed (door de dader of de verzekering)
10. Ik had een eigen aandeel in het incident
11. Een andere reden, namelijk...
12. Weet ik niet

Bezwaar

Indien V28=2 (gedeeltelijke toekenning) of V28=3 (afwijzing)

Als u het niet eens bent met de beslissing van het Schadefonds, dan kunt u een brief sturen of een online formulier invullen. Hierin legt u uit waarom u het niet eens bent met de beslissing. Dat heet een **bezwaarschrift**.

V30. Heeft u bezwaar gemaakt tegen de beslissing van het Schadefonds?

1. Ja → ga naar V32
2. Nee

V31. Waarom heeft u geen bezwaar gemaakt? Kunt u dit uitleggen?

Open antwoord + Geen antwoord

Indien bekend met Schadefonds (vanuit screening)

V32. Heeft u suggesties voor het Schadefonds Geweldsmisdrijven om de dienstverlening te verbeteren?

Open antwoord + Geen antwoord

Andere vormen van schadevergoeding

Andere vormen van schadevergoeding

Slachtoffers kunnen een financiële tegemoetkoming krijgen van het Schadefonds Geweldsmisdrijven. Daarnaast zijn er andere mogelijkheden om uw schade of letsel vergoed te krijgen. Hier gaat de volgende vragen over.

V32a. Zijn of waren er in uw situatie andere mogelijkheden om uw schade of letsel vergoed te krijgen?

1. Ja
2. Nee → ga naar V34
3. Weet ik niet → ga naar V34

V33. Wie heeft de schade vergoed?

Meerdere antwoorden mogelijk

8. **De veroorzaker of dader heeft dit zelf gedaan.**
9. **De veroorzaker of dader, door een maatregel van de strafrechter.** Als een verdachte voor de strafrechter moet komen, kunt u in dit strafproces om een vergoeding van uw schade vragen. Dit heet “voegen”. Het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB) spant zich ervoor in dat de dader de vergoeding aan u betaalt. Onder andere met behulp van de voorschotregeling en de betalingsregeling.
10. **De veroorzaker of dader, door een maatregel van de civiele rechter (civiele aansprakelijkstelling).** Een civiele procedure is een rechtszaak tussen twee partijen. U kunt de veroorzaker aansprakelijk stellen voor uw schade.
11. **Een verzekeringsmaatschappij (van mijzelf of de veroorzaker).**
12. **Het Waarborgfonds Motorverkeer.** Als verkeersslachtoffer kunt u mogelijk een beroep doen op het Waarborgfonds Motorverkeer. Het gaat om schade veroorzaakt door een motorvoertuig en de dader is onbekend of niet verzekerd.
13. **Een andere persoon of organisatie, namelijk...**
14. Niemand (* exclusief)
15. Weet ik niet (* exclusief)

Suggesties voor verbetering

V34. Met wat u nu weet of wijzer bent geworden, zou u zelf iets anders doen om uw schade vergoed te krijgen?

[open, incl. ik had niets anders gedaan en weet ik niet]

Open antwoord + Geen antwoord

V35. Heeft u nog andere suggesties om mensen te helpen, zodat zij hun schade vergoed krijgen?

Open antwoord + Geen antwoord

Achtergrond

Tot slot

U bent bijna bij het einde van deze vragenlijst. We hebben nog een paar vragen voor u.

V36. Hoe vaak heeft u hulp van iemand nodig bij...?

	Heel vaak	Vaak	Soms	Bijna nooit	Nooit	Wil ik liever niet zeggen
het lezen van een brief, handleiding, folders of andere geschreven teksten?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
het regelen van dingen via internet? Bijvoorbeeld een online aankoop doen, een afspraak maken of internetbankieren.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Afsluiting

Met een aantal mensen willen wij graag verder praten over hun ervaringen met ingrijpende gebeurtenissen en hoe zij hun schade vergoed krijgen. Bijvoorbeeld waarom u bepaalde stappen heeft gezet of juist niet. Of wat de gebeurtenis met u deed.

V37. Heeft u belangstelling om hierover door te praten?

We plannen hiervoor een groeps gesprek met zes tot acht personen. Het gesprek staat onder leiding van een ervaren onderzoeker van Ipsos I&O. De locatie is nog niet bekend. U ontvangt een passende vergoeding voor uw deelname.

1. Ja, ik heb hier interesse in
2. Nee, ik heb hier geen interesse in → EINDE VRAGENLIJST

Indien V37=1

V38. Wilt u uw naam, e-mailadres en telefoonnummer opgeven?

We gebruiken deze gegevens alleen om eventueel contact met u op te nemen voor het groeps gesprek. Als u zich opgeeft, betekent dat niet automatisch dat er ook contact met u wordt opgenomen. Dit hangt af van het aantal aanmeldingen.

Naam: _____
E-mailadres: _____
Telefoonnummer: _____

Dit waren alle vragen. Hartelijk dank voor uw medewerking!

U kunt dit scherm nu afsluiten. Wij wensen u nog een prettige dag!

A.9 Responsverantwoording enquête

Tabel A9.1 - Overzicht respons naar persoonskenmerken (geslacht, leeftijd, regio, opleiding en etniciteit)

Kenmerk	Responsaantal	% Ongewogen
Geslacht		
Man	404	40,1%
Vrouw	603	59,9%
Leeftijd		
18-34	307	30,5%
35-49	206	20,5%
50-64	247	24,5%
65+	246	24,4%
Regio		
Noord	119	11,8%
Oost	250	24,8%
West	418	41,5%
Zuid	220	21,8%
Opleiding		
Laagopgeleid	113	11,2%
Middelbaar opgeleid	269	26,7%
Hoogopgeleid	615	61,1%
Etniciteit		
Nederlands	875	86,9%
Westers	71	7,1%
Niet-westers	55	5,5%
Onbekend	6	0,6%

Tabel A9.2 - Overzicht respons naar delictkenmerken (delicttype, lengte slachtofferschap, rol)

Kenmerk	Responsaantal	% Ongewogen
Delicttype (laatste incident)	418	41,5%
Geweldsmisdrijf	53	5,3%
Brandstichting/ontploffing	109	10,8%
Inbraak, beroving of diefstal met geweld	136	13,5%
Seksueel misbruik en seksueel getinte misdrijven	44	4,4%
Verkeersmisdrijf	200	19,9%
Anders	47	4,7%
Weet niet/wil niet zeggen	418	41,5%

Kenmerk	Responsaantal	% Ongewogen
Lengte slachtofferschap		
Eenmalig	540	53,6%
Herhaald	420	41,7%
Weet niet/wil niet zeggen	47	4,7%
Rol		
Slachtoffer	435	43,2%
Naaste	186	18,5%
Nabestaande of achterblijver	15	1,5%
Omstander of getuige	58	5,8%
Anders	37	3,7%

A.10 Samenstelling focusgroepen

In de focusgroepen komen we bij de *potentiële doelgroep* een grote variëteit aan type delicten tegen. De incidenten die men heeft meegemaakt variëren van minder ‘zichtbare’ delicten, zoals bedreiging of stalking, tot delicten die letterlijk sporen hebben achtergelaten, zoals geweldpleging. Een aantal deelnemers heeft geen aangifte gedaan. Tegen één van de deelnemers in deze groep is aangifte gedaan van huiselijk geweld. Maar deze persoon voelt zichzelf ook slachtoffer, omdat hij op jonge leeftijd seksueel is misbruikt. Concluderend kan worden gesteld dat mogelijk niet iedere deelnemer uit de potentiële doelgroep in aanmerking zou zijn gekomen voor een tegemoetkoming uit het SF.

In de focusgroepen met de *bereikte doelgroep* ligt het qua variëteit aan type delicten anders. Daar vinden we alleen zware geweldsincidenten, aanrandingen en gevallen van bedreiging. De bedreigingen werden daarbij ook in daden (van vandalisme) geuit. In drie van de zeven gevallen ging het om bedreigingen in hun werksituatie, terwijl het slachtoffer bezig was zijn of haar functie uit te oefenen.

Tabel A10.1 – Deelnemers focusgroepen

Nummer	Focusgroep	Doelgroep	Geslacht	Type delict	Type slachtoffer
1	1	Potentieel	Vrouw	Geweld	Direct slachtoffer
2	1	Potentieel	Vrouw	Stalking/ seksueel	Direct slachtoffer
3	1	Potentieel	Vrouw	Inbraak/misbruik	Direct slachtoffer
4	1	Potentieel	Man	Geweld	Direct slachtoffer
5	2	Potentieel	Vrouw	Geweld	Direct slachtoffer
6	2	Potentieel	Man	Geweld	Direct slachtoffer
7	2	Potentieel	Man	Geweld	Direct slachtoffer
8	3	Bereikt	Vrouw	Geweld/seksueel	Direct slachtoffer
9	3	Bereikt	Man	Seksueel misbruik	Direct slachtoffer
10	3	Bereikt	Man	Bedreiging/ geweld	Direct slachtoffer
11	3	Bereikt	Vrouw	Aanranding	Direct slachtoffer
12	4	Bereikt	Man	Geweld	Direct slachtoffer
13	4	Bereikt	Vrouw	Huiselijk geweld	Direct slachtoffer
14	Single interview	Bereikt	Vrouw	Huisvredebreuk	Direct slachtoffer

A.11 Gespreksleidraden focusgroepen

Gespreksleidraad potentiële doelgroep

Data van focusgroepen:	dinsdag 16 en donderdag 18 juli
Aantal focusgroepen:	4 focusgroepen met elk 4-5 deelnemers
Totale gespreksduur:	90 minuten
Vorm:	online, MS Teams
Benodigheden:	beeldbelapparatuur en -link, QuandR (mobiele telefoon)

Deze leidraad is een handvat voor de interviewer: er zal zodanig worden doorgevraagd dat het 'hoe' en het 'waarom' achter de antwoorden duidelijk wordt. Er zal zo veel mogelijk worden aangesloten bij de terminologie en de woordkeuze van de respondenten. Onderstaande vragen geven een overzicht van de te behandelen onderwerpen.

1. Introductie en kennismaking (15 minuten)

Het doel van dit gedeelte is de respondent op zijn/haar gemak stellen en te 'openen' voor het gesprek.

Welkom

- Bedanken voor deelname, interviewer / notulist stelt zichzelf voor
- Informeren over doel onderzoek: Het doel van deze focusgroep is om in gesprek te gaan met slachtoffers die geen aanvraag hebben ingediend bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven, maar die hiervoor wel in aanmerking zouden kunnen komen. Door met deze slachtoffers te praten over of en waarom ze wel of geen contact hebben gehad met de Schadefonds na het meemaken van het geweldsmisdrijf (en eventueel met ketenpartners/andere organisaties), kunnen we achterhalen welke factoren slachtoffers mogelijk hebben belemmerd een aanvraag in te dienen bij het Schadefonds. Door daarnaast te bespreken in welke situatie slachtoffers wel een aanvraag zouden hebben ingediend, komen er mogelijke verbeterpunten voor het bereiken van de doelgroep aan bod.
- Uitleg opzet gesprek (duur van gesprek, korte pauze, mobiele telefoon voor gebruik QuandR)
- Gevoelig onderwerp; geweldsmisdrijven. We gaan het niet hebben over het geweldsmisdrijf zelf en jullie hoeven daar ook niks over te delen als dat niet goed voelt. Dat mag wel, en daarbij is het verzoek om elkaar keuze en reacties hierop te respecteren. De nadruk ligt op wat er daarna allemaal gebeurt en dan specifiek de (mogelijke) rol van het Schadefonds Geweldsmisdrijven.
- Vertrouwelijkheid: anonieme verwerking in rapportage
- Er is geen goed of fout; alle meningen, gedachten en wensen zijn jullie eigen waarheid en daarmee van belang
- Groepsgesprek: graag elkaars reacties respecteren, elkaar uit laten praten, maar ook reageren op elkaar

Kennismaken

- Zou je kort wat over jezelf willen vertellen?
- Naam, woonplaats, gezinssituatie, voornaamste bezigheden
- Zou je in het kort willen vertellen wat je hebt meegemaakt? Uiteraard bepaal je zelf wat je wel en niet met ons wilt delen.
- En dan nog een hele korte tijdsschets: Zou je kort kunnen schetsen wanneer je een aanvraag hebt ingediend bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven? Hoe lang is dat geleden en hoe lang na het geweldsmisdrijf was dat?

2. Associatie met het Schadefonds Geweldsmisdrijven (15 minuten)

Het doel van dit gedeelte is om een eerste idee te krijgen van het beeld wat de respondenten hebben bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven. Hierbij maken we gebruik van associatiekaarten. Doel hiervan is om de respondent meer vanuit een onderbewuste 'gevoelslaag' te laten antwoorden. Dit levert vaak een rijker antwoord op dan een "gewone" vraag op cognitief niveau.

Associaties Schadefonds

"We starten met een oefening waarbij we gebruik gaan maken van beelden. Beelden zeggen vaak meer dan woorden. Jullie zien hier (op het scherm) een aantal kaarten. Als jullie nu denken aan het Schadefonds Geweldsmisdrijven, het gevoel dat het schadefonds bij jullie oproept, welke kaart past daar dan volgens jullie het beste bij? Ook als je het Schadefonds verder niet kent, heb je er wellicht een bepaald gevoel bij. Het beste is om niet te lang na te denken, maar op je eerste gevoel een kaart te kiezen. Iedereen kiest zelf een kaart."

- Welke kaart heb je gekozen?
- Wat roept deze kaart in je op? Welke woorden, associaties en emoties passen bij deze kaart?

Rol van het Schadefonds

- Hebben jullie wel eens gehoord van het Schadefonds Geweldsmisdrijven?
- In welke situatie(s) hebben jullie hier iets over gehoord?
- Wat kunnen jullie er over vertellen aan de andere deelnemers in de groep (deelnemers die het Schadefonds niet kennen)?
- Toelichten doel: Het Schadefonds Geweldsmisdrijven biedt een financiële tegemoetkoming van slachtoffers van geweldsmisdrijven die ernstig lichamelijk of psychisch letsel hebben opgelopen. De organisatie heeft daarmee een rol in slachtofferondersteuning.

"We hebben net ons gevoel bij het Schadefonds besproken. Laten we nog ook even stilstaan bij eventuele verwachtingen die we hebben van het Schadefonds. We gaan samen een woordwolk maken, met daarin woorden of korte zinnen die omschrijven wat het Schadefonds Geweldsmisdrijven doet / of wat je denkt dat ze doen."

- Moderator bekijkt de woordwolk en haalt de voornaamste woorden, zinnen en opvallend heden aan in de groep.
- Wat zegt dit over het Schadefonds?
- Wat is de belangrijkste taak van het Schadefonds in jullie ogen?

3. Verdieping op ervaringen en contact met het Schadefonds Geweldsmisdrijven (30 minuten)

Doel van dit onderdeel is om een meer gedetailleerd beeld te krijgen bij de mogelijke rol van het Schadefonds, de verwachtingen die slachtoffers vooraf hadden en de eventuele contactmomenten die ze met het Schadefonds hebben gehad.

De diverse instanties in beeld (10 minuten)

“Laten we nu eens kijken naar de diverse instanties waar jullie mee te maken hebben nadat het geweldsmisdrijf heeft plaatsgevonden.”

- Welke instanties zijn dit allemaal?
- **Moderator:** de instanties zijn onder meer afhankelijk van het type misdrijf dat mensen hebben meegemaakt en hun persoonlijke ervaringen. Denk aan politie, Openbaar Ministerie, Slachtofferhulp Nederland, Centrum Seksueel Geweld, advocaat, hulpverleners (huisartsen/GGZ).
- **Moderator noteert de diverse instanties op post-its op het scherm.**

“Laten we al deze instanties nu eens groeperen. Dat mogen jullie samen doen, op het scherm, door de post-its te verplaatsen. Jullie mogen samen bepalen hoe je de groepjes gaat maken.”

- Welke groepjes hebben jullie gemaakt?
- Kunnen jullie elk groepje kort omschrijven?
- In welk groepje zou het Schadefonds kunnen zitten? Wat maakt dat het hier zou passen?

“Laten we al deze instanties nu eens anders gaan indelen. Ik heb hier een zonnestelsel. In het midden staan jullie. In de eerst lijn staan de instanties die het dichtst bij jullie staan, vanwege de rol die ze hebben en de mate waarin ze dichtbij jullie staan. Hoe verder weg, hoe minder belangrijk deze instanties zijn in de periode na het misdrijf.”

- Welke instanties staan in de eerste/tweede/derde lijn?
- Wat maakt dat ze hier passen?
- Wat zou het Schadefonds kunnen staan, in welke lijn?
- Wat maakt dat het hier zou passen?

Kennismaking met het Schadefonds (20 minuten)

“Laten we nu gaan kijken naar hoe een eventuele kennismaking met het Schadefonds voor jullie is gelopen.”

- De eerste set vragen enkel stellen aan de mensen die het Schadefonds kennen en eventueel contact hebben gehad of een aanvraag voor tegemoetkoming hebben overwogen / gestart, maar niet ingediend.
- De tweede set vragen is specifiek voor mensen die het Schadefonds niet kennen.

Indien bekend met het Schadefonds:

- Hoe wisten jullie van het bestaan van het Schadefonds Geweldsmisdrijven?
- Wat hebben jullie er destijds over gehoord?
- Welke verwachtingen hadden jullie vooraf (denk aan: rol, tijd die het kost, duidelijkheid, houding,...)?
- Wat was de belangrijkste overweging om informatie te gaan zoeken over een mogelijke aanvraag voor een financiële tegemoetkoming bij het Schadefonds?
- Wat waren eventuele negatieve kanten aan het proces van het indienen van een aanvraag voor een financiële tegemoetkoming door het Schadefonds? (denk aan: emotionele belasting, vereiste documenten, doorlooptijd, etc.)
- Welke impact hebben deze negatieve kanten gehad op het niet indienen van de aanvraag?
- Wat heeft uiteindelijk de doorslag gegeven om geen aanvraag tot financiële tegemoetkoming in te dienen bij het Schadefonds?
- **Moderator:** voorbeelden van mogelijke belemmerende factoren in het doen van een aanvraag bij het Schadefonds:
 - te emotioneel belastend voor slachtoffers om zo opnieuw met het geweldsmisdrijf geconfronteerd te worden
 - dat slachtoffers uit principe geen tegemoetkoming van de overheid willen (omdat de dader dan zelf niet betaalt)
 - angst dat het indienen van een aanvraag leidt tot wraak door de dader.
- Wat had er, in dit proces, voor kunnen zorgen dat jullie wel een aanvraag tot tegemoetkoming hadden ingediend?

- In hoeverre zijn jullie bekend met de ‘quickscan’, op de website van het Schadefonds? (indien nodig: toelichten wat dit is)
- In hoeverre hebben jullie hier gebruik van gemaakt (doorvragen op het doen van aangifte)?
 - Wat was jullie ervaring met het gebruik hiervan?
 - In hoeverre heeft deze ‘quick scan’ jullie nog aangemoedigd of juist ontmoedigd om een aanvraag in te dienen?

Indien onbekend met het Schadefonds:

- Jullie hebben nu al veel gehoord over het Schadefonds. In hoeverre had je hier eerder over willen weten?
- Wat was voor jullie een geschikt moment geweest om hier meer over te horen?
- Van wie had je die informatie graag gehad? Wat maakt deze bron geschikt / prettig om over het Schadefonds te horen? (voorbeelden zijn de politie, SHN, het OM, het Juridisch Loket, een advocaat)
- Zou je in de toekomst alsnog een aanvraag voor een financiële tegemoetkoming willen indienen?
 - Zo ja, wat zou voor jou een belangrijke voorwaarde of factor hierbij zijn?

4. Verbeterpunten voor het Schadefonds Geweldsmisdrijven (25 minuten)

Doel van dit onderdeel is om samen met de deelnemers verbeterpunten te formuleren voor het Schadefonds. Dit zijn voor de potentiële doelgroep enerzijds verbeterpunten om een aanvraag tot tegemoetkoming door te zetten en anderzijds verbeterpunten voor het vergroten van de vind- en bereikbaarheid van het Schadefonds Geweldsmisdrijven.

Verbeterpunten algemeen (10 minuten)

“Laten we tot slot nog eens kijken naar welke algemene verbeterpunten jullie zien voor het Schadefonds Geweldsmisdrijven. Ik ben ook benieuwd naar eventuele verbeterpunten die ertoe kunnen leiden dat mensen wel een aanvraag tot tegemoetkoming indienen.”

- Moderator vraagt aan elke deelnemer om, voor zichzelf, maximaal 3 verbeterpunten op te schrijven. Deze delen ze daarna plenair.

Per persoon:

- Welke verbeterpunten heb je opgeschreven?
- Hoe maakt dit het eventuele proces beter?

Vergroten van de vind -en bereikbaarheid van het Schadefonds (15 minuten)

“Niet iedereen weet van het bestaan van het Schadefonds Geweldsmisdrijven af. Zij zien nog steeds veel slachtoffers die geen aanvraag doen. Laten we samen eens nadenken wat het Schadefonds kan doen

om beter vindbaar te worden voor slachtoffers die, zoals sommigen van jullie ook, mogelijk recht hebben op een tegemoetkoming.”

“We beginnen met een ideaalbeeld van hoe jullie geïnformeerd hadden willen worden over het bestaan van het Schadefonds.”

- Als jullie terugkijken op de periode na het geweldsmisdrijf en hoe jullie geïnformeerd zijn over het bestaan van het Schadefonds: hoe had dat (beter) gekund?
- Op welk moment hadden jullie graag van het bestaan van het Schadefonds gehoord? Wat maakt dat een geschikt moment?
- Via welke informatiebron(nen) waren jullie graag geïnformeerd over het bestaan van het Schadefonds? Wat maakt deze manier geschikt?
- Met wat je nu weet, zou je in jouw geval een aanvraag voor een tegemoetkoming bij het Schadefonds hebben ingediend?
- Wat kan het Schadefonds doen om door meer mensen, en dan vooral slachtoffers van geweldsmisdrijven, gevonden te worden?
- Op welke plekken of via welke personen / instanties zouden ze hun bekendheid kunnen vergroten?
- **Moderator vraagt hierbij, indien nodig, door op: het vergroten van de bekendheid Schadefonds bij ketenpartners zoals de politie/CSG/GGZ/Meldpunt Kindermishandeling, vergroten bekendheid op sociale media, langere monitoring van slachtoffers door SHN**

5. Wrap-up en afsluiting (5 minuten)

Het doel is om samen met de respondenten het gesprek af te sluiten en een laatste advies aan het Schadefonds Geweldsmisdrijven mee te geven.

- Is er nog iets niet aan bod gekomen dat je nog graag wilt benoemen?
- Als je nog 1 advies zou mogen geven aan het Schadefonds Geweldsmisdrijven, wat zou dat dan zijn?

De interviewer bedankt de respondent(en) voor deelname en legt de afhandeling van de incentive uit.

Gespreksleidraad bereikte doelgroep

Data van focusgroepen:	dinsdag 16 en donderdag 18 juli
Aantal focusgroepen:	4 focusgroepen met elk 4-5 deelnemers
Totale gespreksduur:	90 minuten
Vorm:	online, MS Teams
Benodigdheden:	beeldbelapparatuur en -link, QuandR (mobiele telefoon)

Deze leidraad is een handvat voor de interviewer: er zal zodanig worden doorgevraagd dat het 'hoe' en het 'waarom' achter de antwoorden duidelijk wordt. Er zal zo veel mogelijk worden aangesloten bij de terminologie en de woordkeuze van de respondenten. Onderstaande vragen geven een overzicht van de te behandelen onderwerpen.

1. Introductie en kennismaking (10 minuten)

Het doel van dit gedeelte is de respondent op zijn/haar gemak stellen en te 'openen' voor het gesprek.

Welkom

- Bedanken voor deelname, interviewer / notulist stelt zichzelf voor
- Informeren over doel onderzoek: Het doel van deze focusgroep is om in gesprek te gaan met slachtoffers die een aanvraag hebben ingediend bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven. Door met deze slachtoffers te praten over hun aanvraagproces en de eventuele ondersteuning die ze hierbij hebben ontvangen (ook van ketenpartners/organisaties), kunnen we er achter komen welke factoren slachtoffers hebben gestimuleerd om wel een aanvraag in te dienen en welke factoren mogelijk als belemmerend zijn ervaren. Ook kunnen slachtoffers op basis van hun eigen ervaring met het indienen van een aanvraag mogelijke verbeterpunten noemen om de doelgroep van het Schadefonds beter te bereiken.
- Uitleg opzet gesprek (duur van gesprek, korte pauze, mobiele telefoon voor gebruik QuandR)
- Gevoelig onderwerp; geweldsmisdrijven. We gaan het niet hebben over het geweldsmisdrijf zelf en jullie hoeven daar ook niks over te delen als dat niet goed voelt. Dat mag wel, en daarbij is het verzoek om elkaars keuze en reacties hierop te respecteren. De nadruk ligt op wat er daarna allemaal gebeurt en dan specifiek de (mogelijke) rol van het Schadefonds Geweldsmisdrijven.
- Vertrouwelijkheid: anonieme verwerking in rapportage
- Er is geen goed of fout; alle meningen, gedachten en wensen zijn jullie eigen waarheid en daarmee van belang
- Groepsgesprek: graag elkaars reacties respecteren, elkaar uit laten praten, maar ook reageren op elkaar

Kennismaken

- Zou je kort wat over jezelf willen vertellen?
 - Naam, woonplaats, gezinssituatie, voornaamste bezigheden

- Zou je in het kort willen vertellen wat je hebt meegemaakt? Uiteraard bepaal je zelf wat je wel en niet met ons wilt delen.
- En dan nog een hele korte tijdsschets: Zou je kort kunnen schetsen wanneer je een aanvraag hebt ingediend bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven? Hoe lang is dat geleden en hoe lang na het geweldsmisdrijf was dat?

2. Associatie met het Schadefonds Geweldsmisdrijven (10 minuten)

Het doel van dit gedeelte is om een eerste beeld te krijgen van de ervaringen die de respondent heeft (gehad) met het Schadefonds Geweldsmisdrijven. Hierbij maken we gebruik van associatiekaarten. Doel hiervan is om de respondent meer vanuit een onderbewuste 'gevoelslaag' te laten antwoorden. Dit levert vaak een rijker antwoord op dan een "gewone" vraag op cognitief niveau.

Associaties Schadefonds

"We starten met een oefening waarbij we gebruik gaan maken van beelden. Beelden zeggen vaak meer dan woorden. Jullie zien hier (op het scherm) een aantal kaarten. Als jullie nu denken aan het Schadefonds Geweldsmisdrijven, het gevoel dat het schadefonds bij jullie oproept, welke kaart past daar dan volgens jullie het beste bij? Het beste is om niet te lang na te denken, maar op je eerste gevoel een kaart te kiezen. Iedereen kiest zelf een kaart."

- Welke kaart heb je gekozen?
- Wat roept deze kaart in je op? Welke woorden, associaties en emoties passen bij deze kaart?
- Kun je een voorbeeld noemen van een situatie die hierbij past?

Rol van het Schadefonds

"We hebben net ons gevoel bij het Schadefonds besproken. Laten we nog ook even stilstaan bij de rol van het Schadefonds. We gaan samen een woordwolk maken, met daarin woorden of korte zinnen die omschrijven wat het Schadefonds Geweldsmisdrijven doet. Stel je zou het moeten omschrijven aan iemand die het niet kent..."

- **Moderator bekijkt de woordwolk en haalt de voornaamste woorden, zinnen en opvallendheden aan in de groep.**
- Wat zegt dit over het Schadefonds?
- Wat is de belangrijkste taak van het Schadefonds in jullie ogen?
- **Toelichten doel:** Het Schadefonds Geweldsmisdrijven biedt een financiële tegemoetkoming van slachtoffers van geweldsmisdrijven die ernstig lichamelijk of psychisch letsel hebben opgelopen. De organisatie heeft daarmee een rol in slachtofferondersteuning.
- In hoeverre komt dit overeen met de woorden die jullie gebruikt hebben?
- Waar zitten eventuele verschillen? Waar zouden die vandaan kunnen komen?

3. Verdieping op ervaringen en contact met het Schadefonds Geweldsmisdrijven (40 minuten)

Doel van dit onderdeel is om een meer gedetailleerd beeld te krijgen bij de rol van het Schadefonds, de verwachtingen die slachtoffers vooraf hadden, de manier waarop ze geholpen zijn door het Schadefonds en de contactmomenten die ze met het Schadefonds hebben gehad. Ook verkrijgen we inzicht in hoe mensen dit contact ervaren hebben.

De diverse instanties in beeld (10 minuten)

“Laten we nu eens kijken naar de diverse instanties waar jullie mee te maken hebben nadat het geweldsmisdrijf heeft plaatsgevonden.”

- Welke instanties zijn dit allemaal?
- **Moderator:** de instanties zijn onder meer afhankelijk van het type misdrijf dat mensen hebben meegemaakt en hun persoonlijke ervaringen. Denk aan politie, Openbaar Ministerie, Slachtofferhulp Nederland, Centrum Seksueel Geweld, advocaat, hulpverleners (huisartsen/GGZ).
- **Moderator noteert de diverse instanties op post-its op het scherm.**

“Laten we al deze instanties nu eens groeperen. Dat mogen jullie samen doen, op het scherm, door de post-its te verplaatsen. Jullie mogen samen bepalen hoe je de groepjes gaat maken. ”

- Welke groepjes hebben jullie gemaakt?
- Kunnen jullie elk groepje kort omschrijven?
- In welk groepje zit het Schadefonds? Wat maakt dat het hier past?

“Laten we al deze instanties nu eens anders gaan indelen. Ik heb hier een zonnestelsel. In het midden staan jullie. In de eerst lijn staan de instanties die het dichtst bij jullie staan, vanwege de rol die ze hebben en de mate waarin ze dichtbij jullie staan. Hoe verder weg, hoe minder belangrijk deze instanties zijn in de periode na het misdrijf.”

- Welke instanties staan in de eerste/tweede/derde lijn?
- Wat maakt dat ze hier passen?
- Wat staat het Schadefonds? Wat maakt dat het hier past?

Contactmomenten met het Schadefonds (20 minuten)

“Laten we nu gaan kijken naar hoe het contact met het Schadefonds voor jullie is gelopen, vanaf de eerste kennismaking tot nu.”

- Hoe wisten jullie van het bestaan van het Schadefonds Geweldsmisdrijven? Heb je het Schadefonds zelf gevonden of ben je er door iemand op gewezen?
- Wat hebben jullie er destijds over gehoord?

- Welke verwachtingen hadden jullie vooraf (denk aan: rol, tijd die het kost, duidelijkheid, houding,...)?
 - Wat was voor jou de belangrijkste reden om een aanvraag voor een financiële tegemoetkoming in te dienen bij het Schadefonds?
 - Wat waren eventuele negatieve kanten aan het proces van het indienen van een aanvraag voor een financiële tegemoetkoming door het Schadefonds? (denk aan: emotionele belasting, vereiste documenten, doorlooptijd, etc.) Had je daar vooraf rekening mee gehouden?
-
- Wat is de eerste stap die jullie gezet hebben om te komen tot een aanvraag?
 - Hoe ging dat? Wat was er (minder) prettig, (minder) duidelijk,...?
 - Wat was de volgende stap? En hoe hebben jullie die ervaren?
 - En daarna?
-
- In hoeverre zijn jullie bekend met de 'quick scan', op de website van het Schadefonds? (indien nodig: toelichten wat dit is)
 - In hoeverre hebben jullie hier gebruik van gemaakt?
 - Wat was jullie ervaring met het gebruik hiervan?
 - In hoeverre heeft deze 'quick scan' jullie nog aangemoedigd of juist ontmoedigd om een aanvraag in te dienen?
 - In hoeverre was de uitkomst van de 'quick scan' vergelijkbaar met het uiteindelijke definitieve besluit dat het Schadefonds heeft genomen m.b.t. jullie financiële tegemoetkoming?
-
- Op welke manieren hebben jullie contact gehad met het Schadefonds, eventueel vooraf en tijdens de aanvraag voor tegemoetkoming?
 - Hoe hebben jullie dit ervaren (per manier van contact: telefonisch / fysiek / email / ...)?
 - Wat was, voor jullie, het belangrijkste contactmoment met het Schadefonds? Wat maakt dit moment zo belangrijk?
 - In hoeverre hebben jullie hulp gehad bij het indienen van de aanvraag? (mogelijke opties: medewerker van het Schadefonds, SHN, advocaat, familie of vrienden, politie)
 - Waar hadden jullie hulp bij nodig?
 - Wat hebben jullie, eventueel, nog gemist in deze ondersteuning?
 - Wat was er prettig aan het contact met en indienen van een aanvraag bij het Schadefonds? Wat maakt dat dit goed ging?
 - Wat had er beter gekund? Hebben jullie hier voorbeelden bij?

- **Moderator:** voorbeelden van mogelijke belemmerende factoren voor slachtoffers om géén aanvraag te doen bij het Schadefonds zijn:
 - te emotioneel belastend voor slachtoffers om zo opnieuw met het geweldsmisdrijf geconfronteerd te worden
 - dat slachtoffers uit principe geen tegemoetkoming van de overheid willen (omdat de dader dan zelf niet betaalt)
 - angst dat het indienen van een aanvraag leidt tot wraak door de dader
- **Het kan zijn dat deze factoren (in mindere) mate een belemmering zijn geweest voor slachtoffers die wél een aanvraag hebben gedaan. De moderator kan vervolgens doorvragen waarom deze factoren toch niet doorslaggevend waren.**
- Stel dat je onverhoopt opnieuw te maken krijgt met een geweldsmisdrijf, zou je dan weer een aanvraag indienen bij het Schadefonds? Waarom wel of niet?
- Wat zou je advies zijn voor andere slachtoffers van ingrijpende gebeurtenissen, als zij een aanvraag indienen bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven?
 - In hoeverre adviseer je hen om een aanvraag te doen? Waarom wel of niet?
 - Waar moeten ze op letten bij het doen van een aanvraag?
 - Wat zouden jullie ze verder nog mee willen geven?

BLOB tree: ervaringen contact met het Schadefonds (10 minuten)

“Laten we nog even op een andere manier kijken naar de manier waarop jullie het contact met het Schadefonds Geweldsmisdrijven hebben ervaren. Ik heb hier een plaatje van een boom met daarin allemaal poppetjes. Deze poppetjes beelden allemaal verschillende ‘relaties’ uit. We willen jullie vragen om even goed na te denken over de ‘relatie’ met het Schadefonds hebt ervaren. Kies een afbeelding uit die het best symbool staat voor de relatie die jij in je hoofd hebt. Er zijn geen goede of foute afbeeldingen. Je kan deze op allerlei verschillende manieren interpreteren.”

- Deelnemers wijzen elk een poppetje aan. Moderator laat elke deelnemer kort zijn keuze toelichten.
- Welke poppetjes heb je gekozen?
- Hoe verhouden deze poppetjes zich tot elkaar?
- Heb je een voorbeeld van het contact met het Schadefonds wat hier goed bij past?

4. Verbeterpunten voor het Schadefonds Geweldsmisdrijven (25 minuten)

Doel van dit onderdeel is om samen met de deelnemers verbeterpunten te formuleren voor het Schadefonds. Dit zijn enerzijds verbeterpunten in het huidige proces en contact met het Schadefonds en anderzijds om het vergroten van de vind- en bereikbaarheid van het Schadefonds Geweldsmisdrijven.

Verbeterpunten in het proces en contact (10 minuten)

“Laten we tot slot nog eens kijken naar welke verbeterpunten jullie zien voor het Schadefonds Geweldsmisdrijven. We starten met verbeterpunten in het huidige proces van aanvragen van en tegemoetkoming en het contact wat jullie daarin hadden met het Schadefonds.”

- Moderator vraagt aan elke deelnemer om, voor zichzelf, maximaal 3 verbeterpunten op te schrijven. Deze delen ze daarna plenair.

Per persoon:

- Welke verbeterpunten heb je opgeschreven?
- Hoe maakt dit het contact of proces beter?

Vergroten van de vind- en bereikbaarheid van het Schadefonds (15 minuten)

“Niet iedereen weet van het bestaan van het Schadefonds Geweldsmisdrijven af. Zij zien nog steeds veel slachtoffers die geen aanvraag doen. Laten we samen eens nadenken wat het Schadefonds kan doen om beter vindbaar te worden voor slachtoffers die mogelijk recht hebben op een tegemoetkoming.”

“We beginnen met een ideaalbeeld van hoe jullie geïnformeerd hadden willen worden over het bestaan van het Schadefonds.”

- Als jullie terugkijken op de periode na het geweldsmisdrijf en hoe jullie geïnformeerd zijn over het bestaan van het Schadefonds: hoe had dat beter gekund?
- Op welk moment hadden jullie graag van het bestaan van het Schadefonds gehoord? Wat maakt dat een geschikt moment?
- Via welke informatiebron waren jullie graag geïnformeerd over het bestaan van het Schadefonds? Wat maakt deze manier geschikt?
- Wat kan het Schadefonds doen om door meer mensen, en dan vooral slachtoffers van geweldsmisdrijven, gevonden te worden?
- Op welke plekken of via welke personen / instanties zouden ze hun bekendheid kunnen vergroten?
- Moderator vraagt hierbij, indien nodig, door op: het vergroten van de bekendheid Schadefonds bij ketenpartners zoals de politie/CSG/GGZ/Meldpunt Kindermishandeling, vergroten bekendheid op sociale media, langere monitoring van slachtoffers door SHN

5. Wrap-up en afsluiting (5 minuten)

Het doel is om samen met de respondenten het gesprek af te sluiten en een laatste advies aan het Schadefonds Geweldsmisdrijven mee te geven.

- Is er nog iets niet aan bod gekomen dat je nog graag wilt benoemen?

- Als je nog 1 advies zou mogen geven aan het Schadefonds Geweldsmisdrijven, wat zou dat dan zijn?

De interviewer bedankt de respondent(en) voor deelname en legt de afhandeling van de incentive uit.

Contactgegevens

Ipsos I&O Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
053 - 200 52 00
KVK-nummer 08198802

Ipsos I&O Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
020 - 308 48 00
nl-info-publiek@ipsos.com
www.ipsos-publiek.nl

